

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BANKA KARTLARI VE KREDİ KARTLARI KANUNU'NA
GÖRE KART SAHİBİNİN KORUNMASI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ÖZLEM ACAR

ENSTİTÜ NO: 0610032005

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: PROF. DR. İLHAN ULUSAN

OCAK 2009

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	v
GİRİŞ.....	1
I- GENEL OLARAK KREDİ KARTI	5
A. KREDİ KARTI KAVRAMI	5
B. KREDİ KARTI SİSTEMİNE İLİŞKİN TANIMLAR VE GENEL BİLGİLER.....	6
1. Sisteme İlişkin Tanımlar	6
2. Sistemin İşleyişiyle İlgili Genel Bilgiler	10
C. TARİHİ GELİŞİM	12
1. Dünyada Kredi Kartı Kullanımı	12
2. Türkiye’de Kredi Kartı Kullanımı.....	14
a. Genel Olarak.....	14
b. Bankalararası Kart Merkezi (BKM).....	15
(1) Kuruluşu	15
(2) Ortakları.....	15
(3) Üyeleri	15
(4) Ana Faaliyetleri	16
D. KREDİ KARTLARININ YARAR VE SAKINICALARI	17
1. Yararları	17
a. Kredi Kartı Sahibi Açısından	17
b. Üye İşyeri Açısından.....	19
c. Kredi Kartı Çıkaran Kuruluş Açısından	20
d. Ülke Ekonomisi Açısından.....	21
2. Sakıncaları	22
a. Kredi Kartı Sahibi Açısından	22
b. Üye İşyeri Açısından.....	24
c. Kredi Kartı Çıkaran Kuruluş Açısından	25
E. KREDİ KARTI SİSTEMLERİ.....	26
1. İki Taraflı Sistem.....	26
2. Üç Taraflı Sistem	27
3. Karma Sistem	29
F. KREDİ KARTININ HUKUKİ YAPISI	30

1. Kredi Kartının Hukuki Niteliği	31
a. Banka Hukuku Yönünden	31
(1) Nakdi Kredi Niteliği	35
(2) Gayri Nakdi Kredi Niteliği	37
(3) Döner Kredi Niteliği	38
b. Kıymetli Evrak Hukuku Yönünden.....	39
c. Tüketicinin Korunması Hukuku Yönünden	43
(1) Kredi Kartlarının Tüketici Kredisi Niteliği	43
(2) Bağlı Tüketici Kredisi Niteliği	46
(3) TKHK'nın Kredi Kartlarına Uygulanma Şartları	48
2. Harcama Belgesinin Hukuki Niteliği	49

II- KREDİ KARTI SİSTEMİNE KATILAN TARAFLAR ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLER..... 52

A. KART ÇIKARAN KURULUŞ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	52
1. Üye İşyeri Sözleşmesinin Tarafları	53
2. Üye İşyeri Sözleşmesinin Şekli.....	55
3. Üye İşyeri Sözleşmesinin Unsurları	56
a. Üye İşyerinin Kredi Kartını Ödeme Aracı Olarak Kabul Etmesi.....	56
b. Kredi Kartı ile Yapılan Harcama Tutarlarının Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından Üye İşyerine Ödenmesi.....	59
c. Tarafların Anlaşması	60
4. Üye İşyeri Sözleşmesinin Hukuki Niteliği.....	60
a. Alacağın Temliki	61
b. Borcun Nakli	62
c. Garanti Sözleşmesi	64
d. Soyut (Mücerret) Borç İkrarı.....	66
e. Kefalet	68
f. Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme	71
5. Tarafların Borçları	74
a. Kart Çıkaran Kuruluşun Borçları	74
(1) Harcama Belgesi Tutarlarını Üye İşyerine Ödeme.....	74
(2) Kredi Kartı Kullanımı İçin Gerekli Sistemi Üye İşyerine Kurma.....	78
(3) Kayıp-Çalıntı ve Yasaklı Kredi Kartlarını Üye İşyerine	

Bildirme.....	79
(4) Kart Sahibinin Kredi Değerliliğini Denetleme	82
b. Üye İşyerinin Borçları	83
(1) Kredi Kartını Nakitsiz Ödeme Aracı Olarak Kabul Etme	83
(2) Kredi Kartının Geçerliliğini Kontrol Etme	87
(3) Limit Aşımı Halinde Onay Alma	90
(4) Yapılan Harcamalar Üzerinden Komisyon Ödeme	91
(5) Harcama ve Alacak Belgesi Düzenleme.....	93
(6) Kart Sahibini Bilgilendirme.....	96
(7) Kart Sahipleri Hakkında Edindikleri Bilgileri Saklama	97
B. KART ÇIKARAN KURULUŞ İLE KART SAHİBİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	98
1. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Tarafları.....	99
2. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Şekli	101
3. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Unsurları	111
a. Nakit Ödemeden Alışveriş İmkânı Sağlamak	111
b. Bedelin Ödenmesi	114
c. Tarafların Anlaşması	115
4. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Hukuki Niteliği	119
a. İstisna Sözleşmesi.....	120
b. Hizmet Sözleşmesi	122
c. Vekalet Sözleşmesi.....	125
d. Atipik (İsimsiz) Sözleşme	128
5. Tarafların Borçları.....	128
a. Kart Çıkaran Kuruluşun Borçları	128
(1) Nakit Ödemeden Alışveriş İmkânı Sağlama.....	129
(2) Kart Sahibi Adına Kredi Kartı Düzenleme.....	130
(3) Harcama Tutarlarını Üye İşyerine Ödeme.....	131
(4) Güvenlik Sistemi Kurma	133
(5) Kredi Kartını İptal Etme	134
(6) Kredi Kartı Limitini Belirleme	136
(7) Kart Sahibini Bilgilendirme.....	141
(8) Diğer Borçları	146
b. Kredi Kartı Sahibinin Borçları	149
(1) Giriş Aidatı ve Üyelik Ücretini Ödeme.....	149
(2) Kredi Kartı ile Yapılan Harcama Tutarlarını Ödeme	152

(3) Faiz Ödeme	155
(4) Bildirimde Bulunma	161
(5) Diğer Borçları	164
C. KART SAHİBİ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	164
SONUÇ.....	168
KAYNAKÇA	174

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ATM	: Automated Teller Machine (Otomatik Vezne Makinası)
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGH	: Bürgerlichesgesetzbuch
BK	: Borçlar Kanunu
BK K K K K	: Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu
BKM	: Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.
bknz	: Bakınız
BUL	: Birleşik Uyarı Listesi
C.	: Cilt
dipn	: dipnot
E.	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
f.	: fıkra
İKİD	: İlmî ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İKÜ	: İstanbul Kültür Üniversitesi
K.	: Karar
Md	: Madde
MK	: Medeni Kanun
no	: Numara
POS	: Point of Sale (Satış Noktası Terminali)
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
T.	: Tarih
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
Yarg	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

İktisadi hayatın vazgeçilemez unsuru olan para, icad edildiği yıllardan günümüze kadar herkes tarafından kabul edilen bir ödeme aracı olmuştur. Ancak paranın kullanılmasıyla ortaya çıkan bir takım olumsuzluklar, toplumları yeni ödeme araçları bulmaya itmiştir. En çok kabul gören uygulamalardan biri ise çek kullanımı olmuştur. Bu sisteme göre banka nezdinde bir kimsenin yani keşidecinin emrine tahsis edilmiş bir karşılığın bulunması gerekmekte ve keşideci bu karşılık çerçevesinde kendisine verilen matbu formları imzalayarak ödemelerinin banka tarafından yapılmasını talep etmektedir¹. Ancak keşidecinin bankada parasının bulunmaması sebebiyle çekin karşılıksız çıkma riski gibi etkenler çek kullanımının beklenen yaygınlığa ulaşmasını etkilemiştir.

Çek kullanımının beklentileri yeterince karşılayamaması sebebiyle yeni bir ödeme aracı bulunması yoluna gidilmiş ve bu durum kredi kartı sisteminin doğmasına sebep olmuştur. Çok yeni bir ödeme sistemi olmasına karşın kısa sürede tüm dünyada ödeme aracı olarak kabul gören kredi kartları, sahibini nakit taşımanın zorluklarından kurtarıırken kart çıkaran kuruluş nezdinde parasının bulunmasına da ihtiyaç göstermeden ödeme imkanı sağlamaktadır.

Günümüzde büyük bir çoğunluk tarafından para yerine kredi kartı ödeme aracı olarak tercih etmektedir. Zira kredi kartları, kart sahiplerini nakit taşıma sıkıntısından kurtarıırken paranın çalınma, kaybolma ya da gasp edilme risklerini ortadan kaldırmaktadır. Bunun dışında uluslararası kart çıkaran kuruluşlara ait kredi kartlarıyla dünyanın hemen hemen her yerinde döviz bulundurma zorunluluğu olmadan alışveriş yapmak mümkün olmaktadır.

Ülkemizde 90'lı yılların başlarından itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlayan kredi kartlarına ilgi her geçen sene daha da artarak kart sahiplerinin sayısının inanılmaz boyutlara ulaşmasını sağlamıştır. 2007 yılı sonu itibarıyla kullanılan kart sayısı 37.335.179 adettir.

---

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, İstanbul 2007, s. 251 vd.

Kart kullanıcılarının sayısındaki artışa rağmen başlangıçta bu konuda herhangi bir hukuki düzenleme yapılmamış ve bu nedenle uygulamada büyük sorunlar ortaya çıkmıştır. Kart sahibine karşı güçlü durumda bulunan kart çıkaran kuruluşların tek taraflı olarak hazırladıkları sözleşme hükümleri, kart sahiplerini zor durumda bırakırken diğer taraftan kredi kartlarının hukuka aykırı kullanımları karşısında çaresiz kalmıştır².

Tüm bu sorunlar gözönüne alınarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından 17.11.1988 tarihli ve 88/590/EEC sayılı Avrupa Birliği Komisyonu tavsiyelerine uyumlu olarak Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Tasarısı hazırlanmış ancak kanunlaşma süreci çok uzun olduğundan öncelikle 06.03.2003 tarihinde kabul edilen 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair 4822 Sayılı Kanun ile kredi kartları yasal bir zemine oturtulmuştur. Kanuna eklenen 10/A maddesi ile kredi kartı kullanımı sonucu ortaya çıkan kredinin tüketici kredisi olduğu hükme bağlanmış ve haksız şartlar bakımından kart sahiplerini koruyan hükümlere yer verilmiştir.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Tasarısı ise 24.11.2005 tarihinde Başbakanlık tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulmuş ve 23.02.2006 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilerek 01.03.2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu³ ülkemizde yalnızca banka ve kredi kartlarına ilişkin olarak düzenlenen ilk ve tek kanun olma özelliğini taşımaktadır.

5464 sayılı BKKKK ile Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un⁴ kredi kartlarına ilişkin hükümleri yürürlükten kaldırılmadığından çalışmamızda her iki Kanunun konuya ilişkin hükümleri ile 10.03.2007 tarih ve 26458 sayılı RG'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler birlikte değerlendirilecektir. Ayrıca çalışmamız

---

² İŞGÜZAR, Hasan; Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2003, s. 30

³ RG. 01.03.2006, S. 26095 (Metin içerisinde bundan sonra "BKKKK" olarak anılacaktır)

⁴ RG. 08.03.1995, S. 22221 (Metin içerisinde bundan sonra "TKHK" şeklinde anılacaktır).

Borçlar Kanunu⁵ ve Türk Ticaret Kanunu'nun⁶ ilgili hükümleri ile yargı kararları doğrultusunda incelenecektir.

Çalışmamızın konusunu, “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’na Göre Kart Sahibinin Korunması” oluşturmaktadır. Çalışmamız giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır.

Birinci bölüm altında kredi kartı ve sisteme ilişkin genel tanımlar üzerinde durulacak ve kredi kartlarının tarihi gelişimi açıklanacaktır. Ardından kredi kartlarının kart sahibi, kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri açısından yarar ve sakıncaları ile kredi kartı sistemleri incelenecektir. Diğer başlık olarak kredi kartlarının hukuki yapısı inceleme konusu olacaktır. Bu kısımda kredi kartlarının hukuki niteliği, banka hukuku, kıymetli evrak hukuku ve tüketicinin korunması hukuku açılarından değerlendirildikten sonra harcama belgesinin hukuki niteliği üzerinde durulacaktır.

İkinci bölümde ise taraflar arasındaki hukuki ilişkiler incelenecektir. İlk olarak kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki hukuki ilişki, üçüncü ana başlık altında çalışılacaktır. Üye işyeri sözleşmesinin tarafları, şekli ve unsurları açıklandıktan sonra sözleşmenin hukuki niteliği, alacağın temliki, borcun nakli, garanti sözleşmesi, soyut (mücerret) borç ikrarı, üçüncü şahıs yararına sözleşme ve kefalet sözleşmeleriyle karşılaştırılarak belirlenmeye çalışılacaktır. Ayrıca bu bölümde kart çıkaran kuruluşun ve üye işyerinin üye işyeri sözleşmesinden kaynaklanan borçları inceleme konusu olacaktır. Yine ikinci bölüm içerisinde kart çıkaran kuruluş ile kart sahibi arasındaki hukuki ilişkiye yer verilecektir. Bu kısımda kredi kartı üyelik sözleşmesinin tarafları, şekli, unsurları açıklanacak ve sözleşmenin hukuki niteliği istisna, hizmet ve vekalet sözleşmeleri açılarından incelenecektir. Sonrasında ise kredi kartı üyelik sözleşmesinin taraflara yüklediği yükümlülükler yer verilecektir. Son olarak kart sahibi ile üye işyeri arasındaki ilişki inceleme konusu olacaktır.

Çalışmamızın temelini üç taraflı kredi kartı sistemleri oluşturmaktadır. Üç taraflı kredi kartı sistemlerinde, kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart sahibi olmak üzere üç

---

⁵ RG 29.04.1926, S. 359 (818 sayılı Borçlar Kanunu, bundan sonra metin içerisinde “BK” şeklinde anılacaktır.)

⁶ RG 29.06.1956, S. 9353 (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, bundan sonra metin içerisinde “TTK” olarak anılacaktır)

taraf bulunmakta ve günümüzde kredi kartlarının en yaygın olarak görülen şeklini bu sistem oluşturmaktadır. Çalışmamızın bütününde üç taraflı kredi kartı sistemi üzerinde durulsa da iki taraflı sistem ve karma sistem olarak adlandırılan diğer sistemlere ilişkin bilgilere de kısaca yer verilmiştir.

BKKKK ile yargı kararlarında, kredi kartını kullanma yetkisine sahip olan kimseyi ifade etmek için “kredi kartı hamili” terimi kullanılmış olmasına karşın çalışmamızda “kredi kartı sahibi” ifadesine yer verilmiştir. Her ne kadar BKKKK’nun 15’inci maddesinde kredi kartlarının zilyetliğinin kart sahibine geçtiği ve dolayısıyla kartın mülkiyetinin kart çıkaran kuruluş da kaldığını belirtilse de “hamil” kelimesinin hukuki olarak hak sahipliğini tam anlamıyla ifade etmediği görüşünderiz. Bu nedenle kredi kartını kullanma yetkisine sahip olan bir kimsenin kartın kendisine tanıdığı haklara sahip olduğundan yola çıkarak çalışmamızda “kredi kartı sahibi” terimi kullanılmıştır. Bunun dışında kredi kartlarını çıkarma yetkisinin yalnızca bankalara ait olmaması, Kanunda sayılan şartları yerine getiren kuruluşların da kart çıkartabilmesi sebebiyle “kart çıkaran kuruluş”, mal veya hizmet sağlayan ticari işletme yerine de “üye işyeri” terimi kullanılmıştır.

I. GENEL OLARAK KREDİ KARTI

A. KREDİ KARTI KAVRAMI

Genel bir tanımla kredi kartı, kartı kullanma konusunda yetkili kimsenin, kart çıkaran kuruluşla sözleşme imzalayarak üye işyeri sıfatını kazanan ticari işletmelerden, nakit ödemedi mal veya hizmet temin edebileceği ödeme aracıdır⁷.

BKMMM'nun 3. maddesine göre kredi kartı "Nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kart veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası" olarak tanımlanmıştır. Mevcut tanım gereğince kart kuruluşları tarafından çıkarılan plastik kartların yanı sıra sanal kart olarak adlandırılan ve internet ortamında güvenli alışveriş imkanı sağlayan kart numaraları da kredi kartı kabul edilerek kredi kartlarıyla aynı hukuki sonuca bağlanmıştır.

Bankalararası Kart Merkezi⁸ tarafından yapılan tanımlamaya göre kredi kartı, "Bankalar ve çıkartmaya yetkili kuruluşların müşterilerine belirli limitler dahilinde açtıkları kredilerle, nakit kullanmaksızın mal ve hizmet alabilmeleri, nakit kredi çekebilmeleri için verdikleri ödeme aracıdır"⁹.

Kredi kartlarıyla hedeflenen asıl amaç, nakitsiz ödeme sisteminin gerçekleştirilmesidir¹⁰. Bu sistem sayesinde, kredi kartı sahibi nakit ödemede bulunmadan istediği mal veya hizmete sahip olabilmekte, böylece nakit taşıma zorunluluğundan ve tehlikelerinden kurtulmaktadır¹¹. Ayrıca kredi kartlarıyla nakit para çekmenin mümkün olması sebebiyle kredi kartı sahipleri nakit ihtiyaçlarını anında karşılayabilmektedir.

---

⁷ ASLAN, Yılmaz, Tüketici Hukuku, Bursa 2006, s. 392; BUHUR, Oğuzhan, Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması, Ankara 2004, s. 27; ÇEKER, Mustafa, Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı, Ankara 1997 (Bundan sonra "ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması" olarak anılacaktır), s. 34; YILMAZ, Eyüp, Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri, İstanbul 2000, s. 10

⁸ Metin içerisinde bundan sonra "BKM" olarak anılacaktır..

⁹ <http://www.bkm.com.tr>

¹⁰ İŞGÜZAR, s. 33

¹¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL Hacı Ali, Teori ve Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2007, s. 19

B. KREDİ KARTI SİSTEMİNE İLİŞKİN TANIMLAR VE GENEL BİLGİLER

1. Sisteme İlişkin Tanımlar

Kredi kartlarına ilişkin tanımlar BKKKK'nun 3'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Kredi kartı sisteminin daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle bu tanımlar üzerinde durulacaktır.

Kanun'un 3'üncü maddesine göre banka kartı "Mevduat hesabı veya özel cari hesapların kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kart" olarak tanımlanmıştır. Banka kartı, bankada mevduat hesabı bulunan kimselere bankalar tarafından verilmektedir. Bu şekilde kart sahipleri, bazı işlemlerini bankaya gitme zorunluluğu olmadan ATM (Otomatik Vezne Makinaları)¹² vasıtasıyla gerçekleştirebilmektedirler. Banka kartıyla bankalar, kart sahibine ATM'ler üzerinden kendi mevduat hesabından para çekme, para yatırma, havale yapma gibi bir takım bankacılık hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca bazı bankalar, mevduat hesaplarını kredili mevduat hesabına dönüştürmek suretiyle kart sahibinin nakit ihtiyacını kredi kullanarak karşılamaktadır. Bu yolla banka kartı sahipleri, mevduat hesaplarında para bulunmasa dahi, kendilerine tanınan limitler dahilinde nakit ihtiyaçlarını kredi vasıtasıyla elde etmektedirler. Bunun dışında üye işyerlerinde bulunan POS (Satış Noktası Terminali) vasıtasıyla kart sahipleri, kendi mevduat hesapları üzerinden, nakit ödemede bulunmadan alışveriş yapma imkanına sahiptirler¹³. Tüm bu özelliklerine rağmen banka kartları, kredi kartı niteliğinde değildir.

Kanunda nakit kulanmadan mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kart veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası olarak tanımlanan kredi kartı, kart sahibine iki önemli kolaylık sağlamaktadır. Bunlardan biri kredi kartının ödeme aracı olma özelliğinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Kredi kartı sahibi yanında nakit bulundurma zorunluluğu olmadan istediği mal veya hizmeti satın

---

¹² Kart sahiplerinin banka ve kredi kartları aracılığıyla mevduat ve kredi kartı hesaplarına şifre aracılığı ile ulaşmalarını ve sunulan bankacılık hizmetlerini kullanmalarını sağlayan elektronik cihaz. <http://www.bkm.com.tr/sozluk.html>

¹³ EKİNCİ, Mustafa; Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Uygulamasında Banka Kartları ve Kredi Kartları, Ankara 2002, s. 12

alabilmektedir. Diğer kolaylık ise “döner kredi” kullandırma işlevinde kendini gösterir. Bu özelliği sayesinde, kart sahibi isterse yaptığı alışverişlerin geri ödeme süresini uzatıp zamana yayarak kredi kullanmış olur. Burada üye işyeri bedeli kart çıkaran kuruluştan bir defada alırken kart sahibi kart çıkaran kuruluşa ödemeyi vadeli olarak yapmaktadır. Bu işlevler kredi kartının hem ödeme aracı hem de kredi özelliğini açıkça ortaya koymaktadır¹⁴.

Kanun’un 3’üncü maddesinde kartlı sistem kuruluşu; “Banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşlar” olarak tanımlanmıştır. Ülkemizde kartlı sistem kuruluşu olarak faaliyet gösteren kuruluş 1990 yılında kurulan BKM’dir.

Kart çıkaran kuruluş Kanunda “Banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşlar” olarak ifade edilmiştir. Günümüzde kart çıkaran kuruluş denildiğinde ilk olarak bankalar akla gelse de Kanun tarafından bu yetki yalnızca bankalara tanınmamış, kanunda yer alan koşulları yerine getirmek suretiyle bir takım kuruluşların da kart çıkarma yetkisi bulunduğu kabul edilmiştir. TKHK çerçevesinde ise kart çıkaran kuruluş, kredi veren olmaktadır¹⁵.

Kanundaki tanıma göre kart sahibi “Banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişi” dir. Bu durumda banka kartı veya kredi kartı sahibi olan kimsenin mutlaka gerçek kişi olması gerekmez. Tüzel kişiler içinde banka kartı ya da kredi kartı çıkarılması mümkündür. Bir tüzel kişi adına veya tüzel kişinin yetkilisi adına düzenlenen kredi kartlarına firma kredi kartları denmektedir. Beyaz firma kredi kartlarında ise kredi kartı sahibi firmadır ve kartın üzerinde firmanın ticaret ünvanı yazılıdır. Tüzel kişi adına düzenlenmiş bu tür kredi kartlarını, tüzel kişinin herhangi bir yetkilisi kullanabilir ve bu kartlarla yapılan harcamalarda sorumluluk, kart çıkaran kuruluşa karşı, tek başına tüzel kişiye aittir. Diğer firma kredi kartlarında hem tüzel kişinin hem de tüzel kişiyi temsile yetkili bulunan gerçek kişinin adının birlikte yer

---

¹⁴ AKİPEK, Şebnem; Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999 (Bundan sonra “AKİPEK, Tüketici Kredisi” olarak adlandırılacaktır), s. 189

¹⁵ ZEVKLİLER, Aydın/AYDOĞDU, Murat; Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2004, s. 299

alması da mümkündür. Böyle bir durumda yapılan harcamalardan hem tüzel kişi hem de kartta adı yazılı olan gerçek kişi birlikte sorumlu olur¹⁶.

Kanunda yer alan tanım uyarınca harcama belgesi “Banka kartı veya kredi kartı ile yapılan işlemler ile ilgili olarak üye işyeri tarafından düzenlenen, kart hamilinin işleminden doğan borcu ile diğer bilgileri gösteren ve kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belge” dir. Harcama belgeleri BKM tarafından hazırlanmaktadır ve üye işyerlerince kredi kartı ile yapılan işlemlerde kullanılmaktadır¹⁷. Uygulamada harcama belgesine “satış belgesi”, “özel harcama formu” veya “slip” de denmektedir¹⁸.

Nakit ödeme belgesi ise “Bankalarca veya yetkili üye işyerlerince banka kartı veya kredi kartı hamiline yapılan nakit ödemelerde düzenlenerek, kart hamilinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller dışında kart hamili tarafından imzalanan belge” şeklinde tanımlanmıştır. Söz konusu düzenlemeyle kart sahipleri nakit ihtiyaçlarını yalnızca ATM denilen otomatik para çekme makinalarından değil, aynı zamanda üye işyerlerinden de karşılayabileceklerdir.

Kanundaki tanıma göre son ödeme tarihi “Kart hamilinin, dönem borcunu veya ödenmesi gereken asgari tutarını gecikmeye düşmeden ödeyebileceği son gün”dür. Kredi kartı sahibi, harcama belgesi tutarlarını kredi kartı sözleşmesinde belirtilen ve kendisine gönderilen hesap özetindeki son ödeme tarihine kadar ödemekle yükümlüdür¹⁹. Kart sahibi, kredi kartını kullanarak yapmış olduğu alışverişlerindeki harcama belgesi tutarını, son ödeme tarihine kadar öderse herhangi bir faiz işletilmesi söz konusu olmadan borcundan kurtulacaktır. Borcun son ödeme tarihine kadar hiç ödenmemesi veya kart sahibinin yalnızca kendisine bildirilen asgari tutarı ödemesi halinde ise kart çıkaran kuruluş tarafından mevcut borca faiz işletilmesi söz konusu

---

¹⁶ İŞGÜZAR, s. 45-46; TEOMAN, Ömer, Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, İstanbul 1996, s. 53-54

¹⁷ AÇIKGÜL, Emine; AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 50

¹⁸ TEOMAN, s. 8; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 299

¹⁹ TEOMAN, s. 180

olacaktır. Son ödeme tarihinin hangi gün olacağını taraflar aralarında yaptıkları kredi kartı sözleşmesinde belirlerler.

Kanunda dönem borcu, hesap kesim tarihine kadar oluşan borç ve alacak kayıtlarının bakiyesi ile önceki hesap özeti bakiyesinin toplamı olarak tanımlanmıştır. Kart sahiplerinin dönem borçlarına ilişkin bilgiler kart çıkaran kuruluş tarafından gönderilen hesap bildirim cetvellerinde yer almaktadır.

Asgari tutar ise dönem borcunun ödenmesi gereken en az tutarıdır. Asgari tutar iki açıdan önemini göstermektedir. Kart sahibinin asgari tutarı ödemesi halinde kalan borcuna uygulanacak faiz yalnızca akdi faizdir. Oysaki hesap özetinde gönderilen asgari tutarın ödenmemesi durumunda gecikme faizi gündeme gelmektedir. Asgari tutarın diğer önemi ise kartın iptal edilmesi açısındandır. Kanuna göre asgari tutarın son ödeme tarihini takip eden 3 ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluş kart sahibine ihtarda bulunarak borcun ödenmesini talep edecek ve yine ödememesi durumunda kartı iptal edecektir (md. 8/2). BKKKK'nun getirdiği yeni düzenlemeye göre asgari tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden az olmayacaktır (md. 24/3).

Kanuna göre alacak belgesi "Banka kartı veya kredi kartı kullanılarak alınmış olan malın iadesi veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde kart hamilinin hesabına alacak kaydedilmek üzere üye işyeri tarafından düzenlenen belge"yi ifade eder. Kart sahibi kural olarak üye işyeri ile arasındaki bedel ilişkisinden kaynaklanan herhangi bir def'i veya itirazı ileri sürüp kart çıkaran kuruluşa ödeme yapmaktan kaçınma hakkına sahip değildir. Kart sahibi, kötü ifadan kaynaklanan def'i veya itirazları üye işyerine karşı ileri sürecektir. İtirazı kabul eden üye işyeri alacak belgesi düzenler ve bunu kart çıkaran kuruluşa gönderir. Kart çıkaran kuruluş da alacak belgesinde yer alan tutarı kart sahibinin hesabına alacak olarak kaydeder ve bu alacak sonraki harcama tutarlarından düşülür²⁰.

Kartlı sistemin temel taşlarından biri de imprinter ve POS adı verilen cihazlardır. Bu iki cihazın da ana fonksiyonu harcama belgesinin düzenlenmesidir. Imprinter, üye işyerinin banka veya kredi kartını kabul ederken kullandığı ve kredi

---

²⁰ ÇEKER, Mustafa; Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VIII, Sayı 1-2, Erzincan 2004 (Bundan sonra "ÇEKER, Kart Borcunun Ödenmemesi" olarak anılacaktır), s. 420

kartının ön yüzündeki bilgileri harcama belgesi üzerine geçiren mekanik bir cihazdır. POS terminali ise üye işyerlerinin banka veya kredi kartını kabul ederken kullandığı elektronik cihazdır. Bu cihaz kartın arka yüzündeki manyetik şerit bilgilerini elektronik olarak okur ve on-line olarak yetki alıp işlemi tamamlar²¹. Günümüzde kredi kartlarına ilişkin sahtekarlıkların önlenmesi ve işlemlerin on-line olarak hızlı bir şekilde yapılması için imprinter denilen cihazlar yerine POS terminalleri tercih edilmektedir.

Provizyon (Otorizasyon) genel bir anlatımla yetki alma işlemi olarak adlandırılabilir. Kartın limitinin yeterli olup olmadığı, kartın kayıp-çalıntı kaydının bulunup bulunmadığı, limit yeterli değilse limit üzeri alışverişlerde izin alınması gibi durumlarda alınması gereken işlem yapma iznidir. Imprinter ile yapılan işlemlerde üye işyeri, bankanın kredi kartları provizyon servisini telefonla arayıp kart numarasını vererek işlem için onay talep eder. POS terminalleri ve ATM makinelerinde ise kartın cihazdan geçirilmesi ile provizyon on-line olarak alınır²².

2. Sistemin İşleyişiyle İlgili Genel Bilgiler

Kredi kartı sisteminin gerçekleşebilmesi için öncelikle kredi kartı sahibi olmak isteyen bir kimse ile kart çıkaran kuruluş arasında bir kredi kartı üyelik sözleşmesinin imzalanması gerekir. Ancak bu şekilde kredi kartı sahibinin nakitsiz alışveriş yapma ve nakit kredi çekebilme hakları doğmuş olur. Bunun dışında kart çıkaran kuruluşun birçok girişimciyle üye işyeri sözleşmesi yapması ve bu şekilde kredi kartını kullanılabilir hale getirmesi gerekmektedir. Kredi kartının kullandığı hallerde satıcı veya sağlayıcı, sattığı mala veya sunduğu hizmete karşılık nakit para almamakta, kart sahibinin verdiği kredi kartını imprinter cihazından veya POS terminalinden geçirmektedir²³.

Imprinter cihazının kullanılması halinde, kredi kartının üzerinde basılı olarak bulunan kart sahibinin adı ve soyadı, kart numarası ve kartın geçerlilik süresine ilişkin bilgilerle, satıcı işletmenin ticaret ünvanı, adresi ve telefonu gibi çeşitli kayıtlar harcama belgesi üzerine aktarılmaktadır. Kart sahibinin yaptığı alışveriş sonucu borçlandığı tutar

²¹ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 299

²²AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 25(dipn. 45)

²³ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 300

ise satıcı ya da işletmede yetkili bir kimse tarafından harcama belgesi üzerine el ile yazılmaktadır²⁴. Harcama belgesi en az üç nüsha olarak düzenlenir ve kart sahibi üç nüshanın en üstüne imza atar. Nüshalardan altta kalanlardan biri kart sahibine verilir. Diğer nüshalardan biri satıcı veya sağlayıcıda kalırken diğeri kart çıkaran kuruluşa ibraz edilerek kart sahibinin yaptığı harcamanın bedeli tahsil edilir²⁵.

POS terminalinin kullanılması durumunda, üye işyerinin ticaret ünvanı ve adres bilgileri ile kart sahibinin kredi kartına ilişkin bilgiler ve harcama tutarı, iki nüsha halinde makineden otomatik olarak çıkmaktadır. Bu sistemde POS terminalinin çalışabilmesi için makinenin telefona bağlı olması gerekmekte ve bu şekilde kartın geçerliliği ile kart limitinin o işlem için yeterli olup olmadığı otomatik olarak kontrol edilmektedir. Kart sahibi yapılan işlemi onayladığını göstermek amacıyla nüshalardan birine imza²⁶ atar ve imzalı olmayan diğeri nüsha kart sahibine verilir. Üye işyeri de kart sahibinin imzası bulunan nüshayı kart çıkaran kuruluşa ibraz ederek yapılan harcamanın bedelini tahsil eder²⁷.

Kart çıkaran kuruluş, harcama belgelerini ibraz eden üye işyerlerine yapılan harcama bedelleri toplamını, belirli bir komisyon indirdikten sonra ödemektedir. Kart sahibine ise onbeşer günlük veya en sık görünen şekliyle aylık hesap özetleri göndererek yapılan harcamaların bedellerini talep etmektedir. Kart sahibi de hesap özetinde gösterilen tutarı ya tamamen ödeyerek ya da asgari tutarı ödedikten sonra kalan kısmı parça parça ödeyerek borcunu ifa etmektedir²⁸.

---

²⁴ TEOMAN, s. 2

²⁵ ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 300

²⁶ 01.07.2007 tarihi itibarıyla çipli kredi kartı sistemine geçilmiş ve şifreli alışveriş zorunlu hale gelmiştir. Buna göre çipli kredi kartı sahibi, kredi kartıyla yaptığı alışverişlerinde ödemesini onaylatmak için 4 rakamdan oluşan şifresini yani PIN'ini tuşlamaktadır. http://www.bkm.com.tr/chip_pin.html

²⁷ ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 300

²⁸ TEOMAN, s. 3

C. TARİHİ GELİŞİM

1. Dünyada Kredi kartı Kullanımı

Kredi kartının dünyadaki ilk kullanımı, ABD’de 19. yüzyılın sonlarında gerçekleşmiştir²⁹. Kredi kartı ilk defa 1894 tarihinde ABD’de bulunan Hotel Credit Letter tarafından çıkartılmış ve sadece turizm sektöründe geçerli olmak üzere kullanılmıştır³⁰. 1914 yılında ise Western Union Bank tarafından, “şimdi satın al, sonra öde servisi” (buy now, pay later service) adı altında, belirli ölçüde kredi sağlama işlevine sahip olan bir kredi kartı çıkarılmıştır³¹. Bu kartla hem hesabı olan müşterileri tanıma hem de yapmış oldukları alışverişlerin kaydını tutma amacı güdülmüştür³².

İlerleyen dönemlerde bazı büyük mağazalar müşterileri için üzerlerinde kendi hesap numaralarının basılı bulunduğu “credit coins” veya “tokens” adı verilen metal jetonlar vermişlerdir. Bunun dışında bazı petrol şirketleri, müşterilerinin bütün benzin istasyonlarından benzin alabilmeleri amacıyla “courtesy cards” denilen kartlardan çıkartmışlardır³³. Ancak mevcut kredi kartlarının kullanım alanı belirli bir bölge, belirli bir hizmet sektörü veya belirli bir mal grubuyla sınırlı kaldığından gerçek anlamdaki kredi kartının işlevini sağlayamamaktaydı³⁴. Bu tür kartlar yalnızca kredi değerliliği yüksek olan müşteriler adına düzenleniyor ve bu kimseler nakit taşıma zorunluluğundan kurtuluyordu. Diğer yandan kartı çıkaran işletmeler de çıkardıkları kartlar sayesinde cirolarını arttırabilmekteydi. Araya bir banka ya da kart çıkaran kuruluş adı altında herhangi bir üçüncü kişi girmediğinden iki taraflı olarak adlandırılan bu sistem, gelişmiş ülkelerde bugün dahi uygulama alanı bulmaktadır³⁵.

İki taraflı sistemin yalnızca belirli bir bölge veya hizmetle sınırlı olması, daha etkin ve yaygın bir sistemin arayışı sonucunu doğurmuş ve üç taraflı sistem denilen üçlü ilişkinin temelleri atılmıştır. 1950 yılında merkezi New York’ta bulunan Diners Club tarafından, belirli bir bölge ve sektörle sınırlı olmayan, birçok işletmede para yerine

---

²⁹ YETİM, Sedat, Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri, Ankara 1997, s. 3

³⁰ İŞGÜZAR, s. 34

³¹ İŞGÜZAR, s. 34, TEOMAN, s. 13, YETİM, s. 3

³² AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 186

³³ İŞGÜZAR, s. 34; TEOMAN, s. 13

³⁴ İŞGÜZAR, s. 34

³⁵ TEOMAN, s. 14, YETİM, s. 3

ödeme aracı olarak kabul edilen ilk kredi kartı uygulaması başlatılmıştır³⁶. Diners Card'ın ortaya çıkmasıyla kredi kartının avantajları anlaşılmış ve bu kartı takiben önce Amerika'da ardından da Avrupa'da kredi kartı uygulaması yaygınlaşmıştır. Diners Card genel olarak otel, restaurant ve seyahatlerde para yerine ödeme aracı olarak kullanılmaktaydı. Diners Club, kartın ödeme aracı olarak kabul edilebilmesi için farklı ticari işletmelerle günümüzde üye işyeri sözleşmesi olarak adlandırılan anlaşmalar yapmıştır³⁷.

Amerika'da kredi kartının kullanımının artması sonucunda, kartlar bankaların da ilgisini çekmiş ve ilk kez 1951 yılında New York'ta bulunan Franklin National Bank tarafından bir kredi kartı çıkarılmıştır³⁸. Ardından 1958 yılında Amexco tarafından "Amerikan Express" adında ilk uluslararası kredi kartı çıkartılmıştır. 1959 yılında Bank of Amerika tarafından çıkarılan "Americard", 1977 yılında VISA kart ismini almış³⁹ ve VISA'nın ortaya çıkmasıyla kredi kartlarının ödeme aracı olma özelliği yanına kredi fonksiyonu da eklenmiştir⁴⁰. Günümüzde ise Amerika'da en çok kullanılan kredi kartlarını "Diners Club", "Amerikan Express", "Bank-Americard" ve "Mastercard" oluşturmaktadır⁴¹.

Avrupa'da kredi kartının yaygınlaşması, ABD'nin aksine 1970'li yıllarda mümkün olmuştur⁴². Bu gecikmenin Almanya'daki dayanağı, "Eurocheck" sistemidir. Bu sisteme göre bankalar, müşterilerine verdikleri çeklerdeki her yaprak için, belirli bir tutarla sınırlı olmak koşuluyla, kayıtsız şartsız ödeme taahhüdü vermekteydi. Ancak bu sistemin zamanla yetersiz kalması üzerine "Eurocard" isimli kartla kredi kartı sistemine geçmişlerdir⁴³. İsviçre'de ise Amerika'da olduğu gibi önce iki taraflı sisteme dayalı kredi kartları çıkarılmış ardından 1972 yılında gerçek anlamda kredi kartı sistemine

---

³⁶ Diners Club kartının oluşum öyküsüne göre Amerikalı Kredi Kartı uzmanı Frank Mc Namara, yemek yediği bir lokantada yanında yeterli para olmadığı için ücreti ödeyememiş ve bunun üzerine Ralph E. Schneider ve Alfred S. Bloomingdale isimli iki arkadaşıyla beraber seyahat ve yiyecek sektöründe para yerine ödeme aracı olarak kullanılabilir Diners Kart isimli kartı oluşturmuştur. Diners kelimesi "dine and sign" yani "ye ve imzala" anlamına gelmektedir. AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 187, TEOMAN s. 15

³⁷ YETİM, s. 3

³⁸ TEOMAN, s. 16

³⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 23; YETİM, s. 4

⁴⁰ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 187

⁴¹ İŞGÜZAR, s. 35; YETİM, s. 4

⁴² ALPERGİN, Pelin; Bireysel Bankacılık, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın No. 160, Ankara 1990, s. 19

⁴³ İŞGÜZAR, s. 35

geçilmiştir⁴⁴. Bugün ise Avrupa’da yaygın olarak “Eurocard”, “Visa”, “Dinersclub” ve “Amerikan Express” kartları kullanılmaktadır⁴⁵.

2. Türkiye’de Kredi Kartı Kullanımı

a. Genel Olarak

Dünyadaki kredi kartına ilişkin gelişmeleri takiben Türkiye’de ilk kredi kartı, 1968 yılında Setur Diners Club Kredi Kartları ve Turizm A.Ş. tarafından “Diners Club” adı altında çıkartılmıştır⁴⁶.

İlk kredi kartını takiben geçen süre içerisinde, kart çıkaran kuruluşların ve dolayısıyla kredi kartlarının sayısında önemli bir artış olmuştur. 1989 yılında toplam 80.000 olan kredi kartı sayısı 2007 yılı sonu itibarıyla 37.335.179 adede ulaşmıştır. 2006 yılına göre artış oranı %15’dir⁴⁷.

BKM verilerine göre, 2007 yılında yurtiçinde kullanılan kredi kartlarıyla toplam 1,336 milyonu aşkın alışveriş işlemi ile 128.787 milyonluk alışveriş cirosu ve yaklaşık 75 milyon nakit avans işlemi ile de 14.000 milyonluk nakit avans cirosu gerçekleştirilmiştir⁴⁸.

Türkiye’de, dünya çapında geçerliliği bulunan “Visa”, “Mastercard/Eurocard”, “Amerikan Express” ve “Diners Club” gibi kartlar kullanılmaktadır⁴⁹. Türkiye’de dünya çapında geçerliliği olan başka kartlar bulunmasına karşın, kullanımları bu kartlar kadar geniş değildir⁵⁰. 2007 yılındaki istatistiki bilgilere göre Türkiye’de 20.878.744 adet Visa kart, 16.416.829 adet MasterCard kullanılmaktadır⁵¹.

---

⁴⁴ TEOMAN, s. 21

⁴⁵ İŞGÜZAR, s. 35; TEOMAN, s. 22

⁴⁶ TEOMAN, s. 23

⁴⁷ BKM 2007 Faaliyet Raporu, s.15

⁴⁸ <http://www.bkm.com.tr/istatistik/raporlar1.html>

⁴⁹ İŞGÜZAR, s. 24

⁵⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 24; BAYDEMİR, Mehmet; Her Yönüyle Kredi Kartları, İstanbul 2004, s. 2

⁵¹ <http://www.bkm.com.tr/istatistik/raporlar1.html>

b. Bankalararası Kart Merkezi (BKM)

(1) Kuruluşu

Ülkemizdeki banka ve kredi kartlarına ilişkin kural ve standartları geliştirmek ve kartlı ödeme sisteminde ortaya çıkan ortak sorunlara çözüm getirmek amacıyla 1990 yılında, 13 kamu ve özel Türk bankasının ortaklığı ile BKM kurulmuştur⁵².

BKMMM'nun 29'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Kart hamillerinin risk durumlarının izlenmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve müşteri hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak bilgi ve belge alışverişi veya kartların kullanımından doğan borç ve alacakların takas ve mahsup işlemleri kart çıkaran kuruluşların aralarında akdedecekleri yazılı sözleşmeler çerçevesinde kendi aralarında veya en az beş kart çıkaran kuruluş tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla gerçekleştirilir". Bu madde çerçevesinde BKM gibi şirketlerin kurulması hüküm altına alınmıştır⁵³.

(2) Ortakları

BKM'nin ortakları; Akbank T.A.Ş., Finansbank A.Ş., Fortis Bank A.Ş., Oyak Bank A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş., T. Garanti Bankası A.Ş., T. Halk Bankası A.Ş., T. İş Bankası A.Ş., T. Vakıflar Bankası A.Ş. ve Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'dir⁵⁴.

(3) Üyeleri

BKM yalnızca ortaklarına değil, ortakları dışındaki banka ve kuruluşlara da hizmet vermektedir. BKM'den hizmet alan üye kuruluşları; Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Alternatif Bank A.Ş., Anadolu Bank A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş., Citibank A.Ş., Denizbank A.Ş., Eurobank Tekfen A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Millenium Bank A.Ş., Provus Bilişim Hizmetleri A.Ş., Şekerbank

---

⁵² www.bkm.com.tr/bkm.html

⁵³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 25, dipn. 41

⁵⁴ BKM 2007 Faaliyet Raporu s. 4

T.A.Ş., Tekstil Bankası A.Ş., Turkish Bank A.Ş., Turkland Bankası A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'dir⁵⁵.

(4) Ana Faaliyetleri

Kart hamillerinin yaptıkları alışverişlerden kaynaklanan borç ve alacaklarının bankalar arasındaki takası, BKM bünyesinde, yurt içi takas ve hesaplaşma aracılığıyla gerçekleşir. Bankalar arasındaki otorizasyon işlemlerini yürütmek, kredi kartı ve banka kartı sektörü içerisinde bulunan bankalar arasında uygulanacak prosedürleri geliştirmek, yurt içi kuralları oluşturmak, standardizasyonu sağlamaya yönelik çalışmalar yaparak kararlar almak, yurtdışı kuruluş ve komisyonlar ile ilişkiler kurmak ve gerektiğinde üyelerini bu kuruluşlarda temsil etmek, halen her banka tarafından devam ettirilen işlemleri daha güvenli, süratli ve daha az maliyetli, tek bir merkezden yürütmek BKM'nin ana faaliyetleri arasında yer alır⁵⁶.

1993 yılında, bankalararası yurtiçi kredi kartı ve banka kartı otorizasyonunun gerçekleştirilmesi, Türk bankalarının ATM ve POS sistemi ağlarının karşılıklı olarak müşterilerin kullanımına açılması, Visa Base I ve Europay EPS-NET gibi uluslararası iletişim ağlarına tek noktadan bağlantı olanağı sağlanması, Türk Bankaları tarafından ihraç edilmiş olan banka kartlarının takasının gerçekleştirilebilmesi amacı ile Switch Sistemi⁵⁷ devreye alınmıştır. 1999 yılında BKM Switch Sistemi'nin yeni teknoloji ürünü ikinci aşamasının devreye girmesiyle, işlem kapasitesi eski sisteme oranla büyük

---

⁵⁵ BKM 2007 Faaliyet Raporu s. 4

⁵⁶ www.bkm.com.tr/bkm.html

⁵⁷ Uluslararası kart kuruluşlarının kuralları gereği, üzerinde bu kuruluşların logoları bulunan her kartın uluslararası kart kuruluşları ile anlaşmalı kart kuruluşları tarafından kabul edilme zorunluluğu bulunmaktadır. Kart kuruluşlarının anlaşmalı oldukları üye işyerlerinde ya da ATM'lerinde kendilerine ait olmayan bu kartlar ile yaptıkları işlemlerde, risklerini en aza indirmek amacıyla, kart ihraç edenden yapılmak istenen işleme ait olumlu ya da olumsuz bir yanıt almaları gerekmektedir. Her kart kuruluşu arasında birebir iletişim kurulması uygulanabilir görülmediğinden Switch adı verilen yönlendirme merkezleri ihtiyacı doğmuştur. BKM Switch Sistemi, üyelerine banka kartı ve kredi kartı yönlendirme hizmeti vermek üzere 01.08.1993 tarihinde açılmış ve Switch Sistemi ile üyelerine, kredi kartı on-Line Otorizasyon, Kredi Kartı yerine Otorizasyon, Banka Kartı ATM paylaşımı, Banka Kartı POS paylaşımı ve Yurtdışına/Yurtdışından Yönlendirme (Visa Base I – Europay EPS Net) hizmetleri vermektedir. <http://www.bkm.com.tr/mesajyonlendirme.html>

ölçüde artmış ve tam bir verimlilik ile çalışarak BKM üyelerine kesintisiz hizmet sağlanmıştır⁵⁸.

D. KREDİ KARTLARININ YARAR VE SAKINCALARI

Günümüzde hemen hemen her sektörde nakitsiz ödeme aracı olarak kullanılan kredi kartlarının, kartlı ödeme sisteminin tarafları yönünden, pek çok olumlu yönü olduğu gibi olumsuz taraflarının da bulunduğu kuşkusuzdur.

Uygulamada kredi kartlarıyla hedeflenen asıl amacın, kart sahiplerinin nakit ödemeden alışveriş yapabilmelerini sağlamak olduğu gibi görünse de bir görüşe göre kart çıkaran kuruluş bunu aslında kendi çıkarı için yapmaktadır⁵⁹. Çünkü kart çıkaran kuruluş, hem kredi kartı sahiplerinden hem de üye işyerlerinden elde ettiği kazançlarla kartlı sistemin en avantajlı tarafını oluşturmaktadır. Ancak kart çıkaran kuruluşlar da uluslararası kredi kuruluşlarıyla yaptıkları lisans sözleşmeleri çerçevesinde kazançlarının bir bölümünü bu kuruluşlara aktardıklarından, en kazançlı çıkan taraf uluslararası kredi kartı çıkaran kuruluşlar olmaktadır⁶⁰.

Çalışmamızda öncelikle kartlı sistemin, taraflarına sağladığı yararlar üzerinde durulacak, ardından sistemin taraflar yönünden yarattığı sakıncalar incelenecektir.

1. Yararları

a. Kredi Kartı Sahibi Açısından

Kredi kartının kart sahibi açısından en önemli yararı, nakit ödemede bulunmadan mal veya hizmet alabilme imkanı sağlamasıdır. Kart sahibi yanında yeterli miktarda nakit bulunmasa bile, sisteme dahil işletmelerden alışveriş yapabilmektedir⁶¹.

---

⁵⁸ <http://www.bkm.com.tr/bkm.html>

⁵⁹ AKYOL, Şener; Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen'e Armağan; İstanbul 2001 (Bundan sonra "AKYOL, Banka Sözleşmeleri" olarak anılacaktır), s. 219

⁶⁰ İŞGÜZAR, S. 48

⁶¹ İŞGÜZAR, s. 49; TEOMAN, s. 30,

Kredi kartları, kart sahiplerini nakit taşıma zorunluluğundan kurtarmakta ve dolayısıyla paranın kaybolması, çalınması veya gaspı gibi riskleri ortadan kaldırmaktadır⁶². Ayrıca parasını kaybeden ya da çaldıran bir kimsenin parasına tekrar kavuşması hemen hemen imkansız olmasına karşın kredi kartının kaybolması veya çalınması gibi hallerde, zamanında alınacak birtakım basit önlemlerle, kart sahibi için ya hiçbir zarar doğmamakta ya da zararın çok az bir kısmına katlanmaktadır⁶³.

Kredi kartlarının bir diğer yararı, taksitle alışveriş yapabilme imkanı sağlamasıdır. Bu şekilde kart sahipleri, satın almak istedikleri mal veya hizmetlerin bedelinin tamamını bir seferde ödemek yerine taksitler halinde ödeyerek vadelere bölebilmekte böylece alım güçlerini arttırmaktadırlar⁶⁴. Günümüzde pek çok üye işyeri kart sahiplerinin yaptıkları alışverişleri taksitlendirmektedir. Üye işyerlerinin taksit yapmadığı durumlarda ise bazı kart çıkaran kuruluşlar taksitle alışverişe imkan vermekte ve kart sahipleri ödemelerini kart çıkaran kuruluşa taksitler halinde yaparak yine taksitli alışveriş yapma imkanına sahip olmaktadır⁶⁵.

Kart çıkaran kuruluşlar kredi kartlarına, nakitsiz alışveriş imkanı dışında bir özellik daha eklemişler ve bu özellik doğrultusunda kart sahiplerinin nakit ihtiyaçlarını anında karşılamayı hedeflemişlerdir. Günümüzde kredi kartı sahipleri, kendilerine tanınan limitler dahilinde, günün her saatinde ATM'lerden para çekme imkanına sahiptirler. Bu şekilde kart sahibi kart çıkaran kuruluştan kredi kullanmakta ve kart çıkaran kuruluşa karşı anapara, faiz ve komisyon ödeme borcu altına girmektedir⁶⁶.

Kredi kartı sahibinin yurt dışında bulunması halinde, yurt dışında da geçerli olan bir kredi kartıyla, kart sahibi döviz bulundurma veya döviz bozdurma gibi işlemlerden kurtulmaktadır⁶⁷. Ayrıca yurt dışında parasının çalınması, kaybolması veya gasp edilmesi gibi hallerde kart sahibi, sahip olduğu kredi kartları sayesinde büyük bir güvence altında olmaktadır⁶⁸.

---

⁶² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 30; İŞGÜZAR, s. 49

⁶³ TEOMAN, s. 31

⁶⁴ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 30

⁶⁵ İŞGÜZAR, s. 49

⁶⁶ AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 221; İŞGÜZAR, s. 50

⁶⁷ AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 119, TEOMAN, s. 30

⁶⁸ İŞGÜZAR, s. 50

Kredi kartlarının kazandırdığı bir diğer yarar da sahibinin saygınlığını (prestijini) arttırmasıdır. Özellikle ABD’de ve Avrupa ülkelerinde alışverişini kredi kartıyla yapanlara nakit ödemede bulunan kimselere göre daha farklı davranılmakta, kart sahiplerinin daha güvenilir kişiler olduğu düşünülmektedir⁶⁹. Bu durumun altında yatan sebep, kart çıkaran kuruluşun o kişiyi kredi değerliliğine sahip, güvenilir bir kimse olarak görmesidir⁷⁰. Bugün ise özellikle ülkemizde kredi kartlarının ulaştığı yaygınlık ve her sosyal sınıftan kişinin rahatça kredi kartı edinebilmesi karşısında, bu saygınlık sağlama işlevinin mevcudiyetinden artık söz edilemeyecektir.

Kart çıkaran kuruluşlar, kart sahipleri için bazı özel hizmetler sunarak kredi kartlarını daha cazip hale getirmektedir. Belirli dönemlerde çıkarılan dergileri ücretsiz edinmek, sadece kart sahiplerine özel bazı ürünleri satın alabilmek, üye işyerlerinde sunulan hizmetlerden yararlanmak ve kredi kartlarıyla nakit para çekebilmek gibi imkanlar örnek olarak gösterilebilir⁷¹. Bunun yanı sıra kredi kartlarıyla yapılan alışverişlerin belli bir tutarı “puan” olarak kredi kartına yüklenmekte ve kart sahipleri topladıkları puanlarla ücretsiz alışveriş, seyahat veya hediye gibi armağanlar kazanmaktadırlar⁷².

b. Üye İşyeri Açısından

Kart çıkaran kuruluşla bir sözleşme yaparak kredi kartı sistemine dahil olan üye işyerleri açısından kredi kartı kullanımının en önemli yararı, müşteri sayısını arttırarak iş hacimlerini genişletmesidir. Gerçekten de üye işyeri, sadece nakit parası olan müşterilere mal satabilecekken kredi kartının kullanımıyla, nakit parası olmayan veya nakit harcama yapmak istemeyen müşterilerle de mal satabilme imkanına kavuşmakta ve bu şekilde müşteri sayısını ve dolayısıyla cirosunu arttırabilmektedir⁷³.

---

⁶⁹ İŞGÜZAR, s. 50; TEOMAN, s. 31

⁷⁰ İŞGÜZAR, s. 50

⁷¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s.31; İŞGÜZAR, s. 51; TEOMAN, s. 34

⁷² İŞGÜZAR, s. 51

⁷³ AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 220; İŞGÜZAR, s. 51; TEOMAN, s. 34, YETİM, s. 21

Aynı zamanda üye işyerleri kart çıkaran kuruluşlar tarafından belirlendiğinden bu işyerlerine karşı müşterilerin güveni de daha fazla olmaktadır⁷⁴.

Kredi kartlarının üye işyerleri açısından bir diğer önemli yararı da sattıkları mal veya hizmet bedellerini kart çıkaran kuruluştan kolaylıkla tahsil edebilmeleridir. Üye işyerleri yapılan alışveriş sonucu kendilerinde kalan harcama belgelerini kart çıkaran kuruluşa ibraz ederek alacaklarına kavuşmaktadırlar. Kart sahibinin yaptığı alışveriş bedelini karşılayamayacak olması veya kart çıkaran kuruluşa ödemede bulunmamış olması üye işyerini ilgilendirmemektedir⁷⁵. Ayrıca taksitle yapılan alışverişlerde müşterinin taksitleri ödememe riski ve bunun sonucunda dava açma ya da takip yapma gibi zorluklar, kartlı sisteme dahil olan üye işyerleri bakımından ortadan kalkmaktadır⁷⁶.

Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı sahiplerine anlaşmalı oldukları üye işyerlerinin isim, adres ve faaliyet konularını düzenli olarak bildirdiklerinden üye işyerlerinin reklam ve tanıtımı ücretsiz olarak yapılmaktadır. Böylece üye işyerlerinin herhangi bir harcamada bulunması gerekmeden potansiyel müşterilerine yönelik reklam ve tanıtımları yapılmış olmaktadır⁷⁷.

c. Kredi Kartı Çıkaran Kuruluş Açısından

Kredi kartı sisteminden kuşkusuz en büyük faydayı sağlayan kart çıkaran kuruluşlardır. Çünkü kredi kartı sistemini kuran ve işleten kuruluşların gelirleri hem kredi kartı sahiplerinden hem de üye işyerlerinden gelmektedir⁷⁸.

Kredi kartı sahibi, kart çıkaran kuruluşa, adına düzenlenen her kart için “giriş ücreti” ve geçen her yıl için “üyelik yenileme ücreti” ödemekle yükümlüdür. Ayrıca kredi kartının borcunu son ödeme tarihine kadar ödemeyen kart sahibinin, kart çıkaran kuruluşa faiz ödemesi gerekmektedir. Aynı şekilde kredi kartı ile nakit çekilmesi veya

---

⁷⁴ İŞGÜZAR, s. 51

⁷⁵ İŞGÜZAR, s. 52, TEOMAN, s. 37

⁷⁶ TEOMAN, s. 37

⁷⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 32; İŞGÜZAR s. 52-53

⁷⁸ İŞGÜZAR, s. 53

harcama tutarının kart sahibi tarafından taksitlendirilmesi gibi hallerde de yine faiz ödenmesi gündeme gelecektir⁷⁹.

Kart çıkaran kuruluşların bir diğer gelir kaynağını da üye işyerleri oluşturmaktadır. Kart çıkaran kuruluşlar, üye işyerlerinin kendilerine ibraz ettiği her harcama belgesi karşılığında belli bir miktar komisyon almaktadır. Bunun dışında bazı kart çıkaran kuruluşlar, üye işyerlerine verdikleri imprinter cihazı ya da POS terminallerinden kira almakta ya da kredi kartı işlem cirosu asgari tutarın altında kalan üye işyerlerinden ek bir ödeme talep etmektedirler⁸⁰. Kart çıkaran kuruluşların gelirlerinin büyük bir kısmının üye işyerlerinden geldiği kabul edilmektedir⁸¹.

d. Ülke Ekonomisi Açısından

Kredi kartı sisteminin ülke ekonomisine en büyük faydası, tüketimi arttırarak üretime olan talebin fazlalaştırması ve piyasadaki ticari faaliyetleri canlandırmasıdır⁸².

Kartlı sistemin ekonomiye diğer bir faydası ise vergilendirme açısındanadır. Kredi kartı kullanımı sonucu üye işyerleri fiş ya da faturasız satış yapamayacaklarından yapılan her işlem kayıt altına alınmakta ve bu şekilde vergi kaçakçılığı önlenmiş olmaktadır⁸³.

Kredi kartıyla yapılan alışverişler sonucunda paranın tedavülü kısmen azalmakta ve tasarruf mevduatları artmaktadır⁸⁴. Aynı zamanda paranın tedavülü azalması fiziki olarak paranın yıpranmasından doğan kayıpları da bir ölçüde engellemektedir⁸⁵.

Yurt dışından gelen turistlerin yabancı bankalara ait kredi kartlarını kullanması sonucu ülkeye döviz girmesi sağlanmaktadır⁸⁶. 2007 yılında yabancı bankalara ait kredi kartlarıyla Türkiye'ye giren döviz miktarı 2.845 milyon Amerikan Dolarıdır⁸⁷.

---

⁷⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 33; İŞGÜZAR, s. 53

⁸⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 33; İŞGÜZAR, s. 53, TEOMAN, s. 39; YETİM, s. 22

⁸¹ İŞGÜZAR, s. 53; TEOMAN, s. 38

⁸² İŞGÜZAR, s. 54; YETİM, s. 23

⁸³ İŞGÜZAR, s. 54

⁸⁴ YETİM, s. 23

⁸⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 34

2. Sakıncaları

a. Kredi Kartı Sahibi Açısından

Kredi kartı kullanımının kart sahibi açısından tartışmasız en büyük sakıncası harcama eğilimlerini arttırmasıdır. Kredi kartı ile yapılacak alışverişlerde nakit paraya ihtiyaç bulunmaması ya da fiyatı çok yüksek bir malı taksitler halinde alma imkanının bulunması kişilerin harcama eğilimlerinin artmasına sebep olmaktadır. İnsanların her zaman için daha fazlasına sahip olma isteği, “sonra nasıl olsa öderim” ya da “taksitle alıyorum” gibi düşünceler gereksiz alışverişlere yöneltebilmektedir. Ayrıca kredi kartı olmadan yalnızca maaş günleri veya ikramiye dönemleri gibi belli zamanlarda alışveriş yapabilen tüketiciler, kredi kartı sayesinde artık her zaman alışveriş yapabilmekte ve bu durumda hesabını bilmeyen tüketicilerin ekonomik açıdan büyük zarara uğramasına sebep olabilmektedir⁸⁸. Her ne kadar hesabını bilmeyen ve aşırı harcama eğilimi olan kimselerin kredi kartı olmadan da bu harcamaları yapabileceği ileri sürülse de⁸⁹ fikrimizce kredi kartları tüketiciler için her zaman patlamaya hazır bir bomba gibidir. Hemen hemen hiç kimse gereksiz harcamalar yapmak ya da lüks tüketimde bulunmak için bir banka soymayı veya hırsızlık yapmayı düşünemezken nüfusun büyük bir kısmı bir bankadan kredi kartı edinmeyi uygun görmekte ve “nasıl olsa öderim” düşüncesiyle alım gücünün çok üzerinde harcamalar yapmaktadır. Kredi kartı olmasa belki de makul ölçülerde alışveriş yapacak bir tüketici, cebindeki nakitsiz ödeme aracını kullanarak istediği malları kolaylıkla elde edebilmektedir. Kredi kartlarıyla yapılabilecek harcama tutarlarının karta tanınan limitle sınırlı olmasının tüketicilerin harcama eğilimlerini azaltacağı fikri⁹⁰ de pek isabetli değildir zira bir kimsenin birden çok kredi kartı edinmesi ve bu şekilde harcamalarına devam etmesi mümkündür.

Bu konuya bir çözüm bulmak amacıyla kanun koyucu BKKKK’nda yeni bir düzenleme getirmiştir. BKKKK’nun 9’uncu maddesinin 2’inci fıkrasına göre “Kart çıkaran kuruluş tarafından bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartları limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki

---

⁸⁶ İŞGÜZAR, s. 54

⁸⁷ <http://www.bkm.com.tr/istatistik/raporlar1.html>

⁸⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 34; İŞGÜZAR, s. 55; TEOMAN, s. 39

⁸⁹ İŞGÜZAR, s. 56; TEOMAN, s. 40

⁹⁰ BAYDEMİR, s. 49; İŞGÜZAR, s. 56

katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Bu fıkra uygulanmasında bin (yeni) Türk Lirasına⁹¹ kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden tespit edilir”. Söz konusu düzenlemeyle artık kişilerin sahip olacağı tüm kredi kartlarının limiti aylık net gelirlerine göre belirlendiğinden tüketicilerin bilinçsiz harcamalarının önüne geçilme konusunda oldukça yerinde bir adım atılmıştır.

Üye işyeri sözleşmeleri doğrultusunda, üye işyerlerinin kredi kartıyla yapılan alışverişlerde kart çıkaran kuruluşa komisyon ödemesi sebebiyle mal ve hizmet fiyatlarının yükseleceği ve bu durumun kart sahiplerinin zarar görmesine neden olacağı ileri sürülmüştür⁹². Ancak yalnızca kredi kartı sisteminin ilk çıktığı dönemlerde geçerli olabilecek bu durum günümüzde tamamen ortadan kalkmıştır. Kredi kartının hayatın vazgeçilemez bir unsuru olduğu düşünülecek olursa, fiyatlarına komisyon farkını yansıtan üye işyerlerinin yansıtmayan diğer üye işyerleriyle rekabet edemeyeceği açıktır⁹³.

Kredi kartı sahipleri kredi kartlarını hiç kullanmasalar dahi her yıl üyelik yenileme ücreti adı altında belirli bir bedeli kart çıkaran kuruluşlara ödemekle yükümlüdürler. Tek bir kart kullanan kimse için kart yenileme ücreti, küçük bir meblağ olmasına karşın günümüzde pek çok kişinin birden çok kredi kartı olduğu düşünülürse toplamda yüksek miktarlara ulaşabilmektedir. Kart çıkaran kuruluşların verdikleri hizmet karşılığında her yıl aldıkları kart ücretlerinin yerinde olduğu ileri sürülse de⁹⁴ fikrimizce bu görüşe katılmak pek mümkün değildir. Kart çıkaran kuruluşlar, komisyon adı altında, üye işyerlerine verdikleri hizmetin bedelini tahsil etmektedirler. Aynı zamanda kredi kartı borcunu ödemeyen kart sahipleri de kart çıkaran kuruluşlara gecikme faizi ve komisyon olarak yüksek miktarla ödemelerde bulunmaktadırlar. Tüm bu kazançlar dışında kart yenileme ücreti adıyla başka bir hizmet bedeli talep etmek hakkaniyete uygun değildir.

---

⁹¹ 01.01.2009 tarihinden itibaren para üzerinde yer alan “yeni” ibaresi kalkmıştır. (Bundan sonra metin içerisinde “(yeni) Türk Lirası” olarak anılacaktır)

⁹² BAYDEMİR, s. 50

⁹³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 35-36; İŞGÜZAR, s. 56, TEOMAN, s. 40

⁹⁴ İŞGÜZAR, s. 56; TEOMAN, s. 41

Kart sahipleri açısından kredi kartı kullanımının yarattığı diğer bir sakınca, harcama tutarının son ödeme tarihine kadar ödenmemesi halinde ortaya çıkan yüksek faiz ve komisyon oranlarıdır. Aynı şekilde kredi kartından nakit çekilmesi durumunda da borç ödeninceye kadar günlük faiz ödenmesi gerekmektedir. Ancak kart sahibi, kredi kartını kullanarak meydana getirdiği harcama bedellerini, son ödeme tarihine kadar öderse herhangi bir faiz veya komisyon ödemek zorunda kalmamaktadır. Bu nedenle faiz tehlikesi aslında hesabını bilmeyen, bilinçsiz kart sahipleri için söz konusu olmaktadır⁹⁵.

b. Üye İşyeri Açısından

Üye işyerleri, kart çıkaran kuruluşla yapmış oldukları üye işyeri sözleşmesi çerçevesinde, kredi kartıyla yapılan her harcama tutarının belli bir yüzdesini komisyon olarak kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlüdürler⁹⁶. Komisyon sabit bir oran olmakla beraber harcama tutarı yüksek olduğunda önemli meblağlara ulaşabilmektedir⁹⁷. Ancak üye işyerlerinin, kredi kartı sistemi sayesinde müşteri çevresini genişletip iş hacmini arttırdığı göz önünde tutulursa komisyon ödemenin sanıldığı kadar büyük bir sakınca olmadığı, katlanılması gereken bir fedakarlık olduğu kabul edilecektir.

Kredi kartı kullanımının üye işyeri yönünden yarattığı diğer bir sakınca zaman ve işgücü kaybına yol açmasıdır. Gerçekten de üye işyeri öncelikle kendisine verilen kartın gerçek kart sahibine ait olup olmadığını teyit edecek, kartın geçerliliğini araştırarak, kayıp çalıntı kartlar listesinde yer alıp almadığına bakacak, imprinter veya POS cihazına kartı yerleştirip gerekli bilgileri harcama belgesine aktaracak ve son olarak harcama belgesini kart sahibine imzalatacaktır. Bunun dışında harcama belgelerinin kart çıkaran kurumdan tahsili için de ayrı bir emek ve zaman gerekecektir⁹⁸. Ancak imprinter cihazlarının kullanımının azalması ve POS terminallerinin modern teknolojiye uyumlu hale getirilmesiyle karta ilişkin kontroller

---

⁹⁵ İŞGÜZAR, s. 57

⁹⁶ İŞGÜZAR, s. 57; TEOMAN, s. 43

⁹⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 36

⁹⁸ İŞGÜZAR, s. 58; TEOMAN, s. 44; YETİM, s. 24

artık on-line olarak yapılmakta ve söz konusu emek ve zaman kaybı en aza indirgenmiş olmaktadır.

c. Kart Çıkaran Kuruluş Açısından

Kredi kartı sistemini kurmak ve işletmek çok büyük bir finans kaynağını gerektirmektedir. BKKKK'nun 4/2-d maddesine göre "kart çıkaran kuruluşların nakden ve her türlü muvazaadan ari olarak ödenmiş sermayesinin altı milyon (yeni) Türk Lirasından az olmaması" gerekmektedir. Yapılacak böylesine büyük bir yatırım sonrası sistem oturmazsa veya yaygın kullanım görmezse kart çıkaran kuruluşun önemli bir zarar tehlikesiyle karşı karşıya kalması kaçınılmaz olacaktır.

Kart çıkaran kuruluş açısından diğer bir sakınca, kart sahiplerinin borçlarını ödememeleri halinde söz konusu olur. Böyle bir durumda kart çıkaran kuruluş bu kişiler hakkında icra takibi yaparak alacağını elde etmeye çalışmaktadır. Kart sahibinin iflası, ödemelerin tatil edilmesi veya yapılan takibin semeresiz kalması gibi hallerde riski üstlenen kart çıkaran kuruluş olmaktadır⁹⁹. Ancak bu gibi hallerde kart çıkaran kuruluşların, elde edilemeyen alacaklar için kesin aciz vesikası olarak vergiden düşme imkanları bulunmaktadır. Vergi Usul Kanunu'nun 323'üncü maddesine göre "Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar, değersiz alacaklardır. Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaydebederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilebilirler. İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacaklarını, gider kaydedilmek suretiyle yok edilebilirler". Bu madde hükmü gereğince kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri kesin aciz vesikalarını gider olarak kaydederek vergiden düşebilmektedirler. Ancak bu durum da kart çıkaran kuruluşların taşıdığı riskin ne kadar büyük olduğu gerçeğini değiştiremez. 2008 yılının ortalarında ABD'de başlayıp AB ülkelerine de yayılan küresel ekonomik krizde pek çok finans kuruluşunun batmasının ilk sebebi olarak mortgage sistemi gösterilse de ikinci sırada tahsil edilemeyen kredi kartı alacakları gelmektedir.

---

⁹⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 37

E. KREDİ KARTI SİSTEMLERİ

Kredi kartları, sisteme katılan tarafların sayısına göre “iki taraflı sistem”, “üç taraflı sistem” ve “karma sistem” olarak üç gruba ayrılmaktadır.

1. İki Taraflı Sistem

Kredi kartlarıyla ilgili ilk ortaya çıkan sistem, sadece iki taraf arasındaki sözleşme ilişkisine dayanan iki taraflı sistemdir¹⁰⁰. Bu sistemde kart çıkaran kuruluş müşterilerine kredi kartı vererek kendine ait işyerlerine nakitsiz alışveriş imkanı sunmaktadır¹⁰¹. Bu sistemde, mal veya hizmet sunan ticari işletme aynı zamanda kartı çıkaran kuruluş olmaktadır. Sistemin diğer tarafında ise müşteri bulunmaktadır. Sistemin işleyişine göre, kart sahibi, kredi kartını yalnızca kartı çıkaran ticari işletmede veya bu işletmenin şubelerinde nakit ödmeden alışveriş yapabilmek için kullanmakta, diğer ticari işletmelerde ise kartı kullanması mümkün olmamaktadır¹⁰². Kartı çıkaran ticari işletme, kart sahibi müşterisine, yaptığı harcamaları gösteren bir hesap bildirim cetveli göndermekte ve kart sahibi de borcunu toplu veya taksitler halinde söz konusu işletmeye ödemektedir¹⁰³. İki taraflı sistemde kart çıkaran kuruluşların çoğunluğu malları üzerine “mülkiyeti muhafaza kaydı” koyarak borçları teminat altına almaktadır¹⁰⁴.

İki taraflı sistemde, kartı çıkaran ticari işletmenin asıl amacı, kart sahibi müşterilerinin bağlılığını arttırmak ve nakitsiz ödeme sistemiyle yeni müşteriler edinmektir. Bu sistem, mağazalar, benzin istasyonları, oteller, lokantalar, marketler ve seyahat işletmeleri tarafından halen yaygın olarak kullanılmaktadır¹⁰⁵.

Sistemde bu tür kredi kartlarının kullanım alanının yalnızca kart çıkaran işletmelerle sınırlı olması, veresiye veya taksitle alışverişin değişik bir görünümü olması

¹⁰⁰ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 190; İŞGÜZAR, s. 39

¹⁰¹ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 190; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 7

¹⁰² BUHUR; s. 21; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 7, İŞGÜZAR, s. 39; SAYIN, Serhat, Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk, İstanbul 2005; s. 15; TEOMAN, s. 47

¹⁰³ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 8

¹⁰⁴ İŞGÜZAR, s. 39

¹⁰⁵ İŞGÜZAR, s. 39; SAYIN, s. 15

ve tüketicilere kredi sağlamaması sebebiyle gerçek anlamda bir kredi kartı olmadığı savunulmuştur¹⁰⁶. Fikrimizce de bu tür kartları gerçek anlamda kredi kartı olarak kabul etmek mümkün değildir. Nitekim BKKKK'nun 2'inci maddesinde “Kendi işyeri ile sınırlı olmak üzere, mal veya hizmetlerin vadeli satışı ile alıcının borç alacak durumunun izlenmesi amacıyla kart çıkaran veya sistem oluşturan veya herhangi bir kredilendirme işlemi yapılmaksızın veya hesaba bağlı olmaksızın önceden belirlenen bir tutarla sınırlı olmak üzere kart düzenleyen gerçek veya tüzel kişiler bu Kanun hükümlerine tabi değildir” denilerek iki taraflı sisteme ait kartların kredi kartı sayılmayacağı hükme bağlanmıştır.

2. Üç Taraflı Sistem

İki taraflı sistemde kart sahibinin, kredi kartını yalnızca kart çıkaran kuruluşa ait işyerlerinde kullanabilmesi, üç taraflı sistemin doğmasına sebebiyet vermiştir¹⁰⁷. Bu sistemde iki taraflı sistemden farklı olarak üç taraf bulunmaktadır. Sistemin üçüncü tarafını oluşturan kart çıkaran kuruluş, artık satıcının kendisi değil fakat bu konuda faaliyet gösteren bir finansman şirketi veya banka olmaktadır¹⁰⁸. Diğer bir deyişle üç taraflı sistemde, kart sahibi ve mal veya hizmet satan ticari işletmeyle birlikte üçüncü bir taraf olarak kart çıkaran kuruluş vardır¹⁰⁹. Bu sistemde kart çıkaran kuruluş ticari işletmelerle üye işyeri anlaşması yapmakta ve bu anlaşma doğrultusunda kredi kartı sahibinin üye işyerlerinden kredi kartı vasıtasıyla yaptığı alışveriş bedelinin ödenmesini üye işyerine taahhüt etmekte ve bedelin ödenmeme riskini üzerine almaktadır¹¹⁰.

İki taraflı sistemde kart çıkaran ticari işletmelerin, kart üzerinden doğrudan kar amacı yokken, üç taraflı sistemde kart çıkaran kuruluşların kredi kartı sistemini kurmaktaki asıl hedefleri bundan kazanç elde etmektir. Üç taraflı sistemde kart çıkaran

---

¹⁰⁶ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 27; AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 190; BAYDEMİR, s. 24; BUHUR, s. 22; İŞGÜZAR, s. 61; SAYIN, 15; TEOMAN; s. 47

¹⁰⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 28; BUHUR, s. 22; TEOMAN, s. 47

¹⁰⁸ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 191

¹⁰⁹ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 8

¹¹⁰ AKİPEK, Şebnem, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları, AÜHFD 2003, C. 52, Sayı 3 (Bundan sonra “AKİPEK, Kredi Kartları” olarak anılacaktır), s. 107; BAYDEMİR, s. 46; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 8; İŞGÜZAR, s. 40; SAYIN, s. 16

kuruluşlar, üye işyerlerinden kredi kartı ile yapılan her işlemde, kart sahiplerinden ise yıllık olarak alınan üyelik yenileme ücretlerinden gelir elde etmektedirler¹¹¹.

Sistemin işleyişi doğrultusunda kart sahipleri, üye işyerlerinde nakit kullanmadan alışveriş yapmakta ve bunun karşılığında yapılan alışverişin bedelini gösteren bir harcama belgesi imzalamaktadırlar. Üye işyeri de satmış olduğu mal veya hizmet karşılığı aldığı harcama belgesini, kart çıkaran kuruluşa ibraz ederek yapılan alışverişin bedelini tahsil etmektedir. Kart çıkaran kuruluş ise, yapılan harcama tutarlarını gösteren hesap bildirim cetvelini kart sahibine göndererek belli bir tarihe kadar ödeme yapmasını talep etmektedir. Böylece kart sahibinin üye işyerinden yaptığı alışveriş ile borcunu kart çıkaran kuruluşa ödemesi gereken tarih arasında belli bir süre geçmekte ve bu şekilde kart çıkaran kuruluş tarafından kart sahibine faizsiz kredi kullandırılmaktadır¹¹².

Bazı durumlarda üç taraflı sisteme dördüncü bir tarafın da katılmasıyla dörtlü bir ilişki oluşur. Buna öğretide “genişletilmiş üç taraflı sistem” denmektedir¹¹³. Genişletilmiş üç taraflı sistemde, kart çıkaran kuruluşlar, bizzat kendileri kart çıkartmak yerine, uluslararası kredi kartı şirketleriyle yaptıkları lisans sözleşmeleri doğrultusunda o şirketler tarafından çıkarılan kredi kartlarını ülkelerinde pazarlama yetkisine sahip olmaktadır. Örneğin ülkemizde kullanılan Visa, Mastercard gibi kredi kartları, yapılan uluslararası lisans sözleşmeleri çerçevesinde, kart çıkaran kuruluşlar tarafından çıkartılmaktadır. Bu sisteme göre, kredi kartı sisteminin işleyişi özel olarak kurulmuş bir kredi kartı şirketi tarafından organize edilmektedir. O şirkete ait kredi kartını çıkarma yetkisini almak isteyen kart çıkaran kuruluşlar, şirketle bir lisans sözleşmesi yapmak durumundadır. Lisans sözleşmesini imzalayan kart çıkaran kuruluşlar, sisteme dahil olan bütün üye işyerlerinden faydalanma imkanına sahip olurlar. Yani burada lisansı alan kart çıkaran kuruluşun çıkarttığı kredi kartını kullanan kart sahipleri, yalnızca söz konusu kuruluşun anlaşmalı olduğu üye işyerlerinden değil de o kartın kullanılabilceği tüm işyerlerinden alışveriş yapma imkanına sahip olurlar. Diğer bir deyişle alışveriş yapılabilecek üye işyerleri, sadece o kartı çıkaran kuruluşla anlaşma

---

¹¹¹ SAYIN, s. 16

¹¹² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 29; İŞGÜZAR, s. 41; BAYDEMİR, s. 26; SAYIN, s. 16; Karşı görüş için bkz. TEOMAN, s. 229

¹¹³ BAYDEMİR, s. 25; BUHUR, s. 23-24; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 10; SAYIN, s. 16; TEOMAN, s. 48

yapanlar değil, lisansı alınan kartın kullanılabilceği tüm işyerleridir. Üye işyerinin bu sisteme dahil olması ise uluslararası kart çıkartma yetkisi alan bir veya birden fazla kart kuruluşuyla yapacağı üye işyeri sözleşmesi ile mümkündür. Üye işyeri sözleşmesi sonucu sisteme dahil olan üye işyeri, söz konusu kartla yapılan harcama bedellerini anlaşma yaptığı kart çıkaran kuruluşlardan talep edebilecektir. Ancak bu durumda kart çıkaran kuruluş, sadece kendi kartını kullanan kart sahiplerinin değil ayrıca başka kart çıkaran kuruluşlarca çıkartıldığı halde aynı uluslararası kart şirketinin sistemine dahil olan kredi kartlarıyla yapılan harcamaları da üye işyerine ödemekle yükümlü olacaktır¹¹⁴.

Bu tür bir ödemede bulunan kart kuruluşunun ödediği bedeli, aralarında herhangi bir hukuki ilişki bulunmayan kart sahibinden talep etmesi mümkün değildir. Bu nedenle söz konusu kart kuruluşunun, harcama yapılan kredi kartını çıkaran kuruluşu başvurması ve ödediği tutarı ondan tahsil etmesi gerekmektedir¹¹⁵. Günümüzde bu tür işlemler BKM bünyesinde kurulan “Takas Merkezi” üzerinden gerçekleştirilmektedir. Takas merkezi, BKM üyesi banka veya finans kuruluşları arasındaki kredi kartı işlemlerinden doğan borç ve alacakları tasfiye etmektedir.

3. Karma Sistem

Hem üç taraflı hem de iki taraflı sistemin özelliklerini taşıyan karma sistem¹¹⁶, öğretilerde “genişletilmiş iki taraflı sistem” olarak da adlandırılmaktadır¹¹⁷. Bu sistemde, mal veya hizmet sunan bazı ticari işletmeler, aralarında anlaşarak ortak bir kredi kartı çıkartmaktadırlar¹¹⁸. Sistemin temel özelliği, kredi kartının yalnızca kartı çıkaran ticari işletmede değil aynı zamanda diğer ticari işletmelerde de nakitsiz ödeme aracı olarak kullanılabilmesidir¹¹⁹.

---

¹¹⁴ BUHUR, s. 24; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 10; SAYIN, s. 17, TEOMAN, s. 48

¹¹⁵ BUHUR, s. 24; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 10; TEOMAN, s. 48

¹¹⁶ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 29; BUHUR, s. 24; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 12

¹¹⁷ TEOMAN, s. 49

¹¹⁸ BUHUR, s. 24; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 12

¹¹⁹ AKİPEK, Kredi Kartları, s. 108; BAYDEMİR, s. 27; BUHUR, s. 25; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 12; TEOMAN, s. 49

Karma sistemde hem iki taraflı hem de üç taraflı sistemin özellikleri görülmektedir. Kart sahibinin kredi kartını, kartı çıkaran ticari işletmede veya ona bağlı işyerlerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kullanması halinde iki taraflı; kartı çıkaran ticari işletmenin anlaşmalı olduğu başka bir ticari işletmede veya bağlı işyerlerinde kullanması halinde ise üç taraflı sisteme benzemektedir¹²⁰. Karma sistem dahilinde bir kredi kartı organizasyonuna dahil olan ticari işletmeler, kendi çıkarttıkları kartlar bakımından kart çıkaran kuruluş; anlaşmalı oldukları başka bir ticari işletmenin kartını nakitsiz ödeme aracı olarak kabul etmeleri halinde ise üye işyeri sıfatına sahip olurlar¹²¹.

Karma sistemin en belirgin yansımasını Universal Air Travel Plan (UATP) tarafından çıkarılan Air Travel Card göstermektedir. Bu sisteme dünyadaki tüm havayolu şirketleri dahil olmuşlardır. Air Travel Card kullanan kart sahipleri, istedikleri havayolu şirketinden nakit ödemeksizin uçak bileti satın alabilmektedir. Kart sahibi, kartı çıkaran havayolu şirketinden bilet satın alırsa o zaman iki taraflı sistem ilişkisi söz konusu olur. Böyle bir durumda, kart çıkaran kuruluş olan havayolu şirketi, kart sahibine hesap bildirim cetveli göndererek ödemede bulunmasını talep eder. Kart sahibinin kartı çıkaran havayolu şirketi dışında başka bir havayolu şirketinden bilet satın alması halinde ise üç taraflı sistem ilişkisi ortaya çıkar ve diğer havayolu şirketi üye işyeri konumuna gelir. Bu takdirde üye işyeri sıfatına sahip olan havayolu şirketi kart sahibinin yaptığı harcamaları gösteren harcama belgesini kart çıkaran havayolu şirketine ibraz ederek alacağını tahsil eder¹²².

F. KREDİ KARTININ HUKUKİ YAPISI

Kredi kartı sistemi hukuki yönden incelendiğinde, kredi kartı ve harcama belgesi kavramları ile kredi kartının kullanılması ve ticari işletmeler tarafından nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edilmesine ilişkin sözleşmeler ön plandadır. Kredi kartları nakit ödemeden mal veya hizmet teminini sağlarken, harcama belgesi, kredi kartıyla üye işyerlerinden yapılan alışverişlerin ispatını ve alacağın tahsilini sağlamaktadır. Kart

¹²⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 30; AKİPEK, Kredi Kartları, s. 108; BAYDEMİR, s. 27; BUHUR, s. 25; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 12; TEOMAN, s. 49

¹²¹ BUHUR, s. 25; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 12

¹²² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 30; BAYDEMİR, s. 27; BUHUR, s. 25; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 12; TEOMAN, s. 49

çıkaran kuruluşların kart sahipleri ve ticari işletmelerle yaptıkları sözleşmeler ise tarafların hak ve borçlarını düzenlemektedir¹²³. Çalışmamızın bu bölümünde kredi kartı ve harcama belgesinin hukuki niteliği incelenecek, sonraki bölümlerde ise kredi kartı sistemini oluşturan sözleşmeler üzerinde durulacaktır.

1. Kredi Kartının Hukuki Niteliği

Kredi kartlarının hukuki niteliği konusunda öğretilerde iki konu üzerinde durulmuştur. Bunlardan biri; kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sahibine banka hukuku açısından kredi kullandırıp kullandırmadığı; diğeri ise kıymetli evrak hukuku açısından kredi kartlarının hukuki niteliğidir. Çalışmamızda kredi kartlarının hukuki niteliği, banka hukuku, tüketici hukuku ve kıymetli evrak hukuku açılarından ayrı ayrı incelenecektir.

a. Banka Hukuku Yönünden

Banka hukuku açısından kredi kartı uygulamasına ilişkin tartışılması gereken sorulardan biri, kredi kartı sahibinin kredi kartıyla harcama yapmasıyla, kart borcunu ödemesi gereken son ödeme tarihine kadar geçen sürede kart çıkaran kuruluşun kart sahibine kredi kullandırıp kullandırmadığıdır.

Latince “inanmak, güvenmek” anlamına gelen “credere” sözcüğünden türemiş olan kredi; mevcut ve belli olan bir satın alma gücünden, belirli ve geçici bir süre için bir başka kimse lehine vazgeçme olarak tanımlanır¹²⁴. Kredinin biri subjektif diğeri de objektif olmak üzere iki yönü vardır. Kredinin subjektif yönünü kredi verenin, kredi alana verdiği krediyi geri alabileceğine dair duyduğu güven duygusu oluşturur. Objektif yönü ise kredi verenin satın alma gücünden belirli bir süre için vazgeçmesidir¹²⁵.

---

¹²³ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 33

¹²⁴ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 7; TEKİNALP, Ünal, Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 1988, s. 350; VURAL, Güven, Türk Banka Hukuku, Ankara 1991, s. 77

¹²⁵ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 7; TEKİNALP, s. 350; TEOMAN, s. 226

Kredi işlemlerinin en tipik görüntüsünü, bir miktar paranın kullanılmak ve geri ödenmek koşuluyla bir kimseye verilmesi oluşturur. Ancak kredi temini yalnızca bir miktar paranın verilmesi değildir. Alacaklının, borçludan olan alacağını belli bir süre ertelemesi de kredi sayılır¹²⁶.

Banka kredisi, “bankanın müşterisine belirli bir sınıra kadar, belirli veya belirsiz bir süre içinde nakit para vermeyi veya onun lehine üçüncü kişiler nezdinde taahhüt altına girmeyi; müşterinin de aldığı faiz ve komisyon ilavesiyle geri ödemeyi taahhüt ettiği bir finansman işlemi” olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamda banka kredisi, bankanın müşterisine, belli bir süre kullanmak ve sonra faiziyle birlikte geri vermek koşuluyla nakit para vermesini, geniş anlamda banka kredisi ise bankanın müşterisine nakit para vermeden onun lehine üçüncü kişilere karşı bağımsız taahhütler altına girmesini ve müşterinin de karşılık olarak komisyon ödemesini ifade eder. Geniş anlamda banka kredilerine gayrinakdi kredi de denmektedir¹²⁷.

Öğretide kredi kartı sisteminde herhangi bir kredi açma olgusunun bulunmadığı savunulmuştur¹²⁸. Bir görüşe göre, kredi kartı sadece nakit paranın kullanımını ortadan kaldırmaya yönelik bir ödeme aracıdır. Kredi alan aldığı kredi karşılığında kredi verene faiz, komisyon gibi ödemelerde bulunduğu halde kart sahibi, kredi kartıyla yaptığı alışverişler karşılığında, kart çıkaran kuruluşa faiz, komisyon gibi ödemelerde bulunmamaktadır. Kart sahibinin ödediği üyelik yenileme ücreti gibi ödentilerin ise kartın kullanılmasıyla yani yapılan harcamalarla herhangi bir bağlantısı bulunmamaktadır. Ayrıca TKHK’da tanımlanan tüketici kredileriyle kredi kartı kullanımının arasında herhangi bir bağlantı bulunmadığından kredi kartlarıyla yapılan harcamaları tüketici kredisi saymak mümkün değildir¹²⁹.

---

¹²⁶ İŞGÜZAR, s. 147

¹²⁷ BAYKAL, Murat, Banka Kredi Sözleşmesi, BATİDER, C.XXI, Sayı 3, Haziran 2002, s. 51

¹²⁸ KUNTALP, Erden, Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Sayı 13, Ankara 5-6 Nisan 1996, s. 278-280; KUNTALP, Erden/PEKGÜÇLÜ, Güzin, Kredi Kartları ve Yeni Kanun Tasarısı, Bankacılar Dergisi, Sayı 31, Yıl 1999, s. 133; REİSOĞLU, Seza; Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları, Bankacılar Dergisi, Sayı 49, Haziran 2004 (Bundan sonra “REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları” olarak anılacaktır), s. 100; ŞENER, s. 360; yazarlara göre kredi kartının asıl fonksiyonu ödeme aracı olmasına karşın karta kredi kullanımı gibi tali bir imkan da tanınmıştır.

¹²⁹ TEOMAN, s. 226-240

Kredi kartlarının bir ödeme aracı olduğu gerçeği inkar edilemez ancak ödeme aracı olması kredi unsurunu ortadan kaldırmamaktadır. Kredi kartı sistemine göre kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin yapacağı harcamalarının ödeceği konusunda bir taahhüt altına girmekte yani kart çıkaran kuruluş, üye işyerine yapılan harcamaların bedelini ödemekte ve kart sahibinin ödeme yapıp yapmaması riskini üzerine almaktadır¹³⁰. Kart sahibinin yaptığı harcamaları son ödeme tarihine kadar kart çıkaran kuruluşa ödemesi halinde herhangi bir faiz veya komisyon ödemesi söz konusu olmamakta ancak son ödeme tarihine kadar borcun tamamını ödememesi durumunda faiz ödemekle yükümlü tutulmaktadır. Ayrıca yapılan harcamaların taksitlendirilmesi halinde de yine bir faiz ödenmesi söz konusu olacaktır. Fikrimizce borcunu zamanında ödeyen kart sahipleri açısından faiz unsurunun ortadan kalkması, kredi kartıyla yapılan harcamaların kredi niteliğini ortadan kaldırırsa da borcunun tamamını ödeyemeyen veya taksitlendiren kart sahipleri yönünden kredi unsuru varlığını sürdürmektedir.

Öğretide ileri sürülen bir fikre göre, tüketici kredisinin söz konusu hallerde tüketici sadece soyut olarak paraya gereksinim duyduğunu belirtmekle yetinmemekte, aksine söz konusu nakdi hangi amaçla alacağını açıkça belirtmek zorundadır. Oysa kart sahibinin kredi kartını kullanırken böyle bir yükümlülüğü bulunmamaktadır¹³¹. Bu fikre katılmak mümkün değildir. Zira TKHK md. 10'da tüketici kredileri "nakit kredi"¹³² ve "bağlı kredi"¹³³ olmak üzere iki türlü düzenlenmiştir. Nakit tüketici kredisinde, tüketicinin aldığı nakit paraya ilişkin, kredi verene herhangi bir bilgi vermesi gerekmediğinden, kredi kartını kullanan kart sahibinin de kart çıkaran kuruluşa herhangi bir açıklama yapmadan kredi kartıyla yaptığı harcamalar, onun tüketici kredisine olma özelliğini ortadan kaldırmaz¹³⁴.

Kart çıkaran kuruluşun, kart sahibinin kredi kartıyla yapacağı harcamaları üye işyerine ödemeyi üstlenmesi, 09.02.1995 tarih ve 22197 sayılı Resmi Gazete'de

---

¹³⁰ AKİPEK, Tüketici Kredisine, s. 189

¹³¹ TEOMAN, s. 234

¹³² Doğrudan nakit olarak verilen tüketici kredilerinde kredi kuruluşu, verdiği kredinin nasıl ve ne şekilde kullanılacağını tamamen tüketiciye bırakmıştır. Bu tür kredilerin belirli mal veya hizmetle bir bağlantısı yoktur. Mal ve hizmet konusu belirlense bile hangi marka olacağı, kimden ve nasıl alınacağı gibi konular tamamen tüketicinin iradesindedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. AKİPEK, Tüketici Kredisine, s. 176-177

¹³³ Bağlı tüketici kredisinde tüketici, aldığı krediyi kredi verenin talimatları ve bilgisi dahilinde kullanmak ve krediyi ne şekilde kullanacağı konusunda kredi verene hesap vermekle yükümlüdür. Ayrıntılı bilgi için bkz. AKİPEK, Tüketici Kredisine, s. 180

¹³⁴ GEZDER, Ümit, Tüketici Kredisine Sözleşmeleri, İstanbul 1998, s. 41

yayımlanan Hazine Müsteşarlığı'nın 11 No'lu Tebliği'nde "gayrinakdi kredi" olarak nitelendirilmiştir. Söz konusu Tebliğ'e göre "Mali mevzuatımızda son yıllarda yer alan düzenlemeler ve uluslararası mali piyasalarda meydana gelen gelişmeler sonucunda ortaya çıkan işlemlerin bu Kanun'un kredilere ve genel risk sınırlarına ilişkin maddelerinin uygulanmasında kredi sayılıp sayılmayacağına tespit edilmesinde, yapılan işlemin banka için herhangi bir risk doğurup doğurmadığı göz önüne alınmalıdır. Bankalar Kanunu'nun 38'inci maddesinde zikredildiği üzere, bir bankanın vereceği nakdi krediler ve satın alacağı tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçlarının tutarı ile teminat mektupları, kefaletler, aval, ciro ve kabuller gibi gayrinakdi krediler ile faktoring, forfaiting ve kredi kartı işlemlerinden doğan alacakların da bu Kanun uygulamasında risk olarak addedilmesi gerekmektedir. Bu işlemlerde kredinin kime açılmış sayılacağı hususunun belirlenmesinde banka bakımından nihai riskin kimden doğduğu ve ödeme yükümlülüğünün kime ait olduğu göz önünde bulundurulacak ve Kanun'un ilgili maddelerine göre bu kişiler lehine kredi tahsis edilecektir. Diğer taraftan, kredi kartlarına tahsis edilen limitler gayrinakdi kredi olarak, kredi kartlarının kullanımından doğan ve buna ilişkin ödemenin bankalarca gerçekleştirilmesi sonucunda kredi kartı hamilinden talep edilen tutar tahsil edilene kadar nakdi kredi olarak değerlendirilecek ve bu halde tahsis edilen limit ile nakdi kredi haline dönüşen tutar arasındaki fark gayrinakdi kredi olarak izlenmeye devam edilecektir".

Hazine Müsteşarlığı'nın düzenlemesine göre, kart çıkaran kuruluş ile kart sahibi arasında yapılan kredi kartı sözleşmesiyle kart sahibine tanınan limit "gayrinakdi kredi" olarak kabul edilmekte, kart sahibinin kredi kartını kullanması sonucu kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine yapılan ödemeler ise kart sahibinden tahsil edilene kadar ki sürede "nakdi kredi" olarak görülmektedir. Yani kart sahibi kredi kartını kullanmadığı sürece kartına tanınan limit "gayrinakdi kredi" olmaktadır¹³⁵. Sonuç olarak Hazine Müsteşarlığı da kredi kartıyla yapılan harcamaları kredi olarak kabul etmiştir.

TKHK'na 2003 yılında getirilen bir hükümlerle kredi kartı işlemlerinin tüketici kredisi hükümlerine tabi olduğu hükme bağlanmıştır. TKHK md. 10/A'ya göre "Kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit

---

¹³⁵ İŞGÜZAR, s. 150

çekim suretiyle kullanılan krediler de 10'uncu madde hükümlerine tabidir". TKHK md. 10 ise tüketici kredilerine ilişkindir. Bu sebeple TKHK'da kredi kartı işlemlerinde kredi niteliğinin bulunduğu hükme bağlamıştır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda kredi kartlarının kredi niteliğine ilişkin açık bir hüküm bulunmamasıyla beraber Kanun'un dahil olan risk grubu ve mensuplara kredi kullandırma koşulları başlıklı 50'inci maddesinin 5'inci fıkrasında "... kredi kartı verilmek suretiyle kullanılacak krediler" denilerek kredi kartı işlemleri kredi olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak Hazine Müsteşarlığı'nın 11 no'lu tebliğinde, TKHK'da ve Bankacılık Kanunu'nda kart çıkaran kuruluşların kredi kartları vasıtasıyla kart sahiplerine kredi kullandırdıkları hüküm altına alınmıştır.

Bankacılık Kanunu'nun 48'inci maddesinde krediler "nakdi" ve "gayrinakdi" krediler olarak ikiye ayrılmıştır¹³⁶. Bunun dışında doktrinde krediler, açık ve teminatlı krediler, doğrudan ve dolaylı krediler, Türk parası veya yabancı para ile açılan krediler, kısa, orta ve uzun vadeli krediler olarak sınıflandırılmıştır¹³⁷. Çalışmamızda kredi kartlarının nakdi, gayrinakdi ve döner kredi niteliği üzerinde durulacaktır.

(1) Nakdi Kredi Niteliği

Nakdi kredi, bankaların müşterilerine faiz ve/veya komisyon karşılığında nakit ödemede bulunarak kullandırdığı kredidir¹³⁸. En çok karşılaşılan şekli, paranın nakit olarak bir defada kredi alana verilmesi ve belli bir süre sonra alınan kredinin tamamının

---

¹³⁶ Bankacılık Kanunu md. 48'e göre "Bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen krizler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır"

¹³⁷ AKİPEK, s. 10; TEKİNALP, s. 367; VURAL, s. 77

¹³⁸ AKİPEK, s. 10; VURAL, s. 77;

faiziyle birlikte kredi verene iadesi veya borcun tamamının taksitler halinde geri ödenmesidir¹³⁹.

Ödünç, senet veya mal karşılığı avans, senet iştirai veya iskontosu, “forfaiting” (uzun vadeli alacağın satın alınması), “factoring” ve “leasing” (finansal kiralama) şeklinde yapılan kredi işlemleri nakdi kredi türleridir¹⁴⁰.

Kredi kartı sisteminin temelini kredi kartının ödeme aracı olarak kullanılması oluşturur. Kart sahibinin kredi kartıyla üye işyerinden satın aldığı mal veya hizmetler kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenmekte ve kart sahibi de kart çıkaran kuruluşa bu ödemeleri borçlanmaktadır. Bu doğrultuda kart sahibinin kredi kartını kullanarak yaptığı harcama tutarları kart çıkaran kuruluştan nakit olarak çıkmakta ve üye işyerine ödenmektedir. Kart çıkaran kuruluş da kart sahibine belirli aralıklarla hesap özeti göndererek yapılan harcamaların bedelinin son ödeme tarihine kadar ödenmesini talep etmektedir. Burada kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödemesi ile kart sahibinin borcunu kart çıkaran kuruluşa ödediği süre aralığında kart çıkaran kuruluştan çıkan nakit kart sahibi yararına bir nevi kredi işlevini görmektedir¹⁴¹. Sonuç olarak kart çıkaran kuruluşun müşterisine belirli bir limit dahilinde kredi kartı vermesiyle oluşan gayrinakdi kredi niteliği, kart kullanılıp harcama yapıldığında kart çıkaran kuruluşun bu harcamaları üye işyerine ödemesiyle nakdi krediye dönüşmektedir¹⁴². Bunun dışında günümüzde kullanılan kredi kartlarının tamamında nakit para çekebilme özelliği bulunmaktadır. Kart sahibinin kredi kartıyla nakit para çekmesi veya dönemsel borcunu kart çıkaran kuruluşa taksitle ödemesi gibi hallerde kredi unsurunun bulunduğu kuşkusuzdur. Bu hallerde de kullanılan kredi nakdi kredi özelliğine sahiptir¹⁴³.

---

¹³⁹ MAHMUTOĞLU, Fatih, Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar, Ankara 2003, s. 97

¹⁴⁰ VURAL, s. 77

¹⁴¹ İŞGÜZAR, s. 152; SAYIN, s. 25; Doktrinde ileri sürülen bir fikre göre, bu aşamada nakdi kredi kullanılmamaktadır. Kredi kartının nakdi kredi işlevi, kart sahibinin harcama tutarlarını taksitler halinde kart çıkaran kuruluşa ödemesi veya kredi kartıyla nakit çekilmesi hallerinde söz konusu olacaktır. Bknz. KUNTALP, s. 281

¹⁴² REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartı, s. 100

¹⁴³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 42; İŞGÜZAR, s. 153

(2) Gayrinakdi Kredi Niteliği

Bankanın müşterisine nakit ödemede bulunmadan ancak müşterisi adına sorumluluk yüklendiği kredilere gayrinakdi krediler denmektedir¹⁴⁴. Burada banka bir olumsuz durumun, başka bir deyişle bir riskin gerçekleşmesi sebebiyle ortaya çıkacak zararın sorumluluğunu yüklendiğinden gayrinakdi krediler “yükümlülük kredisi” olarak da adlandırılmaktadır¹⁴⁵. Bankanın müşterisi adına verdiği kefalet, teminat mektubu, kabul, ciro ve ithalat akreditif kredisi gibi muameleler gayrinakdi kredilere örnek olarak gösterilebilir¹⁴⁶.

Kredi kartı sistemi dahilinde kart sahibinin kredi kartıyla üye işyerlerinden yaptığı harcamaların bedeli kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenmektedir. Kart çıkaran kuruluşun, üye işyeri sözleşmesi çerçevesinde, kart sahibinin yapacağı harcamaları bizzat üye işyerine ödeyeceğini taahhüt etmesi kart sahibi lehine “gayrinakdi kredi” niteliğindedir¹⁴⁷. Yani kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kartına tanıdığı limite kadar yapılan harcamaları ödemeyi taahhüt etmesi “gayrinakdi kredi” ilişkisini oluştururken kart sahibinin yapılan harcamaları kart çıkaran kuruluşa ödememesi olasılığı da kart çıkaran kuruluşun üstlendiği riski göstermektedir¹⁴⁸.

Kart çıkaran kuruluşun, kart sahibinin yapacağı harcamaları üye işyerine ödemeyi taahhüt etmesi yukarıda da sözü geçen Hazine Müsteşarlığı'nın 11 No'lu tebliğinde de “gayrinakdi kredi” olarak nitelendirilmiştir. Diğer bir deyişle söz konusu tebliğde, kredi kartı üyelik sözleşmesi çerçevesinde kart çıkaran kuruluşça kart sahibine tahsis edilen limit “gayrinakdi kredi” olarak kabul edilmiştir. Kredi kartıyla harcama yapılması halinde kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenen tutarlar “nakdi kredi”ye dönüşmektedir. Yani kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcamalar, nakdi krediyi oluştururken yapılan harcamalar sonrasında kalan kredi kartı limiti gayrinakdi kredi niteliğini sürdürmektedir¹⁴⁹.

---

¹⁴⁴ VURAL, s. 82

¹⁴⁵ AKİPEK, s. 19; İŞGÜZAR, s. 149; KUNTALP, s. 278

¹⁴⁶ İŞGÜZAR, s. 149; VURAL, s. 82

¹⁴⁷ İŞGÜZAR, s. 149; KUNTALP, s. 278

¹⁴⁸ REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 100

¹⁴⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 41; BUHUR, s. 31; İŞGÜZAR, s. 150; KUNTALP/PEKGÜÇLÜ, s. 133; SAYIN, s. 25-26

Yargıtay'a göre; "Banka ile müşterisi arasındaki ilişkide, banka provizyon almak suretiyle ya da olaya özgü 400.000 TL altında işyerlerinde yaptığı anlaşma uyarınca provizyon istenmesine gerek olmadan ödemeleri güvence altına almaktadır. Bir başka deyişle ödemeyi müşteriye karşı garanti etmektedir"¹⁵⁰.

Yine Yargıtay'ın başka bir kararına göre; "Banka provizyon almak suretiyle ya da belli limit altındaki miktarlar için işyerleriyle yaptığı anlaşma suretiyle provizyon istenmeksizin ödemeleri güvence altına almaktadır. Bir başka deyişle müşteriye karşı garanti vermektedir"¹⁵¹.

Yargıtay'ın bu kararlarında, kredi kartı üyelik sözleşmesi dahilinde bankanın müşterisine yani kart sahibine bir garanti verdiğiinden söz edilmektedir. Oysa kart çıkaran kuruluş olarak banka, ödeme garantisini veya soyut ödeme taahhüdünü üye işyerine karşı yapmaktadır. Ancak bu garanti veya taahhüt kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sahibine karşı, kredi kartı üyelik sözleşmesi hükümlerinden kaynaklanan kartın nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edilmesi için faaliyette bulunma yükümlülüğünün bir sonucudur. Zaten kredi kartıyla üye işyerlerinde nakitsiz mal veya hizmet temininin sağlanması yani kredi kartının ödeme aracı olarak kabul edilmesi amacıyla kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin yapacağı harcamaları üye işyerine karşı ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Bu yükümlülük doğrultusunda, kart çıkaran kuruluş kredi kartı sahibi lehine kişisel bir sorumluluk üstlenmektedir. Bu şekilde kart çıkaran kuruluş, kart sahibine "gayrinakdi kredi" sağlamış olmaktadır. Burada kredilendirilen kimse kart sahibidir. Zira kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin yaptığı harcamaları üye işyerine ödedikten sonra kart sahibine rücu edecek ve sonrasında yapılan ödemenin kendisine ödenmesini talep edecektir¹⁵².

(3) Döner Kredi Niteliği

Kredi kartının kullanılmasıyla kart çıkaran kuruluşça kart sahibine sağlanan "nakdi kredi" çeşidi "ödünç"tür. "Ödünç" "sabit vadeli para ödünçü" (döner olmayan

¹⁵⁰ Yarg. 19. HD. 02.06.1994 tarih, E. 1993/5000, K. 1994/5618, YKD, Kasım 1995, s. 1797

¹⁵¹ Yarg. 19. HD. 12.07.1994 tarih, E. 1993/6656, K. 1994/7631, İKİD, Kasım 1994, s. 407

¹⁵² İŞGÜZAR, s. 151; KUNTALP, s. 279

kredi) şeklinde olabileceği gibi “cari hesap” şeklinde çalışan “döner kredi” de olabilmektedir. Kredi kartı sisteminde ise kredi kartıyla sağlanan “nakdi kredi” “döner kredi” niteliğindedir. Döner olmayan kredilerin tipik örneğini oluşturan “meslek kredisi” veya “tüketici kredisi” gibi kredilerde kredinin tamamı kredi alana bir defada verilir ve kredi alan da aldığı ödünçü bir defada veya taksitler halinde geri öder. Oysa belli bir limit dahilinde “cari hesap” şeklinde işleyen “döner kredi” de kredi defalarca kullanılıp geri ödenmektedir. Döner kredilerin en iyi örneklerini kredi kartları oluşturmaktadır¹⁵³.

b. Kıymetli Evrak Hukuku Yönünden

TTK md. 557’ye göre, “Kıymetli evrak, öyle senetlerdir ki, bunlarda mündemiç olan hak senetten ayrı olarak dermeyan edilemediği gibi, başkalarına da devredilemez”. TTK’ya göre kıymetli evrakın unsurları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Senet,
- Hakkın senette mündemiç olması,
- Hak ile senet arasında sıkı bir bağ bulunması¹⁵⁴.

Kredi kartının kıymetli evrak sayılabilmesi için bu üç unsura aynı anda sahip olması gerekir.

Senet, bir kimsenin bir düşüncesini bildiren yazılı nesne şeklinde tanımlanmaktadır¹⁵⁵. Bu yazılı cisim bir kağıt olabileceği gibi, teknolojik gelişmeler doğrultusunda bilgisayar ortamında meydana getirilebilen ve kayıt altına alınabilen her türlü “somutlaştırma aracı” da olabilmektedir¹⁵⁶. Genellikle plastik olarak üretilen kredi

---

¹⁵³ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 11; İŞGÜZAR, s. 154; VURAL, s. 77-78

¹⁵⁴ POROY/TEKİNALP, s. 23; KINACIOĞLU, Naci, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 1984, s. 11

¹⁵⁵ ÖZTAN, Fırat, Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2007, s. 10

¹⁵⁶ PULAŞLI, Hasan, Kıymetli Evrak Hukuku, Adana 2005, s. 2

kartlarının kağıt üstüne basılması da mümkün olduğundan kredi kartlarının fiziki görünümü senet olma özelliğini ortadan kaldırmaz¹⁵⁷.

TTK md. 557’de yer alan “senet” sözcüğü tüm senetler anlamında değil bir alacak hakkını gösteren borç senedi veya bir ortaklık hakkı ya da ayni hakkı ifade eden senet olarak kullanılmıştır¹⁵⁸. TTK md. 558’de de “kıymetli evrakın borçlusunu” denilerek bahsi geçen senedin bir borç senedi olacağı ifade edilmiştir¹⁵⁹. Kredi kartlarının bir ortaklık hakkı veya ayni hakkı ifade etmediği açıktır. Borç senetlerinde ise borca ilişkin bir açıklama ve borçlunun imzası bulunmak zorundadır. Kredi kartları ise bir kimsenin borçlu olduğunu göstermemekte yalnızca kartın arka yüzünde kart sahibinin imzası bulunmaktadır¹⁶⁰. Bunun dışında kart sahibinin üye işyerlerinden nakitsiz mal veya hizmet temin edebilmesi kart sahibinin üye işyerine borçlu olduğu anlamına gelmemekte tam tersine kendi aralarındaki ilişkide kart sahibi bedeli kredi kartını kullanarak ödediği anlamına gelmektedir. Kredi kartı yalnızca nakit ödenmeden alışveriş yapılabileceğini gösteren bir belge niteliğindedir. Bu nedenle kredi kartlarının borç senedi özelliği bulunmamaktadır¹⁶¹.

İkinci olarak bir hakkın kıymetli evraka bağlanmış sayılabilmesi için senette mündemiç olması yani senedin fiziki varlığı ile özdeşleşmiş olması gerekmektedir. Bu hak, bir alacak hakkı¹⁶² veya eşya hukukundan doğan bir hak¹⁶³ ya da bir ortaklık hakkı¹⁶⁴ olmalıdır. Kredi kartlarında böyle bir durum yoktur. Zira kredi kartları sahibine alacak hakkı veya eşya hukukundan doğan bir hak ya da bir ortaklık hakkı sağlamamaktadır. Kart sahibinin kredi kartını kullanarak nakitsiz mal veya hizmet temin edebilme imkanı kıymetli evrak anlamında bir alacak hakkı değildir. Ayrıca kredi

¹⁵⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 43; BUHUR, s. 40; TEOMAN, s. 245

¹⁵⁸ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 37; KINACIOĞLU, s. 18; PULAŞLI, s. 14

¹⁵⁹ ÖZTAN, s. 12; TEOMAN, s. 245

¹⁶⁰ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 37

¹⁶¹ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 37; TEOMAN, s. 245

¹⁶² Genel olarak Borçlar Hukuku kapsamındaki her alacak hakkının kıymetli evrakta yer alması mümkündür. Böyle bir durumda belirli bir miktar paranın ifasına yönelik talep hakkını içeren “alacak senetleri” söz konusu olacaktır. Örneğin poliçe, bono, çek ile kambiyo senetlerine benzeyen senetler ve diğer emre yazılı senetler gibi. KINACIOĞLU, s. 18; PULAŞLI, s. 14

¹⁶³ Eşya Hukukunda yer alan “tipe bağlılık” ilkesi, kıymetli evrakta mündemiç olan ayni hakların sınırlı sayıda (numerus clausus) olması ilkesiyle birbirini tamamlar. Bazı hallerde ayni hakları temsilen kıymetli evrak çıkarılır. Örneğin ipotekli borç senedi, emtia senetleri gibi. KINACIOĞLU, s. 18; PULAŞLI, s. 14

¹⁶⁴ Kıymetli evraklar, şirket ortaklığından doğan hakları içerebilirler. Bu tür senetlere “hisse senedi” denmektedir. KINACIOĞLU, s. 18

kartını kullanma hakkı, pay sahipliğinden kaynaklanan yönetime katılma hakkına ya da mülkiyet veya rehin hakkına benzememektedir.¹⁶⁵

Kıymetli evrakın bir diğer unsuru da senette mündemiç olan hak ile senet arasında sıkı bir bağın olması gerektiğidir. Mündemiç hakkın talep edilmesi senedin ibraz ve teslim edilmesine bağlıdır. Alacaklı kıymetli evrakı borçluya ibraz eder ve borçlu senedi tekrar alacaklıya iade etmez. Çünkü kıymetli evrakların özellikleri gereği iadeleri halinde borçlu ikinci kez ödemekle yükümlü tutulabilir. Kredi kartlarında ise kart sahibinin nakitsiz alışveriş yapabilmesi öncelikle kartın üye işyerine ibraz edilmesine bağlı olmakla beraber kıymetli evraktan farklı olarak üye işyeri gerekli işlemleri yaptıktan sonra kartı sahibine iade etmekle yükümlüdür¹⁶⁶.

Kıymetli evrakta emre yazılı senetlerde TTK md. 558/2¹⁶⁷ ve md. 598¹⁶⁸ hükümleri uyarınca borçlu senedin meşru hamiline ödeme yaparak borcundan kurtulur ve kural olarak onun gerçek hamil olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir. Oysa kredi kartlarında üye işyeri, kredi kartını ibraz eden kimsenin gerçek kart sahibi olup olmadığını araştırmakla mükelleftir¹⁶⁹.

Öte yandan doktrinde kredi kartlarının teşhis senedi olarak nitelendirilebileceği savunulmuştur¹⁷⁰. Teşhis senetleri, belirli bir edimin ifasının kimin tarafından talep edilebileceğini yani hak sahibinin kim olduğunu göstermeleri yanında borçlu açısından da ifanın kime yapılacağını belirlemede bir kolaylık sağlarlar. Senedin ibraz edilmesinden önce borçlu edimi kime ifa edeceğini bilmemekte ancak senedin ibrazıyla birlikte senet üzerinde hak sahibi görünen kimseye ifade bulunarak borcundan

¹⁶⁵ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 37; REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 101; SAYIN, s. 19; TEOMAN, s. 245

¹⁶⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 37-38; REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 101; TEOMAN, s. 245-246

¹⁶⁷ TTK md. 558/f. 2'ye göre "Hile veya ağır kusur bulunmadıkça borçlu vadenin hülulünde senedin mahiyetine göre alacaklı olduğu anlaşılacak kimseye ödemedeki borcundan kurtulur".

¹⁶⁸ TTK md. 598'e göre "Bir poliçeyi elinde bulunduran kimse, son ciro beyaz ciro olsa dahi kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde salahiyyetli hamil sayılır. Çizilmiş cirolar bu hususta yazılmamış hükmündedir. Bir beyaz ciroyu diğer bir ciro takip ederse son ciroyu imzalayan kimse, poliçeyi beyaz ciro ile iktisap etmiş sayılır. Poliçe herhangi bir suretle hamilin elinden çıkmış bulunursa yukarıdaki fıkrada yazılı hükümlere göre hakkı anlaşılacak yeni hamil, ancak poliçeyi kötü niyetle iktisap etmiş olduğunu veya iktisabında ağır bir kusur bulunduğu takdirde o poliçeyi geri vermekle mükelleftir".

¹⁶⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 43; TEOMAN, s. 246

¹⁷⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 44; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 38; SAYIN, s. 20; TEOMAN, s. 246; YILMAZ, s.126

kurtulmaktadır. Kredi kartı sisteminde de üye işyeri, kart çıkaran kuruluşla yapmış olduğu üye işyeri sözleşmesi doğrultusunda kart çıkaran kuruluşun çıkardığı kredi kartlarını kendi ticari işletmesinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edeceğini bildirmekte ancak kart ibraz edilene kadar bu yükümlülüğünü kime karşı yerine getireceğini bilmemektedir. Kart çıkaran kuruluş ise müşterilerine kredi kartı vererek, üye işyerinin nakit talep etmekten vazgeçme yükümlülüğünü yerine getirmesini isteyebilme hakkını vermektedir. Bu talep hakkının yerine getirilmesi için kredi kartı sahibinin kredi kartını üye işyerine ibraz etmesi zorunludur. Kartın ibraz edilmesiyle birlikte kredi kartı, kart sahibinin nakit ödemediği harcama yapabileceğini belgelemek ve teşhis fonksiyonunu ortaya koymaktadır¹⁷¹.

Kredi kartlarının teşhis fonksiyonu kısıtlı bir niteliğe sahiptir. Üye işyerinin nakitsiz mal veya hizmet temini yükümlülüğü kredi kartı ibraz eden herkese karşı değil yalnızca gerçek kart sahibine karşıdır. Üye işyeri öncelikle kartı ibraz eden kimsenin gerçek kart sahibi olup olmadığını tespit etmelidir. Aksi takdirde doğacak zarardan sorumlu olacaktır. Bu durum kredi kartının teşhis fonksiyonundan kaynaklanmaktadır¹⁷².

Kredi kartlarının bir diğer özelliği ise ispat aracı olmasıdır. Kart sahibi kredi kartını ibraz etmek suretiyle, kart çıkaran kuruluşun üye işyerleri kapsamında kendisine nakit ödemediği alışveriş imkanı sağladığını ve buna göre yapacağı harcamaların kart çıkaran kuruluş tarafından ödeneceğini ispat etmektedir. Üye işyeri de kredi kartını ibraz eden kimsenin yapacağı harcamaların kart çıkaran kuruluş tarafından ödeneceğini bilmekte ve kart sahibine karşı, nakit ödemediği harcama ile ilgili edimini yerine getirmektedir. Kredi kartları, kartın üzerinde adı, soyadı veya ticaret ünvanı yazan kimsenin kart çıkaran kuruluş ile arasında bir sözleşme olduğunu ve bu sözleşme doğrultusunda üye işyerlerinden nakit ödemediği mal veya hizmet temin edebileceğini ispata yaramaktadır¹⁷³.

Sonuç olarak kredi kartlarının kıymetli evrak niteliği bulunmamakla birlikte teşhis senedi ve ispat senedi özelliğine sahiptir.

¹⁷¹ BAYDEMİR, s. 58; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 38; SAYIN, s. 20

¹⁷² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 44; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 38-39; SAYIN, s. 20

¹⁷³ BAYDEMİR, s. 59; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 39

c. Tüketicinin Korunması Hukuku Yönünden

(1) Kredi Kartlarının Tüketici Kredisi Niteliği

Öğretide kredi kartlarının kredi işlevinin bulunup bulunmadığı gibi tüketici kredisi niteliğinde olup olmadığı da tartışma konusu olmuştur. Öğretideki bazı yazarlar¹⁷⁴ kredi kartı sistemi dahilinde herhangi bir kredi açma olgusunun bulunmadığı ve bu nedenle de tüketici kredisinin de var olmadığını savunurken; bazı yazarlar¹⁷⁵ ise kredi kartı uygulamasının tüketici kredisi yönünden ele alınması gerektiğini ve kredi kartlarının tüketici kredisinin bir türü olan bağlı kredinin unsurlarını taşıdığını savunmuşlardır.

Tüketici kredisinin tanımı TKHK'nun 10'uncu maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir: "Tüketici Kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir".

Doktrinde ise tüketici kredisine ilişkin çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bir görüşe göre tüketici kredisi, "Bir mal ve hizmet tedarikinde kullanılmak amacıyla, banka tarafından, nispeten küçük miktarlarda olmak üzere, kredi alana, (ona duyulan kişisel güven, onun geliri ve malvarlıksal durumu dikkate alınarak) verilen ve önceden belirlenmiş koşullar (faiz, vade) çerçevesinde taksitlerle iade edilen kredidir"¹⁷⁶. Bir başka görüşe göre ise "Herhangi mal veya hizmetin satın alınması/tedarik edilmesi amacıyla ve mutlaka ticari amaçlar dışında yararlanmak kaydıyla, gerçek veya tüzel kişilere –onlara duyulan kişisel güven ve gelir ile malvarlıksal durumları dikkate alınarak-, banka veya finans kurumları tarafından, ödünç, avans veya mali yardım şeklinde, önceden belirlenmiş koşullarla geri ödenmek üzere verilen kredi" tüketici kredisi olarak tanımlanmıştır¹⁷⁷. Diğer bir görüşe göre de tüketici kredisi, "Bir mal veya hizmetin tedarik edilmesi amacıyla ve bu amaç ticari amaçlar dışında işlemek kaydıyla gerçek veya tüzel kişilere, bunlara duyulan kişisel güven, gelir ve mal varlıkları nazara alınarak; banka veya benzer finansman kurumlarınca, önceden belirlenen koşullar (faiz,

¹⁷⁴ ALICI, Yaşar, Banka Kredi Sözleşmelerinin Mali ve Hukuki Yönü, İstanbul 2000, s. 41-43; TEOMAN, s. 233-237

¹⁷⁵ AKİPEK, Kredi Kartları, s. 108; İŞGÜZAR, s. 159; GEZDER, s. 30

¹⁷⁶ ARKAN, Sabih, "Tüketici Kredisi ve Uygulaması", BATİDER 1989, C XV, Sayı 1, s. 21

¹⁷⁷ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 144

vade gibi) çerçevesinde taksitlerle geri ödenmek üzere verilen krediden ibarettir”¹⁷⁸. Tüm bu tanımlarda ortak olan husus, tüketici unsurunun tüketici kredisini belirleyici nitelikte olmasıdır.

Tüketici kredisinin unsurları ise TKHK md. 10’da düzenlenmiştir. TKHK md. 10’a göre “Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez.

Sözleşmede;

- a. Tüketici kredisi tutarı,
  - b. Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı,
  - c. Faizin hesaplandığı yıllık oran,
  - d. Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı,
  - e. İstenecek teminatlar,
  - f. Akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faiz oranı,
  - g. Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları,
  - h. Kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar,
  - i. Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullanılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartlar,
- yer alır”.

Kredi kartı uygulamasında tüketici kredisinin yer almadığını savunan yazarlara¹⁷⁹ göre TKHK’nun 10’uncu maddesinde sayılan unsurların tüketici kredisini

---

¹⁷⁸ GEZDER, s. 22

¹⁷⁹ TEOMAN, s. 233-237

sözleşmesinde bulunması zorunludur. Oysa ki bu unsurlar kredi kartı üyelik sözleşmelerinde bulunmamaktadır. Ayrıca kredi kartı kullanımını sonucu kart sahibine gönderilen hesap özetleri de TKHK’da belirtilen tüketici kredisi unsurlarını taşımamaktadır. Dönemsel hesap özetlerinin söz konusu unsurları taşımaması da kredi kartlarının tüketici kredisi niteliğini ortadan kaldırmaktadır.

Bu görüşü savunanların dayandıkları bir başka nokta da tüketici kredisinde tüketicinin tüketici kredisi kullanma iradesine sahip olması gerektiği ve kredi kartı sahibinin böyle bir iradeye sahip olmadığıdır. Kart sahibinin iradesi nakitsiz mal veya hizmet teminine yöneliktir. Bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira TKHK’da tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet temin etmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi olarak tanımlanmıştır. Tüketici kredisinde var olan bir mal veya hizmet edinme iradesi kredi kartı sahibinde de bulunmaktadır.

Ne var ki, Kanuna konulan açık bir hükümlerle bu tartışmaya yer kalmamıştır. Özel bir hüküm, kredi kartının sağladığı imkanı normatif olarak tüketici kredisi saymıştır. 4077 sayılı TKHK’da 4822 sayılı kanun ile yapılan değişiklik sonucu kredi kartı ile sağlanan kredinin tüketici kredisi olduğu hükme bağlanmıştır. Kanunun 10/A maddesinde kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartı ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler tüketici kredisine ilgili hükümlere tabi tutulmuş yani tüketici kredisi olduğu kabul edilmiştir. Bununla birlikte, Kanun kredi kartlarını, tüketici kredisine ilişkin bazı hükümlere göre farklı düzenlemiştir. 10’uncu maddede tüketici kredisinin unsurları arasında yer alan tüketici kredisi tutarı, faiz ve diğer unsurlar ile birlikte toplam borç tutarı, kredinin vadesinden önce kapatılmasına ilişkin şartlar ve kredinin yabancı para birimi cinsinden kullandırılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin şartların kredi kartı vasıtasıyla kullanılan tüketici kredilerinde uygulanmayacağına karar verilmiştir. Bu durum kredi kartlarının niteliğinin tüketici kredileri için öngörülen hükümlerle bağdaşmamasından kaynaklanmaktadır. Örneğin tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici kredisinin ne kadar olacağı belirtilebilirken kredi kartlarında mümkün değildir. Bunun yerine kredinin üst limitinin yani kredi kartı limitinin ne kadar olduğu

sözleşmede belirtilmektedir¹⁸⁰. Ayrıca TKHK'nun 10/A maddesinin 2'inci fıkrasında kart sahibine gönderilen dönemsel hesap özetlerinin tüketici kredisindeki ödeme planı hükmünde olacağı kabul edilmiştir.

Fikrimizce de kredi kartları vasıtasıyla kullanılan kredinin tüketici kredisi olarak kabul edilmesi tüketiciyi korumaya yönelik önemli bir gelişme olmuştur. Bu şekilde kredi kartı sahipleri de tüketiciyi korumaya yönelik hükümlerden yararlanarak, güçlü durumdaki finans kuruluşlarına karşı sahip oldukları hakları ileri sürebileceklerdir.

(2) Bağlı Tüketici Kredisi Niteliği

TKHK'da yapılan değişiklik sonucu, kredi kartları vasıtasıyla kullanılan kredinin tüketici kredisi olarak kabul edilmesiyle birlikte bu kredinin hangi tür tüketici kredisi olduğu sorusu önem kazanmaktadır. Söz konusu kredinin bağlı tüketici kredisi olup olmadığı ve bunun sonucunda kart sahibinin üye işyerlerinden kredi kartıyla yaptığı alışverişlerde malların ayıplı çıkması durumunda kart çıkaran kuruluşun sorumluluğunun ne olacağı tartışma konusu olmuştur.

Tüketici kredisinin en çok görünen türleri “bağlı tüketici kredisi” ve “serbest tüketici kredisi”dir. Serbest tüketici kredisi, kredi veren tarafından herhangi bir kısıtlama getirilmeden, tüketicinin aldığı krediyi her türlü tüketim amaçlı ihtiyacını karşılamak üzere istediği şekilde kullanabildiği kredidir¹⁸¹. Bağlı tüketici kredisi ise tüketicinin, aldığı krediyi kredi verenin talimatları doğrultusunda kullandığı hatta ne şekilde kullandığı konusunda kredi verene hesap verdiği kredi türüdür¹⁸².

Bağlı tüketici kredisinin söz konusu olduğu hallerde, yani tüketicinin belirli marka malı veya hizmeti satın alması ya da mutlaka belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile sözleşme yapması şart koşulmuşsa o zaman tüketiciye karşı kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı birlikte müteselsilen sorumlu olacaklardır. Sorumluluğun kapsamına “hiç ifa

---

¹⁸⁰ ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 308

¹⁸¹ AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 176

¹⁸² AKİPEK, Tüketici Kredisi, s. 180

etmeme” veya “gecikmiş ifa” halleri ile “ayıplı ifa” durumu girecektir. Zira 4077 sayılı TKHK’nun 10’uncu maddesinin 5’inci fıkrasında kredi verenin, tüketici kredisini, belirli bir mal veya hizmet satın alınması ya da belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile yapılacak satış sözleşmesi şartı ile vermesi durumunda satılan malın veya hizmetin hiç ya da zamanında teslim veya ifa edilmemesi halinde kredi veren tüketiciye karşı satıcı veya sağlayıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olacağı hükme bağlanmıştır. Ayrıca 2007 yılında yapılan değişiklikle TKHK’nun 4’üncü maddesinin 3’üncü fıkrası “İmalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve 10’uncu maddenin beşinci fıkrasına veya 10/B maddesinin dokuzcu fıkrasına göre kredi veren, ayıplı maldan ve tüketicinin bu maddede yer alan seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumludur” şeklinde düzenlenmiştir. Bu nedenle bağlı tüketici kredisini söz konusu olduğu durumlarda tüketicinin aldığı mal veya hizmetlerin ayıplı çıkması veya edimin hiç ifa edilmemesi ya da geç ifa edilmesi hallerinde satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren müteselsilen sorumlu olacaklardır.

Kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluş, nakit ödmeden mal veya hizmet teminini yalnızca anlaşmalı olduğu üye işyerlerinde sağlayacağını taahhüt etmektedir. Bu şekilde kart çıkaran kuruluşun kart sahibini kendisiyle anlaşmalı olan üye işyerlerine yönlendirdiğini, kart çıkaran kuruluşun kart sahibine üye işyerlerinde kullanılmak üzere kredi açmış olduğunu ve bu nedenle kredi kartı vasıtasıyla sağlanan tüketici kredisinin “bağlı tüketici kredisini” niteliğinde olduğu ileri sürülmüştür¹⁸³.

TKHK’na 4822 sayılı Kanun ile eklenen 10/A maddesinin gerekçesinde “Madde ile tüketiciler ile bankalar arasında uyumsuzlıklara neden olan kredi kartı işlemleri Kanun kapsamına alınmaktadır. Kredi kartı ile yapılan alışverişlerin 10. maddede belirtilen bağlı kredi olarak değerlendirilmesi mümkün olmadığından, bu durum hariç, kredi kartı işlemlerinden 10. maddenin hangi hükümlerinin uygulanmayacağı düzenlenmiştir...” denilmiştir. Gerekçede de açıkça vurgulandığı gibi kredi kartlarıyla kullanılan tüketici kredisini “bağlı tüketici kredisini” olarak kabul etmek mümkün değildir. Kredi kartı kullanım alanının çok çeşitli olması, kart çıkaran kuruluşun, satın alınan mal veya hizmetler bakımından sorumlu kılınmasını imkansız hale getirmektedir. Her ne kadar kredi kartları yalnızca kart çıkaran kuruluşun anlaşmalı olduğu üye

---

¹⁸³ BUHUR, s. 38-39

işyerlerinde geçerli olsa da kart çıkaran kuruluş, kart sahibini belirli bir satıcıdan alınacak belirli bir ürüne hiçbir zaman mecbur etmemektedir¹⁸⁴. Ayrıca kart sahibi tüketicilerin kredi kartını aynı sisteme dahil bütün işyerlerinde veya yurtdışında mal ve hizmet temini amacıyla kullanma imkanına sahip olduğundan, kart sahiplerinin sadece kart çıkaran kuruluşun belirlediği üye işyerlerinden alışveriş yapabileceğini söylemek pek mümkün değildir. Zira belirlenebilir nitelikte olmayan çok fazla sayıda üye işyeri bulunmaktadır.

Sonuç olarak kredi kartı aracılığıyla kullanılan tüketici kredisi serbest tüketici kredisi niteliğindedir. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşun, kart sahibinin kredi kartıyla edindiği mal veya hizmetlere ilişkin edimlerin ayıplı çıkması veya hiç ifa edilmemesi ya da geç ifa edilmesi gibi hallerde bir sorumluluğu söz konusu olmayacaktır. Bu gibi durumlarda tüketici olan kart sahibi yalnızca satıcı veya sağlayıcının sorumluluğuna gidebilecektir.

(3) TKHK'nun Kredi Kartlarına Uygulanma Şartları

5464 sayılı BKKKK'da 4077 sayılı TKHK'un kredi kartlarına ilişkin hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığına dair herhangi bir hüküm bulunmadığından, tüketici olan kart sahipleri bakımından hem BKKKK'nu hem de TKHK'nun kredi kartlarıyla ilgili maddeleri birlikte uygulanmaya devam edecektir.

TKHK'nun kredi kartı üyelik sözleşmesine ve kredi kartının kredi sağlama işlevine uygulanabilmesi için öncelikle kredi kartı sahibinin tüketici olması gerekir. Tüketicinin tanımı, 4077 sayılı Kanunun 4822 sayılı Kanunla değişik 3'üncü maddesinin (e) bendinde yapılmıştır. Buna göre tüketici, "Bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder". Bu tanımdan yola çıkarak kredi kartı sahibinin, TKHK kapsamında tüketici sayılabilmesi için, kredi kartı vasıtasıyla temin ettiği mal veya hizmeti, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinmesi, kullanması veya yararlanması gerekmektedir. Kart sahibi gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Kanundaki

---

¹⁸⁴ İNAL, Tamer, Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, İstanbul 2002, s. 303

bu hüküm gereği “firma kredi kartları” vasıtasıyla sağlanan kredilere de TKHK hükümleri uygulanır¹⁸⁵. Ancak kurumsal kredi kartları sebebiyle çıkacak uyuşmazlıklarda, tüketici niteliğini bulursa dahi, 5464 sayılı BKKKK’nun 43’üncü maddesi gereği genel mahkemelerde bakılacaktır.

TKHK’nun kredi kartı sisteminde uygulanabilmesinin bir diğer şartı, tüketici sıfatına sahip kart sahibinin, kredi kartı aracılığıyla temin ettiği mal veya hizmetin, TKHK kapsamına giren bir mal veya hizmet olması gerekmektedir.

TKHK’a göre kredi kartı vasıtasıyla temin edilen mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen kredi ile nakit çekim suretiyle kullanılan krediler arasında herhangi bir fark bulunmamakta ve her iki durumda TKHK kapsamında olmaktadır.

“Tüketici olmak” ve “kredi kartıyla elde edilen mal veya hizmetlerin TKHK kapsamında bir mal veya hizmet olması” koşullarının birlikte yerine getiren kart sahipleri ister gerçek kişi ister tüzel kişi olsun TKHK kapsamında olacak ve tüketiciyi koruyan hükümlerden yararlanacaklardır. Öte yandan bu iki koşulun birarada bulunmaması durumunda, kart sahibi TKHK hükümlerinden yararlanamamakla birlikte 5464 sayılı BKKKK kanun hükümlerinden faydalanacaktır.

2. Harcama Belgesinin Hukuki Niteliği

Harcama belgesi, kredi kartı sahibinin kredi kartıyla üye işyerlerinde alışveriş yapması neticesinde, üye işyerinin kart çıkaran kuruluş tarafından verilen POS terminali veya imprinter cihazını kullanarak düzenlediği ve kart sahibinin yaptığı alışverişten doğan borcunu ve diğer kimlik bilgilerini gösteren belgedir.

Üye işyeri görevlisi, kredi kartı sahibinin ibraz ettiği kartı imprinter cihazı ya da POS terminaline yerleştirerek kart üzerinde bulunan bilgilerin harcama belgesine yazılmasını sağlamaktadır. Kredi kartı sahibi ise harcama belgesini kontrol ettikten

---

¹⁸⁵ İŞGÜZAR, s. 160

sonra imzasını atarak ya da şifresini tuşlayarak söz konusu belgeyi üye işyeri görevlisine teslim etmektedir¹⁸⁶.

Harcama belgesinin imprinter cihazı ya da POS terminali kullanılmadan el yazısı ile doldurulması veya üye işyerinin herhangi bir hatası sebebiyle gerekli bilgilerin harcama belgesinde bulunmaması gibi durumlarda kart çıkaran kuruluş harcama belgesinde gösterilen tutarı üye işyerine ödemekten kaçınabilir. Zira kart çıkaran kuruluş, yalnızca üye işyeri sözleşmesinde belirtilen özelliklere sahip harcama belgesi tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlüdür¹⁸⁷.

Kredi kartı sahibinin harcama belgesini imzalaması veya şifresini tuşlaması iki ayrı irade beyanını içermektedir. İlk irade beyanında kart sahibi, üye işyerinden harcama belgesinde gösterilen miktarda bir mal satın aldığını veya bir hizmet sağladığını ve bu nedenle de üye işyerine borçlandığını açıklamaktadır. Diğer irade beyanına göre ise kart sahibi, üye işyerine borçlandığı tutarı ödemesi için kart çıkaran kuruluşa bir ödeme talimatı vermektedir. Zira kart çıkaran kuruluşun, kredi kartı sahibinin yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödeyebilmesi için kart sahibinin bu konuda bir talimatı bulunmalıdır¹⁸⁸.

Harcama belgesi, söz konusu irade beyanları sebebiyle senet özelliği taşımaktadır. Ayrıca harcama belgesi vasıtasıyla kredi kartı sahibinin üye işyerine borçlandığını beyan etmesi, harcama belgesinin borç senedi olarak değerlendirilebileceğini de ortaya koymaktadır. Ancak harcama belgesinin borç senedi olması kıymetli evrak sayılacağı anlamına gelmemektedir. Zira bir borç senedinin kıymetli evrak olarak kabul edilebilmesi için senette kıymetli evrak hukuku anlamında bir hakkın mündemiç olması ve hakkın ileri sürülebilmesi senedin ibrazına bağlı olması gerekmektedir. Harcama belgesi borç senedi olma özelliğine sahip olsa da harcama belgesinde yazılı tutarın ödenmesi mutlaka harcama belgesinin ibrazına bağlı olmadığından diğer bir deyişle, başka bir şekilde ispat edilmesi durumunda harcama belgesi tutarının kart çıkaran kuruluştan tahsili mümkün olduğundan, harcama belgesinde hak ile senet arasındaki sıkı bir bağın varlığından söz edilemez. Bu nedenle

---

¹⁸⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 44; BUHUR, s. 45

¹⁸⁷ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 44

¹⁸⁸ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 45; TEOMAN, s. 247

harcama belgesini kıymetli evrak olarak nitelendirmek mümkün olmamaktadır. Harcama belgesinin kıymetli evrak sayılmamasının bir sonucu olarak TTK'nun kıymetli evraka ilişkin hükümleri harcama belgesinde uygulanmayacaktır¹⁸⁹.

Kredi kartı sistemine göre kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlüdür. Buna göre üye işyerinin harcama belgesini kart çıkaran kuruluşa ibraz etmesi gerekmektedir. Ancak üye işyerinin harcama belgesi olmaksızın alacağını başka bir yolla ispat etmesi halinde de kart çıkaran kuruluş üye işyerine harcama belgesi tutarını ödemekle yükümlü olacaktır. Böyle bir durumda, kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarını kime ödeyeceği harcama belgesiyle teşhis edilemeyeceğinden harcama belgesinin teşhis özelliği bulunmayacaktır. Bu nedenle harcama belgelerinin teşhis fonksiyonu bulunmamaktadır¹⁹⁰.

Sonuç olarak harcama belgesi bir kıymetli evrak sayılamayacağı gibi teşhis veya ibraz senedi olarak değerlendirilmesi de mümkün değildir. Harcama belgesi, üye işyerinin kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcamaları kart çıkaran kuruluşa kanıtlamasına yardımcı olurken diğer taraftan kart çıkaran kuruluşun üye işyerine yaptığı ödemeyi kart sahibine karşı ispatlamasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda üye işyeri kart sahibinin kredi kartıyla yapmış olduğu alışverişleri kart çıkaran kuruluşa ibraz ederek alacağını ispatlamaktadır. Kart çıkaran kuruluş ise üye işyerine ödemedi bulduktan sonra kart sahibinden bu tutarı tahsil ederken herhangi bir itirazla karşılaştığında harcama belgesini ispat vasıtası olarak kullanır. Bu nedenle harcama belgesini bir ispat vasıtası olarak değerlendirmek gerekir¹⁹¹.

---

¹⁸⁹ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 46; TEOMAN, s. 126 ve s. 247

¹⁹⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 51; BUHUR, s. 47; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s.

46

¹⁹¹ BUHUR, s. 47; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 46-47

II. KREDİ KARTI SİSTEMİNE KATILAN TARAFLAR ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİLER

A. KART ÇIKARAN KURULUŞ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kredi kartı sisteminde, sistemin tarafları arasında bütün olarak üçlü ilişki oluşturan ve birbirinden bağımsız olarak değerlendirilemeyen karşılıklı iki taraflı sözleşme ilişkileri mevcuttur¹⁹². Bu sözleşmeler kredi kartı sahibiyle kart çıkaran kuruluş, üye işyeriyle kart çıkaran kuruluş ve kart sahibi ile üye işyeri arasında akdedilmektedir.

Kredi kartı uygulamasında, kartlı sistemin bir sonucu olarak, kredi kartının ticari işletmelerde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bir kredi kartının ödeme aracı olarak geçerli olduğu ticari işletme sayısı ne kadar fazla olursa müşteri nezdinde o kartın kabulü ve kullanımı o kadar yaygın hale gelecektir. Bu amaçla kart çıkaran kuruluş ticari işletmelerle, kartın ödeme aracı olarak kabul edilmesi hususunda sözleşmeler imzalamaktadır ve bu sözleşmelere “Kredi Kartı Üye İşyeri Sözleşmesi” denmektedir¹⁹³.

Üye işyeri sözleşmesinin bir tanımını yapmak gerekirse, ticari işletmenin kart çıkaran kuruluş tarafından kendilerine kart verilen gerçek veya tüzel kişilerin yapacakları alışverişlerde nakit istemeden ibraz ettikleri kredi kartını kabul etmek ve kart çıkaran kuruluşun ise kart sahiplerinin yaptıkları alışveriş bedellerini üye işyerine ödemekle yükümlü olduğu bir sözleşmedir¹⁹⁴.

Üye işyeri sözleşmesi tam iki taraflı bir sözleşme tipidir. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde her iki tarafta birbirine karşı asli bir edim yüklenmekte ve karşılıklı ifa borcu altına girmektedirler¹⁹⁵. Üye işyeri sözleşmesinde de ticari işletmenin

---

¹⁹² İŞGÜZAR, s. 61; TEOMAN, s. 61

¹⁹³ BUHUR, s. 53; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 49; GÜDER, Macit, Kredi Kartı Sözleşmelerinin Borçlar Hukuku Yönünden Nitelendirilmesi, Bitlis 1991, s. 7; TEOMAN, s. 61-vd.

¹⁹⁴ BUHUR, s. 53; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 49

¹⁹⁵ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2008, s. 945; KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2008, s. 440-441; OĞUZMAN, Kemal/ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2006, s. 264; TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 826

yükümlülüğünü, nakit talep etmeden kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmek oluştururken, kart çıkaran kuruluşun yükümlülüğü ise kart sahibinin yapacağı harcama tutarlarını ticari işletmeye ödemektir¹⁹⁶.

Üye işyeri sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olmasına karşın sözleşmenin özelliği gereği ticari işletme olan üye işyeri, sözleşmeyle yükümlendiği edimini, sözleşmenin karşı tarafını oluşturan kart çıkaran kuruluşa değil üçüncü kişi konumundaki kredi kartı sahibine karşı ifa etmektedir. Ticari işletmenin bu yükümlülüğü kime karşı ifa edeceği, kart çıkaran kuruluş tarafından gerçek veya tüzel kişilere kredi kartı vermek suretiyle belirlenmektedir¹⁹⁷. Üye işyeri sözleşmesinin bu özelliği sebebiyle taşıdığı “üçüncü şahıs yararına sözleşme” hukuki niteliği aşağıdaki bölümlerde incelenecektir.

1. Üye İşyeri Sözleşmesinin Tarafları

Üye işyeri sözleşmesinin taraflarını kart çıkaran kuruluş sıfatıyla kredi kartını çıkaran kurum ve üye işyeri sıfatıyla mal veya hizmet sunan ticari işletme oluşturmaktadır. Kredi kartı sahibi sözleşme sebebiyle kendisi lehine bir talep hakkı kazanmakla birlikte üye işyeri sözleşmesinde taraf sıfatına sahip değildir. Sözleşmenin taraflarından olan kart çıkaran kuruluş, kredi kartı sistemini kurup organizasyonu sağlayan bir kredi kartı şirketi olabileceği gibi bir finans kuruluşu veya bir banka da olabilmektedir¹⁹⁸. Daha önce de açıklandığı gibi BKKKK'nun 3'üncü maddesinde kredi kartı çıkartma yetkisinin sadece bankalara ait olmadığını Kanunda sayılan koşulları yerine getiren diğer kuruluşlarında kredi kartı çıkartabileceği hükme bağlanmıştır.

BKKKK'nun 4'üncü maddesinde ise kart çıkarma yetkisine sahip olmak isteyen kuruluşların hangi koşulları yerine getirmeleri gerektiği hükme bağlanmıştır. Buna göre “Kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyerleri ile anlaşma yapma, bilgi alışverişi, takas ve mahsuplaşma faaliyetinde bulunmak isteyen kuruluşların Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'ndan izin almaları şarttır.

---

¹⁹⁶ BUHUR, s. 53-54; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 49; TEOMAN, s. 64

¹⁹⁷ BUHUR, s. 54; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 49

¹⁹⁸ BUHUR, s. 54; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 52

Bu kuruluşların;

- a) Anonim şirket şeklinde kurulması,
- b) Kurucularının gerekli mali güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,
- c) Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,
- d) Nakden ve her türlü muvazaadan ari olarak ödenmiş sermayesinin altı milyon (yeni) Türk Lirasından az olmaması,
- e) Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
- f) Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikayet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,
- g) (d) bendinde belirtilen sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi, şarttır”.

Mal veya hizmet sunan ticari işletme ise üye işyeri sözleşmesinin diğer tarafını oluşturmaktadır. BKKKK'nun 3'üncü maddesinde üye işyeri “Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmıştır. Kredi kartlarıyla her türlü alışveriş mümkün olduğundan ticari işletmenin faaliyet konusunun veya hizmet alanının üye işyeri sözleşmesi bakımından önemi bulunmamakla beraber BKKKK'nun 21'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında “Anlaşma yapılacak üye işyerlerinin kapsamını ve işlem türlerini sınırlandırmaya kurul yetkilidir” denilerek Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na kartların kullanılacağı işyerleri ile işlem türlerini sınırlandırabilme yetkisi verilmiştir. Ayrıca bu ticari işletmelerin büyüklükleri, gerçek ya da tüzel kişi olması veya bir ticaret şirketi şeklinde kurulmuş

olmaları da önem arz etmemektedir. Üye işyeri TTK hükümlerine göre kurulmuş bir ticaret şirketi olabileceği gibi TTK md. 17 anlamında esnaf da olabilmektedir. Zira kart çıkaran kuruluşun asıl hedefi, üye işyerlerinde kredi kartı vasıtasıyla yapılan harcamalar sonucu elde edeceği gelirleri arttırmaktır¹⁹⁹.

2. Üye İşyeri Sözleşmesinin Şekli

Özel hukukta kural olarak sözleşmelerde şekil serbestisi ilkesi geçerlidir. Şekil serbestisi, bir hukuki işlemin taraflarının, iradelerinin şeklini belirlemede özgür olmasıdır. Her ne kadar kural sözleşmenin şeklini belirlemek konusunda tarafları serbest bırakmak olsa da bir sözleşme kanun tarafından ya da sözleşmenin taraflarınca belli bir şekle bağlı kılınmışsa, o takdirde belirtilen şekle uymak bir zorunluluktur. Şekil şartına uyulmaması halinde BK'nun 11'inci maddesinin 2'inci fıkrası gereğince²⁰⁰ sözleşme geçersiz sayılıp hüküm ve sonuç doğurmayacaktır²⁰¹.

Üye işyeri sözleşmesinin şekli hususunda BKKKK'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle taraflar isterlerse sözleşmede bir şekil zorunluluğu getirebilecekleri gibi herhangi bir şekle uymadan başka bir deyişle sözlü olarak da üye işyeri sözleşmesi yapabilirler. Uygulamada üye işyeri sözleşmeleri kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanan matbu form şeklinde yapılmaktadır. Ancak bu durum bir geçerlilik nedeni olmayıp işlemleri hızlandırmak, üye işyerleri arasındaki standardı sağlamak ve ortaya çıkabilecek riskleri sınırlandırmak amacıyla yapılmaktadır²⁰².

---

¹⁹⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 56; BUHUR, s. 54; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 52

²⁰⁰ BK Tasarısının 12'inci maddesine göre "Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir. Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz".

²⁰¹ ALTAŞ, Hüseyin, Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi, Ankara 1998, s. 47-48; EREN, s. 239; OĞUZMAN/ÖZ, s. 116; REİSOĞLU, Safa, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2008, s. 66 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 99 vd.

²⁰² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 57

3. Üye İşyeri Sözleşmesinin Unsurları

Üye işyeri sözleşmesinin üç unsuru bulunmaktadır. Bu unsurlar;

- Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmesi,
- Kredi kartı ile yapılan harcama tutarlarının kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenmesi,
- Tarafların anlaşmasıdır.

a. Üye İşyerinin Kredi Kartını Ödeme Aracı Olarak Kabul Etmesi

Üye işyeri sözleşmesine göre üye işyeri, kart sahibinin kredi kartıyla mal veya hizmet temin etmek istemesi halinde kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmek zorundadır²⁰³. Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul yükümlülüğü, üye işyeri sözleşmesinin en belirgin ve ayırt edici unsurudur²⁰⁴. Üye işyerinin bu yükümlülüğü BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrasında da hükme bağlanmıştır. Buna göre "Üye işyerleri, kart hamillerinin yapmış oldukları mal ve hizmet alımlarının bedelini banka kartı ya da kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır".

Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul edebilmesi için öncelikle anlaşmalı olduğu kart çıkaran kuruluş tarafından çıkarılan bir kredi kartının ibraz edilmesi gerekir. Ancak genişletilmiş üç taraflı sistemde farklı kart çıkaran kuruluşlar tarafından çıkarılan kredi kartlarını da üye işyeri kabul etmekle yükümlüdür²⁰⁵.

Üye işyerinin ibraz edilen kartı kabul etmesi için kartı ibraz eden kişinin kart üzerinde ismi bulunan kimse olması yani yetkili hamil olması gerekmektedir²⁰⁶. Ayrıca ibraz edilen kredi kartının geçerli bir kart olması yani geçerlilik süresinin geçmemiş olması ve sahte veya çalıntı olmaması gerekir²⁰⁷. BKKKK'nun 17'inci maddesinin

²⁰³ AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 244; İŞGÜZAR, s. 71

²⁰⁴ İŞGÜZAR, s. 71

²⁰⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 57; BUHUR, s. 55 ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 49-50

²⁰⁶ BUHUR, s. 55 ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 50; SAYIN, s. 35

²⁰⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 58; SAYIN, s. 35

2'inci fıkrasına göre “Üye işyerleri, mal ve hizmet karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yer alan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak suretiyle geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyerleri sorumludur”. Kanun metninde de görüldüğü üzere üye işyerleri kart sahibinin gerçek hamil olup olmadığı, kartın geçerli bir kart olup olmadığını araştırmakla yükümlüdürler. Aksi takdirde tüm sorumluluk üye işyerine ait olacak ve yapılan harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluştan tahsil etmeleri söz konusu olmayacaktır. Günümüz teknolojisinde POS terminalleri vasıtasıyla bu kontroller online olarak elektronik ortamda yapılmakta ve bir kartın sahte olması veya geçerlilik süresinin dolması gibi durumlarda işlem yapmak mümkün olmamaktadır.

Kredi kartıyla üye işyerlerinden mal veya hizmet temin etmek isteyen kimsenin gerçek kart sahibi olması koşulu bulunsa da bir müşteri tarafından yapılan alışveriş tutarının bir başka kimse tarafından kredi kartıyla ödenmesi mümkündür. Bunun için kart sahibinin yapılan alışveriş sırasında üye işyerinde bulunması ve harcama belgesini imzalaması ya da şifresini tuşlaması gerekmektedir. BK'nun 67'inci maddesi²⁰⁸ gereğince alacaklının bunda bir menfaati yoksa borçlu borcunu şahsen ifa etmekle yükümlü değildir²⁰⁹. Tüm para borçlarında olduğu gibi, harcama tutarlarının asıl borçlu tarafından ödenmesinde de üye işyerinin herhangi bir menfaati bulunmadığından, üçüncü bir kişinin kredi kartını ibraz etmesi halinde üye işyeri yapılan ödemeyi kabulden kaçınamaz²¹⁰.

Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme yükümlülüğü her zaman geçerlidir. BKKKK md. 17'ye göre üye işyeri kredi kartını indirim dönemlerinde

²⁰⁸ BK'nun 67'inci maddesine göre “Borcun bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borçlu borcunu şahsen ifaya mecbur değildir”. Bu hüküm BK Tasarısının 82'inci maddesinde düzenlenmiştir.

²⁰⁹ EREN, s. 885; KILIÇOĞLU, s. 411; OĞUZMAN/ÖZ, s. 197; REİSOĞLU, Safa, s. 257; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 769

²¹⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 58-59; BUHUR, s. 55 ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 50; SAYIN, s. 35; Karşı görüş, İŞGÜZAR, s. 93

de kabul etmek zorundadır. Bunun dışında üye işyerleri kartın kullanılmasına bağlı olarak komisyon veya benzeri isim altında herhangi bir ek ödeme talebinde bulunamazlar. Aksi davranışlar kart çıkaran kuruluş ile arasındaki sözleşmeye aykırılık oluşturur ve kart çıkaran kuruluş tarafından sözleşme feshedilir.

Üye işyerinin kredi kartını kabul zorunluluğu, kart sahibinin yaptığı alışverişi kredi kartıyla ödemek istemesi halinde söz konusuysen BKKKK'yla getirilen yeni bir düzenlemeyle artık üye işyerleri kart sahiplerinin nakit talep etmesi halinde de kredi kartını kabul edeceklerdir. BKKKK'nun 3'üncü maddesinde üye işyerinin tanımında "... nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişi" denilerek ve 19'uncu maddesinde "Üye işyerleri, mal ve hizmet bedellerinin banka kartı ya da kredi kartı ile ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde..." ifadesiyle kart sahiplerine, bu hususta ayrıca yüküm getirilen üye işyerlerinden nakit talep edebilme imkanı tanınmıştır. Kart çıkaran kuruluşlar tarafından nakit ödeme yetkisi verilen üye işyerleri, nakit ödeme belgesi düzenlemek koşuluyla kart sahiplerine nakit para verebileceklerdir. Ancak üye işyerleri, mal veya hizmet temin edilmiş gibi harcama belgesi düzenleyerek kart sahiplerine nakit ödemede bulunamayacaklardır²¹¹.

Üye işyerinin gerçek kart sahibi tarafından ibraz edilen geçerli bir kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmemesi durumunda kart sahibi uğradığı zararların tazminini, kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki sözleşmeye dayanarak lehine sözleşme yapılan üçüncü kişi sıfatıyla üye işyerinden isteyebilecektir. Bunun yanında kart çıkaran kuruluş ile arasındaki sözleşme hükümlerine aykırılığa dayanarak da zararlarını kart çıkaran kuruluştan talep edebilmesi mümkündür. Böyle bir durumda ise kart çıkaran kuruluş, aralarındaki sözleşmeye aykırı davranan üye işyerinden BK md. 96 vd. hükümlerine göre zararlarının tazminini talep edecektir. Bunun dışında BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrası gereğince de kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyeri ile aralarındaki sözleşme feshedilir ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamaz.

---

²¹¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 59, dipn 23

b. Kredi Kartı ile Yapılan Harcama Tutarlarının Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından Üye İşyerine Ödenmesi

Üye işyeri sözleşmesine göre kart çıkaran kuruluş, kart sahiplerinin kredi kartları vasıtasıyla yaptıkları alışverişlerin bedelini üye işyerine ödemekle yükümlüdür²¹². Bu yükümlülük, üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme yükümlülüğünün karşılığını oluşturur²¹³. Bu durum BKKKK'nun 21'inci maddesinin 2'inci fıkrasında hükme bağlanmıştır. Buna göre "Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, sözleşme yaptıkları üye işyerlerine kart hamillerinin gerçekleştirdikleri işlem bedellerini sözleşme hükümlerine uygun olarak ödemek zorundadır".

Kart çıkaran kuruluşun harcama tutarlarını üye işyerine ödeme yükümlülüğünün doğması için, kart sahibinin üye işyerinde kart çıkaran kuruluşa ait ya da aynı sisteme dahil kredi kartıyla alışveriş yapması gerekmektedir. Ayrıca üye işyeri tarafından kredi kartıyla yapılan alışveriş tutarını gösteren bir harcama belgesi düzenlenmelidir. İki nüsha halinde düzenlenen harcama belgelerinden biri kart sahibine imzalatılmalı ya da şifre girilmeli ve nüshalardan biri kart sahibine verilmelidir. İşyerinde kalan harcama belgesi nüshası ise kart çıkaran kuruluşa ibraz edilerek alacak tahsil edilmektedir. Kart çıkaran kuruluş sadece usulüne uygun şekilde düzenlenmiş harcama belgesi tutarlarını ödemekle yükümlüdür. Kart çıkaran kuruluş, sözleşmede belirtilen özellikleri taşımayan harcama belgesi tutarını üye işyerine ödemekten kaçınabilir²¹⁴.

Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine harcama belgesi tutarlarını ödeyebilmesi için üye işyerinin, harcama belgelerini sözleşmede kararlaştırılan süre içerisinde kart çıkaran kuruluşa ibraz etmesi gerekir. Bu süre içerisinde harcama belgelerinin ibrazı halinde kart çıkaran kuruluş belli oranda komisyon düştükten sonra üye işyerine ödeme yapmakla yükümlüdür. Zira borç, harcama belgelerinin ibrazıyla muaccel hale gelmekte ve kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yapmaması temerrüde düşmesine yol

---

²¹² ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 50; İŞGÜZAR, s. 71

²¹³ SAYIN, s. 35

²¹⁴ BUHUR, s. 56; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 51

açmaktadır. Böyle bir durumda üye işyeri, BK'nun temerrüde ilişkin hükümlerinden yararlanacaktır²¹⁵.

c. Tarafların Anlaşması

Üye işyeri sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların kartın nakitsiz ödeme aracı olarak kabulü ve harcama tutarlarının ödeneceği konusunda anlaşmış olmaları gerekir. Üye işyeri sözleşmesi rızai bir sözleşme olduğundan kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında karşılıklı icap ve kabul beyanlarıyla kurulur²¹⁶. Kart çıkaran kuruluş tarafından ticari işletmeye, matbu olarak hazırlanmış üye işyeri sözleşmesi formunun gönderilmesi icaba davet niteliğindedir. Ticari işletmenin bu formu imzayarak kart çıkaran kuruluşa geri göndermesi ise icaptır. Kart çıkaran kuruluşun ticari işletmenin imzaladığı sözleşme metnini içeren formu imzalaması ise kabul beyanıdır. Bu şekilde karşılıklı birbirine uygun irade beyanlarının açıklanmasıyla üye işyeri sözleşmesi kurulmuş olur²¹⁷.

Kart çıkaran kuruluşun üye işyeri sözleşmesine ilişkin kabul beyanının her zaman açık bir şekilde olması şart değildir. Ticari işletmenin üye işyeri sözleşmesini imzalayıp göndermesinden sonra kart çıkaran kuruluşun o işletmeye POS terminali ya da imprinter cihazı, harcama belgeleri, vitrine asılacak kart amblemlerini göndermesi zımnî kabul yerine geçer ve üye işyeri sözleşmesi kurulmuş sayılır.²¹⁸

4. Üye İşyeri Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında imzalanan üye işyeri sözleşmesinin kurulmasıyla birlikte üye işyeri, kart sahiplerinin ibraz edeceği kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabule ilişkin edimini, herhangi bir süre ya da sayı sınırlamasına tabi olmadan yerine getirmekle yükümlüken kart çıkaran kuruluş da, kredi kartlarıyla

²¹⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 60; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 51; SAYIN, s. 35

²¹⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 51; İŞGÜZAR, s. 70; TEOMAN, s. 62

²¹⁷ BUHUR, s. 57; İŞGÜZAR, s. 70; SAYIN, s. 34; TEOMAN, s. 62-63

²¹⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 61; BUHUR, s. 57; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 51-52; SAYIN, s. 34; TEOMAN, s. 63

yapılan harcama bedellerini üye işyerine komisyonunu keserek ödeme borcu altına girmektedir. Taraflar sözleşme süresinin bitiminde bir fesih beyanında bulunmazlarsa, sözleşme aynı şartlarla sürekli olarak yenilenmiş olmaktadır²¹⁹.

Üye işyeri sözleşmesinde taraflar, üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul edeceği konusunda anlaşmaktadırlar. Sözleşmeye göre üye işyeri, müşterinin ibraz ettiği kredi kartına karşılık nakit talep etmeyecek kart çıkaran kuruluş ise, kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödeyecektir. Sözleşmenin tarafları kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri olmasına karşın üçüncü şahıs konumundaki kart sahibi bu sözleşme sonucunda bir takım haklar elde etmektedir²²⁰. Üye işyeri sözleşmesiyle üçüncü kişi lehine hak doğması ve BK'nda düzenlenen tipik sözleşmelere benzememesi, hukuki niteliği konusunda çeşitli görüşlerin ortaya atılmasına neden olmuştur.

a. Alacağın Temliki

Üye işyeri sözleşmesiyle üye işyerinin kart sahibinden olan alacağını kart çıkaran kuruluşa temlik ettiği ve bunun sonucunda üye işyeri sözleşmesinin alacağın temliki niteliğinde olduğu Alman Federal Mahkemesi 02.05.1990 yılında verdiği bir kararında²²¹ ileri sürülmüş ancak bu görüş doktrinde büyük çoğunluk tarafından eleştirilmiştir²²². Öncelikle alacağın temliki ivazlı ya da ivazsız olabilmektedir ve üye işyeri sözleşmesinin alacağın temliki niteliğinde olduğu düşünüldüğü takdirde bu temlik ivazlı bir temlik olarak kabul edilmelidir. Zira üye işyeri kart sahibinden olan alacağını kart çıkaran kuruluşa temlik ettiğinde bir karşı alacak elde etmektedir. Alacağın ivazlı temlikinde BK'nun 169'uncu maddesinin 1'inci fıkrası²²³ uyarınca temlik eden alacağın

---

²¹⁹ BUHUR, s. 57; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 53

²²⁰ BUHUR, s. 41; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, 53

²²¹ BGH, WM 1990, s. 1059 = JA 1990, s. 388 (Alman Federal Mahkemesi'nin (BGH) kararı için bkz. ÇEKER, s. 54, dipn. 71

²²² PÜTTHOFF, Heinz-Helmer, Die Kreditkarte in rechtsvergleichender Sicht Deutschland-USA, Diss, München 1974, s. 123; STAUDER, Bernd/WEISENSEE, Das Kreditkartengeschaeft, Frankfurt am Main 1970, s. 78; ZÄHRNT, Christoph, Die Kreditkarte unter privatrechtlichen Gesichtspunkten, NJW 1972, Heft 24, s. 1078; BÖTTGER, Günter, Zur Rechtlichen Beurteilung des Kreditkartenverfahrens, Teil 2, Mainz, 12 is (naklen TEOMAN s. 89 dipn. 82)

²²³ BK Tasarısının 190'ıncı maddesi gereğince "Alacak, bir edim karşılığında devredilmişse devreden, devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme gücüne sahip olduğunu garanti etmiş olur".

temlik zamanında var olmasından sorumludur²²⁴. Bu itibarla temellük eden tarafından alacağın var olmadığı sonradan anlaşılması halinde, borcunu ifa etmekten kaçınabileceği gibi önceden bir ödemede bulunmuşsa bunu geri isteyebilecektir. Oysa ki bu tür bir iade talebi niteliği itibarıyla kredi kartı sistemine aykırıdır. Kredi kartı ilişkisinde üye işyeri usulüne uygun olarak düzenlediği harcama belgesi tutarlarının kart çıkaran kuruluş tarafından ödeneceğine güvendiği için üye işyeri sözleşmesine taraf olmaktadır. Diğer bir deyişle kredi kartını ibraz eden kimse yetkili kart sahibi olmasa dahi, üye işyeri üstüne düşen yükümlülükleri yerine getirdiği takdirde, kart çıkaran kuruluş ödeme yapmakla yükümlüdür²²⁵. Bunun dışında BK'nun 163'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre²²⁶ alacağın temlik sözleşmesi yazılı şekilde yapılmak zorundadır²²⁷. Oysa ki üye işyeri sözleşmesi için herhangi bir şekil zorunluluğu yoktur. Uygulamada kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanmış matbu sözleşmeler kullanılmasına karşın üye işyeri sözleşmesinin sözlü olarak da yapılması mümkündür²²⁸. Sonuç olarak üye işyeri sözleşmesi fikrimizce de alacağın temlik niteliğinde değildir.

b. Borcun Nakli

Borcun naklinde borç ilişkisinin pasif süjesi olan borçlu tarafı değişmektedir. Bu sebeple borcun nakli, alacağın temlikinin zıt kavramını oluşturur. BK'nda borcun nakli, iki ayrı ilişki şeklinde düzenlenmiştir. Bunlardan ilki borçlu ile borcu üzerine almak isteyen üçüncü kişi arasındaki ilişkidir. "Borcun iç yüklenilmesi" ya da "borcun dahili nakli" olarak adlandırılan bu sözleşmede üçüncü bir şahıs, borçlu ile yaptığı anlaşma uyarınca onu alacaklıya karşı olan borcundan kurtaracağını taahhüt etmektedir. Borcun naklindeki diğer ilişki ise üçüncü şahıs ile alacaklı arasında gerçekleşmektedir. "Borcun dış yüklenilmesi" ya da "gerçek anlamda borcun nakli" adı verilen bu sözleşmede ise

²²⁴ EREN, s. 1190; KILIÇOĞLU, s. 607; OĞUZMAN/ÖZ, s. 928; REİSOĞLU, Safa, s. 425; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 260

²²⁵ BUHUR, s. 58; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 55; TEOMAN, s. 91

²²⁶ BK Tasarısının 183'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır".

²²⁷ EREN, s. 1185; KILIÇOĞLU, s. 603; OĞUZMAN/ÖZ, s. 927; REİSOĞLU, Safa, s. 418; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 242

²²⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 88

üçüncü kişi alacaklıyla anlaşarak borçlunun borcunu üstüne almaktadır. Borcun dış yüklenilmesiyle beraber eski borçlu borcundan kurtulmaktadır. Ancak BK'nun 176'ıncı maddesinin 1'inci fıkrası²²⁹ uyarınca borç nakledilse bile alacağa bağlı olan fer'i haklar devam etmektedir²³⁰.

Üye işyeri sözleşmesi borcun dış yüklenilmesi olarak nitelendirilirse, üçüncü şahıs konumundaki kart çıkarıcı kuruluş, alacaklı sıfatına sahip üye işyeri ile sözleşme yaparak, asıl borçlunun yani kart sahibinin yerine geçmekte ve böylece borcun pasif süjesi değişerek eski borçlu olan kart sahibi borcundan kurtulmaktadır. Ancak kredi kartı sisteminde, bu şekilde bir borçlu değişimi amaçlanmamaktadır. Zira borcun dış yüklenilmesinin kabul edilmesi durumunda kart sahibi, bedel ilişkisinden kaynaklanan yükümlülüklerinin tamamından kurtulacaktır. Oysa ki kredi kartı uygulamasına göre kart çıkarıcı kuruluşun üye işyerine ödeme yükümlülüğünün bulunması kart sahibini borcundan kurtarmamaktadır²³¹.

Bunun dışında üye işyeri sözleşmesinin borcun nakli olarak nitelendirilmesi halinde kart çıkarıcı kuruluş, kart sahibinin borcunun doğumuna, varlığına, sebebine ya da konusuna ilişkin tüm def'ileri üye işyerine karşı ileri sürebilecektir. Böyle bir durum kredi kartı sisteminde üye işyerinin menfaatlerine aykırı olacaktır²³². Uygulamada kart çıkarıcı kuruluşlar, kart sahibi ile üye işyeri arasındaki hukuki ilişkiye karışmak istememekte ve bunu sağlamak adına üye işyeri sözleşmesine hükümler koymaktadırlar²³³.

Sonuç olarak kart çıkarıcı kuruluşun üye işyerine olan borcu, kart sahibinin üye işyerine kartla ödeme yapmasıyla doğuyorsa da, kart sahibi ile üye işyeri arasındaki bedel ilişkisinden bağımsız bir borç olmalıdır. Bu nedenle kart çıkarıcı kuruluşun kredi kartıyla yapılan harcama tutarlarını üye işyerine ödeme taahhüdünün borcun nakli olarak nitelendirilmesi söz konusu değildir.

---

²²⁹ BK Tasarısının 197'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Borçlu değişmiş olsa bile, alacaklının borçlunun kendisine bağlı olanlar dışındaki bağlı hakları saklı kalır".

²³⁰ EREN, s. 1195 vd.; KILIÇOĞLU, s. 611 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 972.; REİSOĞLU, Safa, s. 418; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 268 vd.

²³¹ ŞENER, s. 204

²³² ŞENER, s. 204

²³³ Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi, md. 11'e göre "Banka, Kart Hamili ile Üye İşyeri arasında alışveriş konusu mal veya hizmetin kalitesi, miktarı, nakliyesi, teslimi, cinsi, fiyatı ve ifası ile ilgili olayları bilme ve anlaşmazlıklarda taraf ve hiçbir suretle karar vermek durumunda değildir"

c. Garanti Sözleşmesi

Garanti sözleşmesine göre sözleşmenin taraflarından biri, üçüncü bir kişinin belli bir edimi yerine getireceğini, yerine getirmediği takdirde garanti sözleşmesinin diğer tarafını oluşturan garanti alana tazminat ödemeyi taahhüt etmektedir²³⁴. Öğretide garanti sözleşmesi “tek tarafa borç yükleyen, şekle bağlı olmayan, bağımsız tarzda veya başka bir sözleşmenin içinde, sözleşme veya mektup ya da taahhüt şeklinde düzenlenen bir sözleşme” olarak tanımlanmıştır²³⁵.

Üçüncü kişinin fiilini taahhüt ise BK md. 110’da²³⁶ düzenlenmiştir. Kanundaki düzenleme çerçevesinde, üçüncü şahsın edimini taahhüt eden kimse, taahhütte bulunduğu kişiye, bu edim yerine getirilmediği takdirde oluşabilecek zararı tazmin etmeyi garanti etmektedir. Bu nedenle üçüncü şahsın fiilini taahhüt, garanti sözleşmelerinin bir türü olarak kabul edilmektedir²³⁷. Üçüncü şahsın fiilini taahhüt BK’da düzenlenmiş olmasına karşın garanti sözleşmelerine ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Garanti sözleşmeleri, teminatı amaçlayan garanti sözleşmeleri veya kefalet benzeri garanti sözleşmeleri ile yöneltmeyi amaçlayan garanti sözleşmeleri olarak ikiye ayrılır²³⁸. Teminatı amaçlayan garanti sözleşmesi, garanti verenin teminat sağlamak amacıyla temel ilişkide alacaklı sıfatına sahip olan kimseye karşı ve temel ilişkideki borçtan bağımsız bir şekilde, borçlunun edimi için sorumlu olmayı yüklediği sözleşmedir. Başka bir deyişle bu sözleşmede garanti veren, edimin yerine getirilmemesinin sorumluluğunu üstlenmektedir²³⁹. Yöneltmeyi amaçlayan garanti sözleşmesinde ise garanti veren, garanti alanı belli bir davranışa yöneltmek istemekte ve bu amaçla ortaya çıkabilecek riskleri üzerine almaktadır. Örneğin bir kasabada konser

---

²³⁴ TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II; Ankara 1987 (Bundan sonra “TANDOĞAN, C. II” olarak anılacaktır), s. 804; YAVUZ, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 2007, s. 871

²³⁵ TEKİNALP, s. 382

²³⁶ BK Tasarısının 127’inci maddesine gereğince “Üçüncü kişinin bir fiilini başkasına karşı üstlenen, bu fiilin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Belirli bir süre için yapılan üstlenmede, sürenin bitimine kadar üstlenene edimini ifa etmesi için yazılı olarak başvurulmaması halinde, üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir”.

²³⁷ EREN, s. 1107; KILIÇOĞLU, s. 420; OĞUZMAN/ÖZ, s. 801; TEKİNAY/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 228

²³⁸ TANDOĞAN, s. 804; REİSOĞLU, Seza, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, Ankara 1990 (Bundan sonra “REİSOĞLU, Seza, Teminat Mektupları” olarak anılacaktır), s. 10

²³⁹ TANDOĞAN, C. II, s. 804

vermesi için bir sanatçıya en az 1000 kişinin konsere geleceğini garanti etme gibi bir durumda risk bir başkası tarafından üstlenilmekte ancak belli bir kişinin borcu söz konusu olmadığından kefaletle bir ilgisi bulunmamaktadır. Kefalet sözleşmesinin özellikleri daha çok teminat amaçlı garanti sözleşmelerinde görülmektedir.²⁴⁰

Kefalet ve garanti sözleşmeleri arasındaki en önemli fark, kefilin yükümlülüğünün fer'i yani bağımlı, garanti sözleşmelerinde garanti verenin yükümlülüğünün bağımsız bir nitelik taşımasıdır. Kefaletin fer'i olması sebebiyle kefilin sorumluluğu, borç ancak hukuken geçerli ve dava edilebilir olduğu sürece var olacaktır. Oysa ki garanti sözleşmelerinde, garanti verenin sorumlu olması için borcun mevcut ve dava edilebilir olması gerekli değildir. Söz konusu borç gerçekte var olmasa bile garanti verenin sorumluluğu devam eder²⁴¹.

Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine, kart sahibinin kredi kartıyla yapacağı harcamaları ödemeyi garanti etmesine dayanarak üye işyeri sözleşmesinin garanti sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunanlar olmuştur²⁴². Gerçekten de garanti sözleşmesinde garanti verenin taahhüdünün asıl borçtan bağımsız olması, kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme taahhüdünde de görülmektedir. Zira kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını üye işyerine ödemeyi taahhüt etmesi, üye işyeri ile kart sahibi arasındaki hukuki ilişkiden soyuttur²⁴³. Bu açıdan iki sözleşme tipinin birbirine yaklaştığı görülmektedir.

Garanti sözleşmesinde, garanti verenin ödeme yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için, sözleşmenin konusu olan riskin gerçekleşmesi yani asıl borçlunun borcunu yerine getirmemiş olması gerekir²⁴⁴. Kredi kartı sisteminde ise kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını üye işyerine ödeme yükümlülüğü, kart sahibinin borcunu ödememesine bağlı olmamakta aksine kart sahibinin herhangi bir ödemede bulunmasını beklemeden kart çıkaran kuruluş gerekli ödemeyi üye işyerine

---

²⁴⁰ REİSOĞLU, Seza, Teminat Mektupları, s. 10

²⁴¹ AKMAN, Sermet, Garantör Sıfatıyla Girişilen Taahhüdün Mahiyeti ve Bu Bağlamda Garanti ve Kefalet Sözleşmelerini Birbirlerinden Ayıran Temel Kriterler, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. 2, İstanbul 2007, s. 1673

²⁴² SCHÖNLE, Herbert, Bank – und Börsenrecht, 2. Aufl. München 1976, s. 344; STAUDER/WEISENSEE, s. 82; ZÄHRNT, NJW 1972, s. 1079 (naklen ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 55, dipn. 75)

²⁴³ TEOMAN, s. 95

²⁴⁴ TANDOĞAN, C. II, s. 804; YAVUZ, s. 871

yapmaktadır. Yani kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödemede bulunması için herhangi bir riskin gerçekleşmesi gerekli değildir. Ayrıca üye işyerinin kart sahibine başvurarak harcama belgesi tutarlarını talep etmesi ve ödenmemesi durumunda garanti veren konumundaki kart çıkaran kuruluşa başvurması üye işyeri sözleşmesinin taraflarınca istenen netice olmamaktadır²⁴⁵. Bu nedenle üye işyeri sözleşmesini garanti sözleşmesi olarak nitelendirmek yerinde olmayacaktır.

d. Soyut (Mücerret) Borç İkrarı

Borçlar hukukunda borçlanmaya ilişkin bir işlemde sebep gösterilmesi halinde sebebe bağlı işlemde, sebep gösterilmemesi durumunda ise soyut (mücerret) işlemde söz edilir. BK md. 17²⁴⁶ uyarınca bir borç ikrarı, borçlanma sebebi gösterilmemiş olsa bile geçerlidir²⁴⁷.

Soyut borç ikrarının temel ilişkiden bağımsız ve maddi anlamda yeni bir borç doğuran bir sözleşme mi olduğu yoksa sadece bir ispat vasıtası olarak mı düşünülmesi gerektiği tartışmalıdır. Doktrinde Fransız Hukukundan etkilenen bir görüşe göre, soyut borç ikrarı yeni bir borç doğurmamakta ve bir borç vaadini içerdiğinden temel borcun aynısını oluşturan bir borç sebebi meydana getirmektedir. Bu durum da ispat kolaylığı açısından önem kazanmaktadır. Yani alacaklı, isterse temel borç ilişkisine dayanmadan diğer bir deyişle temeldeki ilişkiyi ispat etmeden doğrudan doğruya soyut borç ikrarına dayanarak alacağını talep ve dava edebilir²⁴⁸. Alman Hukukundan etkilenen diğer bir görüşe göre ise, borç ikrarının geçerli bir sebebi bulunmasa dahi, alacaklı ikrarın konusunu oluşturan alacağı iktisap etmekte ancak bu iktisap bir sebepsiz zenginleşme teşkil etmektedir. Bu görüşün temel dayanağını ise BK'nun sebepsiz zenginleşmeye ilişkin 66'ncı maddesi²⁴⁹ oluşturmaktadır. BK md. 66 hükmü sebebi olmaksızın geçerli

²⁴⁵ BUHUR, s. 59; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 55; TEOMAN, s. 95-96

²⁴⁶ BK Tasarısının 18'inci maddesine göre "Borç tanınması, borcun sebebini içermemiş olsa bile geçerlidir".

²⁴⁷ EREN, s. 177; KILIÇOĞLU, s. 34; OĞUZMAN/ÖZ, s. 160; REİSOĞLU, Safa, s. 83; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 137;

²⁴⁸ Bu görüşü savunan yazarlar için bkz. TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 140, dipn. 15

²⁴⁹ BK Tasarısının 81'inci maddesine göre "Sebepsiz zenginleşmeden doğan istem hakkı, hak sahibinin geri isteme hakkı olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak iki yılın ve her halde zenginleşmenin gerçekleştiği tarihten başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Zenginleşme, zenginleşenin bir

bir borç doğacağını düzenlemektedir. Bu hükme göre geçerli bir sebep olmadan alacak iktisap edilmiyorsa o takdirde sebepsiz zenginleşmede söz konusu olmamakta ve hükmün uygulama alanı kalmamaktadır²⁵⁰.

Soyut borç sözleşmeleri “soyut borç ikrarı” ve “soyut borç vaadi” olarak ikiye ayrılmaktadır. Bir kimsenin belli bir borcunun olduğunu kabul etmesi soyut borç ikrarı iken borcunu ödemeyi vaad etmesi soyut borç vaadidir. Hem soyut borç vaadi hem de soyut borç ikrarı borçlunun, alacaklıya karşı tanımış olduğu bir borcu ifa etme vaadini içermektedir. Borçlar Kanununda yalnızca soyut borç ikrarı düzenlenmiş olmasına karşın Türk hukukundan soyut borç ikrarı ve soyut borç vaadi arasında bir fark bulunmamaktadır²⁵¹.

Üye işyeri sözleşmesinde, kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kredi kartı ile yapacağı harcama tutarlarını üye işyerine ödeme taahhüdünün soyut borç ikrarı olarak nitelendirilebileceği ileri sürülmüştür²⁵².

Üye işyeri sözleşmesinde, kart çıkaran kuruluşun kredi kartıyla yapılan harcama tutarlarını ödeme yükümlülüğünün doğması için, üye işyerinin harcama belgesini usulüne uygun olarak düzenlemiş olması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, kart çıkaran kuruluş, usulüne uygun düzenlenmiş harcama belgelerinin karşılığını ödemeyi taahhüt etmektedir. Bu taahhüt, üye işyeri ile kart sahibi arasındaki hukuki ilişkiden bağımsız bir nitelik taşımakta ve alacak gerçek olmasa bile, üye işyerinin herhangi bir kusuru bulunmadıkça, kart çıkaran kuruluş harcama tutarlarını ödemekle yükümlü olmaktadır. Kart çıkaran kuruluşun ödeme yapmasındaki bağımsızlık unsuru sebebiyle, fikrimizce de söz konusu taahhüt, soyut borç vaadi olarak nitelendirmeyi uygun kılmaktadır²⁵³.

Üye işyerine karşı soyut borç vaadi niteliğinde bir ödeme taahhüdünde bulunan kart çıkaran kuruluş, şartların yerine gelmesi halinde üye işyerine harcama belgesi tutarlarını ödemekle yükümlüdür. Bunun bir sonucu olarak kart sahibi, ileri süreceği

---

alacak hakkı kazanması suretiyle gerçekleşmişse diğer taraf, istem hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, her zaman bu borcunu ifadan kaçınabilir”.

²⁵⁰ Bu görüşü savunan yazarlar için bkz. OĞUZMAN/ÖZ, s. 162, dipn. 533

²⁵¹ EREN, s. 179

²⁵² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 93; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 56; ŞENER, s. 226; Karşı görüş için bkz. TEOMAN, 106-112

²⁵³ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 56

herhangi bir def'i ya da itiraz vasıtasıyla kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yapmasına engel olamaz. Kart sahibinin bir def'i ya da itirazla kart çıkaran kuruluşun ödeme yapmasını yasaklaması, üye işyerlerinin kredi kartı sistemine olan inancını sarsacağı gibi kart çıkaran kuruluşun mücerret borç vaadi niteliğindeki bağımsız taahhüdüne de ters düşecektir. Zira kredi kartı sisteminde üye işyerleri, kart sahibinden olan alacağını ispatlamadan usulüne uygun düzenledikleri harcama belgeleriyle kart çıkaran kuruluştan ödeme talep edebilmektedirler. Üye işyeri sözleşmesine konulan hükümle kart çıkaran kuruluşun ödeme yapmama ya da yaptığı ödemeyi geri isteme hakkını saklı tutması sonucu etkilemez. Zira kart çıkaran kuruluşun ödeme taahhüdü soyut bir nitelik taşımakla beraber bir sebebe bağlıdır. BK'nun 66'ncı maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca kart çıkaran kuruluşun sebebin gerçekleşmediğini ispat ederek üye işyerine ödeme yapmaktan kaçınabilecektir. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki ilişkide soyut borç vaaadinin sebebi olarak, kart sahibi tarafından kart çıkaran kuruluşun çıkarttığı bir kartla alışveriş yapılması gösterilebilir. Kart çıkaran kuruluşun çıkartmadığı bir kartla mal veya hizmet temin edilmesi halinde ise, kuruluşun ödeme taahhüdüne bağlanan şart gerçekleşmediği için kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yapması söz konusu olmayacaktır²⁵⁴.

e. Kefalet

Kefalet sözleşmesine göre kefil, borçlunun borcunu ödememesi durumunda, bu borçtan kişisel olarak sorumlu olmayı alacaklıya karşı taahhüt etmektedir²⁵⁵. Kefalet sözleşmesi kefil ile asıl borcun alacaklısı arasında yapıldığından borçlu, sözleşmeye taraf değildir. Bu nedenle, sözleşme yapılırken kefilin izninin alınması gerekmemektedir²⁵⁶.

---

²⁵⁴ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 56

²⁵⁵ BK tasarisinin 581'inci maddesine göre "Kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir" şeklinde tanımlanmıştır.

²⁵⁶ ARAL, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2007, s. 421; REİSOĞLU; Seza; Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet; Ankara 1992 (Bundan sonra "REİSOĞLU, Seza, Kefalet" olarak anılacaktır), s.1; TANDOĞAN, C. II, s. 693; YAVUZ, s. 824; ZEVKLİLER, Aydın/HAVUTÇU, Ayşe, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2007, s. 367

Kefalet sözleşmesi sonucu ortaya çıkan borç fer'i (bağımlı) bir borç olduğundan sözleşmenin kurulması başka bir borcun varlığına bağlıdır. Tarafların kefaletin fer'iliğini kısmen ya da tamamen kaldırmaları söz konusu değildir. Asıl borç sona erdiği takdirde kefalet sözleşmesi de sona erecektir²⁵⁷. Kefalet sözleşmesi kural olarak ikincil (tali) bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle alacaklının, önce borçluya başvurarak alacağını elde etmeye çalışması, borçlunun borcunu ödememesi durumunda kefile müracaat etmesi gerekmektedir²⁵⁸. Kefilin kefaleti müteselsil kefalet şeklinde de olabilir. Bu durumda kefilin sorumluluğunun tali (ikincil) niteliği ortadan kalkmakta fakat fer'i olma özelliği devam etmektedir. Yani alacaklı, asıl borçluya başvurmadan doğrudan doğruya kefile başvurabilir²⁵⁹ (BK md. 487/1)²⁶⁰. Ancak kefaletin fer'i yani bağımlı olması sebebiyle asıl borç sona ererse kefalet sözleşmesi de sona erer²⁶¹.

Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme taahhüdünün kefalet olarak nitelendirilmesi halinde söz konusu kefaletin müteselsil kefalet olması gerekmektedir. Aslında BK'nun 487'inci maddesi uyarınca müteselsil kefaletin varlığı, müteselsil kefalet ilişkisine girme iradesinin sözleşmeden açık bir şekilde anlaşılmasına bağlıdır²⁶². Ancak BKKKK'nun 4'üncü maddesinin (a) bendine göre kart çıkaran kuruluşlar anonim şirket şeklinde kurulmak zorunda olduklarından ve TTK md. 18 gereğince anonim şirketler tüzel kişi tacir sayıldıklarından TTK md. 7'de düzenlenen teselsül karinesi uygulama alanı bulacaktır. Buna göre de ticari borçlara kefalet halinde sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça, kefaletin türü müteselsil kefalet olarak kabul edilecektir²⁶³. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yükümlülüğünün müteselsil kefalet olarak düşünülmesi durumunda kefil konumundaki kart çıkaran kuruluş, alacaklının yani üye işyerinin önce asıl borçlu olan kart sahibine başvurmasını ileri

²⁵⁷ ARAL, s. 422; GRASSINGER, ELÇİN, Gülçin, Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları, İstanbul 1996, s. 13; REİSOĞLU; Seza, Kefalet, s.2-3;TANDOĞAN, C. II, s. 695; YAVUZ, s. 829; ZEVKLİLER/HAVUTÇU, s. 369

²⁵⁸ ARAL, s. 440; TANDOĞAN, s. 695; UYGUR, Turgut; Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku; Ankara 2003, s.9342

²⁵⁹ REİSOĞLU, Seza, Bankacılık Yönünden Borçlar Hukuku Kuralları, Ankara 1977, s. 206

²⁶⁰ BK Tasarısının 586'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefilini takip edebilir. Ancak, bunun için borçlunun açıkça borç ödeme güçsüzlüğü içinde olması veya borçlunun ifada gecikmesi ve ihtarin sonuçsuz kalması gerekir".

²⁶¹ ARAL, s. 443; TANDOĞAN, C. II, s. 770; YAVUZ, s. 845; ZEVKLİLER/HAVUTÇU, s. 373-374

²⁶² TANDOĞAN, C. II, s. 770

²⁶³ ŞENER, s. 207; TEOMAN, s. 80

süremeyecektir. Bu durumda üye işyeri, harcama belgesi tutarlarını doğrudan doğruya kart çıkaran kuruluştan talep edebilecektir. Kredi kartı uygulamasında da kart sahibinin borçları için üye işyeri, kart çıkaran kuruluşa başvurmaktadır. Ancak bu durum üye işyerinin isterse kart sahibine başvurabileceği anlamına gelmemektedir. Diğer bir deyişle üye işyeri, harcama belgesi tutarlarının tahsili için kural olarak kart çıkaran kuruluşa başvurabilmekte istisnai bazı hallerde kart sahibine gidebilmektedir²⁶⁴. Oysa müteselsil kefalette alacaklı isterse önce kefile başvurabileceği gibi isterse doğrudan borçluya da gidebilmektedir. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine yaptığı ödeme taahhüdü bu yönüyle müteselsil kefaletten ayrılmaktadır²⁶⁵.

BK md. 484'e göre²⁶⁶ kefalet sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı şekilde yapılması gerekmektedir. Yazılı şekilde yapılmayan kefalet sözleşmeleri geçersizlik yaptırımına tabi olacaktır²⁶⁷. Oysa ki kredi kartı üye işyeri sözleşmeleri için herhangi bir şekil zorunluluğu bulunmamaktadır. Uygulamada görülen matbu olarak hazırlanmış yazılı üye işyeri sözleşmeleri, işlemlerin hızlandırılması ve üye işyerleri arasında eşitlik sağlanması amacıyla düzenlenmektedir. Bu nedenle üye işyeri sözleşmelerinin kefalet sözleşmesi olarak nitelendirmesi mümkün değildir²⁶⁸.

Daha önce de açıklandığı gibi kefaletin fer'i niteliği, hem adi hem de müteselsil kefalette devam ettiğinden asıl borcun son bulması halinde kefilin borcu da sona erer. Yani kefilin borcu geçerli bir asıl borcun var olmasına bağlıdır²⁶⁹. Kredi kartı sisteminde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine

---

²⁶⁴ Kart çıkaran kuruluş, bazı durumlarda üye işyerine ödediği harcama belgesi tutarlarını geri isteyebilmekte hatta üye işyeri sözleşmelerine bu konuda hükümler koymaktadırlar. Üye işyerinin kart sahibi ile arasındaki bedel ilişkisinden kaynaklanan bir takım def'ilerin ileri sürülmesi ya da kart sahibinin ayıp ihbarında bulunmuş olması halinde, üye işyerinin aldığı bedeli iade etmesi gerekmektedir. Ancak böyle bir durumda üye işyeri, doğrudan kart sahibine başvurabilmektedir. TEOMAN, s. 144-145

²⁶⁵ Aksi görüş için bkz. ŞENER, s. 207

²⁶⁶ BK Tasarısının 583'üncü maddesi gereğince "Kefalet sözleşmesi yazılı şekilde yapılmadıkça ve kefilin sorumlu olacağı azami miktar belirtilmedikçe geçerli olmaz. Ancak, kefilin sorumlu olduğu azami miktarı, kefalet tarihini ve müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girdiğini kefalet sözleşmesinde kendi el yazısıyla belirtmesi şarttır. Kendi adına kefil olma konusunda özel yetki verilmesi ve diğer tarafa veya bir üçüncü kişiye kefil olma vaadinde bulunulması aynı şekil koşullarına bağlıdır. Taraflar, yazılı şekle uyarak kefilin sorumluluğunu borcun belirli bir miktarıyla sınırlandırmayı kararlaştırabilirler. Kefalet sözleşmesinde sonradan yapılan ve kefilin sorumluluğunu artıran değişiklikler, kefalet için öngörülen şekle uyulmadıkça hüküm doğurmaz".

²⁶⁷ ARAL, s. 435; BİLGE, Necip, Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971, s. 371; GRASSINGER, s. 98; YAVUZ, s. 836-837

²⁶⁸ ŞENER, s. 208

²⁶⁹ REİSOĞLU, Seza, Kefalet, s. 211 vd., 238 vd.; TANDOĞAN, C. II, s. 791 vd.

harcama belgesi tutarlarını ödeme borcu bağımsız bir borçtur. Yani bu borç, kart sahibinin geçerli bir borç altına girip girmediğine bağlı olmamakta aksine onun geçerliliğinden bağımsız olmaktadır²⁷⁰. Örneğin kart çıkaran kuruluş, üye işyerinin usulüne uygun olarak düzenlediği harcama belgelerini, kartı kullanan kimse yetkisiz kart sahibi olsa dahi ödemek zorundadır. Sonuç olarak kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yükümlülüğünün bağımsız bir borç olması, kefilin borcunun ise asıl borca bağımlı olması sebebiyle üye işyeri sözleşmesini kefalet sözleşmesi olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır.

f. Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme

Üçüncü şahıs yararına sözleşme BK md. 111 ve 112’de düzenlenmiştir. Bir sözleşmede borçlu, borcunu alacaklıya değil de üçüncü bir kimseye ifade ederek borcundan kurtulacaksa üçüncü şahıs lehine sözleşme söz konusu olur. Bu tür sözleşmelerde üçüncü şahıs sözleşmeye taraf olmamakta ve borçlu sözleşme yapılırken ona karşı herhangi bir taahhüt altına girmemektedir. Sözleşmenin tarafları, üçüncü bir şahıs yararına bir edimin yapılmasını kararlaştırmaktadırlar²⁷¹. Üçüncü şahıs yararına sözleşmenin temel unsurunu alacaklının kendi adına hareket etmesi oluşturur²⁷².

Üçüncü şahsın borçludan, sözleşmeden kararlaştırılan edimin ifasını talep edip edemeyeceğine göre, üçüncü şahıs yararına sözleşme “tam” ve “eksik” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Üçüncü şahsın, borçludan edimin ifası bizzat talep etme yetkili olması halinde tam üçüncü şahıs yararına sözleşme söz konusu olur. Taraflar sözleşmede üçüncü şahsın ifayı bizzat talep yetkisine sahip olmadığını, tek talep yetkisinin alacaklı da olduğunu kararlaştırmışlarsa o takdirde eksik üçüncü şahıs yararına sözleşme var demektir. BK md. 111’deki düzenlemeye göre²⁷³ üçüncü şahsın

²⁷⁰ ŞENER, s. 208; TEOMAN, s. 80-81

²⁷¹ AKYOL, Şener, Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 2008 (bundan sonra “AKYOL, Üçüncü Şahıs” olarak anılacaktır), s. 9 EREN, s. 1095; KILIÇOĞLU, s. 430-431; OĞUZMAN/ÖZ, s. 818-819; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 218

²⁷² AKYOL, Üçüncü Şahıs, s. 9

²⁷³ BK Tasarısının 128’inci maddesine göre “Kendi adına sözleşme yapan kişi, o sözleşmeye üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurmuşsa, edimin üçüncü kişiye ifa edilmesini isteyebilir. Üçüncü kişi veya üçüncü kişiye halef olanlar da, tarafların amacına veya örf ve adete uygun düştüğü takdirde edimin ifasını isteyebilirler. Bu durumda üçüncü kişi veya ona halef olanlar bu hakkı kullanmak

borçludan ifayı talep yetkisinin olup olmadığı, tarafların iradesinden ya da örf ve adetten anlaşılabilir. Bunun dışında üçüncü şahsın ifayı talep hakkının özel bir kanun hükmü ile de düzenlenmiş olabileceği kabul edilmektedir²⁷⁴. Ancak tarafların iradesi bu yönde değilse ya da bu konuda örf ve adet ya da özel bir kanun hükmü bulunmuyorsa üçüncü şahıs sözleşmede belirlenen ifayı talep etme hakkına sahip olamayacak diğer bir deyişle eksik üçüncü şahıs yararına sözleşme olduğu kabul edilecektir²⁷⁵.

Üye işyeri sözleşmesinin taraflarını üye işyeri ve kart çıkaran kuruluş oluşturmakta ve kart sahibi bu sözleşmeye taraf olmamaktadır. Bu nedenle üye işyeri sözleşmesinin hüküm ve sonuçları üye işyeri ve kart çıkaran kuruluş üzerinde doğması gerekmektedir. Ancak tarafların sözleşmeye koydukları hükümlere göre üye işyeri, kredi kartını kullanarak ödeme yapmak isteyen kart sahiplerinin temin ettikleri mal veya hizmetlerde nakit yerine kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi taahhüt etmektedir. Üye işyeri bu taahhüdünü yani sözleşmede kararlaştırılan edimini kart çıkaran kuruluşa değil de kart sahibine karşı ifa etmektedir. Sonuç olarak üye işyeri sözleşmesinin taraflarını oluşturan kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri, sözleşmenin tarafı olmayan yani üçüncü şahıs konumundaki kart sahibi lehine bir hak kararlaştırmışlardır ve bu nedenle üye işyeri sözleşmesini üçüncü şahıs yararına sözleşme olarak nitelendirmek mümkündür²⁷⁶.

Üye işyeri sözleşmesi yapılırken üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme yükümlülüğünü kime karşı ifa edeceği belli değildir. Diğer bir deyişle üye işyerinin üçüncü şahıs yararına sözleşme olarak kabul edilmesi halinde üçüncü şahsın kim olduğu sözleşmenin yapıldığı sırada belli olmamaktadır. Ancak bu durum üye işyeri sözleşmesinin üçüncü şahıs yararına sözleşme olarak nitelendirilmesini etkilememektedir. Zira üçüncü şahıs yararına sözleşmede, üçüncü kişinin sözleşmeden haberdar olması hatta sözleşmenin yapıldığı sırada kim olduğunun belirlenmiş olması

---

istediklerini borçluya bildirdikten sonra alacaklı borçluyu ibra edemeyeceği gibi, borcun nitelik ve kapsamını da değiştiremez”.

²⁷⁴ BECKER, H., Obligationenrecht, I. Abteilung, Allegemeine Bestimmungen, Art 1-183, Zweite Auflage, Zürich 1941, Art. 112, N. 14, s. 583; BALDAWI, Abdul – Latif, La stipulation pour autrui, Genève tezi 1954, s. 31; PEQUIGNOT, Jean, Le stipulation pour autrui: son évolution, son régime en droit suisse et son application a l’assurance sur la vie, Bern tezi 1941, Zürich 1942, s. 58 (Naklen AKYOL, Üçüncü Şahıs, s. 21, dipn. 2)

²⁷⁵ AKYOL, Üçüncü Şahıs, s. 21 vd.; KILIÇOĞLU, s. 433; OĞUZMAN/ÖZ, s. 821; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 220

²⁷⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 53; ŞENER, s. 299-301

bile gerekmemektedir. Üçüncü şahsın daha doğmamış bir gerçek kişi ya da kurulacak bir tüzel kişi olarak belirlenmesi de mümkündür. Önemli olan, sözleşmede kararlaştırılan edimin ifa edileceği zaman üçüncü kişinin objektif olarak belirlenebilir olmasıdır²⁷⁷. Kredi kartı sistemi açısından da bakıldığında üye işyeri sözleşmesi yapılırken belirlenemeyen üçüncü şahıs konumundaki kart sahibi, üye işyerinin sözleşmeden kaynaklanan edimini ifa edeceği zaman tam olarak belli olmaktadır.

Üye işyeri sözleşmesinin üçüncü şahıs yararına sözleşme olarak nitelendirilmesi halinde bu sözleşmenin hangi tür üçüncü şahıs yararına sözleşme kabul edileceği sorunu ortaya çıkmaktadır. Kart sahibi, kredi kartı vasıtasıyla nakit ödmeden alışveriş yapabilmeyi talep hakkını üye işyerine yöneltebildiğinden üye işyeri sözleşmesini tam üçüncü şahıs yararına sözleşme olarak kabul etmek gerekecektir²⁷⁸.

Üye işyeri sözleşmesinin tarafları, sözleşmede açık bir şekilde, kart sahibinin kredi kartıyla nakit ödmeden alışveriş yapabilme hakkını üye işyerine yöneltebileceğini düzenlememiş olsalar dahi özel bir kanun hükmüyle de üçüncü şahıs ifayı talep hakkına sahip olabileceğinden, BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrasındaki düzenleme sebebiyle üye işyeri sözleşmesi yine tam üçüncü şahıs yararına sözleşme sayılacaktır. Zira BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrasında, kart sahiplerinin yapmış oldukları alışveriş bedellerini kredi kartıyla ödemek istemeleri halinde üye işyerlerinin bu durumu kabul etmekle zorunlu oldukları düzenlenmiştir. Yani Kanun tarafından kart sahibine, taraf olmadığı bir sözleşmede lehine kararlaştırılan bir edimin ifasını talep etme hakkı tanınmıştır. Bu sebeple üye işyeri sözleşmesi Kanun tarafından da tam üçüncü şahıs yararına sözleşme olarak nitelendirilmiştir.

Kart çıkaran kuruluşun kayıp-çalıntı ya da yasaklanmış kredi kartlarıyla işlem yapılmasını engellemesi ise üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme edimini talep etmeye yetkili kimseden yani üçüncü şahıs konumundaki kart sahibinden bu yetkinin geri alınması niteliğindedir²⁷⁹. Zira üçüncü şahıs yararına sözleşmede alacaklı üçüncü şahsın ifayı talep etme yetkisini geri alma hakkına sahiptir. Alacaklının

²⁷⁷ AKYOL, Üçüncü Şahıs, s. 99 vd.; EREN, s. 1096; OĞUZMAN/ÖZ, s. 829

²⁷⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 84; ATEŞ, Derya, Banka Kredi Kartlarının Hukuki Niteliği ve Ek Kart, Ankara 2000, s. 77; BUHUR, s. 59; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 53; İŞGÜZAR, s. 72; KAPLAN, İbrahim, Banka Standart Sözleşmeleri ve Banka Genel İşlem Şartları, BATİDER, Aralık 1991, Sayı 2, C. XVI, s. 81; KILIÇOĞLU, s. 431-432; SAYIN, s. 32; ŞENER, s. 303

²⁷⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 84; ATEŞ, s. 81; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 58

söz konusu geri alma hakkı, üçüncü şahıs yararına sözleşmeden tek taraflı dönme olmadığı gibi sözleşmede saklı tutulmuş dönme hakkının kullanılması şeklinde de değildir²⁸⁰. Gerçekten de kredi kartı uygulamasında kart çıkaran kuruluş belirlediği yasaklı kartların kullanımını engelleyebilmekte ve bu nedenle de üye işyeri bu tür kartları ödeme aracı olarak kabul edememektedir. Ancak bu durum kart çıkaran kuruluşla üye işyeri arasında yapılan sözleşmenin sona ermesi anlamına da gelmemektedir.

5. Tarafların Borçları

Kart çıkaran kuruluş ile ticari işletme arasında yapılan üye işyeri sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması sebebiyle tarafların herbirine bir takım haklar ve borçlar yüklemektedir. Sözleşmenin hukuki niteliği gereği, taraflardan birinin borcu diğer tarafın hakkını oluşturduğundan çalışmamızda yalnızca tarafların borçları incelenecektir.

a. Kart Çıkaran Kuruluşun Borçları

(1) Harcama Belgesi Tutarlarını Üye İşyerine Ödeme

Kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin üye işyerlerinden kredi kartı vasıtasıyla temin ettiği mal veya hizmet bedellerini üye işyerine ödemekle yükümlüdür²⁸¹. Kart çıkaran kuruluş açısından bu yükümlülüğün doğması için öncelikle kart sahibinin kredi kartını kullanarak bir alışveriş yapması ve bu alışveriş neticesinde düzenlenen harcama belgesini imzalayarak ya da şifresini tuşlayarak işleme onay vermesi gerekmektedir.

Kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını üye işyerine ödeme borcu BKKKK'nun 21'inci maddesinin 2'inci fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Buna göre üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, sözleşme yaptıkları üye işyerlerine kart

---

²⁸⁰ AKYOL, Üçüncü Şahıs, s. 148

²⁸¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 62; AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 226; BUHUR, s. 59; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 57; İŞGÜZAR, s. 86; SAYIN, s. 36; ŞENER, s. 196; TEOMAN, s. 64 ve s. 123

sahiplerinin gerçekleştirdikleri işlem bedellerini sözleşme hükümlerine uygun olarak ödemek zorundadır. Bu hüküm nedeniyle üye işyeri sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını üye işyerine ödeyeceğine dair bir madde bulunmasa bile kart çıkaran kuruluş bu ödemeyi üye işyerine yapmakla yükümlü olacaktır. Ayrıca Kanun maddesine göre söz konusu ödemenin nasıl yapılacağı taraflara bırakılmış ve aralarındaki sözleşmede belirlenen şekilde yapılması hükme bağlanmıştır.

Harcama belgesi tutarlarının kart çıkaran kuruluşça üye işyerine ödenmesi için üye işyerinin bu belgeleri kart çıkaran kuruluşa ibraz etmesi gerekir. Üye işyeri harcama belgesi yerine başka herhangi bir belgeyi kart sahibine imzalatması ya da gerçek kart sahibi yerine başka bir kimsenin imzasının bulunması halinde kart çıkaran kuruluştan ödeme talebinde bulunamaz. Uygulamada üye işyeri POS terminali kullandığında, işyeri, kart sahibi ve yapılan harcamaya ilişkin tüm bilgiler kart çıkaran kuruluşa on-line olarak iletilmekte ve harcama belgesinin ibraz edilmesi gerekmeden belli bir süre sonra üye işyerine ödeme yapılmaktadır. Ancak harcama belgeleri herhangi bir ihtilafa karşı üye işyerinde saklanmakta ve gerekli durumlarda kart çıkaran kuruluşa ibraz edilmektedir²⁸².

Üye işyerlerinin kart çıkaran kuruluşa ait olmayan, diğer kart kuruluşlarına ya da başka bir sisteme dahil kuruluşlara ait olan harcama belgelerini kullanması durumunda kart çıkaran kuruluşun ödemede bulunmaktan kaçınıp kaçınamayacağı öğretide²⁸³ tartışma konusu olmuş ancak günümüz uygulamasında bu tartışmanın bir önemi kalmamıştır. Zira BKM'ye ortak ya da üye olan kart çıkaran kuruluşların tümü sisteme ait olan harcama belgelerini kabul etmektedir²⁸⁴.

Kart çıkaran kuruluş, kredi kartı vasıtasıyla yapılan harcama tutarlarını kart sahibinden tahsil etmeyi beklemeden üye işyerine ödemede bulunur. Bu nedenle kart sahibinin ödememe rizikosunu kart çıkaran kuruluş tarafından üstlenilmektedir. Kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin kendisine ödemede bulunmadığı ya da eksik ödemede bulunduğu gerekçesiyle üye işyerine ödediği harcama tutarlarının iadesini talep

---

²⁸² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 62; REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 109; SAYIN, s. 36

²⁸³ TEOMAN, s. 124

²⁸⁴ İŞGÜZAR, s. 87

edemez²⁸⁵. Doktrinde üye işyerinin kart sahibinin ödeme gücünün olmadığını bilmesine rağmen kredi kartıyla alışveriş yapmasına izin vermesinin sözleşmenin pozitif ihlali sayılacağı ve bu nedenle kart çıkaran kuruluşun zararının tazminini talep edebileceği veya üye işyerinin hesabından zarar oranında kesinti yapılabileceği savunulmuştur²⁸⁶. Ancak kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluşça kendisine tanınan limit dahilinde kart sahibi dilediği gibi alışveriş yapabileceğinden, ödeme gücünün bulunup bulunmaması üye işyerini ilgilendirmemektedir. Zira kredi kartı limiti kart çıkaran kuruluş tarafından belirlenmekte ve üye işyerlerinde o kimsenin yapabileceği maksimum harcama tutarını göstermektedir. Kart sahibinin yeterli kart limitinin bulunmasına rağmen ödeme gücünün olmaması üye işyerinin sorumluluğunda değildir. Böyle bir durumda da kart çıkaran kuruluş harcama tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlüdür. Ancak üye işyerinin ödeme gücü olmayanın durumunu bilmekle kalmayıp, satışını arttırmak için özellikle onun kendisinden alışveriş yapmasını organize etmesi halinde, bunun MK md. 2/2 uyarınca bir hakkın kötüye kullanılması sayılarak himayeden yoksun bırakılması mümkün olmalıdır.

Kart çıkaran kuruluş harcama belgesindeki tutarın tamamını değil belirli bir komisyon düşüldükten sonra kalan miktarı üye işyerine ödemekle yükümlüdür²⁸⁷. Bu komisyonun kart sahibinin ödememe rizikosunun ve kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sistemine ilişkin verdiği hizmetlerin karşılığı olduğu kabul edilmektedir. Komisyonun ne oranda olacağı taraflar arasındaki üye işyeri sözleşmesinde belirlenir.²⁸⁸

Kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını üye işyerine ödeme borcu, harcama belgelerinin kuruluşa ibrazıyla muaccel olur²⁸⁹ (BK md. 74)²⁹⁰. Uygulamada ibraz süreleri işlemin POS terminali, imprinter cihazı, telefon ya da internet vasıtasıyla yapılıp yapılmadığına göre farklılık göstermektedir. Imprinter cihazı vasıtasıyla yapılan işlemlerde üye işyerinin harcama belgelerini kart çıkaran kuruluşa ibraz etmesi gerekir. Daha önce de açıklandığı gibi POS terminali kullanıldığında işlemler on-line olarak yapıldığından harcama belgesinin ibrazı gerekmekte genellikle işlemin yapıldığı

²⁸⁵ BUHUR, s. 60; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 57

²⁸⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 57, dipn 82

²⁸⁷ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 57

²⁸⁸ REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 109

²⁸⁹ BUHUR, s. 60; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 58

²⁹⁰ BK Tasarısının 89'uncu maddesine göre "İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur".

tarihin ertesi günü harcama tutarları üye işyerinin hesabına yatırılmaktadır. Telefon ya da internet aracılığıyla yapılan işlemlerde kart sahibinden alınan onay kodu harcama belgesi ibrazı yerine geçmektedir²⁹¹.

Kart çıkaran kuruluşun tek bir kredi kartına ilişkin harcama belgesi tutarını ödeme yükümlülüğü belirli bir limitle sınırlıdır. Bu limit, kredi kartı limitinden farklı olarak, her bir alışveriş türü için ayrı ayrı belirlenir ve belirlenen limitin aşılması halinde üye işyerinin kart çıkaran kuruluştan otorizasyon (provizyon) alması gerekmektedir²⁹². Bu durum BKKKK'nun 21'inci maddesinin 2'inci fıkrasında ve 22'inci maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun 21'inci maddesinin 2'inci fıkrasının son cümlesinde “Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar sözleşme yaptıkları işyerleri için işlem limiti tespit edebilir” denilerek kart çıkaran kuruluşun, üye işyeri sözleşmesi yaptığı ticari işletmelerin kredi kartıyla yapacakları işlemlerde belli bir tutarı üst sınır olarak belirleyebileceği kanunla hüküm altına alınmıştır. Kanunun 22'inci maddesine göre “Üye işyerleri, tek bir kredi kartı ile yapılacak harcama tutarlarının belirlenen işlem limitini aşması halinde kart çıkaran kuruluştan kartın kabulü için yetki almakla yükümlü tutulmuş ise harcamanın tamamı için yetki almak zorundadır. Aynı kart ile aynı ödeme işlemi için birden fazla harcama belgesi düzenlenemez. Bu hükme aykırı davranılması halinde üye işyerleri satılan hizmet veya mal bedelini üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edemez”. İlgili düzenleme uyarınca üye işyeri limit aşımı olmasına karşın kart çıkaran kuruluştan yapılan işleme izin veren herhangi bir onay almazsa bu durumda satılan mal veya hizmetin bedelini talep edemeyecektir. Ayrıca onay prosedüründen kurtulmak isteyen üye işyeri, limiti aşan tek bir alışveriş bedelini birden çok alışveriş yapılmış gibi gösterip buna uygun harcama belgeleri düzenlemek isterse de yine kart çıkaran kuruluşun o harcama tutarını ödememe yaptırımı ile karşı karşıya kalacaktır. Zira kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödemekle yükümlü olduğu işlem limiti tutarı üye işyeri sözleşmesinde belirtilen oranla sınırlıdır. Bu düzenlemeyle bir tür kanuna karşı hile önlenmek istenmiştir.

---

²⁹¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 62

²⁹² BUHUR, s. 61; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 57; TEOMAN, s. 127

(2) Kredi Kartı Kullanımı İçin Gerekli Sistemi Üye İşyerine Kurma

Kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı üstlendiği bir başka yükümlülük ise, sistemin işleyişi için gerekli tüm araç, gereç ve donanımı üye işyerine sağlamaktır²⁹³. Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için imprinter cihazı veya POS terminalini, harcama belgesi formlarını ve vitrine asılacak tanıtıcı amblemlerini üye işyerine teslim etmesi gerekir²⁹⁴. Burada kart çıkaran kuruluş üye işyerine teslim ettiği POS terminalinin ya da imprinter cihazının zilyetliğini üye işyerine bırakmakta ve uygulamada bu araçlar karşılığında bir miktar kira almaktadır²⁹⁵. Ancak söz konusu cihaz ve eklentilerinin sadece teslim edilmesi yeterli değildir. Ayrıca bu araçların üye işyeri sözleşmesinin devamı süresince kullanıma hazır bir şekilde bulundurulması gerekmektedir. Diğer bir deyişle üye işyerinin herhangi bir kusuru olmadan araçlarda meydana gelecek bozukluk ve aksaklıklardan kart çıkaran kuruluş sorumludur. Bu durum BK'nun kiraya ilişkin 249'uncu maddesinin 1'inci fıkrası²⁹⁶ ile 250'inci maddesinin²⁹⁷ kıyasen üye işyeri sözleşmesinde de uygulanmasıyla ortaya çıkmaktadır²⁹⁸.

Üye işyeri sözleşmesi yapıldıktan sonra kart çıkaran kuruluş, imprinter cihazını ya da POS terminalini üye işyerine haklı bir gerekçe olmadan teslimden kaçınırsa bu durumda borçlu temerrüdüne ilişkin BK md. 106 vd. hükümleri uygulama alanı bulur²⁹⁹. Her ne kadar ilk bakışta imprinter cihazı ya da POS terminalinin üye işyerine teslimi kart çıkaran kuruluşun asli karşı edimi gibi görünmüyorsa da, bu cihazlar

---

²⁹³ Bu yükümlülük BKKKK'nun 21'inci maddesinin 2'inci fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Kanunun 21/2'inci maddesine göre "Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar, kartın kabulü hususunda kart çıkaran kuruluşun onay alınmasını sağlayacak alt yapıyı oluşturmakla yükümlüdür".

²⁹⁴ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 64; BUHUR, s. 61; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 58; SAYIN, s. 35; TEOMAN, s. 133

²⁹⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 65; BUHUR, s. 61-62

²⁹⁶ BK Tasarısının 300'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Kiraya veren kiralananı kararlaştırılan tarihte, sözleşmede amaçlanan kullanıma elverişli bir durumda teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmaya yükümlüdür".

²⁹⁷ BK Tasarısının 305'inci maddesine göre "Kiracı, kiraya verenden kiralananadaki ayıbın uygun bir sürede giderilmesini isteyebilir; bu sürede ayıp giderilmezse kiracı, ayıbı kiraya veren hesabına giderebilir ve bundan doğan alacağını kira bedelinden indirebilir. Ayıbın, kiralananın öngörülen kullanıma elverişliliğini ortadan kaldırması ya da önemli ölçüde engellemesi ve verilen sürede giderilmemesi halinde kiracı, sözleşmeyi feshedebilir. Kiraya veren kiralananadaki ayıbı gidermek yerine ayıpsız olanıyla değiştirebilir. Kiraya veren kiracıya aynı malın ayıpsız bir benzerini hemen vererek ve uğradığı zararın tamamını gidererek, onun seçimlik haklarını kullanmasını önleyebilir".

²⁹⁸ ŞENER, s. 193

²⁹⁹ ŞENER, s. 193, dipn 24

olmadan bedeli tespit ve ödenmesini talep etme mümkün olmayacağından, evleviyetle karşı edim ifa edilmemiş gibi sonuç doğmalıdır. Karşılıklı iki tarafa borç yükleyen akitlerde, taraflardan biri kusurlu olarak borcunu ifadan kaçınırsa diğer tarafın üç tane seçimlik hakkı bulunmaktadır. Buna göre alacaklı aynen ifa ve gecikme tazminatı ya da aynen ifa yerine müsbet zararlarının tazminini veya sözleşmeden dönerek menfi zararlarının tazminini talep edebilir³⁰⁰. Üye işyeri sözleşmesinde de üye işyeri, imprinter cihazı veya POS terminalinin teslim edilmesini ve gecikme yüzünden oluşan zararlarını talep edebileceği gibi, bu cihazların teslimden vazgeçip müsbet zararlarını da talep edebilir. Bu seçenekler dışında cihazların teslim edilmemesi sebebiyle oluşan menfi zararlarını talep edip sözleşmeden dönmesi de mümkündür.

Üye işyeri, imprinter cihazı ve POS terminalinin zilyetliğine sahip bulunduğundan üye işyeri sözleşmesi devam ettiği müddetçe kart çıkaran kuruluştan bu araçların kendi tasarrufunda tutulmasını talep edebilir. Kart çıkaran kuruluş da üye işyerinin söz konusu araçları, sözleşme koşullarına uygun olarak, kullanmasını engelleyen durumları ortadan kaldırmakla yükümlüdür³⁰¹.

(3) Kayıp-Çalıntı ve Yasaklı Kredi Kartlarını Üye İşyerine Bildirme

Kart çıkaran kuruluşun bir başka yükümlülüğü ise çalınmış, kaybedilmiş veya kart sahibi tarafından ödeme yapılmadığı için kurumca yasaklanmış olan kredi kartlarını üye işyerine bildirmektir³⁰². Zira BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca üye işyerleri, kart sahiplerinin kredi kartı ile ödeme taleplerini kabul etmek zorundadır ve bu bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda üye işyerinin yetkisiz kart sahiplerine işlem yaptırması çoğu kez kaçınılmazdır.

Kart çıkaran kuruluşa ait bu bildirim yükümlülüğü kart sahiplerine ait başka bir yükümlülüğün sonucunda oluşmaktadır. Zira BKKKK'nun 16'ıncı maddesi gereğince kart sahipleri, iradeleri dışında ellerinden çıkan kredi kartlarını kart çıkaran kuruluşa bildirmek zorundadırlar. Kart çıkaran kuruluş da kendisine bildirilen kayıp ya da çalıntı

³⁰⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 401 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 944 vd.

³⁰¹ ŞENER, s. 194

³⁰² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 66; BUHUR, s. 62; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 58; İŞGÜZAR, s. 88; SAYIN, s. 37; TEOMAN, s. 134

kartlarla kredi kartı borcunun ödenmemesi sebebiyle kullanıma yasakladığı kartları üye işyerlerine bildirir. Bu bildirim önceleri BKM tarafından hazırlanan bir liste³⁰³ halinde onbeş günde bir üye işyerlerine gönderilmek suretiyle gerçekleştirilmekteydi. Ancak bu sistemde kart sahibi kredi kartını kaybettiğini ya da çaldırıldığını kart çıkaran kuruluşa zamanında bildirmesine rağmen kayıp listesi üye işyerine ulaşmaya kadar geçen sürede yetkisiz kimselerin kredi kartını kullanmasını engellemek mümkün olmamaktaydı. Günümüzde ise BKM tarafından kayıp (BUL) listelerinin üye işyerlerine gönderilmesine son verilmiştir. Bunun yerine kayıp-çalıntı ve yasaklı kartlara ilişkin bilgiler derhal kart çıkaran kuruluşun bilgisayarına yüklenmekte ve POS terminalinden kredi kartı geçirildiğinde otorizasyon verilmeyerek herhangi bir harcama yapılması önlenmektedir³⁰⁴. Kayıp ve çalıntı kartlara ilişkin sorun ise kart sahibinin bildirimini geç yapması halinde bu süre içerisinde yapılan harcamalarda ortaya çıkmaktadır³⁰⁵.

Kart çıkaran kuruluş kayıp-çalıntı ve yasaklı kartlara ilişkin bilgileri üye işyerine hiç ya da zamanında bildirmezse üye işyerinin yasaklı kartlarla yapılan harcamalardan sorumlu tutulması mümkün değildir. Zira üye işyerinin hangi kartın çalıntı ya da yasaklı olduğunu bilmesi söz konusu değildir. Böyle bir durumda yasaklı kartla yapılan alışveriş bedellerinden kart çıkaran kuruluş sorumlu olacaktır³⁰⁶. Ancak üye işyeri, yasaklı kartlara ilişkin bilgileri zamanında almakla beraber yine de yetkisiz kimselere kredi kartını kullanırsa başka bir deyişle üye işyeri kötü niyetli ise o zaman yapılan harcamaları kart çıkaran kuruluştan tahsil etmesi mümkün olmayacak ve zarara kendisi katlanacaktır³⁰⁷. Uygulamada POS terminalinin kullanıldığı hallerde, otorizasyon on-line olarak alındığından üye işyeri yasaklı kartla işlem yapmak istese bile onay alması mümkün olamayacaktır.

Kredi kartının yasaklı olduğunun üye işyerine hiç bildirilmemesi ya da geç bildirilmesi halinde kart çıkaran kuruluşun, üye işyerinin oluşacak zararının ne kadarından sorumlu olacağı doktrinde tartışma konusu olmuştur. İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararına konu olan bir olayda, bir kimse Almanya'da çaldığı kredi kartı

---

³⁰³ Birleşik uyarı listesi (BUL) adı verilen bu listeler kayıp, çalıntı ya da kuruluşça yasaklanmış kartlara ilişkin bilgileri içerir. İŞGÜZAR, s. 88

³⁰⁴ REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 102-103

³⁰⁵ REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 103

³⁰⁶ Yarg. 19. HD, 02.06.1994 tarih, E. 1993/5800, K. 1994/5618 karar için bkz. <http://www.kazanci.com>

³⁰⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 66-67; BUHUR, s. 62; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 59; ŞENER, s. 292

ile Zürich'teki bir otomobil kiralama şirketinden bir araba kiralamış ve kiraladığı otomobili iade etmeyerek üye işyerinin zarara uğramasına sebep olmuştur. İsviçre Federal Mahkemesi ise kartın çalıntı olduğunu bildirmeyen kart kuruluşunun yalnızca otomobil kiralama bedeli ile sorumlu olduğunu, üye işyerinin arabanın çalınmasıyla oluşan zararını ödemekle yükümlü olmadığını hükme bağlamıştır. Federal Mahkeme kararının gerekçesini, kart çıkarıcı kuruluşun bilgi verme borcunun bulunmadığı ve yapılacak bildirin kurum yararına bir ödev (obliegenheit) niteliği taşıdığı ve sadece ödeme yapma borcundan kurtulmasını sağladığı şeklinde açıklamıştır³⁰⁸.

Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre Federal Mahkemenin kararı yerinde değildir. Zira taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi bulunmaktadır ve kart çıkarıcı kuruluşun kayıp-çalıntı ve yasaklanmış kredi kartlarına ilişkin bildirim yükümlülüğü kart çıkarıcı kuruluşu koruma amacıyla getirilmiş bir düzenleme değildir. Bu bildirim kart çıkarıcı kuruluşun borcu değil de kendi yararına bir ödev olduğunu düşünmek de mümkün değildir. Taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi bulunduğundan kart çıkarıcı kuruluş bildirimde bulunmayarak sözleşmeye aykırı hareket etmiş sayılmalı ve BK md. 96 vd. hükümleri uyarınca üye işyerinin zararının tamamını karşılamalıdır³⁰⁹.

Söz konusu olayda Federal Mahkemenin kararı gerekçe açısından isabetli olmamakla birlikte sonuç olarak yerinde bir karardır. Zira kart çıkarıcı kuruluşun kayıp-çalıntı ve yasaklı kartlara ait bildirim yükümlülüğünü kurum yararına bir ödev olarak değerlendirmek mümkün değildir. Bu bildirim açık bir şekilde kart çıkarıcı kuruluşun yerine getirmesi gereken bir borçtur. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde üye işyerinin hiçbir sorumluluğu doğmamakta aksine yasaklanmış kredi kartıyla yapılan harcamalara kart çıkarıcı kuruluş katlanmaktadır. Ancak kredi kartı sisteminde kart çıkarıcı kuruluşun sorumluluğu yalnızca kartla yapılan harcamalara ilişkindir. Üye işyerinin yasaklanmamış bir kredi kartıyla da zarar görmesi mümkündür. Örneğin kart sahibinin yasaklanmamış bir kredi kartıyla otomobil kiralaması ve sonrasında otomobili iade etmeyerek üye işyerini zarara sokması karşılaşılabilecek bir olasılıktır. Böyle bir durumda kart çıkarıcı kuruluşun üye işyerinin zararından sorumlu olması söz konusu olmayacağı gibi yasaklı bir kartın kullanımı sonucu oluşan tüm zarardan kart çıkarıcı

---

³⁰⁸ TEOMAN, s. 137-138

³⁰⁹ TEOMAN, s. 138-140

kuruluşu sorumlu tutmak doğru değildir³¹⁰. Bu sonuca, kayıp/çalıntı bildiriminde bulunmamak ile otomobili iade etmeme zararı arasında “uygun nedensellik bağı” bulunmadığı gerekçesiyle de varılabilir. Zira uygun nedensellik bağı her türlü sorumluluğun şartıdır. Doktrinde bazı yazarların bir sorumluluk unsuru olarak kabul ettiği “normun himaye amacı” veya “hukuka aykırılık bağı” teorileri ile de aynı zarardan dolayı kart çıkaran kuruluşun sorumlu tutulamayacağı sonucuna varılabilir³¹¹.

(4) Kart Sahibinin Kredi Değerliliğini Denetleme

Kart çıkaran kuruluş, kredi kartı sahiplerinin kredi değerliliğini kartı ilk kez düzenlediği sırada denetlemek zorunda olduğu gibi bu yükümlülüğünü sözleşme süresince de devam ettirmek zorundadır. Her ne kadar bu yükümlülük daha çok kart çıkaran kuruluşun kişisel menfaatleriyle ilgili gibi gözüксе de aslında üye işyeri açısından da önem taşımaktadır. Zira kart çıkaran kuruluş tarafından kart sahibinin yeterli kredi limitine sahip olmadığı üye işyerine bildirildiği takdirde üye işyeri o kartı kabul etmeyecek ve kart çıkaran kuruluş da herhangi bir zarara uğramayacaktır³¹².

BKKKK'nun 9'uncu maddesinde kart çıkaran kuruluşun kart sahibine tanıyabileceği kart limiti ile ilgili bir düzenleme getirilmiştir. Söz konusu maddeye göre kart çıkaran kuruluşlar kart sahibinin ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık net geliriyle o kimsenin sahip olduğu diğer kredi kartı limitlerinin toplamını dikkate alarak kredi kartı limitini belirleyebileceklerdir.

Kart sahibinin sözleşme süresi içerisinde düzenli ödeme yapmaması ve sonuçta kredi değerliliğini yitirmesi halinde kart çıkaran kuruluşun bu kimseyi yasaklı kartlar listesine alarak üye işyerine bildirmesi gerekecektir.

---

³¹⁰ İŞGÜZAR, s. 90

³¹¹ Bu teorilerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. EREN, Fikret, Hukuka Aykırılık Bağı ve Normun Koruma Amacı Teorisi, Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'ya 70'inci Yaş Armağanı, Ankara 1975, s. 461 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 494; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 476 vd.; TANDOĞAN, Haluk, Hukuka Aykırılık Bağı, BATİDER, C. X, Sayı 1, Ankara Haziran 1979, s. 1-22

³¹² TEOMAN, s. 133

b. Üye İşyerinin Borçları

(1) Kredi Kartını Nakitsiz Ödeme Aracı Olarak Kabul Etme

Üye işyerinin, üye işyeri sözleşmesi sebebiyle ortaya çıkan en temel yükümlülüğü, kart sahibinin ibraz ettiği kredi kartını, nakit talep etmeden, ödeme aracı olarak kabul etmektir³¹³. Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme yükümlülüğü, BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrasında da hükme bağlanmıştır.

Kart çıkaran kuruluşların uluslararası kart kuruluşlarıyla yaptıkları lisans sözleşmeleri çerçevesinde, üye işyerleri sadece sözleşme yaptıkları kart kuruluşunun değil aynı sisteme dahil diğer kart kuruluşlarının da çıkarttıkları kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul etmek zorundadır³¹⁴. Örneğin İş Bankası ile Visa kredi kartı için üye işyeri sözleşmesi imzalayan bir ticari işletme, bu bankanın çıkarttığı Visa kredi kartının yanında Finansbank, Garanti Bankası ya da başka bir bankanın Visa kredi kartını da ödeme aracı olarak kabul etmekle yükümlüdür.

Üye işyerinin kredi kartını kabul yükümlülüğü, üye işyeri sözleşmesi devam ettiği müddetçe devam eder. Zira üye işyeri sözleşmesi sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşmedir ve sözleşme süresince taraflara bir takım haklar ve borçlar yüklenmektedir. Bunlar arasında yer alan, kart sahibinin ödemeyi kredi kartıyla yapmasını kabul etme yükümü, BK md. 111 anlamında bir “üçüncü kişi yararına şart” niteliği taşır. Üstelik burada üçüncü kişi yani kart sahibi bizzat bu kartla ödeme teklifinin kabulünü isteyebileceğinden, üye işyeri sözleşmesinin bu yönüyle, BK'nun 111'inci maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca “üçüncü kişi yararına tam sözleşme” niteliği taşıdığını daha önceki açıklamalarımızda belirtmiştik³¹⁵.

Bu nedenle üye işyeri, kredi kartını indirimli satış dönemleri de dahil olmak üzere her zaman ödeme aracı olarak kabul etmelidir. Aksi halde üye işyeri kart çıkaran

³¹³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 70; BUHUR, s. 63; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 60; İŞGÜZAR, s. 93; SAYIN, s. 39

³¹⁴ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 70; BUHUR, s. 63-64; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 60

³¹⁵ bknz. s. 71-74

kuruluş ile arasındaki sözleşmeye aykırı davranmış olur ve BK md. 96³¹⁶ gereği oluşan zararları ödemekle yükümlü olur³¹⁷. Uygulamada kart kuruluşlarının, üye işyerlerinin indirimli satış dönemlerinde de kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmelerini sağlamak amacıyla üye işyeri sözleşmelerine bu konuda özel hükümler koydukları görülmektedir³¹⁸.

Üye işyeri kredi kartını ödeme aracı olarak kabul ederken kart sahibinden komisyon veya benzeri bir isim altında herhangi ek bir ödeme talep edemez. Aksi davranış hem üye işyeri sözleşmesine hem de BKKKK'na aykırılık teşkil edecektir. Zira BKKKK'nun 17'inci maddesinin 1'inci fıkrasının son cümlesinde üye işyerlerinin kredi kartıyla ödeme yapmak isteyen kart sahibinden komisyon ya da başka bir isim altında herhangi bir ödeme talep edemeyeceği düzenlenmiştir. Aynı düzenleme TKHK'nun 10/A maddesinin son fıkrasında da yer almıştır. BKKKK'nundaki düzenleme doğrultusunda üye işyerinin kredi kartıyla yapılan ödemelerde komisyon talep etmesi halinde üye işyeri sözleşmesi feshedilecek ayrıca sözleşmeye aykırılık nedeniyle tazminat ödemesi de gündeme gelecektir.

Kart çıkaran kuruluşla arasında sözleşme ilişkisi bulunan üye işyerinin, bu sözleşme sebebiyle üçüncü kişilerle yani kart sahipleriyle sözleşme yapma zorunluluğunun bulunup bulunmadığı hukuki bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır³¹⁹. Belirtelim ki burada tartışılan, üye işyerinin zaten satış veya bir başka sözleşme yaptığı müşterisi ile ödemenin kartla yapılması hususunda anlaşma yapma zorunluluğu değil, müşteri ile satış veya bir başka sözleşme yapmaya mecbur olup olmadığıdır.

Borçlar Hukukuna hakim olan temel prensip sözleşme yapma özgürlüğüdür. Bu prensip doğrultusunda kural olarak bir kimse başka bir kimse ile sözleşme yapıp yapmama konusunda serbesttir. BK md. 19'da³²⁰ yer alan sözleşme özgürlüğü, Anayasanın 48'inci maddesinde çalışma özgürlüğü ile birlikte ele alınarak anayasal bir

---

³¹⁶ BK Tasarısının 111'inci maddesine göre "Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür".

³¹⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 71; BUHUR, s. 64; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 60-61; İŞGÜZAR, s. 93

³¹⁸ Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi md. 2

³¹⁹ İŞGÜZAR, s. 94; ŞENER, s. 321

³²⁰ BK Tasarısının 26'ncı maddesi uyarınca "Taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunun çizdiği sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler".

güvence altına da alınmıştır. Sözleşme özgürlüğü kavramı içerisine, tarafların bir sözleşmeyi yapıp yapmama konusunda özgür iradeye sahip olmaları, sözleşmenin içeriğini ve tipini serbestçe belirleyebilmeleri ve istedikleri zaman içeriğini değiştirebilmeleri, sözleşmenin karşı tarafını oluşturacak kimseyi seçebilmeleri ve sözleşmeyi istedikleri zaman sona erdirebilmeleri gibi hususlar girmektedir³²¹. Sözleşme özgürlüğünün karşıt kavramını sözleşme yapma zorunluluğu oluşturur. Her ne kadar ana kural tarafların sözleşme yapıp yapmama özgür olmaları iken kanun koyucu bazı hallerde sözleşme yapılmasını zorunlu tutmuştur. Kanun hükmü gereğince sözleşme yapma zorunluluğunun bulunmadığı durumlarda ise bu zorunluluk MK md. 2’de yer alan dürüstlük kuralına dayanır. Sözleşme yapılmasının dürüstlük kuralı gereği zorunlu olduğu hallerde sözleşme yapılmaması dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder. Sözleşme yapılmaması nedeniyle zarar gören taraf dava açma hakkına sahiptir ve zararının tazmin edilmesini talep edebilecektir³²².

Özel hukukta sözleşme özgürlüğüne getirilen sınırlamaların tipik örneğini TKHK’nun 5’inci maddesi oluşturur. TKHK md. 5’e göre “Üzerinde ‘numunedir’ veya ‘satılık değildir’ ibaresi bulunmayan bir malın; ticari bir kuruluşun vitrininde, rafında veya açıkça görülebilir herhangi bir yerinde teşhir edilmesi halinde satıcı bu malların satışından kaçınamaz. Hizmet sağlamada da haklı bir sebep olmaksızın kaçınılamaz. Aksine bir teamül, ticari örf ve adet yoksa, satıcı bir mal veya hizmetin satışını o mal veya hizmetin kendisi tarafından belirlenen miktar, sayı veya ebat gibi koşullara ya da başka bir mal veya hizmetin satın alınmasına bağlı kılabilir. Diğer mal satışı ve hizmet sağlama sözleşmelerinde de bu hüküm uygulanır”. Kanun metninde de görüldüğü üzere TKHK, satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle sözleşme yapmasını zorunlu bir hale getirmiştir. BKKKK’nu ile TKHK’nun kredi kartlarına ilişkin maddeleri yürürlükten kalkmadığından ve TKHK’nun 10/A maddesine göre kredi kartları tüketici kredisi ve Kanunun 3’üncü maddesinin (e) fıkrası gereğince de kredi kartı sahibi tüketici sayıldığı hallerde üye işyerleri TKHK md. 5’de yer alan şartları taşıyan ürünler bakımından kredi kartı sahibiyle sözleşme yapmaktan kaçınamayacaklardır³²³. Bu mecburiyet, sözleşme yapmaktan kaçınan işyeri sahibinin müşteriye karşı sorumluluğunu doğuracaktır. Kart

³²¹ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 362 vd.

³²² OĞUZMAN/ÖZ, s. 146

³²³ ŞENER, s. 322

çıkaran kuruluşun bu sebeple müşteriye karşı sorumluluğu ise bu Kanun hükümlerine dayandırılmaz. Böyle bir sorumluluk ancak, üye işyeri sözleşmesinin yorumundan bu sözleşmenin daima üye işyerlerinin kredi kartı ile ödeme yapmak üzere başvuran müşterilerle sözleşme yapma zorunluluğunu da içerdiği anlamı çıkarsa mümkündür. Kanımızca işin niteliği gereği, üye işyeri sözleşmesi açık hüküm içermese bile, sözleşmeye konu kredi kartı ile ödeme yapmak için başvuran kart sahipleri ile, haklı bir red sebebi bulunmadıkça, sözleşme yapma taahhüdünü de içerir.

Böylece üye işyerinin haklı bir neden olmadan kart sahibiyle sözleşme yapmaktan kaçınması Kanuna olduğu kadar üye işyeri sözleşmesine de aykırılık teşkil edecektir. Bu aykırılık tazminat sorumluluğunu gündeme getirebilir. Zira kart sahibinin kredi kartıyla ödeme yapamaması sebebiyle zarara uğraması her zaman mümkündür. Örneğin üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmemesi halinde kart sahibi kredi kartıyla nakit çekip faiz ödemek zorunda kalabileceği gibi aynı malı başka bir yerden daha pahalıya satın alarak da zarara uğrayabilir. Haklı bir neden olmadan kredi kartıyla ödeme yapamayan kart sahibi, oluşan zararlarını üye işyerinden ve kart çıkarıcı kuruluşun talep etme hakkına sahiptir³²⁴. Kart çıkarıcı kuruluş da bu yüzden uğradığı her türlü zararını üye işyerinden tazmin ettirebilecektir.

Kredi kartı üyelik sözleşmesinde, üye işyerinin sözleşmeye aykırı davranması halinde, kart çıkarıcı kuruluşun kart sahibine karşı sorumlu olmayacağına dair sorumluluktan kurtuluş şartının yer alması mümkündür³²⁵. BK'nun "Mesuliyetten Beraet Şartı" başlıklı 99'uncu maddesine göre³²⁶ "Hile veya ağır kusur halinde düçar olacağı mes'uliyetten borçlunun iptidaen beraetini tazammun eden her şart batıldır. Hafif kusur halinde, borçlu iptidaen, mes'uliyetten beraeti tazammun eden şartın dermayanı sırasında alacaklı borçlunun hizmetinde ise veya mes'uliyet hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir sanatın icrasından tevellüt ediyorsa, haiz olduğu takdir salahiyetine istinat ile hakim, bu şartı batıl addedebilir". BK'nun bu hükmü

---

³²⁴ İŞGÜZAR, s. 95-96

³²⁵ Türkiye İş Bankası Kredi kartı Üyelik Sözleşmesi md. 8

³²⁶ BK Tasarısının 114'üncü maddesine göre "Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Hafif kusur halinde borçlunun sorumlu olmayacağına ilişkin önceden anlaşma yapılırken, alacaklı borçlunun hizmetinde bulunuyorsa hakim, bu anlaşmayı hükümsüz sayabilir. Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya san'at, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür".

uyarınca bu tür bir sorumsuzluk kaydı sadece hafif kusur halinde geçerli olacaktır. Ülkemizde kart çıkaran kuruluşlar genellikle bankalar olduğu için ve bankalar devlet tarafından kendilerine verilen imtiyazları kullandıklarından BK'nun 99'uncu maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca hafif kusurları halinde dahi sorumlu olacaklar ve bu nedenle kredi kartı üyelik sözleşmesine konulan sorumsuzluk kayıtları geçersiz kabul edilecektir³²⁷. Ayrıca BKKKK'nun 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasının son cümlesinde sözleşmede kart sahiplerinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemeyeceği belirtilerek bu tür sorumsuzluk kayıtlarının geçersiz olacağı hüküm altına alınmıştır.

Sonuç olarak üye işyerinin haklı bir neden olmadan kart sahibiyle sözleşme yapmak istememesi durumunda kart sahibi, oluşan zararlarının tazmini için hem üye işyerine hem de kart çıkaran kuruluşa başvurabilecek, kart çıkaran kuruluş da bundan doğacak zararını üye işyerine tazmin ettirebilecektir.

(2) Kredi Kartının Geçerliliğini Kontrol Etme

Üye işyeri, kredi kartını ödeme aracı olarak kabul eden bazı kontrolleri yapmakla yükümlüdür. Bu kontroller kartın geçerli bir kart olup olmadığı ve kartı kullanan kişinin yetkili kart sahibi olup olmadığı yönünde yapılmaktadır³²⁸. Üye işyerinin bu yükümlülüğü, kart çıkaran kuruluşun yararına olduğu kadar kendi menfaati için de gereklidir³²⁹. Zira kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi bedellerini üye işyerine ödemesinin ön koşulu, geçerli bir kredi kartıyla gerçek kart sahibi tarafından mal veya hizmet alınmasıdır³³⁰.

BKKKK'nun 17'inci maddesinin 2'inci fıkrasında üye işyerinin kredi kartlarını kontrol etme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre üye işyerleri, mal ve hizmet bedeli karşılığını banka kartı veya kredi kartı ile ödemek isteyen kişilerin imza gerektiren işlemlerde imza kontrolünü yapmak, kartın tahrifata uğrayıp uğramadığını kontrol etmek ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlarca kendilerine ulaştırılan bilgiler

³²⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL Hacı Ali, s. 73, İŞGÜZAR, s. 95

³²⁸ BUHUR, s. 64; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 61; İŞGÜZAR, s. 98; TEOMAN, s. 146

³²⁹ İŞGÜZAR, s. 98

³³⁰ TEOMAN, s. 146

çerçevesinde kartın geçerliliğini tespit etmekle yükümlü olup, gerekli durumlarda kart üzerinde yazan bilgilerle kimlik belgesi üzerinde yer alan bilgileri karşılaştırmak üzere geçerli bir kimlik belgesi ibrazını talep etmek ve harcama belgesi üzerindeki bilgilerle kredi kartı üzerindeki bilgileri karşılaştırarak kontrol etmekle yükümlüdür. Bu kontrollerin yapılmamasından doğan zararlardan üye işyeri sorumlu olacaktır³³¹.

Kredi kartını kontrol etme yükümlülüğü çerçevesinde üye işyeri, ilk olarak kendisine ibraz edilen kredi kartının üye işyeri sözleşmesi imzalayarak dahil olduğu kredi kartı sistemine ait bir kart olup olmadığını kontrol etmek zorundadır. Zira üye işyerinin sözleşme yaptığı kuruluş tarafından çıkarılmayan ya da anlaştığı kuruluşun dahil olmadığı bir organizasyon tarafından çıkarılan kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul etmesi mümkün değildir. Aksi takdirde kart çıkaran kuruluştan harcama belgesi tutarlarını tahsil etmesi söz konusu olmayacaktır³³².

Kredi kartlarının kullanımları genellikle belli sürelerle sınırlı olduğundan kartın geçerlilik süresinin devam edip etmediğinin üye işyerince kontrol edilmesi gerekir. Kartın geçerlilik süresinin ne zaman sona erdiği kart üzerinde yazılmaktadır. Üye işyeri de geçerlilik süresi dolan kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul etmemelidir. Zira aksi davranış üye işyeri sözleşmesine aykırılık oluşturduğundan kart çıkaran kuruluş harcama tutarlarını ödemekten kaçınabilir³³³.

Üye işyeri kartın geçerliliğini kontrol ederken kart üzerinde herhangi bir tahrifat yapıp yapılmadığını da incelemelidir. Ezilmiş, kırılmış ya da çatlamış kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul etmesi mümkün değildir. Hasar görmüş bir kredi kartını ibraz eden kimse gerçek kart sahibi olsa dahi bu tür kartlarla işlem yapılmaması gerekmektedir³³⁴. Üye işyerinin hasarlı kartları kontrol yükümlülüğünü yerine getirirken bir uzman kadar dikkatli olması beklenemez. Normal bir insandan beklenen dikkat ve özeni göstererek inceleme yapması yeterli olacaktır. Ancak üye işyerlerinden tacir sıfatına sahip olanların TTK md. 20/II'de öngörülen basiretli bir tacir gibi hareket etmeleri gerektiğinden, normal bir kişiden beklenen dikkat ve özenden daha fazlasını

---

³³¹ Yarg. 19. HD, 19.06.2001 tarih, E. 2001/986, K. 2001/4798 karar için bkz. <http://www.kazanci.com>

³³² BUHUR, s. 64 -65; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 61

³³³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 74; BUHUR, s. 65; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 61, İŞGÜZAR, s. 115; TEOMAN, s. 146

³³⁴ İŞGÜZAR, s. 116

göstermeleri gerektiği de gözardı edilmemelidir³³⁵. Burada üye işyerinin bu kontrolü istihdam ettiği görevlilerine yaptıracığı göz önüne alınırsa, BK md. 100 uyarınca ifa yardımcısının fiilinden kusursuz olarak sorumlu olacağı akla gelebilir. Ancak dikkat edilmelidir ki, bu yükümlülük, normal bir kart görevlisinin gösterebileceği özen çerçevesinde kontrolün yapılması olduğundan; böyle bir kontrol ile anlaşılmayacak hususlarda esasen yükümlülük ihlali yani borca aykırılık bulunmayacaktır. Böylece BK md. 100 uyarınca sorumluluğu da söz konusu olmayacaktır.

Üye işyeri, kendisine ibraz edilen kredi kartının kart çıkaran kuruluş tarafından belirlenen kayıp-çalıntı ya da yasaklanmış kredi kartları arasında yer alıp almadığını kontrol etmelidir. Eğer ki kredi kartı yasaklanmış kredi kartları arasında yer alıyorsa bu kartla işlem yapmamalı hatta bu karta el koymalıdır³³⁶. Günümüzde ise POS terminalleri sayesinde yasaklı kartların kontrolü on-line yapılmakta ve kart çıkaran kuruluş tarafından otorizasyon verilmeyerek işlem yapılmasına engel olunmaktadır.

Üye işyeri, kart sahibinin harcama belgesine attığı imza ile kredi kartının arka yüzünde yer alan imzayı karşılaştırmak ve imzaların aynı olmaması halinde ibraz edilen kartı ödeme aracı olarak kabul etmemek zorundadır. Bunun yanında kart sahibinin kartın ön yüzünde bir fotoğrafı bulunuyorsa o takdirde kartı ibraz eden kimse ile bu fotoğrafın karşılaştırılması da gerekecektir. Üye işyerinin kartın kontrolü sırasında göstermesi gereken özen, BK'nun 390'nıncı maddesinin 1'inci fıkrasında³³⁷ yer alan vekilin göstermesi gereken özen niteliğindedir³³⁸³³⁹. Üye işyeri yaptığı kontroller sonucunda şüpheye düştüğü takdirde kart sahibinden kimliğini talep etmek ve gösterilen kimlik vasıtasıyla o kimsenin gerçek kart sahibi olup olmadığını tespit etmek hakkına sahiptir³⁴⁰. Kart sahibinin kimlik göstermekten kaçınması ya da gösterilen kimliğin o kişinin gerçek kart sahibi olduğunu tespite yardımcı olamaması halinde üye işyeri kartı

---

³³⁵ ATEŞ, s. 94; BUHUR, s. 65; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 62; TEOMAN, s. 146-147

³³⁶ BUHUR, s. 65; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 62; Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi, md. 7/c

³³⁷ BK Tasarısının 506'ncı maddesinin 3'üncü fıkrasına göre "Vekil üstlendiği iş ve hizmetleri, vekalet verenin haklı menfaatlerini gözeterek, sadakat ve özenle yürütmekle yükümlüdür. Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır".

³³⁸ BUHUR, s. 65; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 62

³³⁹ Yarg. 3. HD, 13.09.2004 tarih, E. 2004/9663, K. 2004/8811 karar için bkz. <http://www.kazanci.com>

³⁴⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL Hacı Ali, s. 74; BUHUR, s. 65; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 62; TEOMAN, s. 147; Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi, md. 7/a

ödeme aracı olarak kabul etmeyebileceği gibi kart sahibi de kredi kartıyla ödeme yapmadığı gerekçesiyle tazminat talebinde bulunamaz³⁴¹. Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar chip&pin uygulamasına geçtiklerinden üye işyerleri kart sahiplerine harcama belgesini imzalatmak yerine şifre kullandırmakta ve bu şekilde imza kontrolü yükümlülüğü ortadan kaldırılarak kredi kartı işlemlerinin daha hızlı ve güvenli bir şekilde gerçekleşmesi sağlanmaktadır.

Kredi kartını kontrol etme yükümlülüğüne dair tüm bu hususlar, üye işyerinin harcama belgesi tutarlarını kart çıkaran kuruluştan tahsil etmeyi isteme hakkının geciktirici koşulları niteliğini taşımaktadır. Ancak uygulamada kredi kartıyla yapılan işlemlere ilişkin harcama belgesi tutarları, işlem tarihinden belli bir süre sonra üye işyerinin cari hesabına alacak olarak kaydedilmektedir. Bu nedenle üye işyerinin gerekli kontrolleri yapıp yapmadığı harcama belgesi tutarları üye işyerine ödendikten sonra anlaşılmakta ve üye işyerinin bu tarz kontrolleri yapmadığı kanıtlandığında ödenen tutarlar kendisinden geri istenmektedir. Sonuçta üye işyerinin harcama belgesi tutarlarını tahsil etmesinin koşullarını oluşturan yükümlülükleri, aslında bozucu bir şart olarak ortaya çıkmakta ve üye işyerinin kartın geçerliliğine ilişkin gerekli kontrolleri yapmaması, kart sahibinin yaptığı harcamalara kendisinin katlanmakla yükümlü olması sonucunu doğurmaktadır³⁴².

(3) Limit Aşımı Halinde Onay Alma

BKKKK'nun 22'inci maddesine göre üye işyerleri, tek bir kredi kartıyla yapılacak alışveriş tutarının kart çıkaran kuruluşça belirlenen işlem limitini aşması halinde o harcamanın tamamı için onay almakla yükümlüdürler³⁴³. Limiti aşan harcama tutarlarında, kart çıkaran kuruluştan onay almamak amacıyla harcama tutarlarının birden fazla harcama belgesine bölünerek işlem yapılması ise Kanun tarafından yasaklanmıştır. Böyle bir davranış üye işyerinin özen yükümüne aykırılık oluşturur ve üye işyerinin işlem limitini aşan mal veya hizmetin bedelini kart çıkaran kuruluştan

---

³⁴¹ BUHUR, s. 66; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 62

³⁴² TEOMAN, s. 147-148

³⁴³ Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi, md. 15/b

tahsil etmesi mümkün değildir³⁴⁴. Böylece kanuna karşı hile niteliğinde bir davranış önlenmiş olacaktır.

Üye işyerinin, işlem limitini aşan harcama tutarı için onay alması halinde ise bu tutar ne kadar yüksek olursa olsun kart çıkaran kuruluş üye işyerine ödeme yapmakla yükümlü olur³⁴⁵.

Limiti aşan harcama tutarları için üye işyerinin, kart çıkaran kuruluştan onay talep etmesi, geciktirici şart niteliğindedir. Üye işyeri, limit aşımı için onay alamadığı takdirde şart gerçekleşmemiş olacak ve kart çıkaran kuruluşun harcama tutarını ödeme yükümlülüğü ortadan kalkacaktır³⁴⁶.

Kart çıkaran kuruluş tarafından belirlenen limitteki işlemler bakımından üye işyerinin onay almakla zorunlu tutulmasındaki amaç, kredi kartının yetkisiz kimselerce hukuka aykırı kullanımını önlemek ve kart sahibinin kart çıkaran kuruluşa geri ödemedeki riskini azaltmaktır³⁴⁷.

(4) Yapılan Harcamalar Üzerinden Komisyon Ödeme

Üye işyerinin bir başka yükümlülüğü ise, kredi kartıyla yapılan harcama belgesi tutarları üzerinden, üye işyeri sözleşmesinde kararlaştırılan oranda komisyonu, kart çıkaran kuruluşa ödemektir. Üye işyerinin ödemekle yükümlü olduğu komisyon, kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sistemi için gerekli olan hizmeti kurması, üye işyerinin müşteri çevresinin genişlemesini sağlaması ve özellikle kredi kartıyla yapılan harcamaların kart sahibinden tahsil edilmesini beklemeden üye işyerine ödenmesinin karşılığı olarak alınmaktadır³⁴⁸.

Komisyonun kart çıkaran kuruluşun gördüğü hizmetin bir bedeli olduğu kabul edilmektedir. Zira komisyonun önceden ne kadar olacağını belirlenmemesi ve yapılan işle orantılı olarak tahsil edilmesi ücret olma niteliğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu

---

³⁴⁴ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 75; İŞGÜZAR, s. 117

³⁴⁵ İŞGÜZAR, s. 118

³⁴⁶ İŞGÜZAR, s. 118

³⁴⁷ İŞGÜZAR, s. 118

³⁴⁸ ŞENER, s. 296

nedenle kart çıkaran kuruluşun komisyon alacağı açık bir şekilde kararlaştırılmış olmasa bile kart kuruluşları TTK hükümlerine göre ticaret şirketi ve tacir sayıldıklarından, TTK md. 22 hükmü uyarınca yaptıkları işle orantılı olarak ücret talep edebileceklerdir³⁴⁹.

Komisyon oranları kart çıkaran kuruluşlar tarafından tek taraflı olarak belirlenmektedir. Ayrıca kart çıkaran kuruluşlar, üye işyeri sözleşmesine hüküm koyarak komisyon oranlarını tek taraflı belirleyebilmek ve belirlenen komisyon oranını arttırıp eksiltmek yetkisini de saklı tutmaktadırlar³⁵⁰. Bu şekilde kart çıkaran kuruluşlar, aynı kredi kartı için farklı alanlarda faaliyet gösteren üye işyerlerden farklı komisyonlar talep edebilmektedirler. Ancak komisyon oranını tek taraflı belirleme yetkisi MK md. 2'de yer alan dürüstlük kuralına aykırı olmamalıdır. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşlar, objektif iyi niyet kuralları çerçevesinde komisyon oranını belirleyip arttırabileceklerdir³⁵¹.

Kart çıkaran kuruluş, alacağı komisyonu üye işyerinden ek ödeme şeklinde tahsil etmemekte bunun yerine üye işyerine ödemesi gereken harcama belgesi tutarlarından komisyonunu düşerek kalan tutarı üye işyerinin cari hesabına alacak olarak kaydetmektedir. Bu nedenle burada borcun alacaklının bulunduğu yerde ödeme zorunluluğuna ilişkin BK md. 73 hükmü³⁵² uygulanmamaktadır. Aslında kart çıkaran kuruluş, üye işyerine harcama belgesi tutarlarını ödeme borcunu, komisyon alacağı oranında, BK md. 118 uyarınca takas etmektedir³⁵³. Takas anlaşması önemini, üye işyerinin alacaklısının kart çıkaran kuruluş nezdinde doğan alacaklarına haciz koydurmasında kendini gösterir. Böyle bir durumda kart çıkaran kuruluşun komisyon alacağı haczedilemez. Zira üye işyerinin alacaklısı sadece cari hesap bakiyesini haczettirebilir (TTK md. 98). Cari hesap bakiyesi ise kart çıkaran kuruluşun komisyon alacağı düşüldükten sonra kalan miktarın toplamından oluşmaktadır³⁵⁴.

³⁴⁹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 77; TEOMAN, s. 142; ŞENER, s. 297

³⁵⁰ Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi md. 16; Garanti Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi md. 10

³⁵¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 77; ŞENER, s. 297

³⁵² BK Tasarısının 88'inci maddesinin 1'inci bendi gereğince "Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır: 1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde ifa edilir".

³⁵³ TEOMAN, s. 143; ŞENER, s. 298

³⁵⁴ ŞENER, s. 298

Üye işyeri sözleşmesi feshedilse bile üye işyerinin kart çıkaran kuruluşla arasındaki ilişki tasfiye edilene kadar, diğer bir deyişle üye işyerine ödenmesi gereken son harcama belgesi ödeninceye kadar kart çıkaran kuruluşun komisyon talep etme hakkı geçerliliğini korur³⁵⁵.

Üye işyerleri kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü oldukları komisyon oranını kısmen ya da tamamen kart sahiplerine yansıtmaları hem üye işyeri sözleşmesine³⁵⁶ hem de Kanuna aykırılık teşkil eder. Zira BKKKK'nun 17'inci maddenin 1'inci fıkrasında açıkça üye işyerlerinin komisyon ya da benzeri isim altında ek ödeme talebinde bulunamayacakları düzenlenmiştir. Aksi halde üye işyeri sözleşmesi feshedilecek ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılmayacaktır. Ayrıca yapılmış ek ödemeler hukuki sebebin geçersizliği dolayısıyla sebepsiz zenginleşme oluşturacak ve kart sahibi tarafından BK md. 61 vd. hükümlerine göre iadeleri istenebilecektir.

(5) Harcama ve Alacak Belgesi Düzenleme

Üye işyerinin üye işyeri sözleşmesinden kaynaklanan bir başka yükümlülüğü ise harcama ve alacak belgesi düzenlemektir. Üye işyeri, düzenlediği harcama ve alacak belgelerine, kart üzerindeki bilgilerle, satılan ya da iade edilen mal veya hizmete ilişkin bedelin doğru olarak aktarılmış olduğunu kontrol etmek ve kural olarak bu belgeleri kart sahibine imzalatmakla yükümlüdür³⁵⁷.

Üye işyerinin harcama ve alacak belgesi düzenleme yükümlülüğü BKKKK'nun 19'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Kanunun 19'uncu maddesine göre "Üye işyerleri, mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi veya nakit talep edilmesi halinde, 20'inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, elektronik ya da mekanik cihazları kullanarak harcama belgesi veya nakit ödeme belgesi düzenlemek ve aslını sözleşmede belirtilen süre içinde muhafaza etmek ve bir nüshayı da kart hamiline vermek zorundadır. Bu hükme aykırılık halinde satılan hizmet veya mal bedeli üye işyeri anlaşması yapan kuruluştan talep edilemez. Üye işyerleri kart kullanılarak satın alınmış bir malın iadesi

---

³⁵⁵ TEOMAN, s. 144

³⁵⁶ Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi, md. 3

³⁵⁷ Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi md. 7.b

veya hizmetin alımından vazgeçilmesi veya yapılan işlemin iptali halinde, alacak belgesi düzenleyerek bir nüshasını kart hamiline verdikten sonra diğer bir nüshayı da muhafaza etmekle yükümlüdür”. Söz konusu düzenleme çerçevesinde üye işyerleri, satın alınan mal veya hizmetlere karşılık harcama belgesi, nakit çekilmesi halinde nakit ödeme belgesi ve bir malın iadesi ya da hizmet alımından vazgeçilmesi halinde alacak belgesi düzenlemekle yükümlü tutulmuşlardır. Ayrıca düzenledikleri bu tür belgelerden bir nüshayı kart sahibine verirken bir nüshayı da üye işyeri sözleşmesinde belirtilen süre içerisinde muhafaza etmek zorundadırlar. Söz konusu düzenlemeden önce bu belgeleri saklama yükümlülüğü TTK md. 66 gereği kart çıkaran kuruluşa aitti. Ancak uygulamada üye işyeri sözleşmelerine konulan hükümlerle kart çıkaran kuruluşlar bu yükümlülüğü üye işyerine bırakmaktaydılar³⁵⁸. BKKKK’yla getirilen düzenlemeyle uygulamadaki bu durum, hüküm altına alınmak istenmiştir.

Üye işyerinin bu belgeleri saklama yükümlülüğü, sözleşmede daha uzun bir süre kararlaştırılmadığı takdirde TTK’nun 68’inci maddesi uyarınca 10 yıldan daha az olmayacaktır³⁵⁹. Zira kart sahibinin kart çıkaran kuruluş tarafından kendisine gönderilen hesap özetine itiraz etmesi durumunda, harcama ve alacak belgeleri yapılan harcamanın kart sahibi tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini kanıtlamaya yarayacaktır³⁶⁰.

BKKKK’nun 20’inci maddesinde hangi hallerde üye işyerinin harcama ve alacak belgelerini imzalatmakla yükümlü olmadığı düzenlenmiştir. Buna göre “İşlemin niteliği nedeniyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkanı olmayan hallerde kartlar, hamil tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle işlem yapılmak suretiyle de kullanılabilir”. Yasa gerekçesi ise “Teknolojide sağlanan gelişmeler sayesinde günümüzde satış belgesi olmadan ve/veya imza gereksiz kartlar ile işlem yapılabilir. ATM’lerdeki bazı işlemler, çipli kartlar aracılığıyla imza gerektirmeksizin yapılanlar ile telefon ve internet yolu ile siparişte bulunmak suretiyle gerçekleştirilen işlemler bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Söz konusu madde ile işlemin niteliği itibarıyla harcama ve alacak belgesi düzenleme imkanı

---

³⁵⁸ ALPAY, Cem Gürkan, Banka Kartları ve Kredi Kartları Değerlendirme Toplantısı, Bankacılar Dergisi, Sayı 56, Mart 2006, s. 108

³⁵⁹ ALPAY, s. 108

³⁶⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 79

olmayan hallerde kartların, kart hamili tarafından çeşitli iletişim araçları ile kart numarası bildirilmek veya imza yerine geçen kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici benzeri başka bir yöntemle kullanılabilmesi hüküm altına alınmıştır” şeklinde ifade edilmiştir. Bu düzenleme doğrultusunda kredi kartı ile telefon ya da internet üzerinden yapılan alışverişlerle çipli kredi kartı kullanılarak şifre girilen işlemlerde harcama veya alacak belgesinin düzenlenmesine gerek olmayacak; dolayısıyla kart sahibinin imzası da gerekmeyecektir. Bunun dışındaki hallerde yani internet ya da telefon gibi araçlarla işlem yapılmadığı veya kart sahibinin kimliğinin bir kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlenmediği durumlarda üye işyerinin harcama veya alacak belgesini düzenlemesi ve imzalatması gerekecektir. Ancak chip&pin uygulaması doğrultusunda kart sahibi imza atmak yerine şifresini POS terminaline girmekte ve bu uygulamada harcama ya da alacak belgesi düzenleme imkanı olmayan bir durum oluşmamaktadır. Oysa ki Kanun metninden şifre kullanılması halinde harcama ya da alacak belgesi düzenlemeye gerek olmadığı gibi bir anlam çıkmaktadır. Bu nedenle Kanunun 20’inci maddesindeki düzenlemenin “işlemin niteliği sebebiyle harcama ve alacak belgesi düzenleme imkanı olmayan durumlar ile kart sahibinin kimliğinin bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemle belirlendiği haller imza gerektirmeyen işlemlerdir” şeklinde olması gerektiği kanaatindeyiz.

BKKKK’nun 32’inci maddesi hükmü uyarınca “Mikrofilmlerden veya mikro fişlerden alınan kopyalar ya da elektronik veya manyetik ortamlardan çıkarılan bilgileri içeren belgeler, bu kopya ve belgelerin birbirlerini teyit etmeleri kaydıyla asıllarına gerek kalmaksızın 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 68’inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılır” denilerek söz konusu mikrofilm veya mikrofişlerden alınan kopyalar ya da elektronik veya manyetik ortamlardan çıkarılan bilgileri içeren belgeler, imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen borç ikrarını içeren bir senet ya da resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belge olarak nitelendirilmiştir.

Kredi kartı sahibinin aldığı ürünü iade etmek istemesi ya da satın aldığı bir hizmetten vazgeçmesi veya yapılan işlemin iptal edilmesi halinde üye işyerleri nakit

parayla ödeme yapmak yerine alacak belgesi düzenlemekle yükümlüdür³⁶¹. Alacak belgesinin de iki nüsha halinde düzenlenmesi, kart sahibine imzalatılması ya da şifresinin tuşlatılması, bir nüshasının kart sahibine verilmesi ve diğer nüshasının da sözleşmede kararlaştırılan süre kadar saklanması üye işyerinin yükümlülükleri arasındadır³⁶².

BKMMM'nun 18'inci maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca üye işyerleri, internet, telefon gibi çeşitli iletişim araçları vasıtasıyla, harcama belgesi düzenlemeden yapacakları işlemler için kuracakları sistemlerin güvenli bir şekilde çalışmasını temin etmekle yükümlüdürler.

İnternet ya da telefon gibi çeşitli iletişim araçları vasıtasıyla yapılan alışverişlerde harcama belgesi düzenlenmemekte bunun yerine satın alınan mal veya hizmetin kart sahibine ulaştığına dair bir takım belgeler kullanılmaktadır. BKMMM'nun 32'inci maddesinde ispat yükünün kime ait olacağı, bu belgelerin üye işyeri nezdinde olması göz önüne alınarak düzenlenmiştir³⁶³. Bu hüküm uyarınca, harcama belgesi düzenlenmeden yapılan işlemlerden dolayı çıkacak uyuşmazlıklarda ispat yükü üye işyerinde olacaktır.

(6) Kart Sahibini Bilgilendirme

Kart sahiplerinin hangi ticari işletmede hangi kredi kartının geçerli olduğunu bilmeleri beklenemez. Her ne kadar kart çıkaran kuruluş tarafından hangi ticari işletmelerde kendi çıkarttıkları kartların ödeme aracı olarak kabul edildiğini gösteren düzenli bildirimler yapılsa da üye işyerlerinin hangi kredi kartlarıyla işlem yaptığını gösteren tanıtım araçlarını işletmenin kolayca görülebilecek bir yerine asması zorunludur³⁶⁴. Üye işyerinin bu yükümlülüğü BKMMM'nun 18'inci maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre “Üye işyerleri, banka kartı ve

---

³⁶¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 79

³⁶² Türkiye İş Bankası Üye İşyeri Sözleşmesi md. 7.d

³⁶³ BKMMM'nun 32'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre “Kart numarası bildirilmek suretiyle üye işyerinden telefon, elektronik ortam, sipariş formu veya diğer iletişim araçları yoluyla yapılan işlemlerden doğacak uyuşmazlıklarda ispat yükü üye işyerine aittir”.

³⁶⁴ İŞGÜZAR, s. 98

kredi kartı ile işlem yapıldığını gösteren işaretleri, işyerinin girişinde ve kart hamilleri tarafından kolayca görülebilecek bir yere koymak, üye işyeri sözleşmeleri herhangi bir nedenle sona erdiği takdirde de, bu işaretleri kaldırmakla yükümlüdür. Üye işyerleri, teknik bir nedenle geçici bir süreyle işlem yapılamadığı hallerde kart hamillerini uyarmakla yükümlüdür”. Kanundaki düzenlemeden üye işyerinin yalnızca kredi kartı ile işlem yaptığını gösteren işaretleri işyerine asmasının yeterli olduğu gibi bir anlam çıkmaktadır. Oysa önemli olan kart sahibinin o işyerinin kredi kartı ile işlem yaptığını anlamasını değil, sahip olduğu kartın o işyerinde ödeme aracı olup olmadığını anlamasıdır. Fikrimizce bu hüküm üye işyerinin hangi kart çıkaran kuruluşların kartlarını ödeme aracı olarak kabul ettiğini gösteren işaretleri işyerinin girişine ya da kart sahiplerinin kolayca görebilecekleri bir yere asma şeklinde anlaşılmalıdır.

Tanıtım işaretleri asma yükümlülüğü, üye işyerinin menfaatlerini de içermektedir. Zira üye işyerinin kredi kartı sistemine dahil olmasındaki amaç müşteri çevresini arttırmak olduğundan, işaret, logo, amblem gibi tanıtıcı işaretleri asarak daha fazla müşterinin kendisinden alışveriş yapmasını sağlamış olacaktır³⁶⁵.

Bu yükümlülüğün bir sonucu olarak üye işyeri sözleşmesi bittiği takdirde üye işyeri, asmış olduğu tanıtım işaretlerini kaldırmakla da yükümlüdür. Aksi halde kartla ödeme yapabileceğini düşünen kart sahibi artık üye işyeri sıfatına sahip olmayan ticari işletmeyle sözleşme yaptıktan sonra durumu öğrenecek ve bu nedenle de mağduriyeti söz konusu olabilecektir.

Son olarak üye işyerleri teknik bir sorun nedeniyle geçici olarak işlem yapamadıkları takdirde, sorun farkedilir edilmez durumu mal veya hizmet satın almak amacıyla işyerinde bulunan kart sahiplerine bildirmekle yükümlüdürler.

(7) Kart Sahipleri Hakkında Edindikleri Bilgileri Saklama

BKKKK'nun 23'üncü maddesi gereğince üye işyerleri, kredi kartı kullanımı sırasında kredi kartı ve kredi kartı sahibi ile ilgili olarak edindikleri bilgileri, Kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar haricinde kart sahibinin yazılı onayı olmadan

---

³⁶⁵ İŞGÜZAR, s. 98

hiç kimseye açıklayamazlar, saklayamazlar ve kopyalayamazlar. Aynı şekilde kart bilgilerini yalnızca üye işyeri sözleşmesi yaptıkları kuruluşla paylaşacaklardır. Bu kuruluş haricindeki şahıs ya da kuruluşlarla kart bilgilerini paylaşmaları, satmaları, takas etmeleri veya üye işyerinin bu tür bilgileri başkasından satın alması yasaktır. Bu hükme aykırı davranan üye işyerleri, oluşacak zararlardan bizzat sorumlu olacaklardır.

B. KART ÇIKARAN KURULUŞ İLE KART SAHİBİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kart sahibi ile kart çıkaran kuruluş arasındaki hukuki ilişkiler, kredi kartı üyelik sözleşmesi hükümleri çerçevesinde düzenlenmektedir. Kredi kartı üyelik sözleşmesi ise “Kart çıkaran kuruluş ile kredi kartı sahibi arasında akdedilen, çerçeve niteliğinde kendisine özgü yapısı olan, sürekli öyle bir sözleşmedir ki, bununla kartı çıkaran kuruluş, kredi kartının üye işyerlerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edileceğini ve kart sahibinin yaptığı harcamaları üye işyerine ödeyeceğini, buna karşılık kredi kartı sahibi de kredi kartı ile yapılan harcamaları kartı çıkaran kuruluşa ödemeyi taahhüt eder” şeklinde tanımlanmaktadır³⁶⁶.

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin kurulması sonucunda, kart çıkaran kuruluş ile kart sahibi arasında, taraflardan her birinin sözleşmeyi tek başına sona erdirme yetkisine sahip olduğu sürekli bir borç ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Bu sözleşmede kart çıkaran kuruluş, kart sahibine nakit ödmeden mal veya hizmet temini imkanı sağlamakta, başka bir deyişle bir iş görme konusunda taahhütte bulunmaktadır. Kart çıkaran kuruluş, bu taahhüdü doğrultusunda kart sahibi adına kredi kartı düzenlemekte ve düzenlediği bu kartla yapılan harcama tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlü olmaktadır. Kart sahibi ise kredi kartı vasıtasıyla yaptığı alışverişlere ilişkin harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluşa ödeme yükümlülüğü altındadır³⁶⁷.

---

³⁶⁶ İŞGÜZAR, s. 63

³⁶⁷ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 63-64

1. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Tarafları

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin taraflarını kart çıkaran kuruluş ile kart sahibi oluşturmaktadır. Sözleşmenin taraflarından biri olan kart çıkaran kuruluşun, kredi kartı çıkarma yetkisine sahip olan banka, finans kuruluşu ya da kredi kartı çıkarmak için özel olarak kurulmuş bir kredi kartı şirketi olması mümkündür³⁶⁸. Doktrinde ileri sürülen bir fikre göre kredi kartı çıkarma yetkisi sadece bankalara aittir. Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca finans kuruluşları kredi kartı çıkarma yetkisine sahip değildir³⁶⁹. BKKKK'nun yürürlüğe girmesinden sonra bu görüş önemini yitirmiştir. Zira Kanunun 3'üncü maddesinin (g) bendinde kart çıkaran kuruluşun banka kartı ve kredi kartı düzenleme yetkisine sahip bankalar ya da kuruluşlar olabileceği hükme bağlanmıştır. Bu nedenle Kanunun faaliyet izni başlıklı 4'üncü maddesinde yer alan şartları yerine getiren finans kuruluşları da kart çıkarma yetkisine sahip olabilecektir.

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin diğer tarafında ise kart sahibi bulunmaktadır. Kredi kartı sahibi BKKKK'nun 3'üncü maddesinin (j) bendine göre banka kartı veya kredi kartı hizmetlerinden faydalanan gerçek ya da tüzel kişidir. Bu tanım çerçevesinde kredi kartını kullanma yetkisine sahip olan gerçek ya da tüzel kişiler kart sahibi sayılacaktır. Gerçek kişi olan kart sahibi kredi kartını bizzat kullanabilecekken bir tüzel kişinin kart sahibi olması durumunda kredi kartının kullanılması, tüzel kişiliği temsile yetkili gerçek kişiler aracılığıyla gerçekleştirilebilecektir³⁷⁰.

Kredi kartı üyelik sözleşmesi her iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşme olduğu için gerçek kişi kart sahiplerinin kural olarak tam ehliyetli olması yani kişinin mümeyyiz ve reşit olması ve kısıtlı olmaması gerekir³⁷¹. Sınırlı ehliyetsizler yani mümeyyiz küçük ya da kısıtlılar, MK'nun 16'ncı maddesinin 1'inci fıkrası uyarınca kanuni temsilcilerinin izin ya da icazetini almak koşuluyla kredi kartı sözleşmesi

³⁶⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 97; BUHUR, s. 68; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 52

³⁶⁹ AKİPEK, Kredi Kartları, s. 107, dipn. 14

³⁷⁰ Tüzel kişiliğin kart sahibi olması bknz. s. 7

³⁷¹ AKINTÜRK, Turgut/AKİPEK, Jale, Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku), C. I, İstanbul 2007, s. 279 vd.; ARPACI, Abdülkadir, Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), İstanbul 2000, s. 20; DURAL, Mustafa/ÖGÜZ, Tufan, Türk Özel Hukuku C. II, Kişiler Hukuku, İstanbul 2002, s. 44 vd.

yapabileceklerdir. Tam ehliyetsizler ise kredi kartı sözleşmesine hiçbir şekilde taraf olamayacaklardır³⁷².

Sınırlı ehliyetsize bir meslek ya da sanatla uğraşması için bazı mallar verilip onun bu mallardan yararlanması imkanı tanındığı hallerde³⁷³ bu kimseler elde ettikleri geliri bankaya yatırıyor, doktrindeki bazı yazarlar tarafından bu kimselerin kanuni temsilcilerin onayını almadan para üzerindeki tasarrufları oranında kredi kartı kullanabilecekleri ileri sürülmüştür³⁷⁴. Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Zira kredi kartı sisteminde amaç, kart sahiplerinin nakit ödemedi alışıveriş yapabilme imkanına sahip olmaları iken, bankaya yatırılan para karşılığında kredi kartı kullanılması kredi kartının temel işleviyle bağdaşmamaktadır. Bankada bulunan para oranında kartla alışveriş yapabilme imkanı bankalar tarafından çıkarılan ve debit kartta denilen banka kartlarında uygulanmaktadır. Bu sisteme göre banka kartı sahibi, bankadaki hesabında bulunan para miktarı ne kadar ise o tutara kadar alışveriş yapabilecektir. Oysa kredi kartı uygulamasında kart sahibinin bankada bir hesabı ve dolayısıyla bankada herhangi bir parası bulunmasa dahi kredi kartını kullanarak nakit ödemedi mal veya hizmet temin edebilecektir. Sonuç olarak bir meslek veya sanatla uğraşması için bazı mallar verilen ve bu mallardan yararlanma imkanı tanınan sınırlı ehliyetsiz kimseler, yasal temsilcilerinin izin ya da icazetini almadan kredi kartı sözleşmesini akdedemeyecekler ancak isterlerse MK md. 359 ve md. 453 gereği herhangi bir onay almadan banka kartı sahibi olabilecekler ve hesaplarında bulunan para oranında nakit ödemedi alışveriş yapabileceklerdir³⁷⁵.

Kart çıkaran kuruluşlar, kart sahibi olmak isteyen kimselerin mali durumlarına ilişkin bazı şartlar aramaktadırlar. Örneğin başvuru sahibinin belli bir gelir düzeyine sahip olması ya da belli meslek gruplarına dahil olması hatta aranılan meslek grubuna dahil olmakla beraber ekonomik durumunun iyi olması gibi şartlar arayabilmektedirler.

---

³⁷² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 97-98; BUHUR, s. 68; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 67; ŞENER, s. 354

³⁷³ MK md. 359'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir". Ayrıca MK'nun 453'üncü maddesine göre "Vesayet makamı tarafından bir meslek veya sanatın yürütülmesi için izin verilmiş ise, o kişi bununla ilgili her türlü olağan işlemleri yapmaya yetkilidir ve bu tür işlemlerden dolayı bütün malvarlığı ile sorumludur".

³⁷⁴ ATEŞ, s. 103-104

³⁷⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 98; BUHUR, s. 69; ŞENER, s. 354

Zira kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcamaları ödememe rizikosunu kart çıkaran kuruluş üstlenmektedir. Bu nedenle kart çıkaran kuruluş, her başvuru sahibine kredi kartı vermekle yükümlü değildir³⁷⁶.

2. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Şekli

BKMMM'nun 24'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında kredi kartı üyelik sözleşmesinin ne şekilde yapılacağı düzenlenmiştir. Buna göre "Kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasındaki ilişkiler, bu Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde en az oniki punto ve koyu siyah harflerle hazırlanacak yazılı sözleşme ile düzenlenir". BKMMM'daki düzenleme doğrultusunda kredi kartı üyelik sözleşmelerinin en az oniki punto ve koyu siyah harflerle yazılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Borçlar hukukundaki sözleşme özgürlüğü prensibinin istisnalarından birini oluşturan kredi kartı üyelik sözleşmesinin yazılı ve Kanunda öngörülen düzende yapılmaması halinde sözleşme geçersiz sayılacaktır.

4077 sayılı TKHK'da değişiklik yapılmasına dair 4822 sayılı Kanun ile eklenen 10/A maddesinde kredi kartı sözleşmeleri tüketici kredisi hükümlerine tabi tutulduğundan ve tüketici kredisi sözleşmelerinde de yazılı şekil zorunluluğu bulunduğundan BKMMM'nu kabul edilmeden önce de kredi kartı üyelik sözleşmeleri yazılı şekilde yapılmaktadır. Tüketici sözleşmelerinin dolayısıyla kredi kartı sözleşmelerinin oniki punto ve koyu siyah harflerle yazılma zorunluluğu ise TKHK'nun 6'ncı maddesinin 6'ncı fıkrasında düzenlenmiştir³⁷⁷. Bu nedenle BKMMM'ndaki kredi kartlarının şekil şartlarına ilişkin düzenleme TKHK'daki düzenlemenin aynısının tek madde altında toplanması şeklindedir.

BKMMM'nun 24'üncü maddesinin 2'inci fıkrasındaki düzenlemeye göre kredi kartı üyelik sözleşmelerinin şekil ve içeriğinde bulunması gereken asgari hususlar

³⁷⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 67

³⁷⁷ TKHK'nun 6'ncı maddesinin 6'ncı fıkrasına göre "6/A, 6/B, 6/C, 7, 9, 9/A, 10, 10/A ve 11/A maddelerinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen tüketici sözleşmeleri en az oniki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenir ve sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik satıcı veya sağlayıcı tarafından derhal giderilir".

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenecektir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından hazırlanan Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in 17'inci maddesinin 5'inci fıkrasına göre kredi kartı sözleşmesinde;

“a) Kart hamilinin sorumluluğunun, kartın zilyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasının öğrenildiği andan itibaren başlayacağına,

b) Kart kullanımına bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamalar ve bunların tutarları ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart kullanımına bağlı olarak kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağına,

c) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esaslarına,

) Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğuna,

d) Kart hamilinin, kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli (yeni) Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olduğuna,

e) Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmaline veya kastına dayanması veya bildirim yirmidört saat içinde yapılmaması hallerinde bu sınırın uygulanmayacağına,

f) Kart hamilinin ilgili sigorta prim bedelini ödemek koşuluyla bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlarla ilgili yasal sorumluluk tutarı için sigorta yaptırılmasını talep edebileceğine,

g) Kartın ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerinin kaybolması veya çalınması halinde banka kartı hamilinin yapacağı bildirimden önceki yirmidört saatten önce gerçekleştirilen işlemlerden kart hamilinin sorumlu olduğuna,

ğ) Kart hamilinin adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlü olduğuna ve adres değişikliğini söz konusu süre zarfında Bankaya bildirmemesi halinde eski adresine yapılacak bildirimlerin geçerli olacağına,

h) Sözleşmenin sona erme ve fesih şartlarına,

ı) Kart hamilinden talep alınmadıkça kart limitlerinin artırılamayacağına,

i) Sözleşmeye bağlı olarak kart hamillerinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamaların ve bunların tutarlarının ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceği ve hesabından kesinti yapılamayacağına,

j) Uygulanacak akdi ve gecikme faizi oranlarının Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından belirlenen azami oranların üstünde olmayacağına,

k) Bileşik faiz uygulanmayacağına,

l) Kanununun 26'ncı maddesi uyarınca nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında, faizin başlama tarihi olarak işlem tarihinin esas alınacağına,

m) Kanununun 9'uncu maddesi uyarınca belirlenecek kredi kartı limitinin kart çıkaran kuruluşun insiyatifi dışında kart hamilinin harcamalarıyla aşılması durumunda veya tahsis edilen limitin yüzde yirmisini geçmemesi ve bir sonraki hesap döneminde kapatılması koşuluyla, bir takvim yılında ikiden fazla olmamak üzere, kart limitinde aşım oluşması halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için akdi faiz yürütüleceğine,

n) Faiz oranlarındaki artışın kart hamiline otuz gün önceden bildirileceği ve kart hamilinin faiz artışının bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcunun

tamamını ödeyip kredi kartını kullanmaya son vermesi halinde faiz artışından etkilenmeyeceğine,

o) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esaslarına ve bunun hesap özetine yansıtılmasına,

ö) Asgari ödeme tutarının hesap özetinde belirtilen dönem borcunun yüzde yirmisinden az olamayacağı ve bankanın bu miktardan az olmamak üzere asgari ödeme tutarını belirleyebileceğine,

p) Borçlunun temerrüde düşmesinin hukuki sonuçlarına,

r) Kefil alınması halinde, sözleşmede veya kefalet sözleşmesinde yer alması gereken aşağıda belirtilen hususlara;

1) Kefil için temerrüt halinin, kart hamilinin borcunun kendisine bildirilmesi ile başlayacağı,

2) Kefaletin 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanununun adi kefalet hükümlerine tabi olduğu ve önce asıl borçluya başvurup tüm tahsil yolları denenmeden kefilden borcun ifasının istenemeyeceği,

3) Mevcut sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artıracak değişikliklerin ve kart limitindeki artışın kefil açısından geçerli olabilmesinin kefilin yazılı onayına bağlı olduğu,

s) Alınan bir teminat varsa teminatın türü, niteliği, hangi hallerde teminata başvurulacağı, teminatın müşteriye iade şartlarına,

ilişkin hükümler yer alır”.

BKTKK'nun 24'üncü maddesinde düzenlenen şekil şartına uyulmaması halinde kredi kartı üyelik sözleşmesinin akıbetinin ne olacağı hukuki bir sorun oluşturmaktadır. Kredi kartı üyelik sözleşmeleri açısından şekil zorunluluğunun yerine getirilmemesi iki bakımından karşımıza çıkabilir. Bunlardan birisi Kanunda öngörülen yazılı şekil kuralına uyulmaması diğeri ise yazılı olarak yapılmakla beraber Banka Kartları ve Kredi

Kartları Hakkında Yönetmelikte düzenlenen hususlara sözleşmenin içeriğinde yer verilmemesidir.

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin oniki punto ve kalın siyah harflerle yazılı olarak düzenlenmemesi durumunda Kanunda öngörülen şekil şartına uyulmadığından BK md. 11 hükmü gereğince sözleşme geçersiz kabul edilecektir. Ancak bazı hallerde şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersiz sayılması, hakkın kötüye kullanılması yasağı ile çelişebileceğinden ya da şekil kuralıyla hedeflenen amaç gerçekleşebildiğinden, sözleşmenin geçerli olarak kurulmuş olduğunu kabul etmenin daha yerinde olacağı fikri ileri sürülmüştür³⁷⁸. Gerçekten de kanun koyucunun şekil zorunluluğu getirdiği sözleşmelerde, öncelikle tarafları korumak amaçlanmaktadır. Şekil, tarafları düşünmeye sevkeder ve acele karar vermelerini önler³⁷⁹. BKKKK'nda kredi kartı üyelik sözleşmeleri için öngörülen şekil zorunluluğu, kart sahibini koruma amacıyla getirilmiş bir düzenlemedir. Zira kart sahibi, oniki punto ve kalın siyah harflerle yazılmış kredi kartı üyelik sözleşmesinin hüküm ve sonuçları daha iyi bir şekilde algılayabilecek ve sözleşmenin kendi menfaatlerine aykırı olduğunu farketmesi durumunda sözleşme yapmaktan kaçınabilecektir. Kanunda öngörülen şekilde yapılmamış bir kredi kartı sözleşmesinin geçersiz sayılması, somut olayın şartlarına göre, kart sahibinin aleyhine sonuçlanabilecektir³⁸⁰. Zira sözleşmenin iptal edilmesi halinde kart sahibi, taksitler halinde aldığı mal veya hizmetlerin bedellerini sebepsiz zenginleşme veya vekaletsiz işgörmeye hükümleri doğrultusunda toptan ödemekle yükümlü olacaktır. Bu nedenle böyle bir durumda, somut olayın özelliklerine göre şekil şartının öngörülmesiyle hedeflenen amacın gerçekleşip gerçekleşmediğine veya şekle aykırılığın ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğine dikkat etmek gerekir. Örneğin kredi kartı üyelik sözleşmesinin yazılı olarak yapılması kart çıkaran kuruluşa yüklenmişken kendi kusurundan kaynaklanan bir sebeple yazılı olarak hazırlamadığı sözleşmenin geçersiz olduğunu ileri

---

³⁷⁸ ALTAŞ, s. 147 vd; ASLAN, s. 349; EREN, s. 262; REİSOĞLU, Safa, s. 67 vd; OĞUZMAN/ÖZ, s. 125-126; TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I, Ankara 1984 (Bundan sonra "TANDOĞAN, C. I" olarak anılacaktır), s. 242 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 102 vd;

³⁷⁹ ALTAŞ, s. 65

³⁸⁰ Doktrinde TKHK'nun 6'ncı maddesinin 6'ncı fıkrasında öngörülen punto büyüklüğü ve yazı rengine ilişkin şartların, tüketiciyi koruma amaçlı olarak düzenlediği ve bu sebeple bu şartlara uyulmaması sebebiyle ortaya çıkacak geçersizliğin yalnızca tüketici tarafından ileri sürülebileceği ya da hakim tarafından tüketici yararının gözönünde tutulması gerektiği ileri sürülmüştür. OĞUZMAN/ÖZ, s. 120

sürmesi hakkın kötüye kullanılmasıdır. Bunun dışında sözleşme yazılı şekilde yapılmamasına karşın kart sahibi sözleşmeyle ilgili hükümler konusunda tam bir bilgi sahibi olmuşsa ya da taksitler halinde alışveriş yapmış ve taksitleri ödemeye başlamışsa sözleşmenin geçersiz kılınması gerekmeyecektir³⁸¹. Sonuç olarak somut olayın şartları çerçevesinde, yazılı olarak yapılmayan bir kredi kartı sözleşmesinin geçersiz sayılması kart sahibinin aleyhine sonuçlanacaksa sözleşmenin geçerli olarak kurulduğunu kabul etmenin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz³⁸².

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin yazılı bir şekilde yapılmasına karşın sözleşmenin içeriğinde yer alması gereken asgari hususların bulunmaması ya da sözleşmenin bir nüshasının kart sahibine ve varsa kefile verilmemesi durumlarında sözleşmenin tümünün geçersiz sayılıp sayılmayacağı sorunu karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir durumda sözleşmenin akıbetinin ne olacağına ilişkin BKKKK'nda ve Banka ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere şekil noksanlığı sebebiyle sözleşmenin geçersiz sayılması hem Kanunun kart sahibini koruma amacıyla çatışacak hem de tüketicinin aleyhine sonuçlar doğurabilecektir. Fikrimizce burada TKHK'nun 6'ncı maddesinin 6'ncı fıkrası uygulama alanı bulacaktır. Buna göre sözleşmenin bir nüshasının kart sahibine ve varsa kefile verilmemesi ya da sözleşmede bulunması gereken asgari hususların bir veya birkaçının sözleşmede yer almaması halinde kart çıkaran kuruluş bu eksikliği derhal gidermekle yükümlü olacaktır. Sözleşmenin bir nüshasının kart sahibine verilmemesi durumunda kart çıkaran kuruluş derhal kart sahibine ve varsa kefile söz konusu nüshayı göndererek Kanundan kaynaklanan yükümlülüğünü yerine getirecektir. Sözleşmede bulunması gereken asgari hususlara sözleşmede yer verilmemesi durumunda ise bu eksikliğin ne şekilde giderileceği konusu önem taşımaktadır. Öne sürülen bir fikre göre, kart çıkaran kuruluş sözleşmeyi Kanuna uygun bir şekilde

---

³⁸¹ Taksitle satım için bkz. ASLAN, s. 351; İNCEOĞLU, Murat, Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması, İstanbul 1998, s. 19-20

³⁸² Doktrindeki bir görüşe göre, sözleşmenin yazılı olarak düzenlenmemesi halinde sözleşme geçersiz kabul edilecek ancak yazılı olarak yapılmakla beraber oniki punto ve siyah kalın harflerle yazılmaması halinde sadece tüketicinin aleyhine sonuç doğuracak durumlarda sözleşme geçerli kabul edilecektir. BAHTİYAR, Mehmet, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartlarına İlişkin 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi, Makaleler II, İstanbul 2008, s. 334-335. Başka bir görüşe göre ise sözleşmenin yazılı ve oniki punto siyah kalın harflerle hazırlanmaması sözleşmenin geçersiz sayılması sonucunu doğuracaktır. AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 99

yeniden düzenleyerek kart sahibine imzalatmalıdır³⁸³. Ancak bu fikir, kart sahibinin sözleşmenin yeni şeklini kabul etmeme ihtimalini gözardı etmektedir. Diğer bir görüşe göre ise söz konusu eksiklikler kart çıkaran kuruluş tarafından tek taraflı olarak giderilecek ve TKHK md. 6'nın denetimine tabi olacağından kart sahibinin aleyhine olan haksız şart niteliğindeki hükümler kart sahibi için bağlayıcı olmayacaktır³⁸⁴. Gerçekten de bu görüş sözleşmedeki eksikliklerin giderilmesi bakımından en uygun çözüm yolu olarak görülmektedir. Zira BKKKK'nun sözleşme değişikliklerine ilişkin 25'inci maddesinin 1'inci fıkrasında da kart çıkaran kuruluşun sözleşmeyi tek yanlı olarak değiştirebileceği ve kart sahibinin bu değişiklikleri kabul etmemesi halinde sözleşmeyi feshedebileceği hükme bağlanmıştır. BKKKK'nun 25'inci maddesinin kıyasen sözleşme eksikliklerinin giderilmesine uygulanması halinde, kart çıkaran kuruluş eksiklikleri giderecek ve kart sahibinin sözleşmenin yeni şeklini kabul etmemesi halinde sözleşmeyi tek yanlı olarak feshetme hakkı saklı kalacaktır³⁸⁵.

BKKKK'nun 35'inci maddesinin (f) bendinde kart çıkaran kuruluşların Kanunun 24'üncü maddesine aykırı davranışları halinde idari para cezası ödemekle yükümlü olacakları hükme bağlanmıştır. Buna göre kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesini oniki punto ve siyah kalın harflerle yazılı olarak düzenlememesi durumunda veya yazılı olarak düzenlenmesine karşın Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te düzenlenen hususlara sözleşmenin içeriğinde yer vermemesi halinde idari para cezası ödemekle yükümlü olacağı hüküm altına alınmıştır.

BKKKK'nun 43'üncü maddesine göre "Bu Kanunun 8'inci maddesinin ikinci fıkrası, 9'uncu, 12'inci, 24'üncü, 25'inci, 26'ıncı ve 44'üncü maddesi hükümleri tacirlere verilen kurumsal kredi kartları hakkında uygulanmaz". Görüldüğü üzere tacirlere verilen kredi kartları yani firma kredi kartı ya da ticari kredi kartı olarak adlandırılan kartlar açısından Kanunun sözleşme şartları ve sözleşme değişikliklerine ilişkin 24 ve 25'inci maddesi uygulama alanı bulamayacaktır. Bu duruma ilişkin olarak Kanunun gerekçesinde ise "bu madde ile tacirlere verilecek kurumsal kredi kartlarının, temel olarak bireysel kredi kartları için ihdas edilmiş hükümlerin bazısına tabi olmaması

---

³⁸³ BUHUR, s. 68

³⁸⁴ ASLAN, s. 350

³⁸⁵ GÜNDOĞDU, Gökmen, Kredi kartını Çıkaran Kuruluş ile Kart Sahibi Arasındaki İlişkiler, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, İstanbul 2007, s. 1453

benimsenmiştir” ifadesine yer verilmiştir. Tacirlere verilen kredi kartları ticari nitelikte olduğundan ve tacirlerin tüketiciler kadar korunmaya ihtiyaçları olmadığından böyle bir düzenlemeye yer verilmiştir. Zira tacirlere verilen kredi kartlarıyla tüketici kredisi kullandırılmadığından bu tür kartlar TKHK hükümlerine tabi değildir³⁸⁶. Bu nedenle kurumsal kredi kartlarına genel hükümler uygulanacak ve sözleşmenin şekli, içeriğinde bulunması gereken asgari hususlar ve sözleşme değişikliği gibi konular genel hükümlere göre belirlenecektir³⁸⁷.

Kredi kartlarına ilişkin bir diğer husus da sözleşme değişikliklerine ilişkindir. 4077 sayılı Kanunun 10’uncu maddesinin 1’inci fıkrasında tüketici kredisi sözleşmelerinde öngörülen kredi şartlarının sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği hükme bağlanmıştır. TKHK 10/A maddesine göre de kredi kartları, tüketici kredisine ilişkin hükümlere tabi olduğundan kredi kartı üyelik sözleşmesi de sözleşme süresince kart sahibi aleyhine değiştirilemeyecektir. Ancak BKKKK’nda TKHK’nun 10’uncu maddesinden farklı bir düzenleme getirilmiştir. BKKKK’nun 25’inci maddesine göre kart çıkaran kuruluşlar, sözleşme süresi içerisinde değişiklik yapabileceklerdir. Bu iki hükmün birlikte uygulanması mümkün görünmemektedir. 5464 sayılı BKKKK’nu hem TKHK’dan daha yeni tarihli ve hem de TKHK’na nispeten özel bir kanun olması sebebiyle çelişen hükümler bakımından BKKKK’nun, BKKKK’nda hüküm bulunmayan konular açısından da TKHK’nun uygulanması yerinde olacaktır³⁸⁸. Bu nedenle 5464 sayılı BKKKK’nu gereğince kart çıkaran kuruluşlar sözleşme süresi içerisinde değişiklik yapabileceklerdir. Ancak kart çıkaran kuruluşlar BKKKK’nun 24’üncü maddesinin 4’üncü fıkrası gereğince sözleşmede kart sahibinin aleyhine tek yanlı hükümler koyamayacaklarından yapılan değişiklikler sebebiyle kart sahibinin herhangi bir zarar görmesi söz konusu olmayacaktır³⁸⁹.

BKKKK’nun sözleşme değişiklikleriyle ilgili 25’inci maddesine göre “Sözleşmede yapılacak değişiklikler kart hamiline bildirilir. Bu değişiklikler bildirim yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması

³⁸⁶ Aksi görüş için bkz. İŞGÜZAR, s. 160

³⁸⁷ GÜNDOĞDU, s. 1454

³⁸⁸ HİMMETOĞLU, Buket, Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Değerlendirme Toplantısı, Bankacılar Dergisi, Yıl 17, Sayı 56, Mart 2006, s. 96

³⁸⁹ ASLAN, s. 416; Aksi Görüş için bkz. AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 105

halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Faiz oranının artırılması durumunda ise bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi için otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi zorunludur. Kart hamili faiz arttırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez. Kart hamili, talep etmek suretiyle kartı iptal ettirmek ve sözleşmeyi feshetmek hakkına sahiptir”. Sözleşme değişikliklerinin ne şekilde yapılacağı BKKKK’da belirtilmemiş ancak Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik’in 18’inci maddesinde, yapılacak değişikliklerin en az oniki punto harflerle yazılarak kart sahiplerine hesap özeti ile bildirileceği hükme bağlanmıştır.

BK’nun 12’inci maddesine göre³⁹⁰ kanunen yazılı olarak yapılması gereken bir sözleşme, taraflarca değiştirilmek istendiği takdirde, yapılacak değişiklikler de yazılı şekilde yapılmalıdır. Kural bu olmakla beraber sözleşmeyi tamamlayan bazı yan hükümlerin yani sözleşmenin esaslı noktalarına değil de yan noktalarına ilişkin hükümlerin şekle bağlı olmadan değiştirilmesi mümkündür. Kredi kartı sözleşmeleri açısından ise, Yönetmeliğin 18’inci maddesinde, yapılacak değişikliklerin en az oniki punto olması ve hesap özeti ile kart sahibine bildirilmesi hükme bağlanmıştır. Diğer taraftan BKKKK’nun hesap özetlerine ilişkin 10’uncu maddesine göre “Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde, kredi kartı hesap özeti düzenlenmesi, yazılı veya kart hamilinin talebi üzerine elektronik ortam veya başka etkin yollarla bildirilmesi zorunludur”. Görüldüğü üzere Kanun, hesap özetlerinin yazılı olarak kart sahibine gönderilmesi konusunda kart çıkaran kuruluşa yükümlülük getirmemektedir. Bunun sonucu olarak da kart çıkaran kuruluş sözleşmede yapacağı değişiklikleri kart sahibine hesap özeti yolu ile bildirirken BKKKK’nun 10’uncu maddesi gereğince yazılı olarak göndermekle yükümlü olmayacaktır. Ancak bu durum, sözleşmede yapılacak değişikliklerin esaslı noktalara ilişkin olması halinde BK’nun 12’inci maddesine aykırılık teşkil edecektir. Zira kanunen şekle bağlı olarak düzenlenen sözleşmelerdeki esaslı değişiklikler aynı şekil kurallarına tabidir. Bu nedenle kart çıkaran kuruluş kredi kartı üyelik sözleşmesinin esasını etkileyecek değişiklikleri oniki punto ve kalın siyah

---

³⁹⁰ BK Tasarısının 13’üncü maddesine gereğince “Kanunda yazılı şekilde yapılması öngörülen bir sözleşmenin değiştirilmesinde de yazılı şekle uyulması zorunludur. Ancak sözleşme metniyle çelişmeyen tamamlayıcı yan hükümler bu kuralın dışındadır. Bu kural, yazılı şekil dışındaki geçerlilik şekilleri hakkında da uygulanır”.

harflerle yazılı olarak hazırlamak zorundayken sözleşmenin esaslı noktalarını etkilemeyen yan hükümleri aynı şekil kurallarına uymadan hazırlayabilecektir. Örneğin kartın sigortalanması ya da karta bağlı promosyonlara ilişkin hükümler sözleşmenin esaslı noktalarını etkilenemeyen yan hükümler olduğundan bu hususlara ilişkin değişiklikler şekle tabi olmadan düzenlenebilecektir.

Kredi kartı sözleşmesinde yapılan değişikliklere ilişkin bir başka düzenleme ise bu değişikliklerin ne zaman sonuç doğuracağıdır. BKKKK'nun 25'inci maddesine göre kart çıkaran kuruluş yapacağı sözleşme değişikliklerini kart sahibine bildirilecek ve bu değişiklikler bildirim yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade edecektir. Sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kart sahibi tarafından kabul edilmesi için, bildirim ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kart sahibinin kartını kullanmaya devam etmesi gerekmektedir. Yapılan bu düzenlemeyle sözleşme değişikliklerinin geçerli kabul edilmesi için sadece kart sahibine bildirilmesi yeterli olmamakta ayrıca kart sahibinin bildirimden sonra kartını kullanması gerekmektedir. Ancak kart sahibinin sözleşme değişikliğinin bildirildiği dönemdeki son ödeme tarihinden sonra kartını fiilen kullanmaması ve BKKKK'nun 25'inci maddesinin 2'inci fıkrasına göre de sözleşmeyi feshetmemesi halinde sözleşmede meydana getirilen değişikliklerin geçerli mi sayılacağı konusu belirsizdir. Fikrimizce de kabul edilen görüşe göre böyle bir durumda kart çıkaran kuruluşa da sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetme hakkı tanınmalıdır³⁹¹.

BKKKK'nun 25'inci maddesinin 2'inci fıkrasında ise sözleşmede yapılan değişiklikleri kabul etmeyen kart sahibinin dilerse sözleşmeyi feshederek kartını iptal ettirebileceği hükme bağlanmıştır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in 18'inci maddesinde ise kart çıkaran kuruluşun, kredi kartı üyelik sözleşmesini feshederek kartını iptal ettirmek isteyen kart sahibinin bu talebini, en geç yedi gün içinde yerine getirmek zorunda olduğu düzenlenmiştir.

---

³⁹¹ GÜNDOĞDU, s. 1453

3. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesinin Unsurları

Kart çıkaran kuruluş ile kart sahibi arasında akdedilen kredi kartı üyelik sözleşmesinin unsurlarını;

- Nakit ödemededen alışveriş imkanı sağlama,
- Kredi kartı sahibinin harcama tutarlarının üye işyerine ödenmesi,
- Tarafların anlaşması,

olarak belirlemek mümkündür.

a. Nakit Ödemededen Alışveriş İmkani Sağlamak

Kredi kartı üyelik sözleşmesine göre kart çıkaran kuruluş, kart sahiplerinin üye işyerlerinden nakit ödemededen alışveriş yapabilmesini sağlamayı taahhüt etmektedir. Kart çıkaran kuruluşun bu taahhüdünü yerine getirebilmesi, kredi kartının ticari işletmelerde ödeme aracı olarak kabulüne ilişkin üye işyeri sözleşmeleri yapmakla mümkündür.

Kart sahibine nakit ödemededen alışveriş imkanı sağlayacak ticari işletmeler, kart çıkaran kuruluşun üye işyeri sözleşmesi yaptığı veya daha sonradan yapacağı işletmelerle sınırlıdır. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşun kart sahibine nakit ödemededen alışveriş yaptırabilme taahhüdü, yalnızca kart sahibi ile sözleşme yaptığı sırada mevcut olan ticari işletmeler bakımından geçerlidir. Kart çıkaran kuruluşun kart sahibine karşı mevcut üye işyeri sayısını arttırmak gibi bir sorumluluğu yoktur. Uygulamada da kredi kartı üyelik sözleşmelerinde bu yönde bir hükme rastlanmamaktadır. Gerçekten de kart sahibi kart çıkaran kuruluşla kredi kartı sözleşmesi imzalarken, kart çıkaran kuruluşun mevcut üye işyeri sayısına bakarak hareket etmektedir. Yoksa ileride üye işyeri sayısının artacağına olan inancıyla sözleşme yapmamaktadır. Ancak kart çıkaran kuruluşun üye işyeri sayısını arttırması kart sahibine karşı bir yükümlülük olmamakla beraber kendi menfaati açısından önemlidir. Zira bu şekilde müşteri sayısını arttırabilecek ve daha çok kişinin kendi çıkarttığı kredi kartını kullanmasını

sağlayacaktır. Kart çıkaran kuruluşun mevcut üye işyeri sayısını arttırması yani “sistemi geliştirme” amacıyla yaptığı çalışmalar kart sahibine karşı bir ödev olarak nitelendirilebilir³⁹². Kart sahibinin kart çıkaran kuruluştan, sistemin geliştirilmesi için bir talep yetkisinin bulunmaması da bu görüşü desteklemektedir. Zira kart sahibinin bu konuda herhangi bir dava hakkı bulunmamaktadır³⁹³. Ancak kart çıkaran kuruluşun mevcut üye işyeri sayısının kredi kartı üyelik sözleşmesi yapıldıktan sonra önemli ölçüde azalması halinde, somut olayın şartları da gözönüne alınarak, kart sahibi için “işlem temeli çökmüş” sayılabilecek ve sözleşmenin haklı sebeple feshi yoluna gidilebilecektir³⁹⁴.

Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyip işlem yapmayı reddetmesi durumunda kart çıkaran kuruluşun da sorumlu tutulup tutulamayacağı konusu önem taşımaktadır. Uygulamada üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmemesi halinde kart sahibine karşı kart çıkaran kuruluşun sorumlu olmayacağına dair sorumsuzluk kayıtlarının kredi kartı üyelik sözleşmelerinde yer aldığı görülmektedir. Ancak kart çıkaran kuruluşun temel yükümlülüğü ve kredi kartı sisteminin amacı kart sahibinin nakit ödemedi kredi kartıyla üye işyerlerinde alışveriş yapabilmesidir. Üye işyerinin kredi kartını kabul etmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşun sorumlu olmaması kabul edilemez. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşun sorumlu olmayacağına dair sözleşmeye konulan kayıtlar geçersiz kabul edilecek ve hem üye işyeri hem de kart çıkaran kuruluş kart sahibine karşı sorumlu olacaktır³⁹⁵.

Öğretideki bazı yazarlar tarafından kart sahibinin nakit ödemedi alışveriş yapma talebini üye işyerinin kendi kusurundan kaynaklanan sebeplerle kabul etmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşun sorumlu tutulamayacağını ve kart sahibinin zararlarının üye işyerince karşılanması gerektiği ileri sürülmüştür³⁹⁶. Bazı yazarlar ise kart sahibinin kredi kartını ödeme aracı olarak kullanamaması üye işyerinin kusurundan kaynaklansa dahi kart çıkaran kuruluşun da sorumlu tutulması gerektiğini ve kart sahibinin zararlarının tazminini kart çıkaran kuruluştan da talep edebileceğini

---

³⁹² Bir görüşe göre kart çıkaran kuruluş sistemi geliştirmek yani mevcut üye işyeri sayısını arttırmakla yükümlüdür. TEOMAN, s. 167; Aynı yönde görüş için bkz. İŞGÜZAR, s. 80

³⁹³ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 64-65; GÜNDOĞDU, s. 1456

³⁹⁴ AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 228; İŞGÜZAR, s. 80; GÜNDOĞDU, s. 1456

³⁹⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 106; BUHUR, s. 70; TEOMAN, s. 213

³⁹⁶ ATEŞ, s. 123

savunmuşlardır³⁹⁷. Bir görüşe göre kart çıkaran kuruluşun sorumluluğu, BK'nun 100'üncü maddesinde³⁹⁸ yer alan borçlunun yardımcı şahısların eylemlerinden dolayı sorumluluğuna dayanmaktadır³⁹⁹. Gerçekten de kart çıkaran kuruluş nakit ödmeden alışveriş imkanı sağlama borcunu yerine getirmek için üye işyerine ihtiyaç duymaktadır. Her ne kadar BK md. 100'ün uygulama alanı bulabilmesi için yapılan işin borçluya ait bir iş olması gerektiği ve üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul ederken kendi işini gördüğü ileri sürülebilse de burada üye işyeri kart çıkaran kuruluşla arasındaki sözleşme ilişkisinden kaynaklanan bir yükümlülüğü de yerine getirmektedir⁴⁰⁰. Bu nedenle üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi reddetmesi kendi kusurundan kaynaklansa dahi kart çıkaran kuruluş da sorumlu tutulacaktır. Ancak BK'nun 100'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasına göre "Alacaklı, borçlunun hizmetinde ise veya mes'uliyet hükümet tarafından imtiyaz suretiyle verilen bir san'atın icrasından tevellüt ediyorsa; borçlu, mukavele ile ancak hafif bir kusurdan mütevellit mes'uliyetten kendisini beri kılabilir". Bu nedenle üye işyeri kart çıkaran kuruluşun ifa yardımcısı olarak kabul edilse dahi, kart çıkaran kuruluşlar genelde banka olduklarından ve bankalar hükümet tarafından kendilerine tanınan imtiyaz suretiyle görev yaptıklarından, hafif kusurlar sebebiyle sorumlu olmayacaklarına dair sorumsuzluk anlaşması yapabilecektir. Ancak kart çıkaran kuruluş lehine ve kart sahibi aleyhine olan bu tip sorumsuzluk anlaşmalarının, TKHK md. 6 uyarınca "haksız şart" sayılması ve BKKK'nun 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası gereğince de geçersiz sayılması mümkündür.

---

³⁹⁷ TEOMAN, s. 216

³⁹⁸ BK Tasarısının 115'inci maddesine göre "Borçlu borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılarına kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür. Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir. Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya san'at, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiilerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Alacaklı sorumsuzluk anlaşması yapıldığı sırada borçlunun hizmetinde ise, sözleşmeyle borçlunun ancak hafif kusurundan sorumlu olmayacağı kararlaştırılabilir".

³⁹⁹ TEOMAN, s. 216

⁴⁰⁰ TEOMAN, s. 216

b. Bedelin Ödenmesi

Kredi kartı üyelik sözleşmesine göre kart çıkaran kuruluş kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlüyken kart sahibi de kart çıkaran kuruluşa giriş veya yıllık ödenti ve üyelik yenileme bedeli gibi ücretleri ödemekle yükümlüdür. Kart sahibi giriş ödentisi bir kez ödemesine karşın üyelik yenileme ücretini kredi kartı üyelik sözleşmesi devam ettiği sürece ödemek zorundadır. Ödenti miktarlarının ne kadar olacağını kart çıkaran kuruluş tek taraflı olarak belirlemektedir⁴⁰¹. Kart sahibinin bu bedeller haricinde herhangi bir ödemede bulunma zorunluluğu olmamakla birlikte harcama tutarlarının tamamının son ödeme tarihine kadar ödenmemesi ya da kredi kartıyla nakit çekilmesi hallerinde faiz ödeme yükümlülüğü söz konusu olacaktır. Ancak bu haller dışında, BKKKK'nun 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası gereğince⁴⁰² kart çıkaran kuruluş, kart sahibinden sözleşmede yer almayan faiz, komisyon ya da masraf adı altında herhangi bir ek ödeme talebinde bulunamayacak ya da bu amaçla kart sahibinin hesabından kesinti yapamayacaktır.

Kredi kartı sisteminde kredi kartı vasıtasıyla yapılan harcama tutarlarının, kart sahibi tarafından değil de kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenmesi öngörülmüştür. Kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını ödeme borcu, kredi kartı üyelik sözleşmesinde kart sahibine karşı taahhüt ettiği, nakit ödemedi mal veya hizmet teminini sağlama ediminden kaynaklanmaktadır. Kart sahibi de kart çıkaran kuruluşun bu taahhüdüne karşılık kredi kartıyla yaptığı alışveriş bedellerini kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlüdür. Kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını belli bir komisyon düştükten sonra üye işyerine ödemesi, kart çıkaran kuruluşla üye işyeri arasındaki ilişkiden kaynaklandığından kart sahibinin harcama belgesi tutarlarının tamamını kart çıkaran kuruluşa ödemesi gerekmektedir⁴⁰³.

---

⁴⁰¹ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 108

⁴⁰² BKKKK'nun 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasına göre "Kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon, masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz".

⁴⁰³ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 66

c. Tarafların Anlaşması

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin kurulabilmesi için, kart çıkaran kuruluşla kart sahibinin kredi kartının düzenlenmesi ve kullanılması konusunda karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarını açıklamış olmaları gerekir. Kart çıkaran kuruluşun kredi kartını düzenleyip kart sahibine göndermesi, sözleşmenin kurulmuş sayılması açısından gerekli bir koşul değildir. Ancak sözleşme geçerli bir şekilde kurulduktan sonra kart sahibinin kredi kartı üyelik sözleşmesinden doğan haklarını kullanabilmesi kart çıkaran kuruluşun kredi kartı düzenleme yükümlülüğünü yerine getirmesine bağlıdır⁴⁰⁴.

Kart çıkaran kuruluşlar, önceden hazırladıkları matbu başvuru formlarını ve kredi kartı üyelik sözleşmelerini kredi kartı sahibi olmak isteyen kimselere sunmaktadırlar. Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar, başvuru formunu ve kredi kartı üyelik sözleşmesini kart sahibi olmak isteyen kimseye aynı zamanda vermektedirler. Söz konusu başvuru formları ve matbu sözleşme metinleri Borçlar Hukuku anlamında “icaba davet” niteliğindedir. Kart sahibi olmak isteyen kimsenin başvuru formunu doldurup kredi kartı üyelik sözleşmesini imzalaması ise “icap”tır. Kart çıkaran kuruluş da formda yazan bilgilerin doğruluğunu araştırdıktan sonra o kimseye kredi kartı verip vermeyeceğine karar vermektedir. Kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin başvurusunu kabul etmesi ise “kabul” niteliğindedir⁴⁰⁵. Kabul beyanı, yapılan bir icaba karşılık icabı yapana yöneltilen ve sözleşmenin icaba uygun olarak kurulmasını sağlayan tek taraflı irade beyanıdır⁴⁰⁶. Kabul beyanı açık bir şekilde kart sahibine bildirilebileceği gibi kredi kartının kart sahibine gönderilmesi suretiyle de yani zımni olarak da açıklanabilir.

Uygulamada bazı kart çıkaran kuruluşların potansiyel müşteri olarak gördükleri kimselere, herhangi bir kart talebi olmadan kredi kartı düzenleyip gönderdikleri görülmektedir. Böyle bir durumda kart çıkaran kuruluşun kredi kartını düzenlenip ilgili kişiye gönderilmesi Borçlar Hukuku anlamında bir “icap” olarak nitelendirilir. Eğer kartı alan kişi kredi kartını kabul ettiğini bildirirse açık bir irade beyanıyla sözleşme kurulmuş olur. Kart sahibi, herhangi bir bildirimde bulunmadan kredi kartını mal veya hizmet temini amacıyla veya nakit çekim için kullanırsa yani kredi kartıyla herhangi bir

⁴⁰⁴ İŞGÜZAR, s. 63-64

⁴⁰⁵ İŞGÜZAR, s. 64; TEOMAN, s. 161-162

⁴⁰⁶ EREN, s. 228; OĞUZMAN/ÖZ, s. 57; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 93

işlem gerçekleştirirse o zaman zımni kabul söz konusu olacaktır⁴⁰⁷. Söz konusu kişinin kredi kartını kabul etmediğini bildirmesi halinde taraflar arasında kredi kartı sözleşmesi kurulmamış sayılacaktır. Ancak kartı kabul etmemekle birlikte herhangi bir irade beyanında bulunmazsa yani susarsa bu durumda o kimsenin iradesinin red yönünde olduğunu düşünmek daha yerinde olacaktır. Susma bir irade beyanı olarak kabul edilmemekte ve icaba cevap vermeyen muhatabın icabı kabul etmediği düşünülmektedir. Ancak bazı hallerde muhatabın kanunen bir red cevabı vermesi gerekirken susması kabul beyanı olarak nitelendirilir ve sözleşme kurulmuş sayılır⁴⁰⁸. BK'nun 6'ncı maddesinde⁴⁰⁹ de susmanın zımni kabul olarak nitelendirilebileceği haller sayılmıştır. BK md. 6 hükmü gereğince sözleşmenin niteliği gereği veya hal ve vaziyete göre kabul beyanının açıklanması gerekmiyorsa icap münasip bir sürede reddedilmediği takdirde sözleşme kurulmuş sayılır. Kanaatimizce kredi kartı üyelik sözleşmeleri sonucunda kart sahibi açısından önemli olarak kabul edilebilecek yükümlülükler doğduğundan kartı kullanmak istemeyen kimsenin susması, red beyanı olarak nitelendirilmelidir⁴¹⁰.

Kart çıkaran kuruluş tarafından talepte bulunmayan kimseye kart gönderilmesi hususu BKKKK'nun 8'inci maddesinin 1'inci fıkrasında⁴¹¹ düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre talepte bulunmayan veya kredi kartı üyelik sözleşmesini imzalamayan kimselere kart gönderilmesini yasaklamıştır. Bu durumun bir düzen hükmü sayılıp, gönderilen kartı önce alıp sonra o kart hakkında sözleşme imzalayan kart sahibinin geçersizlik ileri sürememesi gerekir. Öte yandan aldığı kartı sözleşme imzalamadan bir süre fiilen kullanan kart sahibinin de geçersizlik ileri sürmesi MK md. 2'de düzenlenen dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Bunun dışında kart çıkaran kuruluşların genel müdürlük ya da şubeleri haricinde kredi kartı taleplerinin

---

⁴⁰⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 109; İŞGÜZAR, s. 64-65; ŞENER, s. 345

⁴⁰⁸ OĞUZMAN/ÖZ, s. 59

⁴⁰⁹ BK Tasarısının 6'ncı maddesi uyarınca "Öneren, kanun veya işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklemek zorunda değilse, öneri uygun bir sürede reddedilmediği takdirde, sözleşme kurulmuş sayılır".

⁴¹⁰ Bir görüşe göre kredi kartı talebinde bulunmayan bir kimseye kart gönderilmesi, ismarlanmamış malın gönderilmesi anlamına gelir ve böyle bir durumda susma kabul beyanı olarak nitelendirilemez. ŞENER, s. 346

⁴¹¹ BKKKK md. 8/1'e göre "Kart çıkaran kuruluşlar, talepte bulunmayan veya sözleşme imzalamayan kişiler adına hiçbir şekil ve surette kart veremezler. Bu kuruluşlarca genel müdürlük veya şube haricinde kredi kartı talebi toplanabilecek yerler Kurumu'nun uygun görüşü alınarak Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından müştereken belirlenir".

toplanabileceği yerlerin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun uygun görüşü alınarak Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından müştereken belirleneceği hükmüne bağlanmıştır. BKKKK'nun 35'inci maddesinin (a) bendi gereğince kart talebinde bulunmayan kimselere kredi kartı gönderen kart çıkaran kuruluşlar idari para cezası ödemekle yükümlü olacaklardır.

Öte yandan, kart çıkaran kuruluşlar, kart sahibi ile aralarındaki işlemleri standartlaştırmak, hızlandırmak, doğabilecek riskleri sınırlandırmak ya da doğabilecek zararı kısmen de olsa kart sahibine yüklemek amacıyla standart kredi kartı üyelik sözleşmelerini önceden hazırlamakta ve kart sahibi tarafından herhangi bir değişikliğe uğramadan imzalanmasını istemektedirler⁴¹². Ancak kart çıkaran kuruluş ile kart sahibinin genel işlem şartları üzerinde de anlaşmış olmaları gerekmektedir⁴¹³.

Öğretide yapılan tanıma göre genel işlem şartları, tek taraflı olarak, aynı türden ve çok sayıda sözleşme için önceden hazırlanan ve sözleşmenin diğer tarafıyla herhangi bir görüşme yapılmadan sözleşmenin içeriğine konan sözleşme hükümleridir⁴¹⁴. Standart sözleşmeler, metnin içeriğinin kısmen veya tamamen genel işlem şartlarından oluştuğu sözleşmeleri ifade ederken, genel işlem şartları ise sözleşmenin içeriğinde yer alan ve sözleşmenin karşı tarafıyla müzakere edilmeyen sözleşme hükümleridir⁴¹⁵.

Önceden hazırlanmış, matbu bir sözleşme metni söz konusu olduğunda sözleşmenin diğer tarafı, bir zaman baskısı altındadır. Bir an önce sözleşmeyi imzalamak istemekte ve sözleşme metninin önceden hazırlanmış olması kendisine güven vermektedir. Diğer ihtimalde ise sözleşmeyi okumakla beraber kullanılan hukuki terimler ya da metnin ağır bir dille yazılmış olması sebebiyle okuduklarından bilgi sahibi olması çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Kredi kartı üyelik sözleşmelerinde de sözleşmeye önceden konulan genel işlem koşulları karşısında kart sahibi çoğu zaman

---

⁴¹² KAPLAN, s. 52

⁴¹³ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 66

⁴¹⁴ BAHTİYAR, Mehmet, Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicinin Korunması, Makaleler I, İstanbul 2008, s. 102; HAVUTÇU, Ayşe, Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, İzmir 2003, s. 13-14; ULUSAN, İlhan, Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi, İKU Hukuk Fakültesi Dergisi, C. III; Sayı 1-2; Aralık 2004, s. 27

⁴¹⁵ HAVUTÇU, s. 13-14

bilgi sahibi olamamakta, hangi hükmün kendisi aleyhine sonuçlanacağını bilememektedir⁴¹⁶.

TKHK'nun 6'ncı maddesine göre "Satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kurallarına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır. Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir. Eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir. Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden, standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez. Bir satıcı veya sağlayıcı bu maddenin tartışıldığını ileri sürüyorsa, bunu ispat yükü ona aittir". Görüldüğü üzere tüketiciyle müzakere edilmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye konulan genel işlem şartları, iyi niyet kurallarına aykırı düşecek şekilde tüketicinin aleyhine dengesizliğe sebep oluyorsa haksız şart sayılacak ve tüketici için bağlayıcı olmayacaktır.

Öte yandan BKKKK'nda da genel işlem şartlarına ilişkin hükümler bulunmaktadır. Kanunun 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasında sözleşmede kart sahibinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bunun dışında Kanunun sözleşme şekli ile kart sahibinin sözleşme hükümleri hakkında bilgilendirilmesine ilişkin hükümlerle de kart sahiplerinin genel işlem şartlarına karşı korunması istenmiştir.

Sonuç olarak kart sahibinin genel işlem şartlarına karşı korunması hem TKHK hem de BKKKK'yla sağlanırken, kart sahibinin tüketici olmaması durumunda ise söz konusu koruma yalnızca BKKKK ile sağlanacaktır. Bu doğrultuda kart sahibi ile müzakere edilmeden tek taraflı olarak sözleşmeye konulan genel işlem şartları, kart

---

⁴¹⁶ ATAMER, Yeşim, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, İstanbul 2001, s. 35

sahibinin durumunu iyi niyet kurallarına aykırı düşecek şekilde kötüleştirdiği takdirde haksız şart olarak kabul edilip herhangi bir hüküm doğurmayacaktır.

4. Kredi Kartı Üyelik Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği

Kredi kartı üyelik sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme şeklindedir. Zira sözleşmenin yapılmasıyla birlikte kart çıkaran kuruluş, sözleşme imzaladığı kişi adına kredi kartı düzenlemek ve teslim etmek, kredi kartının ödeme aracı olarak kabul edilmesi için gerekli üye işyeri ağını oluşturmak ve kredi kartıyla yapılan harcama tutarlarını üye işyerine ödemek gibi yükümlülükler altına girerken; kart sahibi de harcama belgesi tutarları ile giriş ve üyelik yenileme ücretlerini kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü olmaktadır⁴¹⁷. Ayrıca kredi kartı üyelik sözleşmesinde tarafların edimleri sözleşme süresi içerisinde devamlılık arzettiğinden, sürekli bir sözleşme olma özelliği de bulunmaktadır⁴¹⁸.

Öte yandan kredi kartı üyelik sözleşmesi, tarafların birbirine uygun ve karşılıklı irade beyanlarının açıklanması sonucu kurulduğundan rızai bir sözleşmedir. Bunun yanında BKKKK'nun 24'üncü maddesine göre kredi kartı üyelik sözleşmelerinin adi yazılı şekilde yapılma zorunluluğu bulunduğundan rızai bir sözleşme olmasına karşın şekil yönünden şekle bağlı bir sözleşme olarak nitelendirilmektedir⁴¹⁹.

Doktrinde kredi kartı üyelik sözleşmelerinin kart çıkaran kuruluşa yüklediği temel yükümlülük bakımından, bir işgörme sözleşmesi olarak nitelendirilebileceği tartışmasız olarak kabul edilmektedir⁴²⁰. Ancak iş görme sözleşmeleri hizmet, istisna, vekalet, neşir gibi sözleşmeleri de içine alan bir üst kavram olduğundan⁴²¹ kredi kartı üyelik sözleşmelerinin hangi iş görme sözleşmelerinden olduğu konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmamızda kredi kartı üyelik

---

⁴¹⁷ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL Hacı Ali, s. 140; ATEŞ, s. 113; BUHUR, s. 74; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 68

⁴¹⁸ BUHUR, s. 74; İŞGÜZAR, s. 65

⁴¹⁹ BUHUR, s. 74

⁴²⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 140; ATEŞ, s. 116; BUHUR, s. 74; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 68; İŞGÜZAR, s. 66; TEOMAN, s. 165; Bu görüşe katılan diğer yazarlar için bkz. ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 68, dipn. 119

⁴²¹ YAVUZ, s. 16; ZEVLİLER/HAVUTÇU, s. 45

sözleşmesine yapısı itibarıyla benzeyen hizmet, istisna ve vekalet sözleşmesi üzerinde durularak kredi kartı üyelik sözleşmesinin niteliği belirlenmeye çalışılacaktır.

a. İstisna Sözleşmesi

Doktrinde, kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kredi kartı vasıtasıyla yaptığı alışveriş bedellerini ödeme yükümlülüğünün bulunmasından hareket eden bazı yazarlar, kredi kartı üyelik sözleşmesinde harcama belgesi tutarlarının ödenmesinin garanti edilmesi sebebiyle ortada objektif olarak gözlenmesi mümkün bir sonuç oluşacağı için kredi kartı üyelik sözleşmesinin istisna sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır⁴²².

İstisna sözleşmeleri BK'nun 355 ve 371'inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. İstisna sözleşmesi “müteahhit (yüklenici, işgören) denilen kişiyle iş sahibi denilen kişi arasında yapılan öyle bir sözleşmedir ki, bununla müteahhit, iş sahibinin vermeyi üstlendiği (vaadettiği) bir ücret karşılığında bir yapıt (şey) ortaya koyma borcunu yüklenir” şeklinde tanımlanmaktadır⁴²³⁴²⁴. Söz konusu sözleşme, bir iş görme sözleşmesi olmakla birlikte sözleşmenin önemi, çalışmanın yani iş görme faaliyetinin kendisinden çok bu çalışmadan ortaya çıkan ve objektif olarak gözlenmesi mümkün olan sonuç kısmındadır⁴²⁵. Müteahhitin taahhüt ettiği edim sonucunun mutlaka maddi bir şey şeklinde ortaya çıkması gerekmemektedir⁴²⁶. Bu nedenle söz konusu sonucun, emek ürünü olan ve maddi bir varlığı bulunmayan sonuçları da kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği doktrinde baskın görüş olarak kabul edilmiştir⁴²⁷.

İstisna sözleşmelerinde, yüklenicinin yaptığı çalışma ya da faaliyetten çok bu çalışmadan ortaya çıkan ve objektif olarak gözlenmesi mümkün olan sonuç kısmı

---

⁴²² Bu görüşü savunan yazarlar için bkz. ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 68, dipn. 121; İŞGÜZAR, s. 68, dipn. 28; TEOMAN, s. 165, dipn. 16

⁴²³ ZEVKLİLER, s. 304

⁴²⁴ BK Tasarısının 470'inci maddesinde ise “Eser sözleşmesi, yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir”. şeklinde tanımlanmıştır.

⁴²⁵ TANDOĞAN, C. II, s. 1; YAVUZ, s. 491; ZEVKLİLER/HAVUTÇU, s. 304

⁴²⁶ Kanunda geçen “şey” ibaresi yerine “eser” teriminin kullanılmasının daha yerinde olacağı kabul edilmektedir. BİLGE, s. 245; TANDOĞAN, C. II, s. 2; YAVUZ, s. 492

⁴²⁷ ARAL, s. 317; OLGAÇ, Senai, İstisna Akdi, Ankara 1977, s. 2; TANDOĞAN, C. II, s. 19 vd.; YAVUZ, s. 493; ZEVKLİLER, s. 305; Bu görüşü savunan diğer yazarlar için bkz. ARAL, s. 317, dipn.

önemliyen kredi kartı üyelik sözleşmeleri bakımından somut olarak ortaya çıkması gerekli sonuç sözleşmenin belirleyici unsuru değildir⁴²⁸. Kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlü olması, kredi kartı üyelik sözleşmesini istisna sözleşmesi olarak nitelendirme imkanını vermez. Zira kart sahibi, kredi kartıyla hiçbir harcamada bulunmazsa, kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yapma yükümlülüğü ve dolayısıyla objektif olarak gözlenmesi mümkün olan sonuç ortadan kalkmaktadır. Oysa kart sahibi kredi kartını hiçbir şekilde kullanmasa dahi, sözleşme devam ettiği sürece, her sene üyelik yenileme ücreti adı altında bir bedeli kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü olacaktır⁴²⁹.

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartı üyelik sözleşmesinin kurulmasıyla birlikte kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesini sağlayacak faaliyette bulunmayı üstlenmesi kart çıkaran kuruluşun temel yükümlülüğünü oluşturur. Kart çıkaran kuruluş, üstlendiği bu faaliyet sonucunda kredi kartının tüm ticari işletmelerde ödeme aracı olarak kullanılacağını taahhüt etmemektedir⁴³⁰. Hatta kart çıkaran kuruluş, sistemine dahil olan üye işyerlerinde de çıkarttığı kredi kartının ödeme aracı olarak kesin bir şekilde kabul edileceğini garanti etmemektedir. Kart çıkaran kuruluşların kredi kartı üyelik sözleşmelerine koydukları hükümler doğrultusunda, kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmemesi halinde sorumlu olmayacaklarını ifade etmeleri de kart çıkaran kuruluşların kredi kartının ödeme aracı olarak kesin bir şekilde kabul edileceğini garanti etmedikleri görüşünü desteklemektedir⁴³¹. Bu nedenle kredi kartı üyelik sözleşmesinin istisna sözleşmesi olarak nitelendirilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz.

---

⁴²⁸ İŞGÜZAR, s. 69; TEOMAN, s. 166

⁴²⁹ İŞGÜZAR, 69

⁴³⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 142; İŞGÜZAR, s. 69; TEOMAN, s. 167; SAYIN, s. 41

⁴³¹ TEOMAN, s. 167

b. Hizmet Sözleşmesi

BK'nun 313'üncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre⁴³² "Hizmet akdi, bir mukaveledir ki onunla işçi, muayyen veya gayri muayyen bir zamanda hizmet görmeyi ve iş sahibi dahi ona bir ücret vermeyi taahhüt eder". 4857 sayılı İş Kanununda ise "İş sözleşmesi, bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir" tanımına yer verilmiştir. Kanundaki düzenlemelerden yola çıkarak hizmet sözleşmesi, bir kimsenin belirli ya da belirli olmayan bir süre için belli bir ücret karşılığında, işgücünü işverenin emrine bıraktığı ve onun emir ve talimatları altında işi ifa etmeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlanabilir⁴³³.

Hizmet sözleşmesinin unsurlarını iş görme, ücret ve bağımlılık olarak belirlemek mümkündür. Hizmet sözleşmesinin iş görme unsurunu bir iş görme ediminin üstlenilmesi oluşturur. Ancak istisna sözleşmelerinden farklı olarak işçinin belirli bir sonuca ulaşması gerekmemektedir. Hizmet sözleşmesinde işçi, bir sonuç ortaya çıksın ya da çıkmayın, emek harcayarak belirli bir uğraşta bulunmayı üstlenmektedir⁴³⁴. Sözleşmenin diğer bir unsuru ise ücrettir. Ücretin bulunmaması halinde hizmet sözleşmesinin varlığından söz edilemez⁴³⁵. Hizmet sözleşmesinin üçüncü unsuru ise bağımlılıktır. Bağımlılık, işçinin işini, işverenin direktifleri doğrultusunda yapması ve emeğini ona tahsis etmesi anlamına gelmektedir. Hizmet sözleşmesinin bu unsuru, sözleşmeyi diğer iş görme amacına yönelik sözleşmelerden ayıran en temel özelliktir⁴³⁶.

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesini sağlamak amacıyla faaliyette bulunma yükümlülüğünü temel yükümlülük

⁴³² BK Tasarısınının 392'inci maddesinin 1'inci ve 2'inci fıkrasına göre "Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. İşçinin işverene bir hizmeti kısmi süreli olarak düzenli biçimde yerine getirmeyi üstlendiği sözleşmeler de hizmet sözleşmesidir".

⁴³³ CENTEL, Tankut, İş Hukuku, C. I, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 1992, s. 73; ÇELİK, Nuri, İş Hukuku Dersleri, İstanbul 2006, s. 69; ESENER, Turhan, İş Hukuku, Ankara 1978, s. 126; OĞUZMAN, Kemal, Hukuki Yönden İşçi-İşveren İlişkileri, C. I, İstanbul 1984, s. 4; REİSOĞLU, Seza, Hizmet akdi, mahiyeti-unsurları-hükümleri, Ankara 1968 (Bundan sonra "REİSOĞLU, Seza, Hizmet Akdi" olarak anılacaktır), s. 38-39; SÜZEK, Sarper, İş Hukuku, İstanbul 2006, s. 189; TUNÇOMAĞ, Kenan/CENTEL, Tankut, İş Hukukunun Esasları, İstanbul 2008, s. 67 vd.

⁴³⁴ ZEVKLİLER/HAVUTÇU, s. 292

⁴³⁵ OLGAÇ, Senai, Hizmet Akdi, Ankara 1977, s. 29; REİSOĞLU, Seza, Hizmet Akdi, s. 40; SÜZEK, s. 190; YAVUZ, s. 438-439

⁴³⁶ REİSOĞLU, Seza, Hizmet Akdi, s. 51; SÜZEK, s. 191; YAVUZ, s. 438; ZEVKLİLER/HAVUTÇU, s. 292

olarak kabul eden bazı yazarlar, kredi kartı üyelik sözleşmesinin hizmet sözleşmesi olabileceğini fikrini ileri sürmüşlerdir⁴³⁷. Ayrıca kart çıkaran kuruluşun gerekli dikkat ve özeni göstermesine karşın kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmemesinden sorumlu olmaması da hizmet sözleşmesinde işçinin gerekli dikkat ve özeni göstermesine rağmen istenilen sonucun gerçekleşmemesinden sorumlu tutulmamasına benzetilmiştir⁴³⁸. Kredi kartı üyelik sözleşmesinin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğini belirleyebilmek için hizmet sözleşmesinin unsurlarının kredi kartı üyelik sözleşmesinde bulunup bulunmadığının incelenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartını üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul ettirmek amacıyla faaliyette bulunma yükümlülüğünün hizmet sözleşmesinin unsurlarını taşıdığı söylenebilir. Zira hizmet sözleşmelerinde istenilen sonucun ortaya çıkmaması, işçinin gerekli özeni göstermiş olması kaydıyla, borcun ifa edilmediği anlamına gelmemektedir. Kredi kartı üyelik sözleşmelerinde de kart çıkaran kuruluş, kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmemesi halinde gerekli özeni göstermişse sorumlu olmamaktadır. Yani istenilen sonuç ortaya çıkmamakla beraber kart çıkaran kuruluş borcunu ifa etmiş sayılmaktadır. Hizmet sözleşmelerindeki ücret unsuru ise kredi kartı üyelik sözleşmelerinde, kredi kartı sahibinin kart çıkaran kuruluşa ödediği giriş aidatı ve üyelik yenileme ücreti olarak kabul edilebilir. Hizmet sözleşmesinin üçüncü unsurunu oluşturan bağımlılık unsuru yani işçinin işini işverenin emir ve talimatları doğrultusunda yapması ise kredi kartı üyelik sözleşmelerinde bulunmamaktadır⁴³⁹. Zira kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin emir ve talimatları doğrultusunda çalışmamaktadır. Aksine kart çıkaran kuruluş önceden matbu olarak hazırladığı kredi kartı üyelik sözleşmesini kart sahibine sunmakta ve tarafların hak ve yükümlülükleri kart çıkaran kuruluş tarafından belirlenmektedir⁴⁴⁰. Kart sahibinin sözleşmeyi imzalaması ise kart çıkaran kuruluş tarafından tek taraflı olarak belirlenen hükümlerin kabul edildiği anlamına gelmektedir. Sonuç olarak hizmet sözleşmelerini diğer iş görme sözleşmelerinden ayıran temel kriter bağımlılık unsuru olduğundan ve kart sahibinin kart çıkaran kuruluşu kendi emir ve talimatları doğrultusunda

---

⁴³⁷ TEOMAN, s. 167

⁴³⁸ ATEŞ, s. 118; ÇEKER, s. 69

⁴³⁹ İŞGÜZAR, s. 67

⁴⁴⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 141

yönlendirmesi mümkün olmadığından kredi kartı üyelik sözleşmesinin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi yerinde olmayacaktır.

Öğretide ileri sürülen bir fikre göre kart çıkaran kuruluşun temel yükümlülüğü, kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödemek olduğundan kredi kartı üyelik sözleşmesinin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerekmektedir⁴⁴¹. Ancak yukarıda da açıklandığı gibi kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin harcama tutarlarının üye işyerine ödeneceğini kesin olarak garanti etmektedir ve bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde sözleşmeden kaynaklanan edimini ifa etmiş olmayacaktır. Aslında kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü sebebiyle kredi kartı üyelik sözleşmesi istisna akdine yaklaşmakta fakat kart çıkaran kuruluşun sözleşmeden kaynaklanan tek edimi üye işyerine kart sahibinin harcama tutarlarını ödemek olmadığından istisna akdi olarak nitelendirilmesine engel olmaktadır.

Öte yandan kart çıkaran kuruluş ile kart sahibi arasında bağımlılık unsurunun bulunduğu kabul edilse dahi kart çıkaran kuruluş kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için gerekli faaliyette bulunarak kredi kartı üyelik sözleşmesinden kaynaklanan tüm edimlerini ifa etmiş sayılamaz. Zira kart çıkaran kuruluşun kart sahibi adına kredi kartı düzenlemek, üye işyeri ağı kurmak, kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödemek gibi başka yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu edimlerden bir kısmı hizmet sözleşmesinde olduğu gibi objektif olarak izlenmesi mümkün bir sonuca ihtiyaç göstermezken bir kısmı istisna sözleşmelerinde olduğu gibi sonuç odaklı garanti edilebilir niteliktedir⁴⁴². Bu nedenle de kredi kartı üyelik sözleşmelerinin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi doğru olmayacaktır.

Tüm bu hususlar haricinde hizmet/iş sözleşmesinin işgören tarafı olan işçinin mutlaka gerçek bir kişi olması gerekirken⁴⁴³ kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluş daima bir tüzel kişi olmaktadır. Sadece bu sebebe dayanılarak dahi kredi kartı üyelik sözleşmelerinin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi yersiz ve imkansız olacaktır.

---

⁴⁴¹ GÜNDOĞDU, s. 1450

⁴⁴² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 141; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 69

⁴⁴³ CENTEL, s. 55; ÇELİK, s. 31; REİSOĞLU, Seza, Hizmet Akdi, s. 40; TUNÇOMAĞ/CENTEL, s. 53

c. Vekalet Sözleşmesi

İş görme borcu doğuran sözleşmelerden biri de BK'nun 386 ve 398'inci maddeleri arasında düzenlenen vekalet sözleşmesidir. Vekalet sözleşmesi⁴⁴⁴ “vekilin sözleşme ile yükümlendiği işi yönetmeyi ya da hizmetin ifasını borçlandığı ve bu iş görmenin kanun hükümleriyle düzenlenen akitlerden herhangi birinin konusuna girmediği, buna karşılık ancak sözleşme veya teamül olan durumlarda ücrete hak kazandığı iş görme borcu doğuran bir sözleşme” olarak tanımlanmıştır⁴⁴⁵.

Vekalet sözleşmesinin unsurlarını vekilin müvekkile karşı bir iş görme borcu altına girmesi, anlaşma ve ücret şeklinde belirlemek mümkündür. Ancak BK'nun 386'ıncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki düzenlemeye göre⁴⁴⁶ ücretin sözleşmede zorunlu bir unsur olmadığı anlamı çıkmaktadır. Zira söz konusu maddede sözleşmede ücret verileceği kararlaştırılmışsa ya da ücret verileceği konusunda bir teamül varsa vekilin müvekillinden ücret isteyebileceği hükme bağlanmıştır. Vekalet sözleşmesinin zorunlu unsurlarından biri vekilin müvekkile karşı bir iş görme borcu altına girmesidir. Buna göre kanunla düzenlenmiş bir iş görme sözleşmesinin konusunu teşkil eden maddi fiiller haricindeki her çeşit maddi fiilin yapılması, vekalet sözleşmesinin konusunu oluşturacaktır. Vekilin göreceği işin başkasının menfaatine uygun olarak yapılması gerekir. Ancak işin görülmesinde vekilin de menfaatinin bulunması vekalet sözleşmesinin kabulüne engel bir durum değildir. Vekalet sözleşmesinde vekilin gördüğü işin mutlaka başarılı bir sonuç doğurması da gerekmemektedir. Vekil işini yaparken belli bir sonucun elde edilmesi için gerekli tüm dikkat ve özeni gösterir fakat istenilen sonuç yine de elde edilemezse bu duruma müvekil katlanmak zorunda kalır. Vekin müvekkile karşı bağımsız olması da gerekmektedir. Vekilin bu bağımsızlığı, işi görürken belli ölçüde kendi başına karar verebilme sonucunu doğurur. Hatta vekilin özel uzmanlığını gerektiren işlerde bağımsızlık unsuru daha baskın olmaktadır. Bağımsızlık unsurunun bulunmadığı hallerde vekalet sözleşmesi değil de hizmet

---

⁴⁴⁴ BK Tasarısının 502'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre “Vekalet sözleşmesi, vekilin vekalet verenin bir işini veya işlemi yapmayı üstlendiği sözleşmedir”.

⁴⁴⁵ YAVUZ, s. 608

⁴⁴⁶ BK Tasarısının 502'inci maddesinin 3'üncü fıkrası uyarınca “Sözleşme veya teamül varsa vekil, ücrete hak kazanır”.

sözleşmesi söz konusu olacaktır. Vekalet sözleşmesinin son unsuru da vekille vekalet verenin, vekilin vekalet veren adına bir işi göreceği konusunda anlaşmasıdır⁴⁴⁷.

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için faaliyette bulunma yükümlülüğünden hareket edilecek olursa kredi kartı üyelik sözleşmelerinin vekalet sözleşmesine benzer unsurlar taşıdığı görülecektir. Vekalet sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için vekilin müvekkile karşı bir iş görme borcu altına girmesi ve vekilin maddi fiillerinin kanunda düzenlenen iş görme sözleşmelerinin konusunu teşkil etmemesi gerekir. Kart çıkaran kuruluş da kart sahibine karşı kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için faaliyette bulunma yükümlülüğü altına girmektedir. Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü ise kanundaki diğer iş görme sözleşmelerinin konusuna benzememektedir. Bunun dışında kart çıkaran kuruluş müvekkilin yani kart sahibinin emir ve talimatları doğrultusunda hareket etmemektedir. Yani vekalet sözleşmelerinde bulunması gereken bağımsızlık unsuru kredi kartı üyelik sözleşmelerinde de mevcuttur. Vekalet sözleşmesine ilişkin diğer bir husus da vekilin iş görme borcunu başkasının menfaatine yapmasıdır. Ancak yukarıda da değinildiği üzere yapılan işte vekilin de menfaatinin olması vekalet sözleşmesine aykırı düşmemektedir. Kredi kartı sisteminde de kart çıkaran kuruluş, kredi kartının kabul edilmesi için faaliyette bulunma yükümlülüğünü yerine getirirken kart sahibinin menfaatine olduğu kadar kendi menfaatine de uygun hareket etmektedir. Ancak işin görülmesinde kart sahibinin de menfaati bulunması sebebiyle kart çıkaran kuruluşun menfaati, kredi kartı üyelik sözleşmesinin vekalet sözleşmesi olarak nitelendirilmesine engel değildir. Vekalet sözleşmelerinde, istisna sözleşmelerinden farklı olarak, istenilen sonucun gerçekleşmesi belirleyici unsur değildir. Sonuç gerçekleşme dahi vekil, gereken tüm dikkat ve özeni göstermiş olmak kaydıyla, borcunu ifa etmiş sayılmaktadır. Kart çıkaran kuruluşun yükümlülüğü açısından bakıldığında da istenilen sonucun gerçekleşmemesi halinde kart çıkaran kuruluşun herhangi bir sorumluluğu doğmamaktadır. Bu sebeple de iki sözleşme birbirine benzer unsurlar içermektedir.

---

⁴⁴⁷ KARAHASAN, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, c. I-II; İstanbul 2002, s. 980; TANDOĞAN, C. II, s. 356 vd.; YAVUZ, s. 608 vd.; ZEVKLİLER/HAVUTÇU, s. 335 vd.

Öte yandan kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödeme yükümlülüğü açısından değerlendirildiğinde vekalet sözleşmesi hükümlerine benzer hususların kredi kartı üyelik sözleşmesinde yer aldığı görülür. Zira kart sahibi kredi kartıyla yaptığı harcamalar sonucunda düzenlenen harcama belgesini imzalayarak ya da şifresini tuşlayarak kart çıkaran kuruluşa ödeme talimatı vermektedir. Kart çıkaran kuruluş da üye işyerine ödediği harcama tutarlarını kart sahibinden talep etme hakkına sahiptir. Bu durum BK'nun 394'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında⁴⁴⁸ düzenlenen, vekilin istenilen sonucun gerçekleşmesi için yaptığı masrafları müvekiliden talep edebilmesine benzemektedir. Ancak kredi kartı sisteminin yapısı gereği kart çıkaran kuruluş kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarının tamamını değil üye işyerinin ödemesi gereken komisyonu düşüldükten sonra kalan tutarı ödemekle yükümlüdür. Buna karşılık kart sahibinden harcama belgesi tutarlarının tamamını talep etmektedir⁴⁴⁹. Bunun dışında kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin harcamalarını üye işyerine ödeme yükümlülüğü, vekalet sözleşmesinden sonuç bakımından ayrılmaktadır. Zira kart çıkaran kuruluş üye işyerine ödeme yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde kart sahibine karşı bizzat sorumlu olacaktır. Başka bir deyişle, kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü açısından istenilen sonucun gerçekleşmesi gerekmektedir aksi takdirde kart çıkaran kuruluş edimini ifa etmemiş sayılacaktır. Oysa vekalet sözleşmesinde vekil gerekli özeni gösterdiği halde, istenilen sonucu gerçekleştirilmediği bile borcunu ifa etmiş sayılacaktır. Ancak yukarıda da değinildiği gibi kart çıkaran kuruluşun temel yükümlülüğü, kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını üye işyerine ödeme değil, kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için faaliyette bulunmaktır. Bu nedenle kredi kartı üyelik sözleşmesine ilişkin en uygun nitelendirme vekalet sözleşmesi olarak görülmektedir⁴⁵⁰. Öte yandan BK'nun 386'ıncı maddesinin 2'inci fıkrasına göre, kanunda hakkında hüküm bulunmayan iş görme sözleşmelerine vekalet sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Bu kuralın varlığı da kredi kartı üyelik sözleşmelerine prensip olarak vekalet sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasına gerekçe oluşturur.

---

⁴⁴⁸ BK Tasarısının 510'uncü maddesinin 1'inci fıkrasına göre "Vekalet veren, vekaletin gereği gibi ifası için vekilin yaptığı giderleri ve verdiği avansları faiziyle birlikte ödemek ve yüklendiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür".

⁴⁴⁹ İŞGÜZAR, s. 68

⁴⁵⁰ ASLAN, s. 391; İŞGÜZAR, s. 69; KUNTALP, s. 276

d. Atipik (İsimsiz) Sözleşme

Doktrinde kredi kartı üyelik sözleşmesinin kanunda düzenlenmeyen atipik (isimsiz) bir sözleşme niteliğinde olduğu ileri sürülmüştür⁴⁵¹. Atipik sözleşmeler, sözleşmenin unsurlarının herhangi bir kanun hükmüyle düzenlenmediği sözleşme tipleridir⁴⁵². Kredi kartı üyelik sözleşmesinin atipik bir sözleşme olarak nitelendirilmesi BKKKK'nun yürürlüğe girmesinden sonra önemini yitirmiştir. Zira sözleşmenin unsurları, şekli, taraflarının hak ve yükümlülükleri gibi hususlar BKKKK'nda düzenlenmiştir.

Fikrimizce kredi kartı üyelik sözleşmeleri için öncelikle BKKKK'nu ve TKHK'nun kredi kartlarına ilişkin hükümleri uygulama alanı bulacak ve her iki kanunda da düzenlenmeyen durumlar bakımından da niteliğine uygun düştüğü ölçüde BK'nun vekalet sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanacaktır.

5. Tarafların Borçları

Kredi kartı üyelik sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliğindedir. Bu nedenle sözleşmenin kurulmasıyla birlikte sözleşmenin taraflarını oluşturan kart sahibi ve kart çıkaran kuruluşa bir takım haklar ve borçlar yüklemektedir. Sözleşmede bir tarafın borcunu doğuran edim, diğer tarafın hakkını teşkil ettiğinden çalışmamızda sadece tarafların borçları incelenecektir.

a. Kart Çıkaran Kuruluşun Borçları

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin kart çıkaran kuruluşa yüklediği borçlarını, nakit ödemeden alışveriş imkanı sağlamak , kart sahibi adına kredi kartı düzenlemek, kredi kartı limitini belirlemek, harcama tutarlarını üye işyerine ödemek şeklinde belirlemek mümkündür.

---

⁴⁵¹ İŞGÜZAR, s. 69; SAYIN, s. 41; REİSOĞLU, Seza, Kredi Kartları, s. 104; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 303

⁴⁵² YAVUZ, s. 19

(1) Nakit Ödemeden Alışveriş İmkamı Sağlama

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanan en temel yükümlülüğünün kart sahibinin üye işyerlerinden nakit ödemedeki mal veya hizmet temin etmesini sağlamak için faaliyette bulunmak olduğunu yukarıdaki açıklamalarımızda belirtmiştik. Kart çıkaran kuruluş, bu yükümlülüğünü yerine getirebilmek için mal veya hizmet temin eden ticari işletmelerle üye işyeri sözleşmesi imzalamaktadır⁴⁵³. Üye işyerlerinin kart sahibinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul edebilmesi için de kart çıkaran kuruluş, harcama tutarlarının kendisi tarafından üye işyerine ödeneceğini taahhüt etmektedir⁴⁵⁴. Ülkemizde kurulan Bankalararası Kart Merkezi vasıtasıyla, bir kart çıkaran kuruluşun çıkarttığı kredi kartı, üye işyeri sözleşmesi imzalamadığı fakat aynı sisteme dahil olan üye işyerlerinde de ödeme aracı olarak kullanılmaktadır⁴⁵⁵.

Kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilebilmesi için herşeyden önce kart çıkaran kuruluşun kart sahibi adına kredi kartı düzenleyip teslim etmesi gerekir. Bunun dışında kart sahibinin de nakit ödemedeki mal veya hizmet temin edebilmesi kredi kartını üye işyerine ibraz etmesine bağlıdır. Zira ibraz edilmeyen kredi kartlarının üye işyerlerinde kabul edilmesi söz konusu olmadığından kart çıkaran kuruluşun da yükümlülüğünü yerine getirmediğini söylemek anlamsız olacaktır⁴⁵⁶.

Kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin kredi kartıyla üye işyerlerinden nakit ödemedeki mal veya hizmet teminini sağlamak için üye işyeri sözleşmesinden kaynaklanan tüm yükümlülüklerini yerine getirmelidir. Bunun için de kart çıkaran kuruluş, üye işyerinin kredi kartını kabul etmesine yarayacak tüm araç gereçlerle sisteme ilişkin tüm bilgileri üye işyerine sağlamalı ve basiretli bir tacirden beklenen dikkat ve özeni göstermelidir⁴⁵⁷.

---

⁴⁵³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 111; ASLAN, s. 391; BUHUR, s. 76; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 70; GÜNDOĞDU, s. 1456; İŞGÜZAR, s. 79; SAYIN, s. 44; ŞENER, s. 399; TEOMAN, s. 165

⁴⁵⁴ İŞGÜZAR, s. 79

⁴⁵⁵ ŞENER, s. 400

⁴⁵⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 70

⁴⁵⁷ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 70

Kredi kartının üye işyeri tarafından ödeme aracı olarak kabul edilmemesine ilişkin olarak kart çıkaran kuruluşların kredi kartı üyelik sözleşmelerine koydukları sorumsuzluk kayıtlarının geçersiz olacağını daha önceki açıklamalarımızda belirtmiştik. Kendisinden kaynaklanan herhangi bir kusur olmadan kredi kartıyla ödeme yapamayan kart sahibinin, kredi kartıyla nakit çekerek alışveriş yapması ya da o anda daha ucuza alabileceği bir malı başka bir mağazadan daha pahalıya alması veya bir ulaşım aracını (tren, otobüs, uçak vs.) kaçırmaması gibi hallerde oluşacak maddi zarar açısından üye işyerinin yanında kart çıkaran kuruluş da sorumlu olacaktır. Kart sahibinin kredi kartının kabul edilmemesi toplumda küçük düşmesine sebep olmuşsa da o zaman oluşacak manevi zararlarının da yine üye işyerinden ve kart çıkaran kuruluştan tazmin edilmesi gerekecektir⁴⁵⁸.

(2) Kart Sahibi Adına Kredi Kartı Düzenleme

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartı üyelik sözleşmesiyle birlikte kart sahibine karşı üstlendiği bir diğer yükümlülük ise, kart sahibi adına kredi kartı düzenleme yükümlülüğüdür⁴⁵⁹.

Kart sahibi, kredi kartı sözleşmesini imzalamış olsa dahi kredi kartı olmadan nakitsiz mal veya hizmet temin edebilmesi mümkün değildir. Kredi kartının düzenlenmesi, kredi kartı üyelik sözleşmesinin kurulmuş sayılması için gerekmemekle birlikte kart sahibinin sözleşmeden doğan haklarını kullanabilmesi kredi kartının düzenlenip teslim edilmesine bağlı olmaktadır. Gerçekten de hem üye işyerlerinden nakitsiz mal veya hizmet temininde hem de kartla nakit çekim işlemlerinde hep kredi kartına ihtiyaç vardır⁴⁶⁰.

Kart sahibinin kredi kartı üyelik sözleşmesinden kaynaklanan haklarını kullanabilmesinin kartın teslim edilmesine bağlı olmasının istisnasını sanal kartlar oluşturmaktadır. BKKKK'nun 3'üncü maddesinin (e) bendinde de belirtildiği gibi kredi kartının mutlaka basılı fiziki kart olmasına gerek yoktur. İnternet üzerinden güvenli

⁴⁵⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 112; BUHUR, s. 77; TEOMAN, s. 178

⁴⁵⁹ ASLAN, s. 397; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 70; GÜNDOĞDU, s. 1456; İŞGÜZAR, s. 80; SAYIN, s. 43

⁴⁶⁰ İŞGÜZAR, s. 80

alışveriş imkanı sağlayan sanal kartların fiziki varlığı olmadığından yani sadece kart numaralarından oluştuğundan, bu kartlar bakımından kart çıkaran kuruluşun kartı teslim yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır. Burada kart çıkaran kuruluşun yükümlülüğü, sanal kartın kullanılmasını sağlayacak kart numaralarını düzenlemek ve bunu kart sahibine bildirmektir.

BKKKK'nun 8'inci maddesinin 6'ncı fıkrası uyarınca da kart çıkaran kuruluşlar düzenledikleri kredi kartlarının asıl kart sahibine teslim edilmesi için gerekli önlemleri almakla yükümlüdürler. Bu yükümlülük sanal kartlara ait kart numaralarının kart sahibine bildirilmesi bakımından da geçerli olacaktır. Bunun dışında reşit olmayan kimseler adına düzenlenen ek kartlar da tabii oldukları asıl kartın sahibine teslim edilecektir. Bu yükümlülükler aykırı davranış halinde kartın hukuka aykırı kullanımlarından kart çıkaran kuruluşun sorumlu tutulması gerekecektir⁴⁶¹.

(3) Harcama Tutarlarını Üye İşyerine Ödeme

Kart sahibinin kredi kartıyla üye işyerlerinden nakitsiz mal veya hizmet temin etmesi halinde kart çıkaran kuruluş, bu alışveriş bedellerini üye işyerine ödeme yükümlülüğünü üstlenir. Kredi kartı sistemine göre kredi kartıyla yapılan alışverişlerin bedelini kart sahibi değil kart çıkaran kuruluş ödemek zorundadır. Bu durum BKKKK'nun 21'inci maddesinin 2'inci fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü sebebiyle kredi kartı üyelik sözleşmesi iki taraflı kredi kartı sisteminden ayrılmaktadır. Bilindiği üzere iki taraflı sistemde ticari işletme kredi kartı çıkartarak kart çıkaran kuruluş sıfatını kazanmakta ve kartla yapılan harcama tutarlarını kart sahibi söz konusu ticari işletmeye ödemektedir⁴⁶².

Kart çıkaran kuruluşun harcama belgesi tutarlarını ödeme borcu, hem üye işyeri sözleşmesinden hem de kredi kartı üyelik sözleşmesinden kaynaklanan bir borçtur. Zira kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ile arasındaki hukuki ilişkide, kart sahibinin kredi kartıyla temin ettiği mal veya hizmetlerin bedelini üye işyerine ödemeyi taahhüt etmekte iken ayrıca kart sahibi ile arasındaki ilişkide de bu bedelleri üye işyerine bizzat

---

⁴⁶¹ GÜNDOĞDU, s. 1457

⁴⁶² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 113; İŞGÜZAR, s. 65

ödemeyi kart sahibine karşı yükümlenmektedir. Bunun sonucu olarak da kart çıkaran kuruluş, kredi kartıyla yapılan harcama tutarlarını üye işyerine ödediğinde, hem üye işyerine hem de kart sahibine karşı olan borcunu ifa etmiş olmaktadır. Ancak bu borçlar farklı sözleşmelerden kaynaklanmaktadır.

Kart çıkaran kuruluşun ödeme yükümlülüğünün doğması için kart sahibinin kredi kartını kullanarak üye işyerinde alışveriş yapması yani ödeme konusunda bir talimatın bulunması gerekir. Söz konusu talimat yerine geçen harcama belgesinin imzalanması veya şifrenin tuşlanması, kart sahibi ile kart çıkaran kuruluş arasındaki iş görme sözleşmesinden kaynaklanan bir ödeme talimatı niteliğini taşımaktadır. Ancak kart sahibinin kart çıkaran kuruluşu verdiği bu talimatı geri alması mümkün değildir⁴⁶³. Hatta talimat verildikten sonra kart çıkaran kuruluş üye işyerine ödemedede bulunmamış olsa dahi kart sahibi talimatını geri alamayacaktır⁴⁶⁴. Bunun hukuki sonucu, kart sahibinin böyle bir geri alma beyanına rağmen kart çıkaran kuruluşun üye işyerine yaptığı ödemenin geçerli sayılması ve kart sahibinin kart çıkaran kuruluşu bunu diğer ödemelerdeki gibi ödemek zorunda olacağıdır. Bu durum üye işyerinin kredi kartı sistemine dolayısıyla harcama tutarlarının kart çıkaran kuruluşu ödeneceğine olan inancından kaynaklanır. Ancak belirtelim ki böyle bir durum, kredi kartıyla ödeme işleminin bizzat kart sahibi tarafından yapılması halinde söz konusu olur.

Kredi kartının yetkisiz üçüncü kişilerce kullanılması durumunda ortada geçerli bir ödeme talimatı bulunmayacak ve kart çıkaran kuruluşun da ödeme yükümlülüğü ortadan kalkacaktır. Bunun dışında kart sahibi, harcama belgesini imzalarken ya da şifresini tuşlarken fiil ehliyetine sahip değilse verdiği ödeme talimatı yine geçerli sayılmayacaktır. Bilindiği üzere kart sahibi kredi kartını kullanırken fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir⁴⁶⁵. Böyle bir durumda kart sahibi ile üye işyeri arasında geçerli bir borç ilişkisi meydana gelmediği gibi kart çıkaran kuruluşla kart sahibi arasında da borcun ödenmesine ilişkin geçerli iş görme sözleşmesi doğmayacaktır⁴⁶⁶. Ancak kart sahibi temyiz kudretini kendi iradesiyle kaybetmişse ortada geçerli bir ödeme talimatı

---

⁴⁶³ Kart sahibinin kredi kartıyla temin ettiği mal veya hizmeti iade etmesi halinde ise durum daha farklıdır. Kart sahibinin aldığı ürünü üye işyerine iade etmesiyle birlikte kart çıkaran kuruluş da üye işyerine ödediği bedeli geri almaktadır.

⁴⁶⁴ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 113; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 72; TEOMAN, s. 173

⁴⁶⁵ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 72; TEOMAN, s. 173

⁴⁶⁶ TEOMAN, s. 173

olmamakla beraber BK'nun 54'üncü maddesinin 2'inci fıkrası⁴⁶⁷ gereğince harcama belgesi tutarlarını ödemekle yükümlü olacaktır⁴⁶⁸. Örneğin eğlenmek amacıyla çok fazla içki içen bir kimsenin sarhoş olup kredi kartıyla harcama yapması halinde, harcama tutarlarından kendisi sorumlu olacaktır.

(4) Güvenlik Sistemi Kurma

BK'nun 8'inci maddesinin 3'üncü fıkrasındaki düzenlemeye göre "Kart çıkaran kuruluşlar, kartların düzenli ve güvenli kullanımı ile bildirim, talep, şikayet ve itirazlara ilişkin gerekli tedbirleri almaya yönelik sistemi kurmak ve kesintisiz olarak açık tutmakla yükümlüdür". Kart çıkaran kuruluşların bu yükümlülüğü, kayıp-çalıntı ya da gasp edilmiş kredi kartlarının yetkisiz kimselerce hukuka aykırı kullanımını önlemek amacıyla yöneliktir. Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar, talep, şikayet ve itirazlara anında cevap verebilmek amacıyla 24 saat hizmet veren çağrı merkezleri oluşturmuşlardır⁴⁶⁹. Ancak söz konusu çağrı merkezlerinin sesli yanıt sistemleri özellikle kayıp-çalıntı kartların bildirilmesi açısından kart sahibini oyaladığı gerekçesiyle eleştirilmektedir⁴⁷⁰.

BK'nun 8'inci maddesinde belirtilen yükümlülüğü yerine getirmeyen kart çıkaran kuruluşlar, Kanunun 35'inci maddesinin (a) bendine göre idari para cezası ödemekle yükümlü olacaklardır.

BK'nun 32'inci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre "Telefonla yapılan bildirimlerin, konuşmaların kaydedildiği çağrı merkezlerine veya ilgili yerlerde sağlanan kayıt cihazları aracılığıyla yapılması zorunludur. Kart çıkaran kuruluşların ilan ettikleri ve duyurdukları çağrı merkezlerine iletilen telefonla yapılan bildirimlere ilişkin ses kayıtları, bildirim tarihinden itibaren bir yıl süreyle saklanır. Bunlardan ihtilaflı

---

⁴⁶⁷ BK Tasarısının 58'inci maddesine göre "Ayırt etme gücünü geçici olarak kaybeden kişi, bu sırada verdiği zararları gidermekle yükümlüdür. Ancak ayırt etme gücünü kaybetmede kusuru olmadığını ispat ederse, sorumluluktan kurtulur".

⁴⁶⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 114; ATEŞ, s. 124; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 72

⁴⁶⁹ HİMMETOĞLU, s. 100

⁴⁷⁰ EROĞLU, Şükran, Kredi Kartları, İstanbul Barosu Paneli, İstanbul 22.03.2005, s. 44; GÜNDOĞDU, s. 1460

olanların bu süre ile sınırlı olmaksızın ihtilaf sonuçlanıncaya kadar muhafazası zorunludur”. Telefonla yapılacak bildirimlerin kayıt cihazları aracılığıyla yapılması güvenlik ve ispat kolaylığı açısından önem taşımaktadır. Uygulamada kayıt cihazının bulunmadığı, çalışmadığı ya da bankanın aleyhine olacak kayıtların da kasıtlı olarak bozulduğu görülmektedir⁴⁷¹. Böyle bir durum kart çıkaran kuruluşun kusurundan kaynaklandığından, sorumluluğun da ona ait olması gerekmektedir⁴⁷².

(5) Kredi Kartını İptal Etme

BKTKK'nun 8'inci maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca “Asgari tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşça kart hamiline yapılacak bildirimden itibaren bir aylık süre içerisinde bu tutarın ödenmemesi ya da banka kartı ile kredi kartı kullanımından dolayı adli cezaların uygulanması halinde, ilgili kart çıkaran kuruluşça kart hamiline verilen kredi kartları iptal edilir ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenmez”. Söz konusu madde metninde, kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluşça ödeyememe durumunun sürekli bir nitelik kazanması halinde kart çıkaran kuruluşun önce bir ihtarda bulunması ve yine ödememe durumunda kartı iptal etmesi gerektiği düzenlenmiştir. Ancak kart sahibine ait tüm kredi kartları değil de sadece borcunu ödeyemediği kredi kartları iptal edilecek ve borç ödeninceye kadar yeni bir kredi kartı verilmeyecektir. Bu şekilde mevcut borcunu dahi ödeyemeyen kart sahibinin daha fazla borçlanması ve durumunun çözümlenemez derecede kötüleşmesi engellenmiş olacaktır⁴⁷³.

Bu düzenleme doğrultusunda, borcunun asgari tutarını ödeyemeyen kart sahibinin kartını iptal etmek isteyen kart çıkaran kuruluşun, Kanunda öngörülen dört aylık süreyi beklemek zorunlu olup olmadığı önem taşımaktadır. Madde gerekçesinde bu konuda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak söz konusu düzenleme incelendiğinde, asgari tutarları dahi ödeyemeyen kart sahibinin borcunun tamamını

⁴⁷¹ BAHTİYAR, Mehmet, Kredi Kartları, İstanbul Barosu Paneli, İstanbul 22.03.2005 (Bundan sonra “BAHTİYAR, Panel” olarak anılacaktır), s. 29

⁴⁷² GÜNDOĞDU, s. 1460

⁴⁷³ ASLAN, Yılmaz, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları, İstanbul Barosu Tüketici Hakları Komisyonu Paneli, İstanbul 20.03.2006, s. 7

ödeyinceye kadar, kredi kartının her zaman iptal edilmesinin mümkün kılınmasının amaçlandığı görülmektedir. Zira ödeme güçlüğü içerisindeki kart sahibinin kredi kartının uzun süre kapatılmaması halinde kart sahibi yeniden kredi kartıyla alışveriş yapacak ve maddi durumunun daha da kötüleşmesine sebep olacaktır. Bu nedenle söz konusu dört aylık süreyi kartın iptal edileceği azami süre olarak yorumlamak daha yerinde olacaktır⁴⁷⁴. Yasal takibe başlamak açısından ise aynı yorumu yapmak kart sahibinin aleyhine olacaktır. Zira BKKKK'nu herşeyden önce kart sahibini korumayı amaçlamaktadır. O yüzden kartın iptal edilmesi durumu için dört aylık süreyi azami süre sayarken yasal takip için bekleme süresi olarak kabul etmek kart sahibinin menfaatine olacaktır⁴⁷⁵.

BKKKK'nun 8'inci maddesinin 2'inci fıkrasına göre kart sahibi borcunun tamamını ödemedi, adına yeni bir kredi kartı düzenlenmeyecektir. Ancak yeni kart düzenlemeye zorunluluğunun yalnızca borçlu olduğu kart çıkaran kuruluşu mu kapsadığı konusunda Kanunda herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Kart sahibinin borcunun tamamını ödemedi borçlu olduğu kart çıkaran kuruluşun yeni bir kredi kartını edinmeyeceği açıktır. Kanaatimizce diğer kart kuruluşlarının da borçlu olan kart sahibi adına yeni bir kart düzenleyememesi gerekir. Aksi takdirde kart sahibi kart çıkaran kuruluşa borcunu ödeyememesine rağmen başka bir kart çıkaran kuruluştan kredi kartı ediniyor yine ödeyemeyeceği harcamalarda bulunabilir. Böyle bir durumda da kart sahibinin borcu katlanarak çoğalacak ve içinden çıkılmaz bir hal alacaktır. Nitekim uygulamada, kart sahiplerinin kredi kartının asgari tutarını ödemek için bir başka kuruluşun kartını alıp bu ödemeyi nakit çekim suretiyle yaptıkları ve sonra bu kartın ödemesinde de güçlüğü düşünce yine bir başka kuruluşun kartını alıp aynı yöntemle başvurdıkları ve bunun sonucunda da zincirleme bir ödeyememezlik halinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Öte yandan kartın iptal edilmesine ilişkin BKKKK'nun 8'inci maddesinin 2'inci fıkrasındaki yükümlülüğe uymayan kart çıkaran kuruluşlar, Kanunun 35'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendi gereğince idari para cezası ödemekle yükümlü olacaklardır.

---

⁴⁷⁴ HİMMETOĞLU, s. 99

⁴⁷⁵ Aksi görüş için bkz. HİMMETOĞLU, s. 99

(6) Kredi Kartının Limitini Belirleme

Kart çıkaran kuruluşa ait bir başka yükümlülük de kart sahibinin kullanım limitini belirleme yükümlülüğüdür.

Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü BKKKK'nun 9'uncu maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre;

“Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklılık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kredi kartı limiti, bir model veya skorlama sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ile 29'uncu madde çerçevesinde temin edilecek bilgileri dikkate alarak yapacakları değerlendirmeye istinaden kullanım limiti tespit etmek zorundadır. Kart çıkaran kuruluşlar kart limitlerini bu hüküm çerçevesinde güncelleyebilirler. Kart çıkaran kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kart limitlerini arttıramazlar. Kart hamillerinin harcamalarıyla kart limitlerini aşmaları halinde, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için, akdi faizden başka herhangi bir ücret talep edilemez.

Kart çıkaran kuruluş tarafından bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartları limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Bu fıkra uygulamasında bin (yeni) Türk Lirasına kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden hesap edilir.

Kart hamilinin talebi üzerine üçüncü kişiler adına asıl karta bağlı ve asıl kart limitini aşmamak kaydı ile ek kredi kartı düzenlenebilir.

Kurul, ikinci fıkrada yer alan sınırlama da dahil olmak üzere, kart çıkaran kuruluşların genel ve bireysel risk sınır ve oranlarını belirlemeye yetkilidir”.

Kredi kartlarının limitlerine ilişkin bir diğer düzenleme ise Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in 22'inci maddesinde yer almıştır. Yönetmelik'in 22'inci maddesine göre;

“ (1) Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kredi kartı limiti, bir model veya skorlama sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ile 27’inci madde uyarınca kurulacak bilgi alışverişi şirketlerinden temin edilecek bilgileri dikkate alarak yapacakları değerlendirmeye istinaden kullanım limiti tespit etmelidir.

(2) Kart çıkaran kuruluşlar, kart hamilleri talep etmedikçe kredi kartı kart limitlerini artıramazlar. Kart çıkaran kuruluşlarca Kanunun 9’uncu maddesi hükümleri çerçevesinde değerlendirme yapılmak şartıyla, kart hamillerinden Kanunun 8’inci maddesi hükümleri çerçevesinde belirlenen yer ve kanallardan alınacak genel nitelikteki talimat üzerine periyodik limit artırımı yapılabilir. Limit artışları, artışın gerçekleşeceği tarihten onbeş gün öncesinde yapılacak bildirim kart hamiline itiraz edilmemesi halinde geçerlidir.

(3) Bir gerçek kişinin tüm kart çıkaran kuruluşlardan temin ettiği kredi kartları için tanınacak toplam kredi kartı limiti, ilk yıl için, ilgilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamaz. Bu fıkra uygulamasında bin (yeni) Türk Lirasına kadar limitler hariç olmak üzere, aylık veya yıllık ortalama net gelir düzeyi kart hamili tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler üzerinden tespit edilir. Aylık ortalama net gelir düzeyinin teyit edilememesi durumunda kart hamilinin tüm kart çıkaran kuruluşlardan edinebileceği toplam limit bin (yeni) Türk Lirasıdır. Bu fıkra hükmü kapsamında, kart çıkaran kuruluşların, müşterileri hakkında müşterilerinin sosyal statüsü, eğitim düzeyi, yaşı, kredi ödeme performansı veya varlıkları gibi hususlara ilişkin alacakları beyan ve temin edecekleri belgeler çerçevesinde yapacağı değerlendirmeler ilgili kuruluşça yapılacak teyit niteliğini taşımaktadır.

(4) Kredi kartı almak üzere yapılacak başvurularda, kart hamiline tanınacak toplam kredi kartı limiti tespitinde, kendisine tahsis edilen ilk kredi kartı limitinin tahsis edildiği tarih esas alınır.

(5) Kart çıkaran kuruluşlar, mal ve hizmet alımlarında taksitlendirme yapılması durumunda, kart limitinden, yapılan toplam harcama tutarının düşülmesine yönelik tedbirleri almakla yükümlüdür.”

BKMMM'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre kart çıkaran kuruluşlar kredi kartı edinmek isteyen kimsenin yasaklılık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kredi kartı limiti gibi hususları araştırarak kredi kartı kullanım limitini tespit edeceklerdir. Bunun dışında Kanununun 29'uncu maddesi çerçevesinde edinilecek bilgilerin de kredi kartı limiti tespit edilirken dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Burada sözü edilen bilgiler Kredi Kayıt Bürosu A.Ş.'den⁴⁷⁶ temin edilecek bilgilerdir. Buna göre kart çıkaran kuruluşlar hem Kanununun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasındaki hususları tespit edecek hem de Kredi Kayıt Bürosu'nda o kimseyle ilgili bulunan bilgileri inceleyeceklerdir⁴⁷⁷.

BKMMM'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının 2'inci cümlesinde kart çıkaran kuruluşların kredi kartı sahiplerinin kullanım limitlerini 9'uncu madde çerçevesinde güncelleyebilecekleri düzenlenmiş, sonraki cümlede ise kart sahibinin talebi olmadan kart limitlerini arttıramayacakları belirtilmiştir. Bu iki cümle ilk bakışta birbiriyle çelişik ifadeler içermektedir. Zira kanun koyucu önce kart sahibinin talebi olmadan limitlerin güncellenebileceğini düzenlemiş, ardından talep olmadan limit arttırımı yapılamayacağını hükme bağlamıştır. Kanun koyucunun amacının yüksek limitlere karşı kart sahibini korumak olduğundan yola çıkarak, 9'uncu maddenin 2'inci cümlesini, kart sahibinin talebi üzerine fakat mali durumu hakkında yapılacak incelemenin 9'uncu maddede belirtilen şartlara uyması koşuluyla kart çıkaran kuruluşlara limit arttırımı yetkisi verildiği şeklinde anlamak gerektiği kanısındayız. Yoksa bu madde, kart çıkaran kuruluşun kendi başına kart limitini güncelleyebileceği şeklinde yorumlanmamalıdır⁴⁷⁸. Ancak kart çıkaran kuruluşun şartları gerçekleştiren kart sahibine limitini arttırmayı teklif etmesine bir engel yoktur. Nitekim uygulamada

---

⁴⁷⁶ Kredi kayıt bürosu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda öngörüldüğü üzere (md. 73/4) kredi kuruluşları (mevduat bankaları ile katılım bankaları) ile finansal kuruluşlar (kredi kuruluşları dışında kalan ve sigortacılık, bireysel emeklilik veya sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunmak veya Bankacılık Kanunu'nda yer alan faaliyetlerden en az birini yürütmek üzere kurulan kuruluşlar ile kalkınma ve yatırım bankaları ve finansal holding şirketleri) arasında en az beş banka tarafından kurulacak şirketler vasıtasıyla yapacakları her türlü bilgi ve belge alışverişini sağlamak üzere kurulmuş bir şirket olup; üye olan kuruluşlarda müşterilerine ait kredi bilgilerini Kanunun aynı maddesi uyarınca birbirleriyle paylaşmaktadırlar. Kredi kayıt bürosu A.Ş., bu amacı doğrultusunda geliştirdiği ve Kredi Referans Sistemi olarak adlandırdığı sistemi Nisan 1999'da sektörün hizmetine sunmuş olup, bugün itibarıyla 38 kuruma hizmet vermektedir. http://www.kkb.com.tr/content/tr/sirket_profili/faaliyet_konusu.php

⁴⁷⁷ HİMMETOĞLU, s. 102

⁴⁷⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 121; HİMMETOĞLU, s. 102

kart çıkaran kuruluşların kart sahiplerini arayarak limit arttırımı teklif ettiklerine rastlanmaktadır. Bu teklif çerçevesinde limit arttırımını kabul eden kart sahibinin beyanı üzerine arttırım geçerli şekilde yapılabilir.

Nitekim kart çıkaran kuruluşun kredi kartı limitini belirleme yükümlülüğüne ilişkin başka bir düzenleme olan Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'te böyle bir imkan daha da kolaylaştırılmış olarak yer almaktadır. Yönetmeliğin 22'inci maddesinin 2'inci bendinde de kart sahiplerinin talebi olmadan kredi kartı limitlerinin arttırılamayacağı düzenlendikten sonra Kanunun 8'inci maddesinde belirlenen yer ve kanallardan alınacak genel nitelikteki talimatla periyodik limit arttırımının yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Buna göre kart çıkaran kuruluşlar, kart sahiplerine periyodik limit arttırımını kabul edip etmediklerini sormakta ve kart sahibinin kabulü üzerine de her arttırım için onay almadan belli aralıklarla kart sahibinin kart limiti arttırmaktadırlar.

Kanunun 9'uncu maddesinin ilk fıkrasında kart sahiplerinin yaptıkları harcamalar sebebiyle kendilerine tanınan kart limitini aşmaları halinde, aşılın miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için, akdi faizden başka herhangi bir ücret talep edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar limitini aşarak harcama yapan kart sahiplerinden "limit aşım ücreti" adı altında maktu veya nispi oranlarda belirlenmiş bir ücret almaktaydılar. Bu düzenlemeden sonra kart çıkaran kuruluşlar kart sahiplerinden limit aşım ücreti talep edememekle birlikte limit aşım tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için akdi faiz talep etmeleri mümkün olacaktır⁴⁷⁹.

Limit arttırımının ne şekilde yapılacağı konusunda Kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak BKKKK'nun 24'üncü maddesinin 2'inci fıkrasına göre kredi kartı üyelik sözleşmesinde yer alması gereken asgari hususları düzenleyen Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 17/3-b maddesi gereğince kredi kartı limitinin sözleşmede yer alması zorunludur. Daha önce de değinildiği gibi BK md. 12 uyarınca şekle bağlı bir sözleşmenin esaslı noktalarında yapılacak değişiklikler aynı şekle tabi olarak yapılmalıdır. Limit arttırmalarını sözleşmenin esaslı noktalarındaki değişiklik

---

⁴⁷⁹ HİMMETOĞLU, s. 103

olarak kabul ettiğimizden, bunun oniki punto kalın siyah harflerle yazılı olarak yapılması gerekecektir. Uygulamada kart çıkaran kuruluşların, kart sahiplerinden SMS, e-mail veya otomatik ses kaydı gibi iletişim araçları vasıtasıyla onay alarak limitleri arttırmaları kanımızca BK'na aykırılık oluşturmaktadır⁴⁸⁰.

Kanunun 9'uncu maddesinin 2'inci fıkrasındaki düzenleme doğrultusunda bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartları için tanınacak limitler, ilk yıl için o kimsenin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl için ise, dört katını aşamayacaktır. Kanundaki düzenlemenin hangi kart sahipleri için uygulanacağı belirsizdir. Bu hükmün sadece Kanunun kabul edildiği 1 Mart 2006 tarihinden itibaren kart başvurusu yapanlara uygulanması mümkün olduğu gibi bu tarihten önce kredi kartı edinmekle beraber 1 Mart 2006 tarihinde ikinci yılında olanlara da gelirinin dört katı sınırının uygulanması mümkündür. Kanaatimizce toplam kart limiti kuralının, 1 Mart 2006 tarihinden itibaren kart edinen kimselere uygulanması yerinde olacaktır⁴⁸¹. Zira söz konusu tarihten önce kart edinen kimselerin kanundaki bu hükmü görüp kart sahibi olmak istememesi söz konusu olabileceği gibi aylık ortalama net gelirinin iki ya da dört katından fazla limite sahip olan bir kimsenin limitini azaltmak da anlamsız olacaktır.

Toplam kart limitinin belirlenmesinde kişinin aylık ortalama net gelirin bakılacağını belirtmiştik. Aylık ortalama net gelirin ne şekilde tespit edileceği ise Kanunun 9'uncu maddesinin 2'inci fıkrasının son cümlesinde düzenlenmiştir. Buna göre kart sahibi tarafından beyan edilen ve ilgili kuruluşlarca teyit edilen gelirler esas alınarak kart limitleri belirlenecektir. Bin (yeni) Türk Lirasına kadar limitli kredi kartları içinse aylık ortalama net gelire bakılmayacaktır. Bu hükmün uygulamada sorunlar yaratacağı kuşkusuzdur. Zira kart sahibi tarafından beyan edilen aylık ortalama net gelirin ilgili kuruluşlarca teyit edilmesi gerekmekte ve teyit alınması mümkün olmayan durumlarda kart çıkaran kuruluşlar açısından limit tespiti söz konusu olmamaktadır. Örneğin tarım kesiminde veya sezonluk işlerde çalışan kimselerin gelirlerini belgelemesi ve ilgili kuruluşlara teyit ettirmesi pek mümkün olmayacak ve bu sebeple de kart çıkaran kuruluşlar bu kimselerin kart limitini tespit edemeyeceklerdir⁴⁸². Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 22'inci maddesinin 3'üncü

⁴⁸⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 122

⁴⁸¹ HİMMETOĞLU, s. 103

⁴⁸² HİMMETOĞLU, s. 104

bendi uyarınca böyle bir durumla karşılaşan kart çıkaran kuruluşların o kimseye tanıyabileceği toplam tüm kredi kartları limiti bin (yeni) Türk Lirasını aşamayacaktır⁴⁸³.

Kanundaki hükme rağmen kart çıkaran kuruluşun söz konusu yasal sınırı aşan limit belirlemesi ve kart sahibinin de yasal sınırı aşan limit oranında harcama yapması durumunda yapılan harcamaların talep edilip edilemeyeceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir durumda kart çıkaran kuruluş üye işyerlerine tam olarak ödeme yapmak zorunda olmakla birlikte; kredi kartı sahibine karşı kanuni limiti aşan alacağını, bu alacak kısmı emredici hükümlere aykırılık sebebiyle geçersiz sayılacağından, kredi kartı üyelik sözleşmesine dayanarak talep edememelidir. Ancak kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödediği bu fazla harcama bedelini, kart sahibinden sebepsiz zenginleşme (BK md.61) veya vekaletsiz işgörmeye (BK md.410) hükümlerine dayanarak isteyebilmesi her zaman mümkündür.

Kart çıkaran kuruluşların kredi kartlarına kanuna aykırı olarak fazla limit tanımları ayrıca cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. BKKKK'nun 35'inci maddesinin (b) bendinde Kanunun 9'uncu maddesinin 1 ve 2'inci fıkrasına aykırılık halinde kart çıkaran kuruluşların idari para cezası ödemekle yükümlü olacakları hükme bağlanmıştır.

(7) Kart Sahibini Bilgilendirme

BKKKK'nun değişik maddelerinde kart çıkaran kuruluşun kart sahibini bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Kanunun 8'inci maddesinin 4'üncü fıkrasına göre kart çıkaran kuruluşlar, kartın verilmesi anında kart sahibini yeterince bilgilendirmek ve talep edilmesi halinde, gerçekleştirilmiş işlemlere ait kayıtları otuz günü geçmemek üzere işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında sağlamakla yükümlü tutulmuşlardır. Yurt dışı işlemlerinde bu süre altmış gün olarak belirlenmiştir. Kanunda geçen "yeterince bilgilendirmek" ibaresi oldukça subjektif bir durumu yansıtmaktadır. Zira kimi kart çıkaran kuruluş, kart sahibine vereceği birkaç bilgi ile bu yükümlülüğünü yerine getirdiğini düşünürken kimi kart çıkaran kuruluş da çok fazla bilgi vermesine karşın hala yetersiz kaldığını düşünebilir. Madde gerekçesinde

---

⁴⁸³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 122

ise kart çıkaran kuruluşların kartın teslimi sırasında, kartın kullanım şekli, kartın kullanım sınırı, kartın kullanılmasından doğan borçların ödenme şartları ve usulü, sorumluluk halleri ve hesap özetinin öğrenilmesi yöntemi hususlarında kart sahibini bilgilendirmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kart sahibinin hangi konularda bilgilendirileceğine ilişkin bir diğer düzenleme Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik'in 17'inci maddesinin 3'üncü fıkrasında yer almıştır. Yönetmelikte yer alan hususlarla ilgili olarak kart sahibine yazılı bilgilendirme yapılması zorunlu tutulmuştur. Söz konusu düzenlemeye göre;

“(a) Kart hamilinin sorumluluğunun kartın zilyetliğine geçtiği andan itibaren başlayacağı ve kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanması gerektiği,

(b) Kart hamilinin, kartın ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiği, bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğu,

(c) Kart hamilinin, yapacağı kayıp veya çalıntı bildiriminden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli (yeni) Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olacağı, bildirim yapılmaması halinde bu sınırın uygulanmayacağı,

(ç) Kart hamilinin yüzelli (yeni) Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalımasına ilişkin hususlar,

(d) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde bankaca uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin esaslar,

(e) Şifrenin üçüncü kişilerle paylaşılmaması ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiği,

(f) Kayıp veya çalıntı durumunda bildirimde bulunulabilecek yöntemler ve kanallar,

(g) Kart kullanımını hakkında ayrıntılı bilgi alınabilecek diğer yöntemler ve kanallar,

(ğ) Sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceği,

(h) Kart hamilinin adres ve diğer iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri onbeş gün içinde bildirmesi gerektiği,

(ı) Kart limiti,

(i) Kartın düzenlendiği tarihteki faiz oranları,

(j) Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanacağı, kalan hesap bakiyesine, asgari tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanacağı da dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmayacağı,

(k) Kart borcunun öğrenilebileceği ve ödenebileceği yöntemler ve kanallar,

(l) Ödenmesi gereken asgari tutarın, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamayacağı”,

Hususlarında kart çıkaran kuruluş, kartın teslimi sırasında kart sahibine yazılı bilgi vermekle yükümlüdür.

BKMMM'nun sözleşme şartları başlıklı 24'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında da sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart sahibine ayrıntılı bilgi verilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Burada da yine “ayrıntılı bilgi verilmesi” ibaresiyle subjektif bir durum yaratılmıştır. Kanaatimizce Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 17'inci maddesinin 3'üncü bendinde düzenlenen hususlarda kart sahibine bilgi verilmesi gerekecektir. Sözleşme hükümleri açısından ise sözleşmenin bir örneğinin kart sahibine verilmesi gerektiği kararlaştırıldığından kart

sahibi bu konuda yazılı bir metne sahip olacak ve anlaşılmayan hükümler bakımından da kart çıkaran kuruluştan her zaman bilgi alabilecektir⁴⁸⁴.

Kanunun 8'inci maddesinin 4'üncü fıkrasının yorumunda kart çıkaran kuruluşun kart sahibini sadece kartın verilmesi sırasında bilgilendirmesi gerektiği gibi bir anlam çıkmaktadır. Ancak Kanunun 24'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının son cümlesine göre kart çıkaran kuruluşun kartın kullanılmasıyla ilgili kart sahibine ayrıntılı bilgi verme yükümlülüğü ve Kanunun 8'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında geçen talep halinde kart sahibine kredi kartı işlemlerine ait kayıtları sağlama yükümlülüğü birlikte değerlendirildiğinde kanun koyucunun amacının kart sahibinin sadece kartın verilmesi esnasında bilgilendirilmesi olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı üyelik sözleşmesi devam ettiği sürece kart sahibini bilgilendirmekle yükümlüdürler⁴⁸⁵.

Kanunun 8'inci maddesinin 4'üncü fıkrası gereğince kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı ile gerçekleştirilen işlemlere ait kayıtları kart sahibinin talep etmesi halinde, işlemin mahiyetine uygun bir süre zarfında kendisine sağlamakla yükümlüdürler. Bu süre yurtiçi işlemlerde otuz gün, yurtdışı işlemlerde ise altmış günle sınırlandırılmıştır. Böyle bir durumda kart sahiplerinin sadece hesap özetleri ile yetinemeyeceği, yurt içi veya yurt dışında faaliyet gösteren üye işyerlerinde tutulan harcama belgelerinin de temin edilmesi gerekeceğinden yola çıkarak otuz ve altmış günlük sürelerin yetersiz kalacağı ileri sürülmüştür⁴⁸⁶.

Kart çıkaran kuruluşun kart sahibini bilgilendirme yükümlülüğü, kart sahibinin şikayet ve itiraz başvurularının cevaplandırılması şeklinde de olabilecektir⁴⁸⁷. Kanunun 11'inci maddesine göre kart çıkaran kuruluşlar, kart ve ek kart sahiplerinin kart kullanımıyla ilgili olarak yapacakları şikayet ve itiraz başvurularını, başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde kart sahibinin başvuru yöntemini kullanarak ve gerekçeli bir şekilde cevaplandırmak zorundadırlar.

---

⁴⁸⁴ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 118

⁴⁸⁵ GÜNDOĞDU, s. 1460

⁴⁸⁶ HİMMETOĞLU, s. 100-101

⁴⁸⁷ GÜNDOĞDU, s. 1460

Kart sahibi bilgilendirme yükümlülüğünün bir başka görünümü de kart sahibine hesap özeti gönderilmesi zorunluluğudur. BKKKK'nun 10'uncu maddesi uyarınca kart sahiplerine yazılı ya da talebi üzerine elektronik ortam veya başka etkin yöntemlerle hesap özeti gönderilmesi mümkündür. Ancak Kanunun 8'inci maddesinin 5'inci fıkrası gereğince kart numarası, karta ait kod ve şifre bilgilerinin hesap özetinde yer almaması gerekmektedir⁴⁸⁸.

Hesap özetinde bulunması gereken hususlar ise Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 19'uncu maddesinde belirlenmiştir. Buna göre;

- (a) Kredi kartı hamilinin ad, soyad ve adresine,
- (b) Kredi kartıyla yapılan işlemlere ilişkin dönem borcuna,
- (c) Toplam kredi kartı limitine,
- (ç) Hesap kesim tarihine,
- (d) Son ödeme tarihine,
- (e) Bir sonraki hesap kesim tarihi ve son ödeme tarihine,
- (f) Ödenmesi gereken asgari tutara,
- (g) Kredi kartıyla yapılan nakit çekim işlemlerinin veya mal ve hizmet alımlarının tutar ve tarihine,
- (ğ) Kredi kartlarına uygulanan akdi faiz oranlarına,
- (h) Kredi kartlarına uygulanan gecikme faizi oranlarına,
- (ı) Kredi kartlarına ilişkin olarak ilgili hesap özetinde tahakkuk ettirilen yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarlarına,
- (i) Kredi kartı ile gerçekleştirilen yabancı para cinsinden işlemlerde, işleme konu döviz cinsi ve tutarı ile kart hesabına borç kaydedilen para birimi ve tutarına,

---

⁴⁸⁸ GÜNDOĞDU, s. 1459

İlişkin bilgilerin bulunması zorunludur”.

Kanunun 11’inci maddesinin 2’inci fıkrasına göre kart sahibi kendisine gönderilen hesap özetine, son ödeme tarihinden itibaren 10 gün içinde kart çıkaran kuruluşa başvurmak suretiyle itiraz edebilecektir. Ancak kart sahibi yapacağı başvuruda hesap özetinde bulunan hangi unsurlara itiraz ettiğini gerekçesiyle birlikte belirtmek zorundadır. Kart sahibinin itirazının konusu hesap özetinde bulunan unsurlara ilişkin olacağından, üye işyeri ile arasındaki ilişkiden kaynaklanan def’i ve itirazları kart çıkaran kuruluşa karşı ileri süremeyecektir. Dolayısıyla hesap özetinde gösterilen harcamaların gerçeği yansıtmaması hali hariç olmak üzere, kart sahibinin yapacağı itirazlar, yaptığı harcamalarına ilişkin olacaktır⁴⁸⁹. Kart çıkaran kuruluş ise yapılan itirazı, başvuru tarihinden itibaren 20 gün içinde gerekçeli olarak ve kart sahibinin başvuru yöntemini kullanarak cevaplamak zorundadır (md. 11/I).

Kart sahibinin hesap özetine son ödeme tarihinden 10 gün içinde itiraz etmemesi durumunda hesap özeti kesinleşecektir. Ancak hesap özeti kesinleşmesine karşın kart sahibinin genel hükümlere göre dava açma hakkı devam edecektir. Burada kesinleşmenin anlamı, artık kart çıkaran kuruluşun bu hesap özetine göre doğmuş olan alacağını işleme koyabilmesidir.

(8) Diğer Borçları

Kart çıkaran kuruluş, kart sahibinin talep etmesi üzerine kredi kartını sigortalama yükümlülüğünü de üzerine alabilir. Bu durum BKKKK’nun 12’inci maddesinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre “Kartın ya da 16’ıncı maddede belirtilen bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamili, yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüzelli (yeni) Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumludur. Hukuka aykırı kullanımın, hamilin ağır ihmaline veya kastına dayanması veya bildirim yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmaz. Kart çıkaran kuruluş, yapılacak talep ve ilgili sigorta prim bedelinin ödenmesi koşulu ile kart hamilinin birinci fıkrada belirtilen yüzelli (yeni)

---

⁴⁸⁹ GÜNDOĞDU, s. 1461

Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasını sağlamakla yükümlüdür. Kartların sigortalanması ve sorumluluğun paylaşılmasına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir”.

Maddenin ilk fıkrasında kart sahibinin kartını kaybetmesi, çaldırması ya da kartın kullanımı için gerekli bilgilerin üçüncü şahıslarca öğrenilmesi durumunda, kartın hukuka aykırı kullanılmasını önlemek amacıyla kart çıkaran kuruluşa bildirimde bulunması yükümü düzenlenmiş ve kart sahibinin sorumluluğu bildirimden önceki yirmidört saat içinde yapılan harcamaların yüzelli (yeni) Türk Lirası kadar ki tutarıyla sınırlandırılmıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise kart sahibinin talep etmesi ve ilgili sigorta primlerinin ödenmesi koşuluyla kart sahibinin yüzelli (yeni) Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun kart çıkaran kuruluşça sigortalanması öngörülmüştür. Görüldüğü üzere kart çıkaran kuruluş tarafından kredi kartının kesin olarak sigortalanması şart değildir. Sigortalama yükümlülüğünün doğması için kart sahibinin bunu talep etmesi ve ilgili sigorta prim bedelini ödemesi gerekmektedir. Ancak kart çıkaran kuruluşların çıkarttıkları kartları sigorta kapsamına almaları, kart sahipleri tarafından o kartın talep edilmesini arttıracakı kuşkusuzdur.

Kredi kartlarının sigortalanması amacıyla kart çıkaran kuruluş, kart sahipleri lehine bir sigorta şirketiyle sözleşme imzalamak zorundadır. Sigorta kapsamına nelerin girdiği kredi kartı üyelik sözleşmesinde belirtilmelidir. Uygulamada ise kartın kaybolması, çalınması ya da buna benzer şekilde kart sahibinin rızası dışında elinden çıkması sebebiyle oluşabilecek zararlarla kart sahibinin başına gelebilecek kazalara ilişkin olarak yapılan kaza sigortaları göze çarpmaktadır. Sigortanın konusunu oluşturan herhangi bir durum meydana geldiğinde kart sahibi meydana gelen zararlarının tazmini için sigorta şirketine başvurabilecektir. Ancak kart sahibinin, kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan bir sebeple, sigorta şirketinden söz konusu zararları tazmin edememesi halinde, kart çıkaran kuruluş sözleşmeye aykırılık gerekçesiyle bu zararlardan sorumlu olacaktır⁴⁹⁰.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 23’üncü maddesinin 2’inci fıkrasında ise kart sahibinin kart çıkaran kuruluş tarafından tercih edilen sigorta

---

⁴⁹⁰ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 123; BUHUR, s. 78; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 72-73

şirketini kabul etmemesi halinde kendisi tarafından belirlenen sigorta şirketi aracılığıyla sigorta işlemlerini yapmakta serbest olduğu düzenlenmiştir.

Kurumsal kredi kartları açısından ise BKKKK'nun 43'üncü maddesi sebebiyle 12'inci madde hükmü uygulama alanı bulamayacaktır. Bu nedenle kurumsal kredi kartının çalınması, kaybolması ya da kartın kullanımı için gerekli bilgilerin üçüncü şahıslarca edinilmesi durumunda, bildirimden önceki yapılan harcamaların tamamından kart sahibi sorumlu olacaktır⁴⁹¹. Öte yandan 43'üncü maddede 12'inci maddedeki hangi düzenlemenin kurumsal kredi kartlarına uygulanmayacağı belirtilmemekle beraber bu tür kartlarda da kart sahibinin talebi üzerine ve prim bedellerinin ödenmesi koşuluyla söz konusu sorumluluğun kart çıkaran kuruluşça sigortalanabileceği kanaatindeyiz.

Kart çıkaran kuruluşların bir başka yükümlülüğü de kredi kartlarıyla ilgili olarak edindikleri bilgileri gizli tutma yükümlülüğüdür. BKKKK'nun 23'üncü maddesinin 2'inci fıkrası gereğince kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri bilgileri gizli tutmak, kendi hizmetlerinin pazarlanması dışında başka amaçlarla kullanmamak ve kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar dışında kalanların bu bilgilere ulaşmasını engellemek amacıyla gerekli önlemleri almakla yükümlü tutulmuşlardır. Bu yükümlülüğün bir başka görünümü de Kanunun 8'inci maddesinin 5'inci fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeyle kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması için gerekli önlemleri almak ve harcama belgelerinin müşteri nüshası üzerinde ve yazışmalarda kart numarasının açıkça yer almasını engellemekle yükümlü tutulmuşlardır. Uygulamada POS terminalinin kullanıldığı hallerde harcama belgelerinin üzerindeki kart numarasının tamamının yer alması engellenmekle birlikte seyrek de olsa imprinter cihazının kullanıldığı durumlarda veya kredi kartıyla ilgili olarak yapılan yasal işlemlerde kart numarası açıkça yer almaktadır⁴⁹². Bu durum Kanundaki düzenlemeye aykırı olduğu kadar hukuka aykırı kullanımlara sebebiyet verebileceğinden sistemin kart numarası yer almayacak şekilde yeniden gözden

---

⁴⁹¹ GÜNDOĞDU, s. 1458

⁴⁹² "Mail Order" gibi internet ya da telefon vasıtasıyla yapılan alışverişlerde kart numarasının tamamı ve karta ilişkin diğer bilgilerin açıklanması gerekirken beraber BKKKK'nun 15'inci maddesinin 3'üncü fıkrasındaki düzenleme doğrultusunda, bu tür alışverişler esnasında edinilen kart bilgilerinin haksız kullanımından kart sahibi sorumlu tutulmayacaktır.

geçirilmesi gerekecektir⁴⁹³. Kart çıkaran kuruluşların Kanunun 8’inci maddesinin 5’inci fıkrasına aykırı hareketleri sonucu oluşabilecek zararlardan kart sahibinin sorumlu olması da söz konusu olmayacaktır⁴⁹⁴.

b) Kredi Kartı Sahibinin Borçları

(1) Giriş Aidatı ve Üyelik Ücretini Ödeme

Kart sahibi, kredi kartı sistemine girmesiyle birlikte kart çıkaran kuruluşa “giriş ücreti” veya “üyelik aidatı” adı verilen bir ücreti ödeme yükümlülüğü altına girer. Bu ücretin yanı sıra her yıl “üyelik yenileme ücreti” (yıllık ücret) denilen başka bir ücreti de ödemesi gerekmektedir⁴⁹⁵. Kart sahibi giriş ücretini, sisteme ilk giriş yaptığında ve bir kez ödemekle yükümlüyken, yıllık ücreti kredi kartı sözleşmesi devam ettiği müddetçe her yıl ödemek zorundadır⁴⁹⁶.

Kredi kartı üyelik sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğundan üyelik ücretinde geçen üyelik kelimesi, herhangi bir sendika, dernek veya kooperatif üyeliği gibi düşünülmemelidir. Zira kart sahibinin kart çıkaran kuruluşun üyesi olması gibi bir durum söz konusu değildir⁴⁹⁷. Üyelik kelimesinin kullanılması, kredi kartı sisteminde yerleşik bir kavram olmasına dayanmakta aksine hukuki anlamda bir üyeliği ifade etmemektedir⁴⁹⁸.

Uygulamada kart çıkaran kuruluşların her yıl talep ettikleri üyelik yenileme ücretlerinin kanuni dayanaklarının bulunmadığı ve haksız yere alındığı yönünde tartışmalar olmuştur. Üyelik yenileme ücretinin iadesi için kart sahiplerinin bir kısmı dava açmışlar ve bu davalarda kart sahibinin lehine kararlar verilmiştir. Bunun üzerine de bazı kart çıkaran kuruluşlar kart sahiplerinin talebi üzerine söz konusu ücreti iade

---

⁴⁹³ HİMMETOĞLU, s. 102

⁴⁹⁴ GÜNDOĞDU, s. 1462

⁴⁹⁵ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 131; BUHUR, s. 79; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 73; İŞGÜZAR, s. 83; TEOMAN, s. 171

⁴⁹⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 73

⁴⁹⁷ AKYOL, Banka Sözleşmeleri, s. 229; İŞGÜZAR, s. 83

⁴⁹⁸ İŞGÜZAR, s. 83-84

etmiş, bazıları ise bu ücretin BKKKK'nda düzenlendiği gerekçesiyle iade taleplerini reddetmiş ve kart sahipleri açısından tam bir belirsizlik hakim olmuştur.

Kart çıkaran kuruluşların üyelik yenileme ücreti talep edebileceklerine ilişkin TKHK'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. BKKKK'nda ise açık bir şekilde düzenlenmiş olmamakla beraber Kanununun 13'üncü maddesinin 2'inci fıkrasındaki düzenlemeden bu ücretin talep edilebileceği sonucuna varılmaktadır. Söz konusu maddeye göre "Kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartlarına uyguladıkları faiz, gecikme faizi, yıllık ücret ve her türlü komisyon oranları ile istenilen diğer bilgileri kamuoyuna yayınlanmak üzere aylık olarak Kuruma iletir. Yayınlanacak bilgi ve belgelerin içeriği ve yayınlanma usul ve esasları Kurulca belirlenir". Bu düzenleme doğrultusunda kart çıkaran kuruluşların talep ettikleri üyelik yenileme ücreti, yasal bir nitelik kazanmaktadır.

Üyelik yenileme ücretinin diğer bir yasal dayanağı da TKK'nun 22'inci maddesinde görülmektedir. Söz konusu maddeye göre "Tacir olan veya olmayan bir kimseye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, münasip bir ücret isteyebilir". Daha önce de açıklandığı gibi kart çıkaran kuruluşlar tacir sayıldıklarından ve kredi kartı sisteminde ticari işletmesiyle ilgili bir iş gördüklerinden üyelik yenileme ücreti gibi bir ücret talep etme hakları bulunmaktadır.

Diğer taraftan bu ücret ile kart kullanım ücreti birbirine karıştırılmakta ve BKKKK'nun 24'üncü maddesinin 4'üncü fıkrası uyarınca kart çıkaran kuruluşların üyelik yenileme ücreti talep edemeyecekleri düşünülmektedir. Oysa md. 24/4'de kart sahibinin yaptığı işlemler nedeniyle sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında ödeme talep edilemeyeceği ve kart sahibinin hesabından kesinti yapılamayacağı hükme bağlanmıştır. Buradaki düzenlemede kart sahibinin yaptığı işlemler sebebiyle ödeme talep edilemeyeceği yani kullanım ücretinin istenemeyeceği ifade edilmiştir. Oysa üyelik yenileme ücreti kartın kullanımına bağlı bir ücret değildir. Kart sahibi kredi kartıyla hiçbir alışveriş yapmasa dahi bu ücreti ödemekle yükümlüdür⁴⁹⁹.

---

⁴⁹⁹ GÜNDOĞDU, s. 1465; ŞENER, s. 432

Öte yandan sözleşme özgürlüğü prensibi çerçevesinde taraflar, kanuni bir sınırlamaya tabi olmamak koşuluyla sözleşmenin içeriğini serbestçe belirleyebilecekleri gibi, sözleşme yapma veya yenileme sırasında talep ettikleri hükümler sözleşmenin karşı tarafınca kabul edilmedikçe sözleşme yapmaktan kaçınabilirler. Bu nedenle, üyelik yenileme ücretinin TKHK ve BKKKK çerçevesinde “haksız şart” olarak sayılabildiği ölçüde geçersizliğinden söz edilebilir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin üyelik yenileme ücretine ilişkin vermiş olduğu bir karar, kart sahipleri için emsal oluşturmuş ve kart sahipleri bu karara dayanarak kart çıkaran kuruluşlardan söz konusu ücretin iadesini talep etmişlerdir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 02.05.2008 tarih ve 2008/4345 no'lu kararında bankalarca kart sahiplerinden tahsil edilen üyelik yenileme ücretinin, sözleşmedeki haksız şartlar içerisinde yer alması sebebiyle, tüketiciye iade edilmesi gerektiği yönünde karar verilmiştir⁵⁰⁰. Söz konusu karara göre “Sözleşmenin davacı banka tarafından matbu, standart olarak olarak hazırlanıp boş kalan kısımların rakam, isim ve adresler yazılarak doldurulduğu, sözleşmenin on iki punto koyu siyah harflerle düzenlenmediği görülmektedir. Davacı, tüketici aleyhine olan ve tüketiciyi kart kullanımı ücreti adı altında bir külfete sokan sözleşme hükmünün tüketici ile ayrıca müzakere edilerek kararlaştırıldığını iddia ve ispat edememiştir. Böyle olunca sözleşmedeki kredi kartı üyelik ücreti alınacağına dair hükmün açıklanan yasa ve yönetmelik hükümleri karşısında haksız şart olduğu kabul edilmelidir. Dolayısıyla davacı bankanın bu sözleşme hükmüne dayalı olarak kredi kartı kullanıcıları davalıdan ücret istemesi olanaklı değildir”. Görüldüğü üzere Yargıtay kararını üyelik yenileme ücretinin yasal bir dayanağının bulunup bulunmamasına göre değil de sözleşmenin Kanundaki şekil koşuluna uymamasına ve sözleşmede söz konusu ücrete ilişkin hükmün kart sahibi ile müzakere edilmemesine dayandırmıştır. Kart çıkaran kuruluşların üyelik yenileme ücreti talep edebilecekleri BKKKK'na göre mümkün olmakla beraber Yargıtay'ın sözleşmedeki haksız şartlar sebebiyle söz konusu ücretin iadesine karar vermesi oldukça yerindedir. Sonuç olarak kart çıkaran kuruluşların kart sahiplerinden üyelik yenileme ücreti talep etmelerine hukuki bir engel bulunmamaktadır. Ancak kart sahibi açısından bir külfet oluşturan üyelik yenileme

---

⁵⁰⁰ Yarg 13. HD, 02.05.2008 tarih, E. 2008/4345, K. 2008/6088 karar için bkz. <http://www.kazanci.com>

ücretinin kart sahibiyle müzakere edilmeden sözleşmeye konulması halinde bu ücretin iadesini talep etmek her zaman mümkün olacaktır.

Üyelik yenileme ücretinin ne kadar olacağı kart çıkaran kuruluş tarafından tek taraflı olarak ve kart türünü göre belirlenmektedir. Aynı kart türünü kullanan kart sahipleri eşit üyelik yenileme ücreti uygulanmakta ve kart sahibinin hesabına borç kaydedilerek tahsilat yapılmaktadır⁵⁰¹. Bazı kart çıkaran kuruluşlar, kartlarını daha iyi pazarlamak amacıyla bu ücreti çok düşük tutmakta ya da hiç almamaktadırlar. Bu nedenle üyelik yenileme ücretinin kart sahibinden talep edilip edilmediği ya da miktarının ne kadar olacağı kredi kartı üyelik sözleşmesinde yer almalıdır. Kart çıkaran kuruluş da ücretin ne kadar olacağını belirlerken ya da zaman içerisinde bu tutarı arttırırken dürüstlük kuralına uygun hareket etmelidir⁵⁰².

(2) Kredi Kartı ile Yapılan Harcama Tutarlarını Ödeme

Kredi kartı üyelik sözleşmesinin kart sahibine yüklediği bir başka yükümlülük ise kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluşa ödemektir⁵⁰³. Kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcamaları üye işyerine ödemesi karşısında kart sahibi de harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluşa ödeme yükümlülüğü altına girer⁵⁰⁴.

Bu yükümlülüğün doğması için öncelikle kart sahibinin üye işyerinden kredi kartını kullanarak mal veya hizmet temin etmesi, üye işyerinin ise söz konusu alışverişe istinaden harcama belgesi düzenlemesi gerekir. Kart sahibi ise hazırlanan harcama belgesini imzalayarak ya da şifresini tuşlayarak kart çıkaran kuruluşa bir ödeme talimatı verir. Verilen ödeme talimatı üzerine kart çıkaran kuruluş söz konusu harcama belgesi tutarlarını üye işyerine öder. Bu ödemenin yapılmasının ardından kart çıkaran kuruluş, kart sahibine, yaptığı harcamaları ve bu harcamaların kendisine ne zaman ödenmesi

---

⁵⁰¹ Bu ücretin tutarının az ya da çok olmasının, kartın kullanım sıklığına bağlı olarak belirlenebileceği ileri sürülmüştür. ŞENER, s. 433

⁵⁰² AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 132; ŞENER, s. 434

⁵⁰³ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 124; BUHUR, s. 79; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 73; İŞGÜZAR, s. 84; SAYIN, s. 46; ŞENER, s. 435; TEOMAN, s. 179

⁵⁰⁴ İŞGÜZAR, s. 85

gerektiği gösteren bir hesap özeti gönderir. Gönderilen hesap özetinde belirtilen tarihe kadar da kart sahibi harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluşa öder ve borcundan kurtulur⁵⁰⁵.

Kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı harcama tutarlarını kart çıkaran kuruluşa ödeme yükümlülüğü şarta bağlı bir nitelik taşımaktadır. Kart sahibinin bu yükümlülüğün doğması, kredi kartıyla alışveriş yapmasına bağlı olduğu gibi, bunun yanında kart çıkaran kuruluşun söz konusu tutarları üye işyerine ödemesi de gerekmektedir. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yapmaması halinde, kart sahibi yaptığı alışveriş bedellerini üye işyerine ifa ederek borcundan kurtulacaktır⁵⁰⁶. Hatta bu durum kart çıkaran kuruluşun kart sahibine karşı borcunu ihlal teşkil edeceğinden, kart sahibinin bu sebeple doğacak zararlarını kart çıkaran kuruluştan tazmin ettirmesi her zaman mümkündür.

Kart sahibinin yurtdışında, kredi kartıyla yabancı ülke parası üzerinden alışveriş yapması halinde, borcun nasıl ödeneceği BK'nun 83'üncü maddesine⁵⁰⁷ göre belirlenir. Kredi kartı üyelik sözleşmesinde yabancı para borcunun aynen ifa edileceği belirtilmişse bu durumda BK'nun 83'üncü maddesinin 2'inci fıkrası gereği borcun yabancı para ile ifa edilmesi gerekir. Sözleşmede aynen ifa edileceğine dair bir ibare bulunmuyorsa o takdirde kart sahibi borcunu son ödeme tarihindeki veya fiili ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirası karşılığı olarak ödeyebilecektir⁵⁰⁸.

Kart sahibi, üye işyeri ile arasındaki bedel ödemesinin sebebi olan ilişki dolayısıyla ortaya çıkabilecek def'i ve itirazları kart çıkaran kuruluşa karşı ileri sürüp ödeme yapmaktan kaçınması mümkün değildir. Örneğin kredi kartı ile ödeme

⁵⁰⁵ BUHUR, s. 79; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 74

⁵⁰⁶ ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s. 74

⁵⁰⁷ BK md. 83'e göre "Mevzuu para olan borç memleket parasıyla ödenir. Akit tediye mahallinde kanuni rayici olmayan bir para üzerine varit olmuş ise akdin harfiyen icrası 'aynen ödemek' kelimeleri veya buna muadil sair tabirat ile şart edilmiş olmadıkça borç vadenin hululü günündeki rayici üzerinden memleket parasıyla ödenir. Yabancı para borcunun vadesinde ödenmemesi halinde alacaklı, bu borcu vade veya fiili ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödenmesini isteyebilir". Bu hüküm BK Tasarısının 98'inci maddesinde "Konusu para olan borç Ülke parasıyla ödenir. Ülke parası dışında kalan başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiili ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla ödenmesini isteyebilir".

⁵⁰⁸ İŞGÜZAR, s. 85; ŞENER, s. 440-441

yapmasına rağmen aldığı malın kendisine teslim edilmediği gerekçesiyle, üye işyerine ödeme yapan kart çıkaran kuruluşa ödeme yapmaktan kaçınmaz. Bunun gibi malın aylıklı çıkmasından kaynaklanan def'i ve itirazları da yalnızca üye işyerine karşı ileri sürebilir. Bununla birlikte üye işyeri kredi kartının kullanılmasından sonra kart sahibinin itirazlarını haklı buluyorsa bir alacak belgesi düzenleyip kart çıkaran kuruluşa ibraz edebilir. Bu durumda kart çıkaran kuruluş da söz konusu belgede yer alan tutarı kart sahibinin hesabına alacak olarak kaydeder ve hesap kesim zamanında bunu kredi kartının dönem borcundan düşer⁵⁰⁹. Belirtelim ki uygulamada kart çıkaran kuruluşlar kredi kartı üyelik sözleşmesine koydukları hükümlerle aylıklı ifadan dolayı sorumlu olmayacaklarını beyan etmektedirler⁵¹⁰.

Kart sahibi ile üye işyeri arasında geçerli bir bedel ilişkisi kurulmaması sebebiyle ortaya çıkabilecek def'i ve itirazların ise kart sahibi tarafından kart çıkaran kuruluşa ileri sürülmesi her zaman mümkündür. Özellikle kredi kartının yetkisiz üçüncü kişilerce kullanılması ya da üye işyerinin yanlış veya sahte harcama belgesi düzenlemesi gibi durumlarda geçerli bir ödeme talimatı bulunmadığından, kart sahibinin herhangi bir kusuru olmadıkça, kart çıkaran kuruluş üye işyerinin sorumluluğuna gidecektir⁵¹¹.

Hesap özetinde yer alan harcamaların gerçek olup olmadığını ispat külfetinin kimin tarafından yerine getirileceği sorunu karşımıza çıkmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 18.12.1992 tarihinde verdiği bir kararında hesap özetine itiraz eden kart sahibinin bu itirazını harcama belgelerine dayandırmak zorunda olduğuna, harcama belgelerini ibraz edememesi halinde ise kart çıkaran kuruluşun kayıtlarının esas alınması gerektiğine karar vermiştir⁵¹². Daha sonra verdiği kararında ise kredi kartı üyelik sözleşmesinde banka defter ve kayıtlarının kesin delil olacağı kararlaştırılmış ise

---

⁵⁰⁹ ÇEKER, Kart Borcunun Ödenmemesi, s. 420; SAYIN, s. 46

⁵¹⁰ World Card Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesi md. 7'ye göre "Kart, belirli bir işyerinde belirli bir marka mal/hizmet alımı şartıyla verilmeyip, uluslararası kart kuruluşlarının düzenlemelerine tabi olduğundan Banka, kart ile alınacak mal veya hizmetlerin cinsi, niteliği, içeriği, miktarı, bedeli, taksit tutar ve sayısı, aylıklı çıkması, iptali, iadesi vs. konularında herhangi bir sorumluluk taşımadığı gibi, bu hususlarda kart/ek kart hamili ile üye işyeri arasında doğabilecek ihtilaflardan hiçbir şekilde sorumlu değildir. Bu nedenlere dayalı olarak Banka'ya karşı bu sözleşmeden doğan borçların ödenmesi aksatılamaz ya da def'i olarak Banka'ya karşı ileri sürülemez".

⁵¹¹ ÇEKER, Kart Borcunun Ödenmemesi, s. 420

⁵¹² Yargıtay 11. HD, 18.12.1992 tarih, E.1992/6415, K. 1992/1491, karar için bkz. BATIDER, C. XVII, Sayı 1, Haziran 1993, s. 134-135

de defter kayıtlarının dayanağı belgelerle birlikte delil olma özelliği taşıyacağı göz önüne alınıp, davalıların bu yöndeki itirazlarının da dikkate alınarak bankaya harcama belgelerinin ibraz ettirilip üzerinde inceleme yaptırılması, anılan belgelerdeki imzaların davalılara ait olmadığı anlaşılması halinde harcamaların yapıldığı üye işyerlerinin gerekli özeni göstermemeleri ve üzerine düşen edimleri gerektiği gibi yerine getirmemeleri ile bir kusur ve sorumluluklarının bulunup bulunmayacağı hususlarının tartışılarak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerektiğine karar verilmiştir⁵¹³. Aynı görüşteki başka bir kararında da kart çıkaran kuruluşun alacağının varlığını ispat etmesi gerektiğini, kart sahibinin imzasını taşıdığı belgelenemeyen işlemler için kart sahibinin sorumluluğuna gidilmesinin mümkün olmadığını kabul etmiştir⁵¹⁴.

(3) Faiz Ödeme

Faiz, alacaklının bir miktar paradan belli bir süre yoksun kalması sebebiyle ve bu paranın kullanılması imkânını borçluya bırakması karşılığında elde ettiği, ne tutarda olacağının sözleşme ya da kanun yoluyla belirlendiği, tahsili için zarar veya kusurun varlığı aranmayan bir tür tazminattır⁵¹⁵. Faiz, konusu para olan borçlar sebebiyle istenebilen, asıl alacağa bağlı bir nitelik taşıyan fer'i bir borçtur. Bu sebeple asıl borcun sona ermesi halinde, saklı tutulmayan ya da halin icabından saklı tutulduğu anlaşılmayan faiz borcu da sona erecektir (BK md. 113/2).

Kart sahibinin kredi kartını kullanarak yaptığı alışverişlerden ve nakit çekim işlemlerinden doğan borcu bir para borcudur. Söz konusu borç bir para borcu olduğundan bazı hallerde kart sahibinin faiz ödeme yükümlülüğü gündeme gelecektir. Kart sahibinin faiz ödeme yükümlülüğü BKKKK'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında ve 26'ncı maddesinde düzenlemiştir. Kanun'da limit aşımı (md. 9/1) ve kredi kartıyla nakit çekilmesi durumları dışında (md. 26/1) işlem tarihinden itibaren faiz yürütülemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu haller dışında kart sahibinin faiz ödeme

⁵¹³ Yargıtay 19. HD, 27.11.2000 tarih, E. 2000/5291, K. 2000/8085, karar için bkz. EKİNCİ, s. 187

⁵¹⁴ Yargıtay 19. HD, 23.02.2000 tarih, E. 1999/7576, K. 2000/1284, karar için bkz. EKİNCİ, s. 213

⁵¹⁵ HELVACI, Mehmet, Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul 2000, s. 65; TÜRK, Hikmet Sami, Temerrüt Faizi, Bileşik Faiz Yönetimiyle Hesaplanabilir mi?, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Sayı X, Ankara 9 Nisan 1993, s. 134-135; YÜKSEL, Ali Sait/YÜKSEL, Aslı/YÜKSEL, Ülkü, Bankacılık Hukuku ve İşletmesi, İstanbul 2004, s. 525

yükümlülüğü, hesap özetinde yer alan borç tutarlarının tamamını kart çıkaran kuruluşca belirlenen son ödeme tarihine kadar ödememesi halinde söz konusu olacaktır⁵¹⁶.

Kart sahibinin faiz ödemekle yükümlü tutulduğu durumlardan birisi limit aşımı halidir. BKKKK'nun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasına göre kart sahiplerinin kredi kartıyla yaptıkları harcamalar sebebiyle kartlarına tanınan limiti aşmaları halinde kart çıkaran kuruluşlar, aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için, yalnızca akdi faiz yürütebileceklerdir. Limit aşımı halinde işlem tarihinden itibaren faiz talep edilebilmesi, Kanunda düzenlenen hesap kesim tarihinden önce faiz işletilemeyeceği kuralının istisnasını oluşturmaktadır⁵¹⁷. Bu düzenleme doğrultusunda kart sahibinin kart limitinin üzerinde alışveriş yapması ve kart çıkaran kuruluşun limitin üzerindeki bu harcamaya, POS terminali vasıtasıyla, on-line izin vermesi durumunda, kart sahibi limit aşımına sebep olan işlemi yaptığı andan itibaren yalnızca akdi faiz ödemekle yükümlü olacak ve borcunu ödemediği takdirde de faiz uygulaması son bulacaktır.

Kart sahibinin kredi kartıyla nakit ihtiyacını karşılaması halinde de akdi faiz ödeme yükümlülüğü söz konusu olacaktır⁵¹⁸. Söz konusu faizin işletilmeye başlanacağı zaman BKKKK'nun 26'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme "Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında işlem tarihi esas alınabilir" şeklindedir. Görüldüğü üzere kredi kartıyla nakit çekilmesi durumunda faiz hesaplamasının işlem tarihinden itibaren başlaması mümkündür. Ancak Kanunda "alınabilir" ifadesi kullanıldığından tercih kart çıkaran kuruluşlara bırakılmıştır. Bu durumda bazı kart çıkaran kuruluşlar, kredi kartı üyelik sözleşmesinde belirttikleri oranda faizi işlem tarihinden itibaren yürütebilecekken bazı kart çıkaran kuruluşlar da hesap kesim tarihi itibarıyla faiz talep edebileceklerdir. Md. 26/1 son cümlede ise nakit kullanımı kapsamında değerlendirilecek işlemlerin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır. Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 20'inci maddesinin 2'inci bendine göre "7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk

⁵¹⁶ AKER, Yeşim, Türkiye'de Kredi Kartı Borcuna Yürütülecek Faiz ile İlgili Gelişmeler, Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, İstanbul 2007, s. 1244; GÜNDOĞDU, s. 1465-1466

⁵¹⁷ GÜNDOĞDU, s. 1466

⁵¹⁸ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 127; BUHUR, s. 72; ÇEKER, Kredi Kartı Uygulaması, s.

Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda belirtilen kıymetli maden, taş ve eşyaların alımları ile döviz alımları, kart sahibinin başka bir kredi kartının borcunu kapatması amacıyla yaptığı borç transferleri, kişi veya kurumlara yapılan tüm ödemeler, talih ve şans oyunları, borsa işlemleri/menkul kıymet alımları, seyahat çekleri, havale işlemleri nakit kullanım kapsamında olarak değerlendirilebilir”. Söz konusu düzenleme uyarınca kart sahibinin kredi kartıyla nakit çekmesi yanında Yönetmeliğin 20/2’inci maddesinde yer alan işlemler de nakit kullanım kapsamında değerlendirilecek ve bu işlemler için de faiz uygulaması işlem tarihinden itibaren başlayabilecektir.

Uygulamada sıkça karşılaşılan bir başka faiz ödeme yükümlülüğü ise kart sahibinin dönem borcunun tamamını son ödeme tarihine kadar ödememesi halinde söz konusu olmaktadır. Kart sahibinin kredi kartıyla temin ettiği mal veya hizmet bedellerini kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü olduğuna daha önce değinmiştik. Söz konusu bedeller kart sahibine gönderilen hesap özetinde belirtilmekte ve kart sahibinin borcundan kurtulması, bu bedellerin tamamını kart çıkaran kuruluşa ödemesine bağlanmıştır.

Faiz ödeme yükümlülüğünün söz konusu olabilmesi için öncelikle kart sahibinin kredi kartıyla yaptığı alışveriş bedellerini ödeme borcunun muaccel hale gelmesi gerekir. Kart borcunun muaccel olabileceği tarih, hesap özetinde belirtilen son ödeme günüdür⁵¹⁹. Son ödeme tarihinin belirlenmesi kart borcunun “belirli vadeli borç” olarak kabul edilip edilemeyeceği sorusunu akla getirmektedir. Kredi kartı borcunun belirli vadeli borç sayılması durumunda, borç tamamen ya da kısmen ödenmediği takdirde alacaklı olan kart çıkaran kuruluş, toplam borç tutarı için gecikme faizi talep edebilecektir. Ancak BKKKK’nun 26’ıncı maddesinin 1’inci fıkrasında gecikme faizinin asgari tutarın altında yapılan ödemeler için talep edilebileceği hükme bağlamıştır. Oysa belirli vadeli borç olması durumunda borcun belli bir kısmının değil tamamının ödenmemesi halinde alacaklı gecikme faizi talep edebilmektedir. Bu sebeple kredi kartı borçlarını BK’nun 101’inci maddesinin 2’inci fıkrasında⁵²⁰ düzenlenen, miktarı önceden belli olan “belirli vadeli borç” olarak nitelendirmek mümkün

⁵¹⁹ ÇEKER, Kart Borcunun Ödenmemesi, s. 417

⁵²⁰ BK Tasarısının 116’ıncı maddesinin 2’inci fıkrası uyarınca “Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle borçlu temerrüde düşmüş olur”.

değildir⁵²¹. Ayrıca BKKKK'nun 8'inci maddesinin 2'inci fıkrasında asgari tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi halinde kart çıkaran kuruluş tarafından kart sahibine yapılacak bildirimden itibaren bir aylık süre içerisinde bu tutarın ödenmemesi halinde kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin kartını iptal edeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun herhangi yasal takibe başlamadan önce üç ay bekleme yükümlülüğü ve ihtar çekme zorunluluğu bulunmaktadır. Belirli vadeli işlemlerde ise alacaklının herhangi bir ihtarda bulunması gerekmemekte, vade tarihinde borcun ödenmemesi halinde ihtar ve beklemeye gerek olmadan borçlu mütemerrit duruma düşmektedir⁵²².

Kredi kartı uygulamasında kart çıkaran kuruluşun kart sahibine, borcunun ne kadar olduğu gösteren ve borcun ödenmesi gereken son tarihi içeren bir hesap özeti gönderme yükümlülüğünden daha önce bahsetmiştik. Söz konusu hesap özeti gönderilmesi sebebiyle kart çıkaran kuruluş, borcunu son ödeme tarihine kadar ödemeyen kart sahibini herhangi bir ihtarla gerek kalmadan mütemerrit duruma düşürür. Zira BK'nun 101'inci maddesinin 2'inci fıkrası gereğince kart borcunun vadesi belirli olduğundan kart çıkaran kuruluşun ayrıca ihtar çekmesine gerek bulunmamaktadır. Ancak kart sahibinin temerrüdü borcun tamamı bakımından değil yalnızca asgari tutar için söz konusu olacaktır. Dikkat edilirse BKKKK md. 26/2'de asgari tutarın altındaki ödemeler için gecikme faizi uygulanacağı öngörülmüştür. Bunun dışında Kanunun 8'inci maddesinin 2'inci fıkrasında da asgari tutarın üç ay ödenmemesi halinde kartın iptal edileceği düzenlenmiştir. Bu hükme göre borcun tamamı bakımından kart sahibinin mütemerrit duruma düşmesi için bu sürenin geçmesi gerekecektir. Söz konusu hükümlerde kart sahibinin son ödeme tarihine kadar asgari tutarı ödememesi halinde asgari tutar bakımından temerrüde düşeceği sonucuna ulaşılmaktadır. Yargıtayın da haklı olarak belirttiği gibi borcun tamamı için temerrüt hali, hesabın kat edilip yani hesabın kapatılıp borçluya ihtarnamenin tebliğ edildiği ya da ihtarnamede kart sahibine belli bir süre tanınmışsa o sürenin dolmasıyla mümkün olabilecektir⁵²³.

---

⁵²¹ AKER, s. 1245

⁵²² KILIÇOĞLU, s. 508; OĞUZMAN/ÖZ, s. 300; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 916

⁵²³ Yargıtay 13. HD, 15.02.2006 tarih, E. 2005/17849, K. 2006/1865 sayılı karar için bkz. Legal, Yıl 4, Sayı 40, Nisan 2006, s. 1156

Kart sahibinin faiz ödeme yükümlülüğünün söz konusu olabilmesi için diğer bir koşul, kart sahibinin hesap özeti gösterilen tutarı kısmen veya tamamen ödemiş olmasıdır. Kart sahibinin bu tutarı ne zaman ödemesi gerektiği kredi kartı üyelik sözleşmesinde belirlenir. Ancak BKKKK’nda hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında on günden az bir süre olamayacağı öngörülmüştür⁵²⁴. Kanundaki on günlük sürenin kısaltılması mümkün olmamakla beraber taraflar isterlerse bu süreden daha uzun bir süre kararlaştırabileceklerdir⁵²⁵.

Kart sahibinin hesap özeti belirtilen borcunun tamamını ödemesi iki türlü olmaktadır. İlk durumda kart sahibi borcun tamamını ödememekle birlikte asgari tutar ve üzerinde ödemede yaparak kısmi ifada bulunabilir. Diğer ihtimalde ise kart sahibi borcunu ya hiç ödemeyebilir ya da asgari tutarın altında bir ödemede bulunabilir. BKKKK’nda asgari tutarın dönem borcunun yüzde yirmisinden az olamayacağı hüküm altına alınmıştır (md. 24/3). Buna göre kart sahiplerinin ödemeleri gereken asgari tutar borcun yüzde yirmisinden az olmamakla beraber daha fazlası da olabilecektir. Kart sahiplerinin borcun asgari tutarını ödeyip ödememeleri, borca işletilecek faiz bakımından önem kazanmaktadır. Kanununun 26’ncı maddesinin 2’inci fıkrasına göre “Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgari tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise gecikme faizi uygulanır”. Bu düzenleme kart sahiplerinin kart borçlarını ödeyememe hallerini ikiye ayırmaktadır. Asgari tutar veya üzerinde ödemede bulunan kart sahibi borcunun kalanı için akdi faiz ödemekle yükümlü tutulurken asgari tutarın altında ödeme yapan kart sahibi geri kalan tüm tutara gecikme faizi ödemek zorundadır. Bu açıdan bakıldığında asgari tutarın altında ödeme yapan kart sahibinin durumu, söz konusu tutarın üstünde ödeme yapana oranla çok ağırlaştırılmıştır.

Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmeliğin 20’inci maddesinin 3’üncü fıkrasında ise daha farklı bir düzenlemeye yer verilmiştir. Söz konusu hükme göre “Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanır. Kalan hesap bakiyesine, asgari tutar ve üzerinde ödeme yapılması

⁵²⁴ Doktrinde ileri sürülen bir fikre göre on günlük sürenin daha uzun olması gerekmektedir. BAHTİYAR, panel, s. 35

⁵²⁵ AKER, s. 1246

durumunda akdi faiz; asgari tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanır. Temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz.” Görüldüğü üzere Kanundaki hüküm ile Yönetmelikteki düzenleme birbiriyle çelişmektedir. Kanunda asgari tutarın altındaki ödemeler için kalan borcun tamamına gecikme faizi uygulanacağı öngörülürken, Yönetmelikte asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, asgari tutar dışında kalan borca ise akdi faiz işletileceği düzenlenmiştir. BKKKK’nu kabul edilmeden önce de asgari tutarın ödenmemesi halinde ödenmeyen kısma gecikme faizi, asgari tutar dışında kalan borca akdi faiz uygulandığından Yönetmelikteki düzenleme Kanun öncesindeki uygulamayla örtüşmektedir. Yönetmelikteki hükmün getiriliş amacının Kanundaki düzenleme sebebiyle oluşabilecek yanlış uygulamaları önlemek olduğu ve bu nedenle faiz uygulamasında Yönetmelikteki hükmün esas alınması gerektiği ileri sürülmüştür⁵²⁶. Ancak bilindiği gibi Türk Hukukunda kurallar hiyerarşisi bulunmaktadır. Bu nedenle bir yasama işlemi olan kanunla düzenlenen bir konu yönetmelik hükmü ile değiştirilemez. BKKKK bakımından da md. 26/2 hükmünün Yönetmeliğin 20’inci maddesinin 3’üncü fıkrasıyla değiştirilmek istendiğini kabul etmek mümkün değildir. Söz konusu Yönetmelik hükmünün Kanuna aykırılık gerekçesiyle iptal edilmesi gerekmektedir. Öte yandan kanun koyucunun amacının uygulamadaki durumu hüküm altına almak ve kart sahibini korumak olduğu düşünülecek olursa da Kanun hükmünün değiştirilerek yeni bir hüküm tesis edilmesi gerekecektir.

BKKKK’nun 26’ıncı maddesinin 3’üncü fıkrasına göre Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, akdi ve gecikme faizi oranlarının azami miktarını tespit etmeye yetkili olup belirlediği bu oranları üç ayda bir açıklayacaktır. TKHK md. 10/2 (f)’ye göre ise akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasını geçmemek üzere gecikme faizi oranının sözleşmede yer alması zorunludur. Ancak BKKKK’na göre akdi ve gecikme faizi oranlarının azami miktarını Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası belirleme yetkisine sahip olduğundan TKHK’nun söz konusu hükmü uygulanmayacaktır⁵²⁷. Kanunun

⁵²⁶ AÇIKGÜL, Emine/AÇIKGÜL, Hacı Ali, s. 128; AKER, s. 1251

⁵²⁷ “Kart/Ek kart hamili, hesap özetinde belirtilecek dönem borcuna mahsuben asgari tutar ve/veya üzerinde ödeme yapılması halinde, kalan tutara hesap kesim tarihinden itibaren, dönem borcu içerisinde

25'inci maddesinde ise faiz oranının arttırılması durumunda bu değişikliğin hüküm ifade edebilmesi, otuz gün önceden kart sahibine bildirilme koşuluna bağlanmıştır. Kart sahibi, kart çıkaran kuruluşun faiz arttırımına ilişkin bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödeyip kredi kartını kullanmaya son verirse faiz artışından etkilenmeyecektir.

BKMMM'nun 26'ıncı maddesinin 2'inci fıkrasının son cümlesine göre temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanamayacaktır. Bileşik faiz, işlemiş olan faizin ana paraya eklenmesiyle meydana gelecek toplam tutara tekrar faiz işletilmesidir⁵²⁸. Türk hukukunda kural olarak yasak olan bileşik faiz uygulaması, kredi kart borçları için de yasaklanmış ve kart sahibinin durumunun daha da ağırlaştırılması istenmemiştir.

(4) Bildirimde Bulunma

Kredi kartlarının üçüncü kişiler tarafından hukuka aykırı kullanımının en sık rastlanılan şekli, kredi kartının unutulmuş, çaldırılarak ya da gasp edilerek üçüncü kişi tarafından kullanılmasıdır. Aynı şekilde kredi kartının teslimi sırasında, teslimatı yapacak kurye şirketinin çalışanları tarafından ya da postada çalınması yoluyla da üçüncü kişilerin kartı elde etmesi mümkündür. Günümüz teknolojisinde de telefon ya da internet gibi iletişim araçları üzerinden kredi kartıyla alışveriş yapmak mümkün

---

nakit çekim veya nakit kullanım kapsamında olan işlemlerin bulunması halinde ise işlem tarihinden itibaren, T. C. Merkez Bankası tarafından belirlenerek açıklanmış azami oranda akdi faiz uygulamasını kabul ve taahhüt ederler". World Card kredi kartı üyelik sözleşmesi md. 11/3

"Kart/Ek kart hamili, hesap özetinde belirtilen son ödeme tarihine kadar, dönem borcunun hesap özetinde bildirilen asgari tutarında ya da asgari tutarın üzerinde ödeme yapılması halinde, ödeme yapılan tutarın dışında kalan hesap bakiyesine hesap kesim tarihinden itibaren akdi faiz; asgari tutarın altında ödeme yapılması halinde ise, asgari tutarın ödenmeyen kısmı için hesap kesim tarihinden son ödeme tarihine kadar akdi faiz ve son ödeme tarihinden itibaren T. C. Merkez Bankası tarafından belirlenerek açıklanmış azami oranda gecikme/temettü faizi, kalan hesap bakiyesine ise akdi faiz yürütülmesini kabul ve taahhüt ederler". World Card kredi kartı üyelik sözleşmesi md. 12

⁵²⁸ DEYNEKLİ, Emel/KISA, Sedat, Faiz Hukuku, Ankara 2003, s. 43; EKECİK, Şükran, Kredi Kartlarında Bileşik Faiz ve İcra Takibi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Sayı XXI, Ankara 9-10 Aralık 2005, s. 257; TÜRK, s. 164-165

olduğundan karta ilişkin bilgilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi olasılığı her zaman mevcuttur⁵²⁹.

Kredi kartının haksız kullanımları karşında kart sahibine de bir takım yükümlülükler düşmektedir. BKKKK'nun 16'ncı maddesinde kart sahibinin bildirim zorunluluğu düzenlenmiştir. Buna göre kart sahibi kendisine verilen kredi kartını ve kartın kullanılması bir kod numarası, şifre veya kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa bu bilgileri güvenli bir şekilde korumak ve başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri almak, kartın kaybolması, çalınması veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi halinde kart çıkaran kuruluşa derhal bildirmekle yükümlü tutulmuştur.

Kart sahibinin, kredi kartının haksız kullanımlarına karşı gerekli önlemleri alma ve kart çıkaran kuruluşa bildirme yükümlülüğü, kredi kartı üyelik sözleşmesinin imzalandığı ve kartın zilyedliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kartlar açısından kart numarasının öğrenildiği andan itibaren başlar (BKKKK md. 15/1). Ancak kartın haksız kullanımları karşısında kart sahibinin sorumluluğunun sınırlandırılması yoluna gidilmiştir. BKKKK'nun 12'inci maddesinin 1'inci fıkrasına göre kredi kartının ya da Kanununun 16'ncı maddede belirtilen bilgilerin kaybolması veya çalınması halinde kart sahibi, yapacağı bildirimden önceki yirmidört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararların yüzelli (yeni) Türk Lirasına kadarki kısmıyla sorumlu olacaktır. Hukuka aykırı kullanımın, kart sahibinin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirim yapılmaması hallerinde bu sınır uygulanmayacaktır. Söz konusu düzenlemeyle kanun koyucu, kart sahiplerini erken bildirimde bulunmaya zorlayarak haksız kullanım sebebiyle oluşabilecek zararlarını en aza indirmeyi amaçlamıştır⁵³⁰. Bu bildirimde bulunan kart sahipleri, bildirimden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen zararların yüzelli (yeni) Türk Lirasına kadar olan kısmından sorumlu olacaklardır⁵³¹. Diğer taraftan kartın üçüncü kişilerce haksız kullanımında kart sahibinin ağır ihmali ya da kastının bulunması ya da söz konusu bildirim hiç yapılmaması

---

⁵²⁹ ATAMER, Yeşim, Kredi kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?, Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 994

⁵³⁰ ASLAN, s. 400

⁵³¹ Doktrinde ileri sürülen bir fikre göre, TTK md. 724 gereğince kart sahibinin sorumluluğunun sınırlandırılmaması gerekmektedir. Kart sahibi, kart çıkaran kuruluşa bildirimde bulunarak sorumluluktan kurtulduğu için, üye işyerinin müterafık kusurunun bulunduğu haller dışında, oluşacak zararlardan kart sahibi sorumlu tutulmalıdır. TEOMAN, s. 189-190

durumunda kart sahibi oluşacak zararların tamamından sorumlu olacaktır⁵³². Kart sahibinin kartını rızasıyla başkasına kullandırmasından sonra yapılan harcamaya itiraz etmesi “kasıt” derecesinde kusuruna; yaptığı alışverişten sonra kredi kartını ortada unutup gitmesi ağır kusuruna örnek olarak verilebilir. Buna karşılık, kredi kartını koyduğu dış cebinden çaldırması veya geçirdiği bir kazadan sonra toparlanırken düşürmesi, hafif ihmaline örnek gösterilebilir.

BKKKK'nun 12'inci maddesinde kart sahibinin tüm zararlardan sorumlu tutulması için bildirim hiç yapılmaması hali öngörülmüştür. Fikrimizce de kabul gören bir görüşe göre kartın kaybedildiğinin öğrenilmesine rağmen bildirim geç yapılması halinde de kart sahibinin sorumluluğuna gidilebilmelidir. Geç kalınmış sayılabilmesi için ne kadar sürenin geçmesi gerektiği konusunda ise somut olayın şartlarına bakarak karar vermek gerekecektir⁵³³.

BKKKK'nun 15'nun 3'üncü maddesi uyarınca harcama belgesi düzenlenmeden çeşitli iletişim araçları yoluyla veya sipariş formu vasıtasıyla yapılan mal veya hizmet alımlarındaki hukuka aykırı kullanımlardan kaynaklanan zararlardan kart sahibi sorumlu olmayacaktır. Günümüz teknolojisine göre artık telefon veya internet üzerinden alışveriş yapmak mümkün olduğundan ve kart sahiplerine ilişkin bilgilerin bu yolla elde edilmesi nispeten kolay olduğundan oluşacak zarara kart sahibinin katlanması istenmemiştir. Görüldüğü gibi burada yüzelli (yeni) Türk Lirası'na kadar ki sorumluluk da uygulanmayacaktır. Böyle bir durumda, 18'inci maddenin 2'inci fıkrasında düzenlenen, üye işyerinin güvenli bir sistem kurma yükümlülüğünden hareket ederek üye işyerinin sorumluluğuna gidilebilecektir. Ancak md. 12/1'de belirtildiği gibi kart sahibinin hukuka aykırı kullanımda ağır ihmali veya kastı bulunuyorsa ya da kart sahibi kart çıkaran kuruluşa herhangi bir bildirimde bulunmamışsa o takdirde sorumluluk kendisine ait olacaktır⁵³⁴. Örneğin kart sahibi kart çıkaran kuruluşun verdiği güvenlik anahtarını veya şifreleri kullanmamışsa hukuka aykırı kullanımda ağır ihmali bulunacak ve bu nedenle oluşacak zararlardan kendisi sorumlu olacaktır.

---

⁵³² Yüzelli (yeni) Türk Lirasına kadar olan sorumluluk sınırının kart sahibinin kastının bulunması halinde sınırsız olması gerektiği, diğer tüm durumlarda ise sorumluluğunun kart çıkaran kuruluşa ait olması gerektiği savunulmuştur. ÖZ, Turgut, Kredi Kartları, İstanbul Barosu Paneli, İstanbul 22.03.2005, s. 12-13

⁵³³ GÜNDOĞDU, s. 1467-1468

⁵³⁴ GÜNDOĞDU, 1467

(5) Diğer Borçları

BKMMM'nun 16'ncı maddesinin 2'inci fıkrasına göre kart sahipleri, adreslerinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren on beş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlüdürler. Zira Kanunun 45'inci maddesine göre kart sahibine ve kefillerine yapılacak ihtarlar, sözleşmedeki veya başvuru formundaki adresine, kart sahibinin adres değişikliğini bildirmiş olması halinde ise bildirilen son adrese yapılacaktır.

BKMMM'nun 15'inci maddesinin 2'inci fıkrası uyarınca kart sahibinin kredi kartının arkasında yer alan imza hanesini imzalaması zorunludur. Zira üye işyeri, harcama belgesi üzerindeki imzayla kart sahibinin imzasını karşılaştırmak için kartın arka yüzünde bakarak kontrol yapacaktır. Bu da kartın yetkisiz kimselerce kullanılmasını önlemek açısından önemli bir yöntem olacaktır. Ancak 01.07.2007 tarihinden itibaren chip&pin uygulamasına geçildiğinden ve uygulamada kart işlemleri çoğunlukla şifre girilerek yapıldığından kartın arkasını imzalama yükümlülüğü önemini büyük ölçüde kaybetmiştir. Bunun dışında md. 15/2 gereğince de kart sahipleri, üye işyerinin talep etmesi durumunda kimlik belgelerini göstermekle yükümlü tutulmuşlardır. Kart sahibinin kimlik belgesini göstermekten kaçınması halinde üye işyeri işlem yapmayı reddedebilecektir.

C. KART SAHİBİ İLE ÜYE İŞYERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kart sahibi ile üye işyeri arasında kredi kartıyla yapılan her bir alışverişe özgü kurulan bir sözleşme ilişkisi bulunmaktadır. Kart sahibi bir taşınır mal satın aldığı takdirde satın sözleşmesi, herhangi bir hizmetten faydalanıyorsa hizmet ya da istisna sözleşmesi ya da bir kira sözleşmesi söz konusu olabilecektir⁵³⁵. Bu sözleşmelere niteliklerine göre Borçlar Hukuku hükümleri uygulanacaktır⁵³⁶.

Kredi kartı sisteminin işleyişinde, kredi kartının ödeme aracı olarak kabul edilmesi için kart sahibi ile üye işyerinin herhangi bir sözleşme imzalaması

---

⁵³⁵ TEOMAN, s. 198

⁵³⁶ İŞGÜZAR, s. 75

gerekmemektedir. Kart sahibi, kart çıkaran kuruluşla üye işyeri arasındaki sözleşmeye taraf olmazken üye işyeri de kart sahibi ile kart çıkaran kuruluş arasındaki sözleşmede yer almamaktadır. Ancak üye işyeri kart çıkaran kuruluşla yaptığı sözleşme sebebiyle kart sahibine karşı bir takım borçlar altına girerken aynı şekilde kart sahibi de kredi kartı üyelik sözleşmesi sebebiyle üye işyerine karşı bir takım yükümlülükler yüklenmektedir. Kart sahibinin ve üye işyerinin söz konusu sözleşmelerden kaynaklanan borçları daha önce geniş bir şekilde açıklandığından bu bölümde tekrar incelenmeyecektir.

Kredi kartı sistemine göre kart sahibi, kredi kartı vasıtasıyla yaptığı alışverişler için üye işyerine nakit ödemede bulunmamaktadır. Normal şartlarda müşteri ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki ilişkide bedelin nakit para ile ödenmesi gerekirken kredi kartı uygulamasında söz konusu bedel kredi kartıyla ödenmektedir. Bu durum kart sahibi ile üye işyeri arasındaki bedel ilişkisinin ifa uğruna edim olarak nitelendirilmesine yol açmıştır⁵³⁷.

Borçlar hukukunda kural olarak borçlunun borcunu yerine getirmesi için, sözleşmede kararlaştırılan edimi ifa etmesi gerekirken bazı durumlarda taraflar asıl edim yerine bir başka edimin de ifa edilebileceğini aralarında kararlaştırabilirler. Edime uygun ifa kuralının istisnaları iki türlü olmaktadır. Borçlunun, alacaklının rızası dahilinde, asıl edime uygun olmayan bir ifade bulunması halinde asıl edimin yerini tutan bir şeyle ifa (ifa yerini tutan edim) söz konusu olur. Bir diğer istisna ise asıl edimi hedef tutan bir şeyle ifa yani ifa uğruna edimdir. İfa uğruna edimde borçlu, alacaklının rızasını almak koşuluyla, asıl edimi ifa yerine, alacaklının asıl edimi elde etmesini sağlayacak başka bir şeyle ifade bulunmaktadır⁵³⁸.

İfa uğruna edim ile ifa yerini tutan edim birbirinden farklıdır. İfa uğruna edimde borçlu alacaklıya ifa amacıyla bir edimde bulunmakta ancak bu edim borçluyu borcundan kurtarmamaktadır. Borçlunun borcundan kurtulması için, ifa uğruna verilen edimin tahsil edilip alacaklının tatmin edilmesi gerekmektedir. İfa yerini tutan edimde

---

⁵³⁷ İŞGÜZAR, s. 73; ŞENER, s. 334; TEOMAN, s. 120

⁵³⁸ EREN, s. 878-879; KILIÇOĞLU, s. 438; OĞUZMAN/ÖZ, s. 216; REİSOĞLU, Safa, s. 260-261; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 762

ise asıl edimin yerine verilen şeyin alacaklı tarafından kabul edilmesiyle borç sona erer ve borçlu borcundan kurtulur⁵³⁹.

Tarafların ifa uğruna edimi mi yoksa ifa yerini tutan edimi mi hedef alarak anlaştıkları konusunda herhangi bir tereddüt olursa, ifa uğruna edimin varlığı esas alınmalıdır. Zira ifa uğruna edimde alacaklı tatmin edilmeden borç sona ermediği için ifa uğruna edim, her zaman alacaklının lehine sonuçlar doğuracaktır⁵⁴⁰.

Kredi kartı sisteminde kart sahibi, üye işyerinden temin ettiği mal veya hizmetler için üye işyerine nakit ödemede bulunmamakta bunun yerine kredi kartını ödeme aracı olarak kullanmaktadır. Kart sahibinin normalde nakit para aracılığıyla ödemesi gereken mal veya hizmet bedellerini kredi kartıyla ödemesi, bu ödemenin ifa uğruna edim mi yoksa ifa yerini tutan edim mi sayılacağı sorununun karşımıza çıkarmaktadır.

Kart sahibinin üye işyerine kredi kartıyla yaptığı ödemeler, ifa yerini tutan edim olarak kabul edildiği takdirde kart sahibi kredi kartıyla ödeme yaptığı anda borcundan kurtulacaktır. Böyle bir durumda üye işyeri kart sahibiyle bedel ilişkisinden kaynaklanan alacağını tamamen kaybedecektir. Oysa ki üye işyeri, harcama tutarını herhangi bir şekilde kart çıkaran kuruluştan tahsil edemezse, kart sahibine temel alacağa dayanarak başvurma hakkını saklı tutmak istemektedir⁵⁴¹.

Kart sahibinin kredi kartı vasıtasıyla üye işyerinden nakitsiz mal veya hizmet temin etmesini ifa uğruna edim olarak nitelendirmek yerinde olacaktır. Gerçekten de kart sahibinin kredi kartı vasıtasıyla yaptığı alışverişlerde harcama belgesini imzalaması ya da şifresini girmesi halinde asıl edim olan bedel borcunu ifa amacıyla bir edimde bulunmuş olacak ve üye işyeri ifa amacıyla verilen bu belgeye dayanarak alacağını kart çıkaran kuruluştan tahsil ettiğinde kart sahibinin üye işyerine olan borcu sona ermiş olacaktır⁵⁴². Dikkat edilirse kart sahibinin borcu harcama belgesinin düzenlenmesiyle sona ermemektedir. Aksine üye işyeri, kart çıkaran kuruluştan harcama tutarını tahsil edene kadar kart sahibinin borcu devam etmektedir. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine

⁵³⁹ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 763

⁵⁴⁰ EREN, s. 880; OĞUZMAN/ÖZ, s. 219; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 763

⁵⁴¹ ŞENER, s. 334

⁵⁴² İŞGÜZAR, s. 73; TEOMAN, s. 120; ŞENER, s. 335

ödeme yapmaması halinde ise üye işyeri kart sahibiyle arasındaki bedel ilişkisine dayanarak alacağını kart sahibinden talep edebilecektir⁵⁴³.

---

⁵⁴³ ŞENER, s. 338; TEOMAN, s. 120

SONUÇ

Günümüzde tüm dünyada en çok tercih edilen ödeme aracını kredi kartları oluşturmaktadır. Zira kredi kartları, paranın kaybolması, çalınması ya da gasp edilmesi riskini ortadan kaldırmakta ve kart sahibinin hesabında nakit parası bulunmasa bile alışveriş yapabilmemesini sağlamaktadır. Bunun yanında kredi kartları vasıtasıyla yapılan alışverişler taksitlendirilmekte ve bu şekilde kart sahibinin bedeli tek seferde ödeme yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır. Ayrıca kart sahibine tanınan nakit çekim imkanıyla da nakit para ihtiyacı herhangi bir formalite gerekmeden anında karşılanabilmektedir. Tüm bu özellikler kredi kartını, günlük hayatın vazgeçilemez bir unsuru haline getirmiştir.

Genel olarak kredi kartı sisteminde kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart sahibi olmak üzere üç taraf bulunmaktadır. Kredi kartı sisteminin gerçekleşebilmesi, öncelikle kredi kartı sahibi olmak isteyen bir kimse ile kart çıkaran kuruluş arasında bir kredi kartı üyelik sözleşmesi imzalanmasına bağlıdır. Ancak bu sözleşme kart sahibinin nakit ödemedi alışveriş yapabilmemesi için yeterli değildir. Bunun yanında kart çıkaran kuruluşun ticari işletmelerle üye işyeri sözleşmesi imzalayarak kredi kartının bu işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edileceği konusunda anlaşmış olması gerekmektedir.

Kredi kartları temelde bir ödeme aracı olmakla beraber kredi kullandırma işlevine de sahiptirler. Zira kart sahibi kredi kartıyla yaptığı alışverişlerin bedelini hemen kart çıkaran kuruluşa ödememekte ancak söz konusu bedel kart çıkaran kuruluş tarafından, kart sahibinden tahsil edilmesi beklenmeden, üye işyerine ödenmektedir. Burada kart çıkaran kuruluşun kart sahibinin alışveriş bedellerini üye işyerine ödemesi ile kart sahibinin bu bedeli kart çıkaran kuruluşa ödediği süre içerisinde kart çıkaran kuruluş tarafından kart sahibine kredi kullandırılmaktadır. Ayrıca kredi kartıyla nakit çekilmesi halinde ya da dönem borcunun kart çıkaran kuruluş tarafından taksitlendirilmesinde yine kart çıkaran kuruluş kart sahibine kredi kullandırmış olmaktadır.

Kart çıkaran kuruluşun müşterilerine verdiği kredi kartlarına tanıdığı limit, gayrinakdi kredi niteliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Kart sahibinin kartını kullanıp

alışveriş yapması halinde ise söz konusu gayrinakdi kredi, nakdi krediye dönüşmektedir.

Kredi kartları vasıtasıyla kart çıkaran kuruluşun kart sahibine kredi kullandığı, Hazine Müsteşarlığı'nın 11 no'lu tebliğinde, TKHK'da ve Bankacılık Kanunu'nda da hüküm altına alınmıştır.

4077 sayılı TKHK'da 4822 sayılı kanun ile yapılan değişiklik sonucu kredi kartı ile sağlanan kredinin tüketici kredisi olduğu hükme bağlanmıştır. Tüketici kredilerinin en çok karşılaşılan türlerini “bağlı tüketici kredisi” ve “serbest tüketici kredisi” oluşturmaktadır. Bağlı tüketici kredisinde tüketicinin, belirli marka malı veya hizmeti satın alması ya da mutlaka belirli bir satıcı veya sağlayıcı ile sözleşme yapması şart koşulmaktadır. Böyle bir durumda satıcı veya sağlayıcı ile kredi veren, “ayıplı ifa” veya “hiç ifa etmeme” ya da “gecikmiş ifa” hallerinde tüketiciye karşı müteselsilen sorumlu olacaktır. Kredi kartları bakımından ise sağlanan kredinin bağlı tüketici kredisi olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Zira kart çıkaran kuruluş, kart sahibini mutlaka belirli bir satıcıdan, belirli bir mal veya hizmeti almaya mecbur etmemektedir. Aynı zamanda kredi kartlarının kullanım alanlarının çok geniş olması sebebiyle temin edilen her mal veya hizmet bakımından kart çıkaran kuruluşun sorumlu tutulması mümkün görünmemektedir. Öte yandan kredi kartı ile sağlanan kredi serbest tüketici kredisi olarak nitelendirilebilecektir. Serbest tüketici kredileri, kredi verenin tüketiciyi sınırlamadığı, tüketicinin aldığı krediyi istediği şekilde kullabildiği kredi türüdür. Bu tür kredilerde kredi verenin ayıplı ifa veya geç ya da hiç ifa etmeme hallerinden dolayı sorumluluğu söz konusu değildir. Kredi kartı sisteminde de kart vasıtasıyla kullanılan kredinin serbest tüketici kredisi olması sebebiyle kart çıkaran kuruluşun temin edilen mal veya hizmete yönelik ayıplar sebebiyle sorumluluğuna gidilemeyecektir.

Öte yandan kredi kartlarının kıymetli evrak olarak kabul edilebilmesi için senet sayılması, hakkın senette mündemiç olması ve hak ile senet arasında sıkı bir bağın olması gerekmektedir. Kıymetli evrakın unsurları arasında yer alan senet kavramı her türlü senedi içermemekte, alacak hakkını gösteren borç senedi veya bir ortaklık hakkı ya da ayni hakkı ifade eden senet olması halinde kıymetli evrak sayılabilmektedir. Ancak kredi kartları bir ortaklık hakkı veya ayni hakkı ifade etmediği gibi bir borç senedi olma özelliğini de taşımamaktadır. Bunun dışında bir hakkın kıymetli evraka bağlanmış

sayılabilmesi için senette mündemiç olması yani senedin fiziki varlığı ile özdeşleşmiş olması gerekmekte ve bu hak bir alacak hakkı ya da eşya hukukundan doğan bir hak veya bir ortaklık hakkı olmalıdır. Oysa kredi kartları kart sahibine alacak hakkı veya eşya hukukundan doğan bir hak ya da bir ortaklık hakkı tanımamaktadır. Kıymetli evraka ilişkin son unsur da mündemiç olan hak ile senet arasında sıkı bir bağın olmasıdır. Yani senet ibraz ve teslim edilmeden hakkın talep edilmesi mümkün olmamaktadır. Burada alacaklı senedi borçluya ibraz ettikten sonra borçlu senedi tekrar alacaklıya iade etmemektedir. Zira aksi durumda borçlunun tekrar ödeme yükümlülüğü söz konusu olabilecektir. Kredi kartı sisteminde ise kart sahibinin kartını üye işyerine ibraz etmeden alışveriş yapması mümkün olmamakla beraber kıymetli evrakta farklı olarak, gerekli işlemleri yapan üye işyerinin kartı kart sahibine iade etmesi gerekmektedir. Yukarıda açıklanan gerekçeler sebebiyle kredi kartlarının kıymetli evrak olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

Kredi kartları kıymetli evrak olarak nitelendirilmemekle birlikte kartın ibraz edilmesiyle birlikte, kart sahibinin nakit ödemedi alışveriş yapabileceğini belgelediği için ibraz senedi olma özelliğine sahiptir. Bunun yanında kredi kartları vasıtasıyla kart sahibi, kart çıkaran kuruluşun kendisine nakit ödemedi alışveriş imkanı sağladığını ve yapacağı harcamaların kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödeneceğini ispatladığından kredi kartlarının ispat işlevi de bulunmaktadır.

Kredi kartı ile yapılan işlemler sonucunda üye işyeri tarafından düzenlenen ve kart sahibinin temin ettiği mal veya hizmete ilişkin borcunu gösteren harcama belgelerini de kıymetli evrak olarak kabul etmek mümkün değildir. Zira kredi kartı sisteminde üye işyerinin harcama belgesini ibraz etmeden ancak alacağını başka bir şekilde ispat etmek koşuluyla kart çıkaran kuruluştan tahsilat yapması mümkündür. Bu nedenle kıymetli evrakta bulunması gereken hak ile senet arasındaki sıkı bir bağın varlığı harcama belgesinde bulunmamaktadır. Ayrıca harcama belgelerini teşhis veya ibraz senedi olarak da nitelendirmek söz konusu değildir. Öte yandan harcama belgesi vasıtasıyla üye işyeri kart sahibinin yaptığı harcamaları kart çıkaran kuruluşa, kart çıkaran kuruluş da üye işyerine yaptığı ödemeyi kart sahibine ispat edebildiğinden harcama belgesini bir ispat aracı olarak değerlendirmek mümkündür.

Kart çıkaran kuruluş ile ticari işletme arasında akdedilen üye işyeri sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Üye işyeri sözleşmesinin taraflarını kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri oluşturmakla beraber sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü bir şahıs yani kart sahibi bu sözleşme sebebiyle bir takım haklar elde etmektedir. Sözleşmeye göre üye işyeri, kart sahibinin kredi kartını nakit yerine ödeme aracı olarak kabul edeceğini taahhüt etmekte ve bu edimini sözleşmenin diğer tarafı olan kart çıkaran kuruluşa karşı değil de üçüncü kişi konumundaki kart sahibine ifa edeceği kararlaştırılmaktadır. Bu sebeple üye işyeri sözleşmesi üçüncü şahıs yararına sözleşme niteliğindedir. Ayrıca sözleşme gereğince kart sahibi kredi kartı vasıtasıyla nakit ödemeden mal veya hizmet temin edebilme hakkını üye işyerine yöneltebildiğinden üye işyeri sözleşmesi tam üçüncü şahıs yararına sözleşme olmaktadır.

Üye işyeri sözleşmesine göre kart çıkaran kuruluş, usulüne uygun düzenlenmiş harcama belgelerinin karşılığını ödemeyi taahhüt etmektedir. Kart çıkaran kuruluşun bu taahhüdü, üye işyeri ile kart sahibi arasındaki hukuki ilişkiden bağımsız bir nitelik taşımaktadır. Yani kart sahibinin kredi kartı vasıtasıyla yaptığı alışveriş sonucu oluşan alacak gerçek olmasa bile, üye işyerinin herhangi bir kusuru bulunmadıkça, kart çıkaran kuruluş harcama tutarlarını üye işyerine ödemekle yükümlü olmaktadır. Kart çıkaran kuruluşun ödeme yapmasındaki bağımsızlık unsuru sebebiyle, söz konusu taahhüt, soyut borç vaadi olarak nitelendirilmelidir.

Kart sahibi ile üye işyeri arasındaki ilişkide, temin edilen mal veya hizmetler için herhangi bir nakit ödemede bulunulmamakta bunun yerine kredi kartı ödeme aracı olarak kullanılmaktadır. Kart sahibi normalde nakit para aracılığıyla ödemesi gereken bedelleri üye işyerine kredi kartı aracılığıyla ödemektedir. Bu durum ifa uğruna edim olarak nitelendirilebilecektir. Zira kart sahibi kredi kartını kullanarak temin ettiği mal veya hizmetler için harcama belgesini imzalayarak ya da şifresini tuşlayarak asıl edim borcunu yerine getirmek amacıyla bir edimde bulunacak ve üye işyeri de söz konusu belgeyle alacağını kart çıkaran kuruluştan tahsil ettiğinde kart sahibinin üye işyerine olan borcu sona ermiş olacaktır.

Kart sahibi ile kart çıkaran kuruluş arasında imzalanan kredi kartı üyelik sözleşmesinin hangi şekle tabi olacağı BKKKK'nun 24'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre sözleşmenin en az on iki punto ve siyah kalın

harflerle yazılı olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Sözleşmenin adi yazılı şekilde yapılmaması durumunda sözleşme geçersiz kabul edilecektir. Ancak kimi durumlarda sözleşmenin geçersizliği kart sahibinin aleyhine sonuçlanabilecektir. Kanun koyucunun kredi kartı sözleşmeleri için şekil zorunluluğu getirmesindeki amaç kart sahibini korumak olduğundan, sözleşmeyi geçersiz saymak kart sahibinin zarar görmesine neden olabilecektir. Bu nedenle somut olayın şartları ve kart sahibinin menfaati göz önüne alınarak Kanunda öngörülen şekilde yapılmayan kredi kartı üyelik sözleşmelerinin geçerli kabul edilmesi yerinde olacaktır.

Yazılı olarak yapılmakla beraber sözleşmenin içeriğinde yer alması gereken hususların bulunmaması durumunda söz konusu eksiklikler kart çıkaran kuruluş tarafından tek taraflı olarak giderilmelidir. Burada kart çıkaran kuruluşun tek taraflı olarak sözleşme eksikliklerini gidermesinin tüketici aleyhine sonuçlanabileceği düşünülse de TKHK md. 6'ya göre iyi niyet kurallarına aykırı düşecek şekilde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şart sayılıp tüketici için bağlayıcı olmadığından, değişiklik sonucu kart sahibinin aleyhine olan haksız şart niteliğindeki hükümler kart sahibi için geçerli olmayacaktır.

Kredi kartı üyelik sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen bir iş görme sözleşmesi niteliğindedir. Hukuki niteliğini ise iş görme sözleşmelerinden vekalet sözleşmesi olarak belirlemek mümkün olacaktır. Vekalet sözleşmesinin unsurlarını vekilin müvekkile karşı bir iş görme borcu altına girmesi, anlaşma ve ücret oluşturmaktadır. Ücret zorunlu bir unsur olmadığı için vekilin müvekkile ücret vermeyeceğinin kararlaştırılmaması, sözleşmenin vekalet sözleşmesi olarak nitelendirilmesini engellemektedir. Vekalet sözleşmesinin zorunlu unsurlarından biri vekilin müvekkile karşı bir iş görme borcu altına girmesi ve vekilin maddi fiillerinin kanunda düzenlenen iş görme sözleşmelerinin konusunu teşkil etmemesidir. Bu durum kredi kartı üyelik sözleşmelerinde de görülmektedir. Zira kart çıkaran kuruluş da kart sahibine karşı kredi kartının üye işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için faaliyette bulunma yükümlülüğü altına girmekte ve kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü kanundaki diğer iş görme sözleşmelerinin konusuna benzememektedir. Bunun dışında vekalet sözleşmelerinde bulunan bağımsızlık unsuru, kredi kartı üyelik sözleşmelerinde de bulunmaktadır. Zira kart çıkaran kuruluş, kredi kartının üye

işyerlerinde ödeme aracı olarak kabul edilmesi için faaliyette bulunma yükümlülüğünü yerine getirirken kart sahibinin emir ve talimatları doğrultusunda hareket etmemektedir. Bunun dışında vekalet sözleşmelerinde vekilin gereken tüm dikkat ve özeni göstermiş olması kaydıyla istenilen sonucun mutlaka gerçekleşmesi gerekmemektedir. Kredi kartı sisteminde de kart çıkaran kuruluşun yükümlülüğünü yerine getirememesi durumunda gereken tüm dikkat ve özeni göstermiş olmak kaydıyla herhangi bir sorumluluğu söz konusu olmamaktadır.

Öte yandan kredi kartı üyelik sözleşmelerinin kanunda düzenlenmeyen atipik (isimsiz) bir sözleşme olduğunu düşünmek yersiz olacaktır. Zira atipik sözleşmeler, sözleşmenin taraflarının, şeklinin, unsurlarının ve tarafların hak ve yükümlülüklerinin herhangi bir kanun hükmüyle düzenlenmediği sözleşme tipleridir. Kredi kartı üyelik sözleşmeleri ise artık BKKKK'nda düzenlenmiş olduğundan atipik bir sözleşme olma özelliğini yitirmiştir.

Sonuç olarak kredi kartı üyelik sözleşmelerine öncelikle BKKKK'nu ve kart sahibinin tüketici olduğu durumlarda TKHK'nun kredi kartlarına ilişkin hükümleri birlikte uygulanmalı ve her iki kanunda da hüküm bulunmayan hallerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde BK'nun vekalet sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÜL, Emine/
AÇIKGÜL, Hacı Ali** Teori ve Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2007
- AKER, Yeşim** Türkiye’de Kredi Kartı Borcuna Yürütülecek Faiz ile İlgili Gelişmeler, Hüseyin Ülgen’e Armağan, C. II, İstanbul 2007, s. 1244-1270
- AKINTÜRK, Turgut/
AKİPEK, Jale** Türk Medeni Hukuku (Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku) C. I, İstanbul 2007
- AKİPEK, Şebnem** Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi, Ankara 1999
- AKİPEK, Şebnem** Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları, AÜHFD 2003, C. 52, Sayı 3, s. 103-119
- AKMAN, Sermet** Garantör Sıfatıyla Girişilen Taahhüdün Mahiyeti ve Bu Bağlamda Garanti ve Kefalet Sözleşmelerini Birbirlerinden Ayıran Temel Kriterler, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, C. 2, İstanbul 2007, s. 1669-1677
- AKYOL, Şener** Banka Sözleşmeleri, Ord. Prof. Dr. Kemaleddin Birsen’e Armağan, İstanbul 2001
- AKYOL, Şener** Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, İstanbul 2008
- ALICI, Yaşar** Banka Kredi Sözleşmelerinin Mali ve Hukuki Yönü, İstanbul 2000
- ALPAY, Cem Gürkan** Banka Kartları ve Kredi Kartları Değerlendirme Toplantısı, Bankacılar Dergisi, Sayı 56, Mart 2006, s. 104-113
- ALPERGİN, Pelin** Bireysel Bankacılık, Türkiye Bankalar Birliği, Yayın no. 160, Ankara 1990
- ALTAŞ, Hüseyin** Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi, Ankara 1998
- ARAL, Fahrettin** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2007

- ARKAN, Sabih** Tüketici Kredisi ve Uygulaması, BATİDER, C. XV, Sayı 1, Ankara 1989
- ARPACI, Abdülkadir** Kişiler Hukuku (Gerçek Kişiler), İstanbul 2000
- ASLAN, Yılmaz** Tüketici Hukuku, Bursa 2006
- ASLAN, Yılmaz** 5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları, İstanbul Barosu Tüketici Hakları Komisyonu Paneli, 20.03.2006, s. 4-15
- ATAMER, Yeşim** Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, İstanbul 2001
- ATAMER, Yeşim** Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşımaktadır? Ünal Tekinalp'e Armağan, C. I, İstanbul 2003, s. 993-1031
- ATEŞ, Derya** Banka Kredi Kartlarının Hukuki Niteliği ve Ek Kart, Ankara 2000 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- BAHTİYAR, Mehmet** Kredi Kartları, İstanbul Barosu Paneli, İstanbul 22.03.2005, s. 20-37
- BAHTİYAR, Mehmet** Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun Sözleşme Şekli ve Genel İşlem Şartlarına İlişkin 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi, Makaleler II, İstanbul 2008
- BAHTİYAR, Mehmet** Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicinin Korunması, Makaleler I, İstanbul 2008
- BAYDEMİR, Mehmet** Her Yönüyle Kredi Kartları, İstanbul 2004
- BAYKAL, Murat** Banka Kredi Sözleşmeleri, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXI, Sayı 3, Haziran 2002, s. 49-90
- BİLGE, Necip** Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1971
- BUHUR, Oğuzhan** Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması, Ankara 2004

CENTEL, Tankut	İş Hukuku, C. I, Bireysel İş Hukuku, İstanbul 1992
ÇEKER, Mustafa	Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı, Ankara 1997
ÇEKER, Mustafa	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. VIII, Sayı 1-2, Erzincan 2004, s. 415-442
ÇELİK, Nuri	İş Hukuku Dersleri, İstanbul 2006
DEYNEKLİ, Emel/ KISA, Sedat	Faiz Hukuku, Ankara 2003
DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan	Türk Özel Hukuku, C. II, Kişiler Hukuku, İstanbul 2002
EKECİK, Şükran	Kredi Kartlarında Bileşik Faiz ve İcra Takibi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Sayı XXI, Ankara 9-10 Aralık 2005, s. 255-274
EKİNCİ, Mustafa	Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Uygulamasında Banka Kartları ve Kredi Kartları, Ankara 2002
EREN, Fikret	Hukuka Aykırılık Bağı ve Normun Koruma Amacı Teorisi, Prof. Dr. Mahmut Koloğlu'ya 70'inci Yaş Armağanı, Ankara 1975, s. 461-491
EREN, Fikret	Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2008
EROĞLU, Şükran	Kredi Kartları, İstanbul Barosu Paneli, İstanbul 22.03.2005, s. 41-46
ESENER, Turhan	İş Hukuku, Ankara 1978
GEZDER, Ümit	Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, İstanbul 1998
GRANSSİNGER, Gülçin, Elçin	Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları, İstanbul 1996
GÜDER, Macit	Kredi Kartı Sözleşmelerinin Borçlar Hukuku Yönünden Nitelendirilmesi, Bitlis 1991

GÜNDOĞDU, Gökmen	Kredi Kartını Çıkaran Kuruluş ile Kart Sahibi Arasındaki İlişkiler, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. II, İstanbul 2007, s. 1435-1472
HAVUTÇU, Ayşe	Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, İzmir 2003
HELVACI, Mehmet	Para Borçlarında Faiz Kavramı, İstanbul 2000
HİMMETOĞLU, Buket	Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Değerlendirme Toplantısı, Bankacılar Dergisi, Sayı 56, Mart 2006, s. 94-104
İNAL, Tamer	Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, İstanbul 2002
İNCEOĞLU, Murat	Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması, İstanbul 1998
İŞGÜZAR, Hasan	Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara 2003
KAPLAN, İbrahim	Banka Standart Sözleşmeleri ve Banka Genel İşlem Şartları, Aralık 1991, C. XVI, BATİDER, Sayı 2, s. 49-89
KARAHASAN, Mustafa, Reşit	Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I-II, İstanbul 2002
KILIÇOĞLU, Ahmet	Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2008
KINACIOĞLU, Naci	Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 1984
KUNTALP, Erden	Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Sayı 13, Ankara 5-6 Nisan 1996, s. 273-299
KUNTALP, Erden/ PEKGÜÇLÜ, Güzin	Kredi Kartları ve Yeni Kanun Tasarısı, Bankacılar Dergisi, Yıl 1999, Sayı 31, s. 132-135
MAHMUTOĞLU, Fatih	Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar, Ankara 2003
OĞUZMAN, Kemal	Hukuki Yönden İşçi-İşveren İlişkileri, C. I, İstanbul 1984
OĞUZMAN, Kemal/ ÖZ, Turgut	Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2006

OLGAÇ, Senai	İstisna Akdi, Ankara 1977
OLGAÇ, Senai	Hizmet Akdi, Ankara 1977
ÖZ, Turgut	Kredi Kartları, İstanbul Barosu Paneli, İstanbul 22.03.2005, s. 6-20
ÖZTAN, Fırat	Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 2007
POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal	Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, İstanbul 2006
PULAŞLI, Hasan	Kıymetli Evrak Hukuku, Adana 2005
REİSOĞLU, Safa	Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2008
REİSOĞLU, Seza	Hizmet Akdi, mahiyeti-unsurları-hükümleri, Ankara 1968
REİSOĞLU, Seza	Bankacılık Yönünden Borçlar Hukuku Kuralları, Ankara 1977
REİSOĞLU, Seza	Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, Ankara 1990
REİSOĞLU, Seza	Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Kefalet, Ankara 1992
REİSOĞLU, Seza	Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları, Bankacılar Dergisi, Sayı 49, Haziran 2004, s. 100-123
SAYIN, Serhat	Türk Hukukunda Kredi Kartı ve Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanılmasından Doğan Hukuki Sorumluluk, İstanbul 2005
SÜZEK, Sarper	İş Hukuku, İstanbul 2006
ŞENER, Oruç Hami	Satış Noktasından Elektronik Fon Transfer Sistemi (EFTPOS) ve Hukuki Niteliği, İstanbul 2000
TANDOĞAN, Haluk	Hukuka Aykırılık Bağı, BATİDER, C. X, Sayı 1, Ankara Haziran 1979
TANDOĞAN, Haluk	Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. I, Ankara 1984

TANDOĞAN, Haluk	Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C. II, Ankara 1987
TEKİNALP, Ünal	Banka Hukukunun Esasları, İstanbul 1988
TEKİNAY, Selahattin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla	Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993
TEOMAN, Ömer	Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması, İstanbul 1996
TUNÇOMAĞ, Kenan/ CENTEL, Tankut	İş Hukukunun Esasları, İstanbul 2008
TÜRK, Hikmet Sami	Temerrüt Faizi, Bileşik Faiz Yöntemiyle Hesaplanabilir mi?, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Sayı X, Ankara 9 Nisan 1993, s. 129-193
ULUSAN, İlhan	Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi, İKU Hukuk Fakültesi Dergisi, C. III, Sayı 1-2, Aralık 2004, s. 27-47
UYGUR, Turgut	Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Ankara 2003
VURAL, Güven	Türk Banka Hukuku, Ankara 1991
YAVUZ, Cevdet	Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 2007
YETİM, Sedat	Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri, Ankara 1997
YILMAZ, Eyüp	Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri, İstanbul 2000
YÜKSEL, Ali Sait/ YÜKSEL, Aslı/ YÜKSEL, Ülkü	Bankacılık Hukuku ve İşletmesi, İstanbul 2004
ZEVKLİLER, Aydın/ AYDOĞDU, Murat	Tüketicinin Korunması Hukuku, Ankara 2004

**ZEVKLİLER, Aydın/
HAVUTÇU, Ayşe**

Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara
2007